

Idrættens tipsmidler - Bind 1: Hovedrapport

September 1996

1. Indledning
 2. Idrættens samlede økonomi
 3. Tipsmidlerne 1988-95
 4. Hovedorganisationernes anvendelse af tipsmidlerne
 5. Breddeidrætten
 6. Eliteidrætten og Team Danmark
 7. Skoleidrætten
 8. Sammenfatning
- Bilag 1
Bilag 2
Bilag 3

1. Indledning

1.1. BAGGRUND OG KOMMISSORIUM

Kulturministeren og idrættens hovedorganisationer blev i efteråret 1995 enige om at foretage en budgetanalyse af idrættens tips- og lottomidler.

Sideløbende er tillige blevet gennemført en generel undersøgelse som et samarbejde mellem Kulturministeriet, Undervisningsministeriet, Miljø- og Energiministeriet, Finansministeriet og Skatteministeriet. Undersøgelsen kortlægger, hvilke institutioner og organisationer der regelmæssigt modtager støtte fra tipsmidlerne, og hvordan midlerne anvendes.

Følgende kommissorium blev fastsat for budgetanalysen af idrættens tips- og lottomidler:

"Som led i aftalen om en generel undersøgelse af tips- og lottomidlernes anvendelse har kulturministeren og undervisningsministeren aftalt, at der gennemføres en budgetanalyse af tipsmidlerne i idrættens organisationer og den anvendelse, som organisationerne gør af dem, samt midlernes eventuelle sammenhænge med andre offentlige tilskud.

Budgetanalysen skal bl.a. belyse idrætsbevægelsens organisation, de samlede idræts-tipsmidler, ressourcernes anvendelse på forskellige formål og aktiviteter og den opnåede effekt heraf. Idrættens ressourceanvendelse analyseres for perioden 1988-1995.

Analysen skal desuden klarlægge principperne bag prioriteringen af idrætstipsmidlerne.

Efter udgivelsen af betænkning nr. 1094/1987 om breddeidrætten i Danmark er idrætten blevet tilført øgede tips- og lottomidler, bl.a. med henblik på at gennemføre forslagene i denne betænkning. I budgetanalysen analyseres, i hvilken udstrækning disse intentioner er opfyldt.

Det skal endvidere bl.a. belyses, hvor store pengemidler og serviceydelser der tilgår det lokale foreningsarbejde fra de tre hovedorganisationer og fra disses specialforbund, amtsforeninger eller andre distriktsorganisationer, samt administrations- og anlægsudgifternes omfang og anvendelse.

Analysen skal belyse Team Danmarks økonomiske behov og eliteidrætsudøvernes vilkår i lyset af lov om eliteidrættens fremme. Det skal endvidere søges undersøgt, hvor stor en del af idrættens tipsmidler

der tilgår eliteidrætsarbejdet.

Dansk Skoleidræts økonomiske forhold belyses.

Der nedsættes en styregruppe bestående af formændene for Danmarks Idræts-Forbund, Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger, Dansk Firmaidrætsforbund, Team Danmark samt en repræsentant for Kulturministeriet, Undervisningsministeriet og Finansministeriet. Formand for styregruppen er departementschef Erik Jacobsen, Kulturministeriet. Styregruppen har til opgave løbende at forestå analysearbejdet inden for idrætssektoren, ligesom gruppen udformer den endelige rapport fra analysearbejdet.

Til at forestå det praktiske arbejde nedsættes en teknisk arbejdsgruppe med repræsentanter for idrætsorganisationerne og med afdelingschef Poul Bache, Kulturministeriet som formand. Arbejdsgruppen refererer til styregruppen. Der antages efter godkendelse i styregruppen professionel ekspertise til at gennemføre analysearbejdet."

Styregruppen fik følgende sammensætning:

Formand:

Departementschef Erik Jacobsen, Kulturministeriet

Idrættens hovedorganisationer:

Repræsenteret ved de 3 formænd:

Kai Holm, Danmarks Idræts-Forbund

Leif Mikkelsen, Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger

Tage Carlsen, Dansk Firmaidrætsforbund

Team Danmark:

Borgmester Ove E. Dalsgaard

For ministerierne:

Afdelingschef Poul Bache, Kulturministeriet

Budgetchef Mogens Pedersen, Finansministeriet

Kontorchef Jakob Wandall, Undervisningsministeriet

Fuldmægtig Claus Lützau Forup og fuldmægtig Jan Hiul, begge Kulturministeriet, har varetaget sekretariatsfunktionen for styregruppen.

Arbejdsgruppen fik følgende sammensætning:

Formand:

Afdelingschef Poul Bache, Kulturministeriet

Idrættens hovedorganisationer:

Direktør Karl Christian Koch, Danmarks Idræts-Forbund

Chefkonsulent Jan Darfelt, Danmarks Idræts-Forbund

Generalsekretær Henning Brix, Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger

Administrationschef Peter Mortensen, Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger

Generalsekretær Svend Møller, Dansk Firmaidrætsforbund

Foreningskonsulent Jan Steffensen, Dansk Firmaidrætsforbund

Team Danmark:

Direktør Preben Kragelund

For ministerierne:

Fuldmægtig Torben Skovgaard Andersen, Finansministeriet

(afløste 11.03.96 fuldmægtig Henrik Aarup Kristensen)

Kontorchef Jakob Wandall, Undervisningsministeriet

Fuldmægtig Hjarn Zernichow Borberg, Undervisningsministeriet

Fuldmægtig Claus Lützuu Forup og fuldmægtig Jan Hiul, begge Kulturministeriet, har varetaget sekretariatsfunktionen for arbejdsgruppen.

1.2. ARBEJDETS TILRETTELÆGGELSE

Styregruppen har afholdt 6 møder, medens arbejdsgruppen har afholdt 10 møder. Som omtalt i kommissoriet har arbejdsgruppen i det daglige stået for den praktiske tilrettelæggelse af analysen af idrættens tips- og lottomidler, medens styregruppen løbende har påset, at arbejdet er sket inden for kommissoriets rammer. I den forbindelse har styregruppen været afgørende instans i forhold til alle tvivlsspørgsmål eller meningsforskelle, som er forelagt af arbejdsgruppen, ligesom Kulturministeriets fremlæggelse af endelig rapport sker på baggrund af styregruppens godkendelse af rapporten.

Med hjemmel i kommissoriet har arbejdsgruppen med styregruppens accept kontraheret med firmaet PLS Consult om ydelse af professionel ekspertise til gennemførelse af en undersøgelse af, hvordan de tipsmidler, som idrættens hovedorganisationer modtager i henhold til tipsloven, er blevet anvendt i årene 1988-95. Konsulentfirmaets rapport er nærmere beskrevet i kapitel 4 og publiceres samtidig med nærværende rapport.

2. Idrættens samlede økonomi

Genstand for undersøgelse i denne rapport er idrætstipsmidlernes omfang og anvendelse i idrættens hovedorganisationer.

Det bør imidlertid understreges, at selv om idrætstipsmidlerne er store og er vokset betydeligt i løbet af de senere år, så udgør tipsmidlerne kun en mindre del af den samlede finansiering af dansk idræt.

2.1. IDRÆTTENS FINANSIERING

I tabel 1 er foretaget en opgørelse af idrættens samlede finansiering i 1995. Det må understreges, at opgørelsen på nogle punkter bygger på skøn, men selv om der kan være diskussion om detaljerne, giver tabellen et nogenlunde pålideligt indtryk af størrelsesforholdene mellem idrættens vigtigste indtægtskilder.

Som det ses, finansieres idrætten dels af offentlige tilskud fra statslig (herunder tipsmidlerne), amtskommunal og kommunal side, dels ved idrættens "egenindtægter", dvs. de midler idrætsorganisationerne modtager gennem kontingenter, entreindtægter, reklameindtægter, salg af tv-rettigheder m.v. Det fremgår af tabellen, at offentlige tilskud i 1995 udgjorde næsten 70% af idrættens samlede indtægter. Heraf udgjorde de kommunale tilskud langt den største del.

Som et indirekte tilskud til idrætten finansierer staten ud over de udgifter, der er omfattet af tabellen, de videregående uddannelser på idrætsområdet og den dertil knyttede forskning (August Krogh Institutet

på Københavns Universitet, Institut for Idræt på Odense Universitet, Danmarks Højskole for Legemsøvelser, Center for Idrætsforskning).

Table 1. Idrættens indtægter 1995

	Note	mio. kr.	%
Tipsmidlerne			
DIF, DGI, DFIF		482	
Team Danmark og DOK		57	
Kulturministeriets pulje		36	
Tips i alt		575	13,0
Folkeoplysningsloven §45	1	5	
Undervisningsministeriet, i alt		5	0,1
Amterne:			
Folkeoplysningsloven §39 m.v.	2	10	
Amterne i alt		10	0,2
Kommunerne:			
Folkeoplysningsloven:	3	404	
Lokaletilskud			
Folkeoplysningsloven: Aktivitet	3	201	
Folkeoplysningsloven: 5%-puljen	3	8	
Folkeoplysningsloven: i alt		613	
Drift af idrætsanlæg m.v.	4	1190	
Kommunerne i alt		1803	40,7
Hovedorganisationernes egenindtægter	5	14	
Team Danmarks egenindtægter	6	39	
Specialforbunds og amtsforens. Egenindt.	7	114	
Foreningernes egenindtægter	8	1869	
Egenindtægter i alt		2036	46,0
IDRÆTTEN I ALT		4429	100,0

1. Tal fra Undervisningsministeriets opgørelse over anvendelsen af §45-midlerne.
2. Tal fra "Kulturpengene 1995", Kulturministeriet, 1995.
3. Tal fra Undervisningsministeriet. Skønnet støtte til aktiviteter og lokaler baseret på statistikoplysninger fra kommunerne om aktiviteter i 1994 i henhold til folkeoplysningslovens hovedområde 2. Støtten til idrætten inden for disse områder er erfaringsmæssigt sat til 75% af de samlede kommunale udgifter til hovedområde 2.
Skønnet for 5-procentspuljen er baseret på statistikoplysninger fra kommunerne om støtte til af denne pulje i 1994 i henhold til folkeoplysningsloven. Støtten til idrætten inden for dette område er sat til 23% af den samlede skønnede støtte i 1994, baseret på oplysninger om fordelingen på kategorier i 1993 fra Udviklingscentret for Folkeoplysning og Voksenundervisning's pjece: "5% - en undersøgelse af initiativer, udvikling og eksperimenter i folkeoplysning".
4. Tal fra "Kulturpengene 1995", Kulturministeriet, 1995. Kommunernes anlægsudgifter er ikke medtaget
5. Tal fra konsulentundersøgelsen, jf. kapitel 4.
6. Nettoindtægter ekskl. Tilskud fra DIF, if. Team Danmarks regnskabsoplysninger til analysen i kapitel 6.
7. Tal fra konsulentundersøgelsen, jf. kapitel 4.
8. Egenindtægter er beregnet som 3 gange de kommunale og amtskommunale tilskud, ekskl. Kommunernes driftsudgifter til idrætsanlæg mv., jf. afsnit 2.7.

Værdien af det frivillige arbejde i idrætsorganisationerne er ikke taget med i opgørelsen.

Det skal understreges, at tallene vedr. de kommunale tilskud og idrættens egenindtægter i forskelligt omfang indeholder et element af skøn. Især er opgørelsen af foreningernes egenindtægter et noget dristigt skøn. Formålet er alene at give et indtryk af de sandsynlige størrelser af de forskellige indtægtskilder.

Som det fremgår af tabel 2, går langt den overvejende del af den offentlige støtte til idrætten til hovedorganisationerne DIF, DGI og DFIF og de underorganisationer (specialforbund, idrætsforeninger og bysammenslutninger), der hører under hovedorganisationerne.

Hovedorganisationerne modtager langt den største del af tipsmidlerne til idrætten. DIF's specialforbund modtager mindre beløb fra Undervisningsministeriet ifølge folkeoplysningslovens § 45. Dansk Handicapidrætsforbund, der er specialforbund under DIF, støttes af Kulturministeriets idrætstipsmidler. Idrætsforeningerne under DIF og DGI modtager en omfattende kommunal støtte, dels tilskud efter folkeoplysningsloven, dels støtte til drift af haller og idrætsaktiviteter.

Tabel 2. Den Offentlige støtte til idrætten

De offentlige tilskud til idrætten 1995 mio. kr.	Staten Tips Andet 1)	Kommuner Og amter	I alt
--	-------------------------	----------------------	-------

DIF, DGI og DFIF				
*Hovedorganisationerne	469	2	0	471
*DIFs specialforbund	2) 4	3	0	7
* Idrætsforeningerne	3) 12	0	4) 1623	1635
Team Danmark & DOK	57	0	0	57
Andre idrætsforeninger	3) 19	0	4) 180	199
I ALT	561	5	1803	2369

9. "Andet" er Undervisningsministeriets pulje vedr. folkeoplysningslovens par. 45. En meget lille del af disse midler (200.000 kr. i 1995) går til organisationer uden for DIF, DGI og DFIF.
10. Beløbet vedrører tilskud fra Kulturministeriets idrætspulje til Dansk Handicapidrætsforbund, der er specialforbund under DIF.
11. Tilskud fra Kulturministeriets idrætspulje.
12. En undersøgelse af foreninger med støtte fra folkeoplysningsloven viser, at ca. 90% af de omfattede idrætsforeninger var medlem af en af idrættens hovedorganisationer. På dette grundlag er det skønnet, at 90% af kommunernes udgifter til idræt vedrører foreninger under DIF, DGI og DFIF, og de resterende 10% går til andre organisationer. (Ibsen og Hansen: Kredsene og Folkeoplysningen, 1994).

2.2 UDVIKLINGEN I IDRÆTTENS INDTÆGTER

Opgørelsen over idrættens indtægter i 1995 kan sammenlignes med en tilsvarende opgørelse af indtægterne i 1984(1):

Tabel 3. Den organiserede idræts indtægter, relativt fordelt

	1984	1995
Tipsmidlerne	6%	12,7%
Statstilskud	3%	0,1%
Kommuner og amter	59%	41,1%
Idrættens egenindtjening	31%	46,1%
I alt	100%	100%
Mio. kr.	2.854	4.416

(1) Betænkning om breddeidræt i Danmark, betænkning nr. 1094, Ministeriet for Kulturelle Anliggender, 1987, s. 190.

Statstilskuddene er i 1984 tilskud efter fritidsloven, i 1995 tilskud efter folkeoplysningslovens par. 45. Med folkeoplysningsloven, der fra 1991 afløste fritidsloven, blev de hidtidige statsrefusioner lagt over i de kommunale bloktilskud. De kommunale tilskuds andel af idrættens indtægter er faldet siden 1984, mens tipsmidlernes betydning er steget.

Det skal understreges, at der er betydelig usikkerhed i skønnet over egenindtjeningens størrelse.

Fordelingen og anvendelsen af de tipsmidler, der tilgår idrættens hovedorganisationer, beskrives nærmere i de følgende kapitler. Den resterende del af dette kapitel beskriver de øvrige midler, der tilflyder idrætten.

2.3. KULTURMINISTERIETS IDRÆTSTIPSPULJE

7% af de tipsmidler, der tilfalder idrætten, afsættes ifølge tips- og lottoloven til en pulje, der fordeles af Kulturministeriet. Fordelingen af midlerne på hovedformål i perioden 1991-95 er vist i tabel 4.

Tabel 4. Anvendelsen af Kulturministeriets idrætspulje, fordelt på hovedformål.

	1991	1992	1993	1994	1995
1) Idræt for alle					
Trim, skoleidræt m.fl.	1.600.000	1.600.000	2.215.000	2.295.000	2.468.000
Sydslesvigs Danske Ungdomsforening	154.000	176.000	200.000	1.215.000	1.179.000
Grønlands Idrætsforbund	50.000	50.000	600.000	1.478.000	2.114.000
2) Idræt for Særlige Grupper					
Handicapidræt	3.573.000	4.136.000	4.393.000	4.389.000	4.182.000
Idræt om dagen	700.000	0	800.000	1.250.000	3.500.000
Ældreidræt	85.000	100.000	135.000	150.000	2.000.000
3) Forskning og idrætsmedicin	1.950.000	2.975.000	3.695.000	3.625.000	3.745.000
Pulje til forbrug i 1996, 1997 og 1998				6.000.000	
4) Udviklingsprojekter					
Udvikling, omstilling og forsøg	3.000.000	4.000.000	3.750.000	4.000.000	4.000.000
Idræt i Storbyen					3.500.000
5) Internationalt					
Østeuropapuljen	200.000	200.000	500.000	1.500.000	1.500.000
International udveksling	0	0	500.000	500.000	500.000
6) Rådighedsbeløb for ministeren	627.000	1.305.000	868.000	4.527.000	1.337.000
7) Flygtninge og asylsøgere	200.000	225.000	1.750.000	2.000.000	3.000.000
8) Diverse	219.000	252.000	175.000	3.645.000	2.313.000
9) Lokaler, anlæg	6.053.000	6.266.000	7.984.000	8.246.000	0
10) Administration	0	100.000	900.000	750.000	750.000
I alt	+)18.411.000	+)21.385.000	28.465.000	45.570.000	36.088.000
	0	0			

+) inkl. Overførte beløb fra tidligere år

Som der er redegjort for i kapitel 5, blev idrætsorganisationerne ved ændringen af tips- og lottoloven i 1988 pålagt en særlig indsats for breddeidrætten. Som tabellen viser, er Kulturministeriets pulje i et vist omfang anvendt til initiativer på områder, der også er omfattet af organisationernes særlige indsats for breddeidrætten. Ministeriets pulje virker således i nogle sammenhænge som en finansieringsmulighed for idrætsinitiativer uden for organisationerne. I andre sammenhænge er der tale om et samspil mellem ministeriet og organisationerne med henblik på at løfte opgaver af særlig samfundsmæssig betydning.

Lidt over halvdelen af puljemidlerne er anvendt til relativt "faste" tilskudsmodtagere, som har modtaget tilskud i mindst 3 år i træk i perioden 1988-94. Oversigten viser, hvilke modtagere der er tale om. Den øvrige del af puljen er anvendt til skiftende modtagere.

Modtagere:

Danmarks Højskole for Legemsøvelser
Danmarks Idræts-Forbund
Danmarks Trim-komite
Danmarkskomiteen for Døves Verdenslege/Dansk Døve-Idrætsf.
Dansk Firmaidrætsforbund
Dansk Handicap Idrætsforbund
Dansk Idræthistorisk Forening
Det Rådgivende Fritidsudvalg, Roskilde Amt
DGI Ribe Amt
Grønlands Idræts-Forbund
Handicap Tour de Bornholm
Idræt i dagtimerne
Idrætsforen. for handicappede i Aalborg
Idrætsforsk, Gerlev Idræthøjskole
Idrættens Forskningsråd
Jens Winter, handicapidrætskonsulent
Kristeligt Studenter-Settlement
Kulturministeriet, administration
Landsforeningen for Pensionistidræt
Landsudvalget for Skoleidræt
Spætten
SV-Netværket
Sydslesvigs danske Ungdomsforeninger

Udgangspunktet for fordelingen i 1995 og 1996 har været "Rapport fra Idégruppen om Idræt, 1994", der kommenterede den hidtidige anvendelse af puljen og kom med forslag til den fremtidige fordeling. Udvalget var nedsat af kulturministeren i 1993 og havde folketingsmedlem Peder Sass som formand.

I rapporten konstaterede udvalget, at der ikke havde været mulighed for at foretage en egentlig evaluering af den hidtidige anvendelse af midlerne. Gruppen foreslog, at der med 3-5 års intervaller gennemføres eksterne evalueringer af midlernes anvendelse

2.4. FOLKEOPLYSNINGSLOVEN § 45

Fra statslig side ydes, ud over tilskuddene efter tipslovgivningen, tilskud fra Undervisningsministeriet i medfør af folkeoplysningslovens § 45, 1. punktum, hvoraf det fremgår, at der ydes statstilskud til landsdækkende folkeoplysende organisationer m. fl. til brug for blandt andet konsulentvirksomhed og medarbejderuddannelse.

2.5. AMTSKOMMUNALE TILSKUD

Fra amtskommunal side ydes kun i begrænset omfang tilskud til idrætsformål, dels lokaletilskud efter folkeoplysningslovens § 39, dels forskellige frivillige tilskud.

2.6. KOMMUNALE TILSKUD

Fra kommunal side ydes der lokalt store tilskud i henhold til folkeoplysningsloven, og store beløb afsættes til anlæg og drift af kommunale idrætsfaciliteter.

Efter folkeoplysningsloven ydes dels lokaletilskud (§ 24-30), dels aktivitetstilskud (§ 15-21), dels tilskud af den såkaldte 5%-pulje (§4, stk. 2).

Driften af kommunale idrætsfaciliteter (stadions, idrætshaller, svømmehaller m.v.) udgør langt den største udgiftspost til idrætsformål.

2.7. EGENINDTÆGTER

Hovedorganisationernes, specialforbundenes, amtsforeningernes og bysammenslutningernes egenindtægter fremgår af konsulentrapporten. Foreningens egenindtægter består af medlemskontingenter, kiosk- og cafeteriasalg, bankospil og andre arrangementer, entré, reklamer og sponsorindtægter samt renteindtægter.

En undersøgelse af idrætsforeningernes indtægter i 19892 viser, at de offentlige tilskud udgør 25% af indtægterne, og egenindtægterne således 75%. De offentlige tilskud er de kommunale tilskud til aktiviteter og lokaler. Den vigtigste indtægtskilde blandt egenindtægterne var kontingenter og medlemsbetaling, der udgjorde 50% af de samlede indtægter. Tilsvarende viste Breddeidrætsudvalgets Foreningsundersøgelse fra 1985, at de kommunale tilskud udgjorde 23% af foreningernes indtægter.³

Disse resultater understøttes af en anden undersøgelse fra 19934, der viser, at i 54% af de undersøgte foreninger udgjorde de offentlige tilskud under 25% af indtægterne og i 35% af foreningerne 25%-50% af indtægterne.

I overensstemmelse med disse undersøgelser er det som et groft skøn her anslået, at de offentlige tilskud til foreningernes egenindtægter udgør 25% af de samlede indtægter. Egenindtægten er derfor i tabel 1 beregnet som 3 gange de kommunale og amtskommunale tilskud til idrætten. Kommunernes udgifter til drift af idrætsanlæg er ikke regnet med.

3. Tipsmidlerne 1988-95

3.1. TIPSLOVEN OG ÆNDRINGER I PERIODEN 1988 - 1994

Dansk Tipstjeneste A/S blev etableret ved Lov nr. 278 af 9. juni 1948 som et aktieselskab med staten som hovedaktionær.

Tipstjenestens overskud bliver anvendt til udlodning til forskellige formål: idrætslige, kulturelle, velgørende og andre almennyttige formål. Reglerne for fordelingen af støtten er løbende blevet ændret.

I 1984 indførte man tillige udlodning beregnet på grundlag af omsætningen. Støtten blev finansieret af en samtidig nedsættelse af den statsafgift, som betales af Tipstjenestens omsætning. Herved undgik man en tilsvarende nedsættelse af Tipstjenestens overskud. Begge beløb udgjorde 3% af omsætningen.

I den periode denne undersøgelse dækker, er der foretaget ændringer af tipsloven flere gange: i 1988, 1990, 1992, 1993, 1994 og i 1995.

Ved ændringerne i 1988 og 1993 blev der justeret ved fordelingstallene for de formål, der tilgodeses via tipsmidlerne. I tabel 5, 6 og 7 vises fordelingstallene, således som de har været gældende i undersøgelsesperioden.

Tabel 5. Fordeling af omsætningsandele

Formål	%		
	Primo 1988	1988-loven	1993-loven

Team Danmark og Danmarks Olympiske Komité m.v. ¹⁾	3,0	2,5 ²⁾	1,4 ²⁾
Hestesporten og brevduesporten ³⁾	-	0,5	0,4
De Samvirkende Invalideorganisationer m.fl.	-	1,5 ⁴⁾	1,2
Andre landsdækkende sygdomsbekæmpende organisationer	-	1,5 ⁵⁾	0,7 ⁶⁾
Øvrige landsdækkende almennyttige organisationer	-	-	1,1
Andre almenvelgørende organisationer mv.	-	-	1,4
De landsdækkende oplysningsforbund m.fl. ⁷⁾	-	-	0,8
Alment kulturelle formål	-	overløb	2,0
			+ overløb
I alt pct. af omsætning	3,0	6,0	9,0

13. Danmarks Olympiske Komité fra 188-loven og frem

14. Med overløb til Alment kulturelle formål

15. Brevduesporten fra 1993-loven og frem

16. Heraf 0,12 pct.-point til Diabetesforeningen

17. Inkl. ½ pct., der fordeles sammen med midler af Tipstjenestens overskud til velgørende og andre almennyttige formål (§ 7, stk. 5).

18. Inkl. Diabetesforeningen

19. Med overløb til Alment kulturelle formål fra 1995

Tabel 6. Fordeling af overskudsandele

Formål	%		
	Primo 1988	1988-loven	1993-loven
Idrætsformål	71,0	68,5	63,0
Formål af almen kulturel karakter	7,0	7,0	11,1
Velgørende og andre almennyttige formål	5,0	5,0	-
Friluftslivet	3,4	3,4	5,7
Ungdomsformål (DUF)	13,6	16,1	14,2
Lokale- og anlægsfonden	-	-	6,0
I alt	100,0	100,0	100,0

Tabel 7. Fordeling af idrætsformål

Formål	%	
	Primo 1988	1988-loven
Danmarks Idræts-Forbund	44,0	45,0
De Danske Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforeninger	23,0	21,5
De Danske Gymnastik- og Ungdomsforeninger	18,0	21,5
Dansk Firmaidrætsforbund	4,0	5,0
Dansk Boldspil Union	2,0	¹⁾
Danmarks Olympiske Komité	2,0	²⁾
Fordeles af Kulturministeren	7,0	7,0
I alt	100,0	100,0

1. Tilskuddet tilføres nu DBU via DIF
2. Danmarks Olympiske Komité (DIF) modtager nu tilskud via omsætningsmidlerne

Det er i 1988-loven forudsat, at DIF inden for sin andel på 45 procentpoint tildeler DBU 2 procentpoint og Team Danmark 3,5 procentpoint.

Ud over ændringer af fordelingstilladelse er der desuden foretaget visse andre ændringer. I 1988 indførtes lottospil og i 1992 bookmakerspil m.v., der har fået stor betydning for Tipstjenestens omsætning og overskud, og dermed de tipsmidler der er til rådighed til fordeling, jf. figur 1.

Ændringen i 1990 drejede sig om klageadgang. Ændringen i 1992 bestod af en mulighed for Tipstjenesten til at introducere flere spil samt en tilladelse til en mere fleksibel gevinst-andel. Dette medførte en stærk stigning i spilleomsætningen.

Ved ændringen i 1994 blev der indført en såkaldt maksimering af Tipstjenestens omsætning og overskud. Evt. overskud ud over maksimum skal tilfalde finanslovens generelle reserver (almene formål). Ændringen havde virkning fra Tipstjenestens regnskabsår 1994/1995.

Indførelsen af lotto i 1989 forventedes at medføre en betydelig forøgelse af tipsmidlerne til idrættens hovedorganisationer. Det blev derfor forudsat, at organisationerne afsatte en del af de forøgede midler til en særlig indsats for breddeidrætten. Dette er nærmere omtalt i kapitel 5.

Figur 1. Tipstjenestens overskud til udlodning i regnskabsårene 1983/84 - 1993/94

3.2 UDLODNINGER AF TIPSMIDLER 1990-95

De beløb, der som andele af tipstjenestens omsætning eller overskud er tilfaldet staten eller uddelt til forskellige formål, fremgår af tabel 8. Den procentvise stigning fremgår af tabel 9.

Tabel 8. Udlodning fra Tipstjenesten – 6 års oversigt

	1989/90		1990/91		1991/92		1992/93		1993/94		1994/95	
	mio.	%	mio.	%	mio.	%	mio.	%	mio.	%	mio.	%
Statsafgift	272	35,8	303	34,7	404	34	733	37	835	40	894	44
Finanslovens reserver	0		0		0		0		0		105	
Idrætsformål	261	34,4	295	33,8	404	34	651	33	516	24	504	22
Alment kulturelle formål	26	3,4	36	4,1	66	5,6	131	6,7	209	9,9	203	9
De Samvirkende Invalideorg.			35	4	47	4	72	3,7	61	2,9	60	2,7
Landsdækkende almennyttige org.	¹⁾ 49	6,4	12	1,4	15	1,3	23	1,2	56	2,7	55	2,4
Landsdækkende sygdomsbekæmpende org.			23	2,6	31	2,6	48	2,4	36	1,7	35	1,6
Ungdomsformål	59	7,8	69	7,9	95	8	153	7,8	116	5,5	114	5,1
Almennyttige formål	19	2,5	22	2,5	29	2,5	48	2,4	71	3,4	70	3,1
Team DK og DOK	52	6,9	52	6	53	4,5	54	2,7	55	2,6	56	2,5
Lokale- og anlægsfond	0	0	0	0	0	0	0	0	49	2,3	48	2,1
Støtte af friluftsliv	13	1,7	15	1,7	20	1,7	32	1,6	46	2,2	45	2

Landsdæk.	0	0	0	0	0	0	0	0	41	1,9	40	1,8
Oplysningsforbund												
Heste- og brevduesporten	8	1,1	11	1,3	16	1,4	24	1,2	21	1	20	0,9
Udlodning i alt	759	100	873	100	1.180	100	1.969	100	2.112	100	2.249	100

Kilde: Dansk Tipstjeneste

1. Beløbet blev fordelt som et beløb til De Samvirkende Invalideorg., Landsdækkende almennyttige org.

Og landsdækkende sygdomsbekæmpende organisationer.

Tabel 9. Udlodning fra Tipstjenesten – stigning 1989/90 – 1994/95

	1989/90 mio.	1994/95 mio.	Stigning %
Statsafgift	272	894	228,7
Finanslovens reserver	0	105	-
Idrætsformål	261	504	93,1
Alment kulturelle formål	26	203	680,8
De Samvirkende Invalideorg., Landsdækkende Almennyttige org. Og Landsdækkende sygdomsbekæmp. org.	¹⁾ 49	150	206,1
Ungdomsformål	59	114	93,2
Almennyttige formål	19	70	268,4
Team DK og DOK	52	56	7,7
Lokale- og anlægsfond	0	48	-
Støtte af friluftsliv	13	45	246,2
Landsdækkende oplysningsforbund	0	40	-
Heste- og brevduesporten	8	20	150,0
Udlodning i alt	759	2249	196,3

Kilde: Dansk Tipstjeneste

1. Beløbet blev fordelt som et beløb til De Samvirkende Invalideorg., Landsdækkende almennyttige org.

Og landsdækkende sygdomsbekæmpende organisationer.

4. Hovedorganisationernes anvendelse af tipsmidlerne

Konsulentfirmaet PLS Consult har gennemført en undersøgelse af hovedorganisationernes anvendelse af tipsmidlerne. Dette kapitel indeholder firmaets resumé af undersøgelsens resultater, med undtagelse af konklusionen vedr. den særlige indsats for breddeidrættens som er gengivet i kapitel 5.

Resumé

4.1. BAGGRUND

Undersøgelsens baggrund kan sammenfattes således:

Hovedformålet med analysen er at kortlægge anvendelsen af tipsmidlerne, som er blevet tildelt idrættens hovedorganisationer i årene 1988 til 1995. Endvidere er formålet at undersøge, hvilke målsætninger der ligger bag den prioritering af midlerne, som organisationerne har foretaget samt at

belyse, i hvilken udstrækning disse mål er blevet indfriet. Analysen falder i to hoveddele: En økonomianalyse samt en målbefrielseevaluering.

Undersøgelsens objekt er de tre hovedorganisationer, som nævnes i tips- og lottoloven samt organisationernes medlemskreds. Undersøgelsen omfatter Danmarks Idræts-Forbund (DIF), dets medlemsforbund og -foreninger. De regionale led under DIF og specialforbundene (amtsudvalg, lokalunioner, distriktsforbund) indgår i begrænset omfang i undersøgelsen. Endvidere indgår Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger (DGI), dets amtsforeninger samt lokalforeningerne i undersøgelsen. De Danske Skytteforeninger (DDS), der er associeret med DGI, inddrages også i denne sammenhæng omend i begrænset omfang. Endelig belyses Dansk Firmaidrætsforbunds (DFIF) samt dets bysammenslutningers anvendelse af tipsmidlerne. Disse organisationsled inden for hver idrætsorganisation benævnes niveau 1, 2 og 3, henholdsvis 1) hovedorganisationer, 2) specialforbund/amtsforeninger eller bysammenslutninger og 3) foreninger.

Analysens metode har været regnskabsanalyser af hovedorganisationers, specialforbunds, amtsforeningers og bysammenslutningers regnskaber. Endvidere dokumentstudier og kvalitative interviews med ca. 30 udvalgte organisationer, casestudier på foreningsniveau samt telefoninterviews med ca. 400 foreningsformænd.

Analysen er gennemført i perioden april til august 1996 på opdrag af Kulturministeriet.

4.2. ØKONOMIANALYSE

Undersøgelsens økonomianalyse viste følgende resultater:

De tre hovedorganisationer er grundlæggende karakteriseret ved at være fuldstændigt finansieret af tipsmidlerne. Samtidig har der været en kraftig vækst i modtagne tipsmidler i den undersøgte periode, idet de tre hovedorganisationers regnskabsførte tipsindtægter er steget fra 214 mio. kr. i 1988 til 497 mio. kr. i 1995. Over denne 8-årige periode har idrætsorganisationerne samlet modtaget 2.578 mio. kr. i tipstilskud, hvoraf DIF har modtaget 1.287 mio. kr., DGI 1.158 mio. kr. og DFIF 133 mio. kr. Af DIF's årlige tipstilskud er der i perioden ydet et forlods afsat beløb (i henhold til tipsloven) til Team Danmark.

Finansieringsstrukturen varierer derimod på niveau 2. DIF's specialforbund har således betydelige egenindtægter, hvilket særligt gælder for Dansk Boldspil Union (DBU). DGI's amtsforeninger er i højere grad finansieret af tilskud fra DGI hovedorganisationen. Firmaidrættens bysammenslutninger er mindst afhængige af tilskud fra hovedorganisationen. Disse forskelle afspejler sig i indtægterne og deres fordeling på niveau 2:

DIF's specialforbund (ekskl. DBU) havde således i 1995 indtægter i størrelsesordenen 245 mio. kr. Heraf var 57% tilskud fra hovedorganisationen og Team Danmark.

DGI's amtsforeninger (for så vidt angår de 24 amtsforeninger, der er medtaget i undersøgelsen - Sydslevsvigs danske ungdomsforeninger er holdt uden for undersøgelsen) havde indtægter, som afhængigt af opgørelsesmetode ligger mellem 89 og 106 mio. kr. i 1995. Heraf var 92% tilskud fra hovedorganisationen.

Det er estimeret, at DFIF's 85 bysammenslutninger havde indtægter i størrelsesordenen 41 mio. kr. i 1994. Hovedorganisationens tilskud udgjorde 9% heraf. Det bemærkes i den forbindelse, at DFIF's struktur kun består af to niveauer: hovedorganisationsniveau og bysammenslutninger.

Bysammenslutninger varetager derfor en del af de opgaver, som i de to andre organisationer løses på niveau 3.

DIF anvender ca. 70% af tipsmidlerne til direkte tilskud til især specialforbundene, mens DGI tilsvarende overførte 60% af sine indtægter til dels amtsforeningerne, dels De Danske Skytteforeninger. DFIF overførte derimod kun 26% af sine indtægter til amtskredse og bysammenslutninger i form af direkte tilskud. DFIF gennemfører til gengæld en række aktiviteter og serviceydelser til gavn for bysammenslutninger, hvortil udgifterne i 1995 udgjorde 35% af indtægterne. DGI's tilsvarende andel var 26%, og DIF's indirekte tilskud udgjorde 20% af de samlede indtægter.

For alle tre hovedorganisationer gælder det, at der kan konstateres en klar tendens til, at de direkte tilskud i stigende grad omlægges fra generelle tilskud uden bindinger til øremærkede tilskud, hvis formål på forhånd er blevet aftalt. Generelle tilskud udgør dog fortsat den største andel af tilskuddene. De indirekte tilskud til medlemsorganisationerne er for DIF's og DGI's vedkommende præget af, at "nye" aktiviteter i stigende grad prioriteres. Således har især udgifterne til projekter vist store stigninger, mens DFIF's bysammenslutninger især har anvendt flere midler til stævner.

DFIF's udgifter til egne driftsformål udgjorde i 1995 23% af organisationens indtægter. DGI anvendte 9% af sine indtægter til egne driftsformål, og DIF anvendte 8% af sine indtægter hertil.

Udgiftsstrukturen blandt niveau-2 organisationerne hænger i udstrakt grad sammen med deres opgaver og funktion. En meget stor del af specialforbundenes midler anvendes således til eliteidrætsaktiviteter, mens amtsforeningerne bruger hovedparten af deres midler til at servicere lokalforeningerne. Bysammenslutningernes udgifter er til gengæld koncentreret om at stille faciliteter til rådighed for de enkelte idrætsudøveres aktiviteter.

DIF's specialforbund anvendte i 1995 godt 66% af sine indtægter til indirekte tilskud til klubber og medlemmer, herunder eliteidrætsaktiviteter, mens DGI's amtsforeninger anvendte 48% i form af aktiviteter og serviceydelser. DFIF's bysammenslutninger anvendte derimod 32% af sine indtægter til aktiviteter.

På baggrund af et estimat af omkostningerne forbundet med Team Danmark-støtteberettigede aktiviteter anslår konsulentfirmaet, at specialforbundene i 1995 anvendte mellem 92 og 100 mio. kr. på eliteidræt.

Direkte tilskud til medlemsforeningerne bliver kun i meget begrænset omfang ydet af DIF's specialforbund, mens de udgør en stigende andel af DGI amtsforeningernes udgifter. Således videreformidlede amtsforeningerne 19-22% (afhængig af opgørelsesmetode) af deres indtægter direkte til lokalforeningerne i 1995 - en anvendelse, der dog skal ses i sammenhæng med DGI hovedorganisationens stigende anvendelse af puljemidler. Baggrunden for DIF's begrænsede direkte tilskud til foreningerne er forbundets struktur og opgavevaretagelse: hovedorganisationen er en paraplyorganisation for 57 selvstændige specialforbund og endnu flere selvstændige idrætsdiscipliner.

DIF og DGI har omtrent samme andel af indtægterne tilbage, når de løbende aktivitetsudgifter er afholdt, nemlig gennemsnitligt ca. 6% i perioden fra 1988 til 1995, mens DFIF havde godt 16% tilbage.

DFIF og DGI har begge etableret lånefonde, der yder rentefrie lån til idrætsbyggeri. I DFIF er pengeoverførsler hertil af væsentlig betydning, idet knapt 9% af de samlede indtægter i perioden 1988 til 1995 er anvendt som indskud i DFIF's lånefond. For DGI spiller lånefonden en relativt mindre rolle.

De tre hovedorganisationer har foretaget væsentlige investeringer i perioden, idet bl.a. administrationsbygninger er blevet opført i henholdsvis Brøndby, Vingsted og Nyborg. DIF har valgt overvejende at finansiere investeringerne ved optagelse af langfristede lån. DGI og DFIF har derimod betalt investeringerne med egne midler.

DIF har dermed forøget sin opsparing af midler, som er henlagt i en reguleringsfond, der anvendes til at sikre fortsat aktivitetsniveau i specialforbundene i årene fremover.

4.3. MÅLINDFRIELSESEVALUERING

Undersøgelsens målindfrielsesevaluering viste bl.a. følgende:

De tipsmidler, der tilfalder idrætsorganisationerne, er i hovedsagen til organisationernes frie rådighed. De - i forhold til idrætsorganisationerne - eksterne politiske målsætninger for en del af tipsmidlerne er samtidig relativt upræcist formuleret under overskriften "forsøg, udvikling og omstilling".

Forskellene mellem de tre hovedorganisationers idrætssyn og idégrundlag afspejler sig i organisationernes formulering af egne målsætninger for indsatsen. DIF er således klart positivt orienteret over for at anlægge en strategisk referenceramme ved fastlæggelsen af målsætninger, mens DGI tværtimod reagerer idémæssigt imod en strategisk fastlæggelse af målsætninger ud fra et synspunkt om, at sådanne målsætninger er svært forenelige med grundlaget for den folkelige idræt, hvor aktiviteter, visioner og det generelle virke i lokalforeningerne skal vokse nedenfra. DFIF er i høj grad ad hoc-orienteret, hvorfor opstilling af målsætninger, som styrende for arbejdet, naturligt bliver opfattet som unødvendigt. Disse forskelle indebærer en målindfrielsesevaluering er metodisk enklere at gennemføre i relation til DIF, sammenlignet med de øvrige idrætsorganisationer.

Hvad angår fordelingen af tipsmidlerne (ressourceallokering) anvender DIF en allokeringsmekanisme, der forener kvantitative, objektive vurderingskriterier med en kvalitativ, subjektiv vurdering. Denne allokeringsmekanisme muliggør dels en betydelig omallokering af midler til specialforbundene, dels en tildeling af midler til det enkelte forbund, baseret på en - mellem hovedorganisation og specialforbund - dialogbaseret evaluering. DGI anvender derimod primært kvantitative vurderingskriterier, idet allokeringen af ressourcer - foruden ydelse af grundtilskud og tilskud til nye tiltag - baseres på en kvantitativ opgørelse af aktiviteterets omfang. Ligeledes anvender DFIF en kvantitativ kriteriemodel i forbindelse med fordelingen af ressourcer.

Baggrunden for DIF's allokeringsmekanisme er, at DIF ønsker at påvirke forbundene til at vurdere deres fremtid og på den baggrund opstille mål både for eliteidrætten og for breddeidrætten. På den baggrund synes det som om, at de politiske, eksterne målsætninger, der fulgte med indførelsen af lottospillene, er anvendt i DIF som en velegnet løftestang til at få disse målsætninger realiseret.

Der er således næppe tvivl om, at jo mere præcise krav og målsætninger, der udmeldes fra politisk hold i forbindelse med tildeling af tilskud til idrætsorganisationerne, desto lettere vil det være for specielt DIF at anvende både allokeringsmekanismen og det strategiske udgangspunkt i forbindelse med fastlæggelse af målsætninger for DIF på både niveau 1, 2 og 3.

For DGI vil dette være vanskeligere, idet ressourceallokeringen primært er baseret på kvantitative kriterier, som vanskeligt indfanger DGI's kvalitative og værdibaserede orientering.

Det er hovedindtrykket, at der - i det omfang, hvor der er opstillet målsætninger - er sammenhæng mellem målsætninger på forskellige niveauer inden for hovedorganisationernes områder. For mange niveau 2-organisationers vedkommende ændrer målsætningerne sig gradvist i disse år. Der synes at være klar sammenhæng mellem retningen af disse ændringer og de incitamentsystemer, hovedorganisationerne har bygget op i form af f.eks. rådgivning, anden bistand og tildeling af øremærkede midler.

Det er ikke muligt entydigt at vurdere idrætsorganisationernes særlige indsats over for breddeidrætten med udgangspunkt i aktivitetstal (antallet af henholdsvis medlemsforeninger, aktivitetsmedlemmer, kursusdeltagere og konsulenter). Dette skyldes dels manglende data, dels at der ikke fra idrætsorganisationernes side er opstillet målsætninger om et bestemt årligt aktivitetsniveau.

I forhold til en selvevaluering af de målsætninger som organisationerne selv opstiller, er det organisationernes vurdering, at målsætningerne i vidt omfang bliver indfriet.

I forhold til de eksterne politiske ønsker kan det konstateres, at organisationerne i al væsentlighed har indfriet de stillede målsætninger om en særlig indsats på breddeidrættens område. En mere præcis målindfrielse med angivelse af resultatindikatorer fordrer, at der fra politisk hold opstilles nogle sådanne, således at organisationerne aktivt kan forholde sig til disse målsætninger. Det er imidlertid væsentligt at bemærke, at sådanne krav samtidig vil kunne komme i konflikt med princippet om de frivillige organisationers uafhængighed og selvbestemmelsesret.

4.4. TVÆRGÅENDE ANALYSE

Ved en sammenstilling af økonomianalysen og målfrielsesevalueringen bliver det muligt at fokusere på nogle centrale analyseresultater, som kan præcisere vurderingen af målsætninger og målfrielsen ved specifikt at sammenligne idrætsorganisationerne indbyrdes.

Det skal indledningsvis fremhæves, at det ikke er målet med den tværgående analyse at sammenligne idrætsorganisationerne med henblik på at vurdere, "hvem der klarer sig bedst". Tværtimod er det pointen at signalere, at dette vanskeligt kan vurderes ud fra den foreliggende målfrielsesevaluering, der netop har taget udgangspunkt i organisationernes egen selvforståelse, værdigrundlag og vilje/evne til at formulere målsætninger. Dette udgangspunkt i målfrielsesevalueringen har betydet, at specielt på niveau 1 og 2 har det for alle tre idrætsorganisationer været vanskeligt at vurdere graden af målfrielse, idet der typisk ikke opereres med klare og præcise målsætninger.

IDRÆTSSYN

DIF ser i sit idrætssyn ingen modsætning mellem elite- og breddeidræt - og dækker begge indsatsområder. Økonomianalysen viser således, at ca. 100 millioner kroner anvendes til eliteidræt på specialforbunds niveau. DIF angav endvidere i sin redegørelse til kulturministeren for 1995, at ca. 56 mio. kr. anvendtes af hovedorganisationen og specialforbundene til den særlige indsats for breddeidrætten. DGI's udgangspunkt er den folkelige idræt, som dækker breddeidrætten, men som derudover lægger vægt på, at idrætten og foreningslivet bør fremme det folkelige engagement i lokalsamfundenes udvikling. Imidlertid ser DGI i sit idégrundlag ikke idrætten som mål i sig selv, men derimod et middel til at styrke det frivillige foreningsarbejde for at fremme en overordnet målsætning om folkelig oplysning. For DFIF er idrætssynet at fremme samvær, motion og idræt ved at fokusere på etablering af så gode rammer som muligt for at dyrke idræt.

MÅLSÆTNINGER

DIF er således positivt orienteret over for at anlægge en strategisk referenceramme ved fastlæggelsen af

målsætninger. I særdeleshed hovedorganisationen har gennem sin konsulenttjeneste og rådgivning, udarbejdelse af et politikatalog, omhandlende centrale strategiske emner og de anvendte grundprincipper for allokering af midler, ønsket at fremme strategien og visionsformuleringen i de enkelte forbund med henblik på gradvis at udvikle en udviklingsproces i forbundene hen imod opstilling af gradvist mere præcise og ambitiøse målsætninger. Hovedorganisationens karakter af at være en paraplyorganisation samt specialforbundenes ønske om høj, relativ autonomi har betydet, at anlæggelsen af denne strategiske referenceramme sker gradvist og langt fra er fuldendt.

DGI reagerer tværtimod idémæssigt imod en strategisk fastlæggelse af målsætninger ud fra et synspunkt om, at sådanne målsætninger er svært forenelige med grundlaget for den folkelige idræt, hvor aktiviteter, visioner og det generelle virke i lokalforeningerne skal vokse frit og frodigt, båret af græsroddernes frivillige initiativer. Følgelig fokuseres i langt højere grad på kulturelle værdier, der omsættes i adækvate aktiviteter frem for målsætninger.

For DFIF er det naturligt, at den overordnede målsætning for både hovedorganisation og bysammenslutninger er at stimulere interessen for samvær, idræt og motion gennem familien og arbejdspladsen. I praksis agerer mange af bysammenslutningerne som "halbyggere" og "haladministratorer" med henblik på at sikre, at medlemmerne får så gode tilbud om idrætsmæssig udfoldelse som muligt. I denne forbindelse er nye grupper organiseret under DFIF, eksempelvis arbejdsløse og studerende, der ikke tilhører DFIF's traditionelle målgruppe. Filosofien har her været, at da målet er at fremme samvær, idræt og motion, er det vigtigt at opfange de motionister og idrætsudøvere, der ikke inddrages i den organiserede idræt, enten på grund af manglende formelt tilhørsforhold eller på grund af manglende muligheder for at udfolde den specifikke idrætsdisciplin på det niveau, der passer til den pågældendes motionsbehov. På den baggrund bliver DFIF i høj grad ad hoc-orienteret, hvorfor opstilling af målsætninger, som styrende for arbejdet, naturligt bliver opfattet som unødvendigt.

5. Breddeidrætten

5.1. DE POLITISKE KRAV TIL ORGANISATIONERNE

Breddeidrætsudvalgets betænkning nr. 1094 fra 1987 beskrev breddeidrættens situation i Danmark og fremsatte en række anbefalinger til styrkelse af denne del af idrætten. I den daværende kulturministers breddeidrætspolitiske redegørelse til Folketinget den 21. maj 1987 (R26) gik regeringen ind for en række af udvalgets forslag om afsættelse af beløb til bl.a.:

Forsøg og udvikling inden for den enkelte forening og lokalområdet, f.eks. initiativer der integrerer forskellige idrætsaktiviteter, som bygger på princippet om selvorganisering og indgår i det lokale fritids- og kulturliv.

Utraditionelle forsøg, der kan bidrage til at etablere idrætstilbud for idrætssvage grupper.

Forøget uddannelsesindsats lokalt og regionalt samt delvis omkostningsdækning ved frivillige lederes og instruktørers deltagelse heri.

Ansættelse af fritidsvejledere eller konsulenter.

Da man med ændringen af tipsloven i 1989 indførte lotto, var man klar over, at dette ville betyde en væsentlig forøgelse af de tipsmidler, der tilflød idrættens hovedorganisationer. Det blev derfor i tipsloven forudsat, at organisationerne afsatte en del af de forøgede midler til de forslag vedr.

breddeidrætten, som kulturministerens redegørelse havde peget på. Af bemærkningerne til loven fremgår, at den andel af midlerne, hovedorganisationerne skulle afsætte til disse formål, skulle fastlægges i samråd med Kulturministeriet under hensyn til ministeriets afsættelse af midler til breddeidrætsformål fra ministeriets idrætstipspulje. Det blev endvidere forudsat, at hovedorganisationerne årligt skulle afgive en redegørelse til Kulturministeriet om indsatsen for breddeidrætten.

Den øgede indsats for breddeidrætten skulle ses i forhold til det merprovenu, idrætten modtog som følge af indførelsen af lotto. Kulturministeriet har defineret merprovenuet som de beløb, der ligger ud over tilskudsbeløbet i 1988/89 med tillæg af en årlig stigning på 5%. 1988/89 var det sidste regnskabsår, hvor lotto ikke var inkluderet. 5%-stigningen er begrundet i, at man antog, at tipsomsætningen ville være steget med 5% årligt, hvis lotto ikke var blevet indført.

Der er ikke blevet indgået aftaler mellem organisationerne og ministeriet om størrelsen af de midler, organisationerne skulle afsætte til de særlige breddeidrætsformål. Organisationerne har årligt afgivet de forudsatte rapporter, der af kulturministeren er blevet sendt til Folketingets Kulturudvalg. Som der er redegjort for i kapitel 2, afsnit 2.3, er en væsentlig del af Kulturministeriets tipspulje blevet anvendt til breddeidrætsformål.

5.2 KONSULENTUNDERSØGELSENS RESULTATER

Om opfyldelsen af de politiske krav til organisationens indsats for breddeidrætten sammenfatter konsulentundersøgelsen:

MÅLINDFRIELSE

Hvad angår målindfrielsen i forhold til den særlige indsats over for breddeidrætten kan denne baseres på en vurdering af omstillingsaktiviteter, indsatsen over for idrætssvage grupper, uddannelsesaktiviteter og udbygning af konsulenttjenesten.

DFIF har i en relativ mindre grad iværksat omstillingsprojekter, idet DFIF's hovedorganisation og bysammenslutningerne i høj grad er aktører, der skal servicere medlemmerne ved at stille så gode rammer som muligt til rådighed. Følgelig prioriteres målrettede projekter, der har et fast omstillingsperspektiv, ikke højt, set i forhold til øvrige aktiviteter.

Derimod har DGI traditionelt lagt stor vægt på at eksperimentere og fremme nytænkning og nyudvikling blandt lokalforeningerne. Den markante stigning i øremærkede tilskud og den markante anvendelse af puljemidler er et udtryk for, at DGI ønsker at afsætte ressourcer til sådanne aktiviteter - og i særdeleshed at synliggøre eksistensen af disse ressourcer over for lokalforeningerne gennem oprettelsen af puljerne.

Ligeledes har DIF iværksat en række omstillingsprojekter, omfattende eksempelvis initiativer inden for ungdomspolitikområdet, reorganisering af forbundets organisatoriske struktur, udarbejdelse af strategi- og handlingsplan etc.

Hvad angår den særlige indsats over for idrætssvage grupper, er der på hovedorganisationsniveau iværksat en succesfuld indsats blandt andet over for flygtninge og indvandrere. Det skal i denne sammenhæng bemærkes, at stikprøven blandt specialforbundene og foreningerne i foreningsundersøgelsen ikke giver et dækkende billede af indsatsen over for de idrætssvage grupper på niveau 2, idet en række forbund uden for stikprøven har betydende aktiviteter i forhold til disse grupper (eksempelvis Dansk Handicap Idræts-Forbund, Dansk Amatør Bokse Union, Dansk Boldspil Union).

Uddannelsesaktiviteterne har både for DIF og DGI et omfattende omfang. For DGI's vedkommende er målsætningen om fremme af uddannelse synlig på alle tre niveauer. Hovedorganisationen prioriterer uddannelse højt gennem sin ressourceallokering, hvilket følges op af amtsforeningernes prioritering af uddannelse i deres budgetlægning. Endelig bruger lokalforeningerne i vid udstrækning DGI's kurser, og udtrykker i foreningsundersøgelsen stor tilfredshed med disse.

Også DIF prioriterer uddannelse højt, omend det for hovedorganisationen primært er uddannelse og kurser i tværgående temaer, der har interesse på tværs af forbundene, eksempelvis lederkurser, trænerkurser og strategi- og visionskurser (seminarer). Derimod varetager specialforbundene selv deres idrætsdisciplinrettede kurser samt udarbejder på eget initiativ undervisnings- og informationsmateriale. I foreningsundersøgelsen udtrykkes der ligeledes stor tilfredshed med DIF's/specialforbundenes kurser.

Selv om DFIF's kursusvirksomhed nyder stor anerkendelse blandt sammenslutningerne, vurderes det, at uddannelsesaktiviteterne har været relativt beskedne over perioden 1988-95 sammenholdt med DFIF's øvrige ressourceanvendelse. Der kan dog konstateres en væsentlig forøgelse i 1994 og 1995.

Det gælder for alle tre organisationer, at de i høj grad har oprustet på konsulentområdet, og i foreningsundersøgelsen udtrykkes der tilfredshed med konsulenttydelserne.

Det vurderes på baggrund af ovenstående, at organisationerne har indfriet de stillede målsætninger om en særlig indsats på breddeidrættens område. En mere præcis målindfrielse med angivelse af resultatindikatorer fordrer, at der fra politisk hold opstilles nogle sådanne, således at organisationerne aktivt kan forholde sig til disse målsætninger.

6. Eliteidrætten og Team Danmark

6.1. TEAM DANMARKS ØKONOMI

Ved en ændring af tipsloven i 1984 blev der skabt hjemmel til at overføre en andel af tipsomsætningen til en ny institution, Team Danmark, der blev oprettet "til fremme af dansk eliteidræts udvikling på en social og samfundsmæssig forsvarlig måde". I henhold til lov nr. 643 af 19. december 1984 om eliteidrættens fremme har Team Danmark til opgave at iværksætte, koordinere og effektivisere fælles foranstaltninger for eliteidrætten i Danmark ved

at varetage den overordnede planlægning vedrørende eliteidrætten,
at forbedre udnyttelse og udformning af faciliteter i samarbejde med kommuner og amtskommuner,
at formidle trænings- og instruktionsmuligheder for eliteidrætsudøvere over 15 år,
at formidle idrætsforskningens resultater til instruktører, trænere og aktive,
at styrke den idrætsmedicinske rådgivning og service,
at etablere uddannelsesmæssige og arbejdsmæssige sociale støtteforanstaltninger for eliteidrætsudøvere og hermed yde fornøden konsulentbistand til disse,
at yde individuel økonomisk støtte til eliteidrætsudøvere,
at varetage markedsføring og salg af rettigheder og ydelser i forbindelse med eliteidræt.

I kapitel 3 er der nærmere redegjort for, hvorledes tipstilskuddet til Team Danmark siden er blevet ændret flere gange.

Ud over det direkte tilskud fra tipsmidlerne modtager Team Danmark if. lov om eliteidrættens fremme et tilskud fra Danmarks Idræts-Forbund.

Da Team Danmark blev oprettet i 1985, var det en forudsætning, at idrætten selv skulle dække ca. 1/3 af institutionens udgifter, medens staten via tipsmidlerne skulle dække ca. 2/3. Det lovbestemte tilskud fra DIF og Team Danmarks renteindtægter medregnes som en del af idrættens selvfinansiering.

Ved ændringen af tips- og lottoloven i 1988 blev det bestemt, at indtil 2,5% af tipstjenestens omsætning skulle tilfalde Team Danmark og Danmarks Olympiske Komité. Hensigten var, at tilskuddet skulle svare til det hidtidige niveau (ca. 47 mio. kr. årligt til Team Danmark), idet det ikke var hensigten at øge det statslige tilskud til eliteidrætten.

I den udstrækning de 2,5% af omsætningen oversteg niveauet for det politisk forudsatte tilskud til eliteidrætten, skulle det overskydende beløb tilfalde alment kulturelle formål.

Ved ændringen af tipsloven i 1993 blev maksimumsrammen for støtte til Team Danmark og DOK sænket til 1,4% af omsætningen som konsekvens af den store stigning i omsætningen. Dette har ikke haft indflydelse på niveauet for tipsstøtten til Team Danmark.

Tabel 10 og 11 viser Team Danmarks indtægter og udgifter i perioden 1988-1995.

Tabel 10. Team Danmarks indtægter 1988-95. 1000 kr.

	88	89	90	91	92	93	94	95
1 Tipsmidler	30.364	48.553	49.200	50.400	51.600	52.560	53.556	54.671
2 Sundhedsstyrelsen, tilskud								2.188
3 Renteindtægter	3.224	5.660	7.477	7.998	7.077	6.193	3.256	4.133
4 Tilskud fra DIF og DOK	7.544	8.087	9.538	10.803	14.633	23.348	18.644	18.240
5 Sponsorindtægter	5.125	2.542	4.144	6.703	7.334	1.576	3.293	5.029
6 Tv- og videoindtægter	6.803	11.819	12.507	13.127	15.165	16.281	14.180	15.751
7 Andre egenindtægter	337	50	151	451	394	1.074	2.409	3.385
8 Elev- og sociale tilskud	53	38	38	10	0	69	82	87
9 Indtægter i alt	53.450	76.749	83.055	89.492	96.203	101.101	95.420	103.484

Tabel 11. Team Danmarks udgifter 1988-95. 1000 kr.

	88	89	90	91	92	93	94	95
1. Øremærkede tilskud	23.102	54.304	56.733	73.378	73.181	84.665	65.508	81.282
2. Tv-vederlag til specialforbund	4.916	8.433	8.964	6.783	8.562	9.020	7.179	8.112
Direkte tilskud i alt	28.018	62.737	65.697	80.161	81.743	93.685	72.687	89.394
3. Uddannelse	110	180	180	98	168	151	2.207	155
4. Bladvirksomhed	79	195	79	173	256	430	355	485
5. Information og PR	1.265	1.116	1.471	1.879	2.105	1.944	2.950	2.701
6. Konsulentvirksomhed	2.518	3.173	4.283	4.796	4.975	5.062	4.926	5.530
7. Stævner	574	1.127	1.225	1.793	1.556	1.383	2.217	2.321
8. Diverse	24	23	24	35	29	56	62	83
Indirekte tilskud i alt	4.570	5.814	7.262	8.774	9.089	9.026	12.717	11.275
9. Bestyrelsesmøder	420	420	420	420	420	420	442	465

10 Andre møder: udvalg m.v.	231	231	238	270	403	292	382	340
11. Repræsentation, gaver	11	20	13	48	56	51	49	95
12. Diverse	292	291	275	392	330	371	463	349
Egne midler i alt	954	962	946	1.130	1.209	1.134	1.336	1.249
13. Administrationsudgifter	2.591	2.958	3.467	3.504	4.743	3.962	3.850	4.075
14. Husleje	221	261	281	337	380	658	659	682
Ejendomsdrift	221	261	281	337	380	658	659	682
Til Rådighed for langsigtede dispositioner	17.096	4.017	5.402	-4.414	-961	-7.364	4.171	-3.191
Udgifter i alt	53.450	76.749	83.055	89.492	96.203	101.101	95.420	103.484

Ad 1. Øremærkede tilskud

Langt den største del af Team Danmarks midler anvendes som øremærkede tilskud til specialforbund m.v.

Der er tale om tilskud til følgende områder:

forbundsstøtte til aktive,
forbundsstøtte til træning og instruktion,
forbundsstøtte til centeraktiviteter,
uddannelsesstøtte,
testcentre,
konsulentbistand til serviceområder,
dopingkontrol, idrætsmedicin og forskning,
centeretablering og vedligeholdelse.
Disse aktiviteter er nærmere uddybet i afsnit 6.2.

Ad 6. Konsulentvirksomhed

"Konsulentvirksomhed" dækker driften af såvel konsulent- som planafdeling inkl.

Løn m.v.

til samtlige konsulenter, sekretærer m.v.

Ad. 7. Stævner

"Stævner" dækker den arrangementstøtte, som TD yder til gennemførelse af internationale begivenheder, arrangeret af forbundene samt TDs tilskud til Idrætsfonden Danmark.

Tipsmidlerne har udgjort lidt over halvdelen af indtægterne. Hertil kommer det lovbundne tilskud fra DIF (og frem til 1993 fra Danmarks Olympiske Komite), som også finansieres af tipsmidlerne.

Tv- og videoindtægterne stammer fra de kontrakter om tv-rettigheder, som Team Danmark forhandler på specialforbundenes vegne. En del af tv-indtægterne sendes direkte videre til specialforbundene, disse beløb fremgår af tabel 11 (Tv-vederlag til specialforbund).

Som nævnt har det været en politisk målsætning, at Team Danmark skulle finansiere 1/3 af sine udgifter ved egne indtægter, inkl. renteindtægter og tilskuddet fra DIF.

Ved vurderingen af egenindtægterne må der tages højde for, at en del af tv-indtægterne sendes direkte videre til specialforbundene.

Egenindtægterne, justeret for de tv-midler, der tilfalder specialforbundene, fremgår af tabel 12:

Tabel 12. Team Danmarks egenfinansiering 1988-95

mio. kr.	88	89	90	91	92	93	94	95
Indtægter i alt	53,4	76,7	83	89,5	96,2	101,1	95,4	103,5
Egenindtægter iflg. tabel 11	23	28,4	34	39,3	44,3	48,5	42	46,6
Minus Tv-vederlag til specialforbund	4,9	8,4	9	6,8	8,6	9	7,2	8,1
Egenindtægt	18,1	20	25	32,5	35,7	39,5	34,8	38,5
Egenindtægt i % af indtægt	34%	26%	30%	36%	37%	39%	36%	37%

Som det ses, har Team Danmark opfyldt kravet om en egenfinansiering.

Figur 2. Team Danmarks pengestrøm (1995)

Figur 2 illustrerer pengestrømmene til og fra Team Danmark i 1995. En stor del af Team Danmarks arbejde er rettet mod DIF's specialforbund, der i 1995 modtog 55 mio.kr. i direkte økonomisk støtte, øremærket til eliteidrætsaktiviteter. Det drejer sig især om tilskud til aktiviteter på centre, til træning og instruktion samt direkte tilskud til eliteidrætsudøverne. Det fremgår af konsulentrapporten, at specialforbundene medfinansierede disse aktiviteter med ca. 45 mio. i 1995. Udgifterne til den samlede Team Danmark-støttede eliteidrætsindsats i specialforbundene var således omkr. 100 mio. i 1995. Hertil kommer, at kommunerne finansierer en del af udgifterne til de lokaler, eliteidrætscentrene befinder sig i.

Team Danmark ydede derudover indirekte tilskud til specialforbundene på ca. 11 mio. kr. i form af diverse tjenesteydelser (konsulentbistand, kurser m.v.). Endelig anvendte Team Danmark ca. 26 mio. i 1995 til finansiering af aktiviteter uden for specialforbundene. Det drejer sig især om tilskud til forskning, dopingkontrol og idrætsmedicin samt centerdrift og -etablering.

Tabel 13. Team Danmark. Midler anvendt til langsigtede formål. 1000 kr.

	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	I alt
Til rådighed for langsigtede dispositioner	17.096	4.017	5.402	-4.414	-961	-7.364	4.171	-3.191	14.756
- Investeringer	-95	146	120	372	-244	-185	517	177	808
Diverse	-4.000					1.000			-3.000
Opsparing af midler	13.191	3.871	5.282	-	-717	-	3.654	-	-10.948
				4.786		6.179		3.368	

Over perioden 1988 - 1995 har Team Danmark haft i alt ca. 15 mio. kr. til rådighed til mere langsigtede dispositioner. Anvendelsen af dette beløb fremgår af tabel 13. Der er i perioden anvendt lidt under 1 mio. kr. (netto) på investeringer. Det skal her tilføjes, at Team Danmarks tilskud til etablering og vedligeholdelse af centre ikke er medregnet i dette beløb, men indgår i overensstemmelse med Team Danmarks regnskabsprincipper i driftsudgifterne i tabel 11 som øremærkede tilskud.

En henlæggelse på 4 mio. kr. foretaget i 1987 er anvendt i 1988. I 1993 er der tilbageført en bevilling vedr. Nordring, Thisted.

I de første år af perioden har Team Danmark opsparet midler til senere anvendelse. I de efterfølgende år - bortset fra 1994 - har organisationen anvendt en del af opsparingen til at finansiere driften.

Netto har Team Danmark forøget sin opsparing med ca. 11 mio. kr. fra 1988 til 1995. Ved begyndelsen af 1988 var opsparingen 33 mio. kr.

6.2. TEAM DANMARKS AKTIVITETER FORBUNDSSTØTTE TIL AKTIVE

Hensigten med støtte til aktive er, at der skal tages langsigtede hensyn i tilbuddene til den enkelte eliteidrætsudøver, idet der skal gives økonomisk støtte efter individuelle kvalitets- og behovskriterier. Den økonomiske støtte skal tage hensyn til behovet for mere tid til træning, mere kvalificeret instruktion, flere træningslejre samt udvidet konkurrencedeltagelse, idet der lægges vægt på, at der udvikles støttekoncept for hver enkelt aktiv.

Den økonomiske støtte er typisk udgifter til daglig træning, træningslejre, konkurrencedeltagelse, idrætsudstyr, sociale udgifter og lønkompensation m.v. Derudover tildeles alle aktive en basisydelse til dækning af de ekstraudgifter, der måtte være ved den daglige træning og ved deltagelse i eliteidrætsaktiviteter.

I takt med den skærpede internationale konkurrence er beløbene til aktivstøtte øget jævnt i perioden. I de olympiske år er der altid brug for øgede økonomiske midler til forberedelse og konkurrencedeltagelse (OL-kvalifikationsstævner).

FORBUNDSSTØTTE TIL TRÆNING OG INSTRUKTION

Team Danmark støtter specialforbundene økonomisk ved ansættelse af landstrænere og andre specialister. Disse udgifter omfatter også omkostninger til træningssamlinger og eliteudvikling i forbundene. Der ydes også støtte til uddannelse af elitetrænere og -instruktører samt udveksling af resultater og erfaringer mellem idrætsforskere og trænere på seminarier. Endvidere ydes der støtte til uddannelse af ledere på Idrættens Lederakademi samt til en suppleringsuddannelse for udenlandske trænere i samarbejde med Trænerskolen i Aalborg.

FORBUNDSSTØTTE TIL CENTERAKTIVITETER

Efterhånden som centrene er blevet etableret og udviklet, er den økonomiske støtte til centeraktiviteterne i de enkelte forbund øget tilsvarende. Det har været målsætningen at skabe elitemiljøer på tværs af idrætsgrenene og på et fåtal af centre med henblik på, at alle forbundenes træningsaktiviteter for eliten lægges på centrene.

UDDANNELSESSTØTTE

En af Team Danmarks primære opgaver er at skabe bedre muligheder for at kombinere eliteidræt med uddannelse og arbejde. Efter at der i forhandlinger med ministerier, andre offentlige myndigheder og arbejdsmarkedets parter blev skabt fleksible muligheder for de aktive eliteidrætsudøvere, har støtten været rimelig konstant.

Det er således bestræbt at få skabt forlængede uddannelsesforløb og SU-støtte, særlige aftaler med arbejdsmarkedets parter m.v. Formålet er, at så mange som muligt enten er i arbejde eller under uddannelse under selve idrætskarrieren, samt at der kan hjælpes efter endt idrætskarriere.

TESTCENTRE

Der kan kun skabes optimale resultater, såfremt der gennemføres udvidede tests såvel før som under og efter den aktives "sæson".

Målsætningen har været at få etableret fuldt udstyrede testcentre i København og provinsen samt få etableret en mobil enhed, som gør det muligt at udføre felttests i det lokale idrætsmiljø.

Der er oprettet testcentre på Rigshospitalet samt Odense Universitet, og der er etableret et mobilt testcenter.

KONSULENTBISÆTTNING TIL SERVICEOMRÅDER

Den personlige rådgivning af de aktive i forbindelse med uddannelse og job, boligforhold, ernæring, sociale forhold m.v. er en betingelse for den aktives velfærd. Team Danmark har derfor tilknyttet ad hoc-vejledere på alle disse områder. Vejlederne er tilknyttede centrene, således at de befinder sig i elitemiljøet.

På alle elitecentre er ligeledes tilknyttet idrætslæger, fysioterapeuter, massører m.v.

DOPINGKONTROL, IDRÆTSMEDICIN OG FORSKNING

Danmarks Idræts-Forbund og Team Danmark er fælles om dopingkontrolarbejdet i Danmark. Der er tilknyttet 35-40 kontrollanter fordelt i hele landet, der er etableret rådgivning for aktive og trænere, der samarbejdes med de danske sundhedsmyndigheder og internationale dopingagenturer, med politi, told og skoler.

Endvidere har DIF/Team Danmark medvirket såvel i praksis som økonomisk til oprettelsen af et internationalt godkendt dopinganalyselaboratorium på Rigshospitalet.

Udbygningen af den idrætsmedicinske og idrætsfysiologiske uddannelse samt etablering af idrætsmedicinske ambulatorier ved amtssygehusene har været og er en vigtig del af Team Danmarks arbejde. Team Danmark har anvendt 4-9 mio. kr. årligt i 1989-95 til dopingkontrol, idrætsmedicin og forskning. Heraf har Team Danmarks forskningspulje udgjort 3,0-3,5 mio. kr. årligt.

Puljen skal sikre, at såvel aktive som trænere får gavn af den viden, der udvikles gennem forskningen. Formidlingen af resultater sker bl.a. gennem Team Danmarks trænerblad PULS. Der er herudover et nært samarbejde mellem den forskning, der foregår i Team Danmark-regi, mange af de forskningsprojekter, som Team Danmark økonomisk støtter, og testcentre i København og Odense.

CENTERETABLERING OG -VEDLIGEHOLDELSE

Opgaven med at etablere elitecentre, træningscentre og talentudviklingssteder, hvor det enkelte specialforbund kan have daglig træning og træningssamlinger under ledelse af de fastansatte landstrænere, har været primær siden starten.

Målet har været at få elite- og træningscentre ved eksisterende faciliteter og kun i særlige tilfælde at anlægge nye centre.

Det har også været vigtigt, at centrene såvel fysisk som servicemæssigt befinder sig på et højt niveau og i områder, hvor der er let adgang til uddannelsesinstitutioner. Endvidere har der været lagt vægt på at placere beslægtede idrætsgrene på samme lokaliteter med henblik på at opnå et tværfagligt elitemiljø.

Der er etableret ca. 80 elite- og træningscentre samtidig med, at der er opbygget ca. 200 talentudviklingssteder på nuværende tidspunkt.

ELITEIDRÆTTENS RESULTATER

Eliteloven pålægger Team Danmark at fremme dansk eliteidræt på en social og samfundsmæssig forsvarlig måde. Team Danmark har derfor lagt vægt på at udvikle og skabe et fundament for eliteidrætten i Danmark, som tager hensyn til den enkelte aktives behov, og som samtidig gør det muligt for dansk eliteidræt at forberede sig og deltage i den skærpede internationale konkurrence med gode resultater.

Danske eliteidrætsudøvere har i de seneste 10 år opnået en klar vækst i antallet af vundne medaljer ved EM, VM og OL, jf. medaljestatistikken i tabel 14 og 15, samtidig med, at antallet af idrætsgrene, som er i stand til kontinuerligt at opnå medaljer, er fordoblet.

Tabel 14. Medaljestatistik 1985 – 1995

	VM			EM			OL			I ALT
	Guld	Sølv	Bronze	Guld	Sølv	Bronze	Guld	Sølv	Bronze	
1985	10	3	10	7	5	6				41
1986	10	6	6	7	4	3				36
1987	9	13	4	1	4	7				38
1988	11	9	7	9	9	13	2	1	1	62
1989	10	5	5	5	6	6				37
1990	14	9	13	12	5	5				58
1991	9	10	17	9	9	13				67
1992	10	13	11	15	16	17	1	1	4	88
1993	16	17	18	8	5	10				74
1994	15	10	16	13	12	13				79
1995	10	10	19	9	9	10				67

Kilde: Team Danmark

Tabel 15. Danske resultater ved OL 1) i perioden 1948 – 1996

	Guld- medalje	Sølv- medalje	Bronze- medalje	4. plads	5. plads	6. plads 2)	I alt	Point 3)
1948	5	7	8	4	2	4	30	122
1952	2	1	3	4	6	5	21	59
1956	1	2	1	0	0	3	7	24
1960	2	3	1	2	2	3	13	46
1964	2	1	3	1	2	3	12	41
1968	1	4	3	2	0	1	11	46
1972	1	0	0	2	1	1	5	16
1976	1	0	2	0	0	3	6	18
1980 ⁴⁾	2	1	2	1	3	2	11	38
1984 ⁴⁾	3	3	0	3	5	0	14	55
1988 ⁴⁾	2	1	1	3	2	3	12	39
1992 ⁴⁾	1	1	4	1	3	2	12	39
1996 ⁵⁾	4	1	1	4	2	7	19	60

Kilde: Team Danmark

1. Kun sommer-OL.
2. Inkl. Kvartfinalepladser i boksning og banecykling.
3. Placeringer som nr. 1 til nr. 6 giver henholdsvis 7, 5, 4, 3, 2 og 1 point.
4. I 1980 boykottede de fleste vestlige lande OL i Moskva, og i 1984 gjorde østlandene gengæld ved at boykotte OL i Los Angeles. Først i 1988 og i 1992 er der tale om en fuld konkurrencesituation fra samtlige lande under IOC (1988 dog Cuba undtaget). Danmark har således i 1988 og 1992 kunnet holde sit høje internationale niveau under fuld konkurrence.
5. 1996 betragtes af mange som de bedste Lege resultatmæssigt – også sammenlignet med 1948, som fandt sted under særlige vilkår efter 2. verdenskrig.

6.3. ELITEIDRÆTTENS SITUATION

Peter J. Hansen har for Team Danmark undersøgt de idrætslige og sociale vilkår for eliteidrætsudøvere indplaceret på Team Danmarks kandidatliste i slutningen af 1994(5). Både idrætsligt, økonomisk og uddannelsesmæssigt konkluderes det, at eliteidrætsudøverne generelt har gode forhold, men at der fortsat er en lille gruppe af udøvere, der har nogle økonomiske problemer. I det hele taget synes økonomien at være udøvernes altovervejende problem i forbindelse med idrætsudøvelsen.

Undersøgelsen "Eliteidrætsudøvernes vilkår" er samtidig en opfølgning af undersøgelsen af samme navn, som udsendtes af Kulturministeriets eliteidrætsudvalg i 1983. 1983-udgaven, der bl.a. var grundlaget for loven om eliteidrættens fremme og etableringen af Team Danmark, beskæftigede sig primært med forhold, der påvirkede idrætten udefra, herunder sociale, uddannelsesmæssige og økonomiske vilkår, og sekundært med interne forhold som trænings- og konkurrencevilkår.

Bilag 1 indeholder et af Team Danmark udarbejdet resumé af undersøgelsen.

6.4. ELITEIDRÆTTENS ØKONOMISKE BEHOV

Team Danmark har til brug for denne rapport udarbejdet en detaljeret redegørelse for organisationens fremtidige økonomiske behov. Styregruppen har valgt at gengive Team Danmarks redegørelse som bilag 2 uden derved at have taget stilling til indholdet.

Redegørelsen konstaterer, at den offentlige støtte til eliteidrætten i Danmark har været stagnerende eller direkte faldende sammenlignet med den omkostningsudvikling, der har været i international eliteidræt. Team Danmark peger på en række forhold, som forøger eliteidrættens finansieringsbehov i de kommende år. Som de vigtigste kan nævnes:

Øget behov for udgifter til internationale træningslejre og konkurrencer, herunder optimering af konkurrencematerialet.

Skærper af skattelovgivningen forøger de aktives udgifter, hvilket må kompenseres i støtten til dem.

Specialforbundene vil ikke i de kommende år kunne forventes fortsat at forøge deres bidrag til finansieringen af eliteidrætten.

Der er behov for øgede midler til udvikling, omstilling og forsøg i forbundenes elitearbejde.

Der er behov for optimering, udbygning og løbende vedligeholdelse af elitecentre ud over, hvad der kan finansieres inden for de nuværende rammer.

Udgifterne til dækning af særlige uddannelsesbehov forøges med ca. 50% i de kommende 5 år.

Der skal bruges flere ressourcer på dopingkontrol, idrætsmedicin og forskning.

En udbygning af konsulentbistanden til de aktive er af afgørende betydning for de aktives vilkår.

Kommunerne er i en vis udstrækning begyndt at opkræve lokaleleje for faciliteter, der før blev stillet gratis til rådighed.

Team Danmark konkluderer, at der er et udækket finansieringsbehov på 14,4 mio. kr. i 1998 voksende til 25,3 mio. kr. i 2000. Dette behov er udtryk for det udgiftsbeløb, der ikke kan finansieres af de forventede indtægter i de kommende år. Beløbet fremgår af tabel 16, der viser forholdet mellem det ønskede udgiftsniveau og de forventede indtægter:

Tabel 16. Team Danmarks forventede indtægter og udgifter 1995-2000

Indtægter (1000 kr.):	1995	1996	1997	1998	1999	2000
DIF	18.240	18.600	19.000	19.300	19.500	19.700
Egne indtægter (netto)	13.352	14.203	12.460	14.790	16.040	18.000
Renteindtægter	4.130	4.000	3.500	3.000	2.500	2.500
I alt	35.722	36.803	34.960	37.090	38.040	40.200
Kulturministeriet	54.672	60.596	56.880	58.015	59.175	60.360
Samlede indtægter	90.394	97.399	91.840	95.105	97.215	100.560
Udgifter	95.862	103.825	106.325	113.275	121.050	125.950
TDs finansielle behov	(5.468)	(6.426)	14.485	18.170	23.835	25.390

Kilde: Team Danmark

TDs finansielle behov i 1995 og 1996 på ca. 5,4 og 6,4 mio. kr. er dækket af de henlæggelser, der tidligere er afsat til OL-forberedelser i forbindelse med De Olympiske Lege i Atlanta 1996. Der er i årene 1997-2000 ikke budgetteret med overførsel af beløb fra egenkapitalen, idet TD nødvendigvis må have en buffer-formue af en rimelig størrelse.

Danmarks Idræts-Forbund

Indtægterne fra DIF er baseret på budgetter godkendt på DIFs budgetmøde 1995.

Egne indtægter

Egne indtægter er beregnet som marketingafdelingens bruttoindtægter fra sponsoraftaler, tv-aftaler samt egen sportmarketing fratrukket det økonomiske vederlag, der tilbagebetales til forbundene for tv-indtægter samt fratrukket afdelingens egne driftsomkostninger. Der er således tale om rene nettoindtægter. Derfor optræder marketingafdelingens udgifter ikke i de økonomiske nøgletal (udgifter) på side 3 i bilag 2.

Kulturministeriet

Kulturministeren har i 1996 ydet et særligt bidrag på 5,0 mio. kr. Idet der ikke er givet tilsagn om yderligere ekstraordinære bidrag i årene 1997-2000, er tilskuddet fra Kulturministeriet fra og med 1997 kun fremskrevet med 2% årligt med udgangspunkt i tilskuddet i 1995.

7. Skoleidrætten

Dansk Skoleidræt blev stiftet i 1946 med navnet "Landsudvalget for Skoleidræt" og tog navneforandring den 4. marts 1994 til det nuværende "Landsforeningen Dansk Skoleidræt". I daglig tale

bruges navnet "Dansk Skoleidræt".

ORGANISATIONENS FORMÅL ER:

- at igangsætte idrætsaktiviteter for skolernes elever
- at støtte og udvikle skolernes undervisning i idræt for alle elever
- at samarbejde med de frivillige idrætsorganisationer om børneidræt
- at repræsentere Danmark i international skoleidræt.

Dansk Skoleidræt har følgende organisatoriske opbygning:

1. Udvalg for skoleidræt i amterne (16), kommunale skoleidrætsudvalg og skoler.
2. Repræsentantskab.
3. Hovedbestyrelse.
4. Forretningsudvalg.
5. Underudvalg.

I hvert amt findes et udvalg for skoleidræt. Københavns Skolevæsens idrætsudvalg og Dansk Skoleforening for Sydslesvig er sideordnet amtsudvalgene. Amtsudvalgenes formål er i overensstemmelse med Dansk Skoleidræts.

Målsætningerne for Dansk Skoleidræts arbejde er beskrevet i en profil- og handleplan for 1993-96; i planen beskrives Dansk Skoleidræt som:

"En serviceorganisation, der initierer

- skoleidræt for alle i alle skoleformer
- samarbejde med den frivillige idræt
- idræt som en mangfoldighed af færdigheder, holdning og udtryk
- idræt som en livslang vane
- idræt som en del af dansk kultur

Dansk Skoleidræts arrangementer er i alle tilfælde pædagogisk nøje afvejede aktiviteter, hvor bl.a. den sociale effekt overvejes. Stævner m.m. afholdes inden for skolens egne rammer, men også i samarbejde med de frivillige idrætsorganisationer. Det sker især lokalt, men også på amts- og landsniveau og lejlighedsvis på internationalt plan. Af praktiske grunde sker det med skiftevis fokusering på forskellige aldersgrupper/aktiviteter/idrætsformer.

I Dansk Skoleidræts regi er idræt

- børnekultur
- et godt pædagogisk middel
- en god måde at være sammen på
- et udtryksmiddel for alle

Dansk Skoleidræt lægger megen vægt på at løse opgaver, som andre ikke tager sig af."

Dansk Skoleidræts hovedaktiviteter på landsplan er

Konsulentvirksomhed. Dansk Skoleidræt har ansat en konsulent, hvis opgaver er udvikling af elevaktivitetstilbuddene, herunder forskellige handicapgrupperes idrætsmuligheder i skolen og samarbejde med de frivillige idrætsorganisationer om projekter og kampagner.

Samarbejde med specialforbund og/eller hovedorganisationer om udgivelse eller distribution af idrætspædagogisk materiale i fx basketball, volleyball, rope-skiing, slagboldspil, børneidrætsdagen.

Samarbejde med DIF og DGI omkring projektet "Kroppen i Skolen".

Arbejde med idrætssvage børn.

Deltagelse i internationalt og nordisk skoleidrætssamarbejde og andre internationale udviklingsprojekter mellem skoleklasser.

Markedsføring af Dansk Skoleidræts tilbud over for skolens lærere, skolens elever og skolebestyrelserne gennem produktionen af tidsskriftet "Idræt i Skolen".

Konceptet "Skolernes Motionsdag", hvor nu næsten alle danske skoleelever deltager.

Administration af de kendte skoleidrætsmærker i atletik, svømning, gymnastik, orientering og motion.

De landsdækkende skoleidrætsstævner i basketball, volleyball, håndbold, fodbold og atletik.

Disse aktiviteter finansieres via tilskud fra Undervisningsministeriet, Kulturministeriet og idrætsorganisationerne samt gennem forskellige egenindtægter.

Dansk Skoleidræts vigtigste organisatoriske led er udvalgene for skoleidræt, der er oprettet i amterne. Hovedparten af elevaktiviteterne og kursusvirksomheden foregår i disse udvalgs regi.

ØKONOMI

Tabel 17 viser størrelsen af de statstilskud, Dansk Skoleidræt har modtaget. Tabel 18 viser indtægter og udgifter fordelt på hovedaktiviteter i 1993-95.

Tabel 17. Tipstilskud til Dansk Skoleidræt 1988-95, 1.000 kr.

	1995	1994	1993	1992	1991	1990	1989	1988
Kulturministeriet	805	735	718	700	850	1.000	1.000	500
Kulturministeriet, konsulent	260	245	115	0	0	0	0	0
Undervisningsministeriet	140	133	133	130	130	130	130	130
TOTAL	1.205	1.113	966	830	980	1.130	1.130	630
Samlede indtægter	4.097	3.454	3.437	3.759	3.129	3.479	3.824	3.390
Tipsmidlernes andel	29%	32%	28%	22%	31%	32%	30%	19%

Kilde: Dansk Skoleidræt

Dansk Skoleidræts omsætning har i perioden været på mellem 3 og 4 mio. kr. årligt. Heraf er omkring 30% dækket ved tilskud fra Undervisningsministeriet og (især) Kulturministeriet. Den øvrige del af budgettet finansieres ved salg af diverse materialer m.v. samt ved sponsorindtægter og ad hoc-tilskud

fra idrættens hovedorganisationer. De statslige tilskud dækker stort set udgifterne til organisationens sekretariat, inkl. en landskonsulent. Organisationens aktiviteter, medlemsblad, Skolernes Motionsdag, stævner og forlagsvirksomhed er stort set selvfinansierende. Der er et overskud på salg af idrætsmærker.

Skoleidrættens lokale aktiviteter varetages af Dansk Skoleidræts 16 amtsudvalg. Disse udvalg modtager ikke tilskud fra ministerierne og får heller ikke direkte tilskud fra Dansk Skoleidræt. Amtsudvalgene finansieres hovedsageligt ved bidrag fra kommuner og amter. Deres økonomiske situation er meget varierende, nogle udvalg har meget små midler.

Dansk Skoleidræt har i 1995 fået et toårigt tilskud fra DGI og DIF til finansiering af amtsaktivitetskoordinatorer. Dansk Skoleidræt ansætter en koordinator med 1 time om ugen i hvert amt som bindeled mellem Dansk Skoleidræt og amtet.

Det er organisationens hensigt, at al organisationsarbejde i Dansk Skoleidræt fortsat skal udføres frivilligt og ulønnet på såvel decentralt som centralt niveau. En del af arbejdet er dog lønnet og betales af skoler, kommuner og amter som led i folkeskolens virksomhed. Det drejer sig om bl.a.

- Planlægning, gennemførelse, evaluering og udvikling af elevaktivitetstilbuddene (stævner, aktivitetsdage m.v.)
- Ekstern faglig kursusvirksomhed via amtsudvalgene for skoleidræt/amtscentraler m.v.

Den frivillige og ulønnede del af arbejdet er:

- Decentralt og centralt organisationsarbejde.
- Samarbejdet med de frivillige idrætsorganisationer decentralt og centralt.
- Organisationens interne kursusvirksomhed.

Sammenfattende kan det konstateres, at

- Dansk Skoleidræt udfører et vigtigt arbejde for at styrke idrættens noget svage placering i folkeskolen
- Dansk Skoleidræt har en fornuftig økonomi. Med relativt små offentlige tilskud opretholdes et relativt pænt aktivitetsniveau gennem en høj grad af selvfinansiering.
- Dansk Skoleidræt lægger vægt på samarbejde med idrætsverdenen uden for Folkeskolen.

Tabel 18. Dansk Skoleidræt: Indtægter og udgifter 1993-95. 1000 kr.

	1993	1994	1995
Indtægter:			
Undervisningsministeriet	150	133	140
Kulturministeriet	833	980	1065
Andre tilskud		50	340
Overførsler mellem regnskabsår		-87	0
Indtægter idrætsmærker	543	499	486
Indtægter forlagsmaterialer	209	209	150
Indtægter Skolernes Motionsdag	478	442	553
Indtægter stævner	873	909	828
Indtægter Idræt i Skolen	283	291	332
Indtægter idrætsmaterialer	68	27	1
Sponsorindtægter	0	0	202

Indtægter i alt	3.437	3.453	4.097
Udgifter:			
Konsulentordning	115	190	230
Koordinatorordning			340
Omkostninger mærker	188	154	218
Omkostninger forlagsmaterialer	83	79	128
Omkostninger Skolernes Motionsdag	264	242	386
Omkostninger stævner	862	904	815
Omkostninger Idræt i Skolen	358	342	337
Omkostninger idrætsmaterialer	68	12	
Aktivitetsomkostninger	461	488	472
Administrationsomkostninger	1038	1101	1163
Afskrivninger	29	33	29
Udgifter i alt	3.466	3.545	4.118
Resultat før finansiering	-29	-92	-21
Renteindtægter	31	28	26
Årets regulering af fondsindest.	25	-19	-9
Årets resultat	27	-83	-4

Kilde: Dansk Skoleidræts regnskab 1994 og 1995

8. Sammenfatning

RESUME

Budgetanalysen af idrættens tipsmidler er gennemført i et samarbejde mellem Danmarks Idræts-Forbund, Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger, Dansk Firmaidrætsforbund, Team Danmark samt Kulturministeriet, Undervisningsministeriet og Finansministeriet.

Firmaet PLS Consult har som led i analysen gennemført en undersøgelse af, hvordan de tipsmidler, som idrættens hovedorganisationer modtager i henhold til tipsloven, er blevet anvendt i årene 1988-95.

TIPSMIDLERNE TIL IDRÆTTEN

Før 1988 blev 71% af Tiptjenestens overskud fordelt til idrætsformål. Ved en ændring af Tipsloven i 1988 indførtes Lotto, som forventedes at give betydelige merindtægter til Tiptjenesten. I den sammenhæng blev idrættens overskudsandel reduceret til 68,5% og i 1993 yderligere reduceret til 63%. Overskudsandelen til idrætsformål udgjorde 235 mio. kr. i 1988, voksede som følge af lotto-spillets succes til 651 mio. kr. i 1993, hvor idrættens andel af overskuddet blev nedsat. Idrætsandelen var 504 mio. kr. i 1995.

Disse midler fordeles mellem DIF, DGI, DFIF og Kulturministeriet efter en fordelingsnøgle, der er fastlagt i tipsloven. Det er i loven forudsat, at DIF inden for sin andel på 45 procent af idrætstipsmidlerne tildeler DBU 2 procentpoint og Team Danmark 3,5 procentpoint.

7% af de tipsmidler, der tilfalder idrætsformål, afsættes ifølge tips- og lottoloven til en

pulje, der fordeles af Kulturministeriet. Denne pulje er i et vist omfang anvendt til initiativer på områder, der også er omfattet af organisationernes særlige indsats for breddeidrættens. Ministeriets pulje virker således i nogle sammenhænge som en finansieringsmulighed for idrætsinitiativer uden for organisationerne. I andre sammenhænge er der tale om et samspil mellem ministeriet og organisationerne med henblik på at løfte opgaver af særlig samfundsmæssig betydning.

Ifølge tipsloven afsættes endvidere en andel af tipstjenestens omsætning til Team Danmark og Danmarks Olympiske Komite. Dette beløb, der kun har været svagt stigende siden 1989, var i 1995 56 mio. kr.

IDRÆTTENS SAMLEDE INDTÆGTER

Tipsmidlerne udgjorde i 1995 ca. 13% af idrættens samlede indtægter, der skønnes at udgøre 4,4 milliarder kr., jf. tabel 1. Idrætten finansieres dels af offentlige tilskud fra statslig (herunder tipsmidlerne), amtskommunal og kommunal side, dels ved idrættens "egenindtægter", dvs. de midler idrætsorganisationerne modtager gennem kontingenter, entréindtægter, reklameindtægter, salg af tv-rettigheder m.v. Offentlige tilskud, inkl. tipsmidlerne, udgjorde i 1995 næsten 54% af idrættens samlede indtægter. Heraf udgjorde de kommunale tilskud langt den største del. Langt den overvejende del af den offentlige støtte til idrætten tilfalder hovedorganisationerne DIF, DGI, DFIF med underorganisationer samt Team Danmark.

Fra statslig side ydes, ud over tilskuddene efter tipslovgivningen, tilskud fra Undervisningsministeriet i medfør af folkeoplysningslovens § 45. Fra kommunal side ydes der lokalt store tilskud i henhold til folkeoplysningsloven, og store beløb afsættes til anlæg og drift af kommunale idrætsfaciliteter.

KONSULENTUNDERSØGELSEN

Konsulentfirmaet PLS Consult har gennemført en undersøgelse af hovedorganisationernes anvendelse af tipsmidlerne. Undersøgelsen omfatter Danmarks Idræts-Forbund (DIF), Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger (DGI) og Dansk Firmaidrætsforbunds (DFIF). De Danske Skytteforeninger (DDS), der er associeret med DGI, inddrages også i begrænset omfang.

Undersøgelsen belyser pengestrømmene mellem tre niveauer i organisationerne:

- Niveau 1: hovedorganisationerne
- Niveau 2: DIFs specialforbund og DGIs amtsforeninger
- Niveau 3: foreninger under DIF/DGI.

DFIF's struktur består kun af to niveauer: hovedorganisationsniveau og bysammenslutningerne.

De tre hovedorganisationer er fuldstændigt finansieret af tipsmidlerne. Samtidig har der været en kraftig vækst i modtagne tipsmidler i den undersøgte periode, idet de tre hovedorganisationers regnskabsførte tipsindtægter er steget fra 214 mio. kr. i 1988 til 497 mio. kr. i 1995. Over denne 8-årige periode har idrætsorganisationerne samlet modtaget 2.578 mio. kr. i tipstilskud, hvoraf DIF har modtaget 1.287 mio. kr., DGI 1.158 mio. kr. og DFIF 133 mio. kr. Af DIF's årlige tipstilskud er i perioden ydet et forlods afsat beløb (i henhold til tipsloven) til Team Danmark.

Finansieringsstrukturen er anderledes på niveau 2. DIF's specialforbund, især DBU, har betydelige egenindtægter. DGI's amtsforeninger er i højere grad finansieret af tilskud fra hovedorganisationen. Firmaidrættens bysammenslutninger er mindst afhængige af tilskud fra hovedorganisationen.

DIF anvender ca. 70% af tipsmidlerne til direkte tilskud til især specialforbundene, mens DGI tilsvarende overførte 60% af sine indtægter til dels amtsforeningerne, dels De Danske Skytteforeninger. DFIF overførte derimod kun 26% af sine indtægter til bysammenslutninger og amtskredse i form af direkte tilskud.

For alle tre hovedorganisationer gælder det, at de direkte tilskud i stigende grad omlægges fra generelle tilskud uden bindinger til øremærkede tilskud til bestemte formål. Generelle tilskud udgør dog fortsat den største andel af tilskuddene. En meget stor del af specialforbundenes midler anvendes til eliteidrætsaktiviteter, mens amtsforeningerne bruger hovedparten af deres midler til at servicere lokalforeningerne. Bysammenslutningernes udgifter er koncentreret om at stille faciliteter til rådighed for de enkelte idrætsudøveres aktiviteter.

DIF's specialforbund anvendte i 1995 godt 66% af deres indtægter til indirekte tilskud i form af aktiviteter og serviceydelser til klubber og medlemmer, herunder eliteidrætsaktiviteter, mens DGI's amtsforeninger anvendte 48% til disse formål. DFIF's bysammenslutninger anvendte 32% af deres indtægter til aktiviteter for medlemmerne. Direkte tilskud til medlemsforeningerne bliver kun i meget begrænset omfang ydet af DIF's specialforbund, mens de udgør en stigende andel af DGI amtsforeningernes udgifter.

DIF og DGI har omtrent samme andel af indtægterne tilbage, når de løbende aktivitetsudgifter er afholdt, nemlig gennemsnitligt ca. 6% i perioden fra 1988 til 1995, mens DFIF havde godt 16% tilbage. Disse midler er anvendt til investeringer, lån og hensættelser. DFIF og DGI har begge etableret lånefonde, der yder rentefrie lån til idrætsbyggeri. I DFIF er pengeoverførsler hertil af væsentlig betydning, idet knap 9% af de samlede indtægter i perioden 1988 til 1995 er anvendt som indskud i DFIF's lånefond. For DGI spiller lånefonden en relativt mindre rolle.

De tre hovedorganisationer har foretaget væsentlige investeringer i perioden, bl.a. opførelse af administrationsbygninger. DIF har valgt overvejende at finansiere investeringerne ved optagelse af langfristede lån. DGI og DFIF har derimod betalt investeringerne med egne midler. DIF har dermed forøget sin opsparing af midler, som er henlagt i en reguleringsfond, der anvendes til at sikre fortsat aktivitetsniveau i specialforbundene i årene fremover.

Undersøgelsens målfrielseevaluering viste bl.a., at forskellene mellem de tre hovedorganisationers idrætssyn og idégrundlag afspejler sig i organisationernes formulering af egne målsætninger for indsatsen. Det er hovedindtrykket, at der - i det omfang, hvor der er opstillet målsætninger - er sammenhæng mellem målsætninger på forskellige niveauer inden for hovedorganisationernes områder. For mange niveau 2-organisationers vedkommende ændrer målsætningerne sig gradvist i disse år. Der synes at være klar sammenhæng mellem retningen af disse ændringer og de incitamentssystemer, hovedorganisationerne har bygget op i form af f.eks. rådgivning, anden bistand og tildeling af øremærkede midler. I forhold til en selvevaluering af de målsætninger, som organisationerne selv opstiller, er det organisationernes egen vurdering, at målsætningerne i vidt omfang bliver indfriet.

Det er ikke muligt entydigt at vurdere idrætsorganisationernes særlige indsats over for breddeidrætten med udgangspunkt i aktivitetstal (antallet af henholdsvis aktivitetsmedlemmer, medlemsforeninger, kursusdeltagere og konsulenter). Dette skyldes dels manglende data, dels at der ikke fra idrætsorganisationernes side er opstillet målsætninger om et bestemt årligt aktivitetsniveau.

BREDDEIDRÆTTEN

Indførelsen af lotto i 1988 forventedes at medføre en betydelig forøgelse af tipsmidlerne til idrættens hovedorganisationer. Det blev derfor forudsat, at organisationerne afsatte en del af de forøgede midler til en særlig indsats for breddeidrætten.

Der er ikke blevet indgået aftaler mellem organisationerne og ministeriet om størrelsen af de midler, organisationerne skulle afsætte til de særlige breddeidrætsformål.

Om opfyldelsen af de politiske krav til organisationernes indsats for breddeidrætten konkluderer konsulentundersøgelsen:

"I forhold til de eksterne, politiske ønsker kan det konstateres, at organisationerne i al væsentlighed har indfriet de stillede målsætninger om en særlig indsats på breddeidrættens område. En mere præcis målindfrielse med angivelse af resultatindikatorer fordrer, at der fra politisk hold opstilles nogle sådanne, således at organisationerne aktivt kan forholde sig til disse målsætninger. Det er imidlertid væsentligt at bemærke, at sådanne krav samtidig vil kunne komme i konflikt med princippet om de frivillige organisationers uafhængighed og selvbestemmelsesret".

ELITEIDRÆTTEN OG TEAM DANMARK

I henhold til lov om eliteidrættens fremme har Team Danmark til opgave at iværksætte, koordinere og effektivisere fælles foranstaltninger for eliteidrætten i Danmark på en socialt forsvarlig måde.

Da Team Danmark blev oprettet i 1985 var det en forudsætning, at idrætten selv skulle dække ca. 1/3 af institutionens udgifter, medens staten via tipsmidlerne skulle dække ca. 2/3. Det lovbestemte tilskud fra DIF og Team Danmarks renteindtægter medregnes som en del af idrættens selvfinansiering.

Team Danmarks indtægter er vokset fra 53 mio. i 1988 til 103 mio. i 1995. Egenindtægterne udgjorde i 1995 37%.

Tipsmidlerne har udgjort lidt over halvdelen af indtægterne. Hertil kommer det lovbundne tilskud fra DIF.

En stor del af Team Danmarks arbejde er rettet mod DIF's specialforbund, der i 1995 modtog 55 mio. kr. i direkte økonomisk støtte, øremærket til eliteidrætsaktiviteter. Det drejer sig især om tilskud til aktiviteter på centre, til træning og instruktion samt direkte tilskud til eliteidrætsudøverne. Det fremgår af konsulentrapporten, at specialforbundene medfinansierede disse aktiviteter med ca. 45 mio. kr. i 1995. Udgifterne til den samlede eliteidrætsindsats i specialforbundene var således omkring 100 mio. kr. i 1995. Hertil kommer, at kommunerne finansierer en del af udgifterne til de lokaler, eliteidrætscentrene befinder sig i.

Danske eliteidrætsudøvere har i de seneste 10 år opnået en klar vækst i antallet af vundne medaljer ved EM, VM og OL samtidig med, at antallet af idrætsgrene, som er i stand til kontinuerligt at opnå medaljer, er fordoblet.

Peter J. Hansen har for Team Danmark undersøgt de idrætslige og sociale vilkår for eliteidrætsudøvere indplaceret på Team Danmarks kandidatliste i slutningen af 1994. Både idrætsligt, økonomisk og uddannelsesmæssigt konkluderes det, at eliteidrætsudøverne generelt har gode forhold, men at der fortsat er en lille gruppe af udøvere, der har nogle økonomiske problemer. I det hele taget synes økonomien at være udøvernes altovervejende problem i forbindelse med idrætsudøvelsen.

Team Danmark har til brug for denne rapport udarbejdet en detaljeret redegørelse for organisationens fremtidige økonomiske behov. Redegørelsen konkluderer, at der er et udækket finansieringsbehov på 14,4 mio. kr. i 1998 voksende til 25,3 mio. kr. i 2000, som ikke kan finansieres af de forventede indtægter i de kommende år.

DANSK SKOLEIDRÆT

Dansk Skoleidræts indtægter har i perioden været på mellem 3 og 4 mio. kr. årligt. Heraf er omkring 30% dækket ved tilskud fra Undervisningsministeriet og (især) Kulturministeriet. Den øvrige del af budgettet finansieres ved salg af diverse materialer m.v. samt ved sponsorindtægter og ad hoc tilskud fra idrættens hovedorganisationer.

Skoleidrættens lokale aktiviteter varetages af Dansk Skoleidræts 16 amtsudvalg. Disse udvalg modtager ikke tilskud fra ministerierne og får heller ikke direkte tilskud fra Dansk Skoleidræt. Dansk Skoleidræt udfører et vigtigt arbejde for at styrke idrættens noget svage placering i folkeskolen.

Dansk Skoleidræt har en fornuftig økonomi. Med relativt små offentlige tilskud opretholdes et relativt pænt aktivitetsniveau gennem en høj grad af selvfinansiering.

Bilag 1

UNDERSØGELSE AF DANSKE ELITEIDRÆTSUDØVERES IDRÆTSLIGE OG SOCIALE VILKÅR

Peter Johannes Hansen, Center for Idrætsforskning, august 1995.

Peter J. Hansen har undersøgt de idrætslige og sociale vilkår for eliteidrætsudøvere indplaceret på Team Danmarks kandidatliste i slutningen af 1994. Både idrætsligt, økonomisk og uddannelsesmæssigt konkluderes det, at eliteidrætsudøverne generelt har gode forhold, men at der fortsat er en lille gruppe af udøvere, der har nogle økonomiske problemer. I det hele taget synes økonomien at være udøvernes altovervejende problem i forbindelse med idrætsudøvelsen.

Undersøgelsen "Eliteidrætsudøvernes vilkår" er samtidig en opfølgning af undersøgelsen af samme navn, som blev udsendt af Kulturministeriets eliteidrætsudvalg i 1983. 1983-udgaven, der bl.a. var grundlaget for loven om eliteidrættens fremme og etableringen af Team Danmark, beskæftigede sig primært med forhold, der påvirkede idrætten udefra, herunder sociale, uddannelsesmæssige og økonomiske vilkår, og sekundært med interne forhold som trænings- og konkurrencevilkår.

1995-udgaven adskiller sig fra 83-udgaven ved at give en omfattende beskrivelse af dagens idrætslige vilkår for den absolutte idrætselite og gennem brug af datamodeller at belyse de aktuelle trænings- og konkurrencemæssige forhold på tværs af idrætsgrene, herunder forholdet mellem udøvere og klubber, specialforbund og Team Danmarks centertilbud.

ALDER OG SPORTSLIGE MILEPÆLE

Eliteidrætsudøvere er nu gennemsnitlig 17,4 år gamle ved starten af målrettet træning. Det er faktisk 1 år ældre end i 1983-undersøgelsen, så formodninger om, at idrætsudøverne oplever stadig tidligere start på målrettet træning, er helt forkerte. Evt. tidlig start på målrettet træning fører åbenbart i sig selv heller ikke frem til elitestatus. Udøverne er ca. 23 år gamle, når de første gang modtager Team Danmark-støtte, og de når deres karrieres hidtil bedste resultat ca. et år senere. Det ser altså ud til, at Team Danmarks støtte medvirker til resultatforbedringer.

UDØVERNES TIDSFORBRUG

Siden 1983 er omfanget af træning i konkurrencesæsonen steget med 25 procent, således at tidsforbruget nu er på 27,5 time pr. uge inkl. tid til transport. I dag kræves betydelig mere træningstid, hvis man ønsker at tilhøre den internationale idrætselite end for 10-15 år siden. Det er et gennemsnit på 4 timer pr. dag til træning. Alligevel angiver 40% af de deltidsansatte og 70% af de fuldtidsansatte

udøvere, at deres udenlandske konkurrenter nok træner mere end de selv.

Når der oven i de 4 timer medregnes tid til konkurrenceaktiviteter, ses det tydeligt, at de tidsmæssige krav er blevet meget voldsomme. Når konkurrencesæsonen yderligere er blevet udbredt til hele året, er det blevet stadig sværere at få idrætsudfoldelsen kombineret med fuldtidsarbejde. Adspurgt om, hvad man skal forbedre ved de fuldtidsansattes trænings- og konkurrencebetingelser, svarer 50% da også, at mulighederne for at kombinere eliteidræt med civilt arbejde er det vigtigste.

De deltidsansatte magter til sammenligning i gennemsnit at have træningsophold i udlandet i 57 dage sammenlignet med de fuldtidsansattes "kun" 17 dage. I øvrigt bruger medaljevinderne dobbelt så megen tid til selvtræning som andre eliteudøvere. Mere tid er generelt det højest prioriterede ønske hos alle.

TRÆNINGSVILKÅR

Fokus i undersøgelsen er lagt på en sammenlignende analyse af træningsvilkårene i klubben og i Team Danmark-centrene. For klubbernes vedkommende er træningsforholdene ikke altid optimale, selv om der er plusser for gode træningstidspunkter, men især træningstiden er ikke tilstrækkelig i klubberne, og der mangler kvalificerede træningspartnere.

Der er generelt tilfredshed med træningen i Team Danmark-centrene. Det er især trænerens kompetence, træningstidspunkter samt kvaliteten af faciliteter og træningspartnere, som udøverne er tilfredse med. Til gengæld efterspørges mere træningstid. Jo højere internationalt niveau, jo mindre tilfredshed med klubtilbuddene. Jo mere daglig træning i elitecentrene, jo højere tilfredshed med centertræningen.

Idrætsudøverne er ganske godt tilfredse med både klub- og centertrænerne - dog med den lidt pudsige tilføjelse, at jo længere tid man træner sammen med træneren, jo mere utilfreds er man med vedkommende. Forklaringen er nok den, at jo mere der trænes, desto større krav stilles der til træneren. Generelt stilles øgede krav til trænerens kompetence. Trænerens idrætsmæssige kompetence er afgørende for bedømmelsen af, om man har optimale træningsvilkår.

En af idéerne med etablering af Team Danmark-træningscentre var muligheden for at samle kvalificerede træningspartnere. Der er bred enighed hos alle om, at dette er lykkedes, især fordi dette fortsat er en stor mangel i klubtræningen. Omvendt er der fortsat et stort ønske om mere tid og om bedre idrætsmedicinsk støtte og behandling.

KONKURRENCEVILKÅR

Der er en markant mindre tilfredshed med konkurrencevilkårene i forhold til træningsvilkårene. Det er især utilstrækkelige økonomiske forhold, der peges på. Udøverne svarer mindst tilfredsstillende på spørgsmålene om økonomiske muligheder for at deltage i internationale konkurrencer og om kvantiteten og især kvaliteten af hjælpere til konkurrencerne. Til gengæld er der generel tilfredshed med idrætsmateriellet.

De begrænsede økonomiske muligheder for deltagelse i internationale konkurrencer er et nøgleproblem, fordi 90% af udøverne satser på et topresultat ved VM, OL eller EM inden for de kommende to år, og kun 6% har et hjemligt DM som topresultat. Dels ønskes koordinationen mellem nationale og internationale konkurrencer forbedret, dels skal der yderligere økonomisk støtte til, hvis konkurrencevilkårene skal forbedres. Det gælder generelt, at utilfredsheden er større, jo mindre idrætsgren man kommer fra.

SPONSORER OG MEDIER

Oftest foregår samarbejdet mellem sponsor og udøver aldeles problemfrit og med udbytte til begge parter. Både i 1983- og i 1995-undersøgelsen bekræftes dette af udøverne. De svarer nemlig klart "ja" til, om de har let ved at indpasse deres forpligtelser over for deres sponsorer med henholdsvis deres træning og konkurrencedeltagelse.

Det største problem ved sponsorerne er faktisk, at de fleste synes, at det ikke er let at få en sponsor. Hele 29% af den internationale elite har hverken individuel eller holdsponsor. I 1983 var tallet 13%. Dette på trods af, at en helt ny opgørelse viser, at den samlede sponsorstøtte til sporten er mere end fordoblet fra 1991 til 1994. Mange af disse penge er dog gået til store og populære sportsgrene som håndbold og fodbold. I denne undersøgelse indgår flere "små" sportsgrene: faldskærm, judo, trampolin med flere, som ikke just har den store bevågenhed fra medierne og dermed fra kassebestemte i dansk erhvervsliv.

Idrætsudøverne mener ikke, at der er for megen sport i medierne. Og stort set alle synes, at de journalister, der dækker præcis deres idræt, ikke er kompetente nok til at skrive eller kommentere denne idræt.

SOCIALE VILKÅR

Eliteidrætsudøvernes sociale vilkår er stort set gode, men det er ikke det samme som, at vilkårene for at dyrke eliteidræt er optimale. De 2 mest ønskede forbedringer er fortsat mulighederne for at kombinere idræt med job eller uddannelse, især således at idrætten kan prioriteres højest, mens tid er.

En mindre gruppe fra "fattige forbund" angiver at have problemer med økonomien. De mener, at de og deres idræt er ringere stillet og ønsker forbedring af tilskud til de faste udgifter og til deres idrætsudstyr.

Toppen af den danske idrætselite er veluddannet. Hele 90% af udøverne har eller er i gang med en uddannelse. Undersøgelsen forudsiger, at de kommende års elite bliver endnu bedre uddannet. Et af de væsentligste punkter i Team Danmarks lovgrundlag var, at udøverne skulle sikres en uddannelse samtidigt med at de dyrkede eliteidræt. Dette kriterium må til fulde siges at være opfyldt. Faktisk er eliteudøverne bedre uddannede end både tidligere tiders udøvere og den danske befolkning generelt.

DET OPTIMALE IDRÆTSMILJØ

Det er holdkammerater/træningspartnere og Team Danmark, der betyder mest for topudøvernes fremtidige idrætssucces. Betydningen af de to vurderes ens i svarene i undersøgelsen. Modsat vurderes klubtræneren, klub og specialforbund som mindre vigtige. For topledten synes opfattelsen at være, at klubben har medvirket til, at udøveren er endt blandt de bedste, men klubbens mulighed for at hjælpe eliten videre er temmelig begrænsede, da klubben har andre forpligtelser end elitens forhold at opfylde.

Det er derfor naturligt, at andre grupper/organisationer tillægges større betydning for den fremtidige idrætssucces, da de i langt højere grad kan give udøverne netop den støtte og opbakning, som er nødvendig. Ikke alene på grund af lovgivningen og samarbejdet med specialforbundene, men i selve udøvernes bevidsthed fremstår Team Danmark som den mest betydningsfulde organisation eller persongruppe.

Først og fremmest den økonomiske støtte, men også centertilbuddene samt viden og rådgivning angives som årsagerne til Team Danmarks centrale betydning. Specialforbundene tillægges omvendt

mindre eller ingen betydning, og det ser ud til, at klubbernes rolle i eliteidrætsmiljøet er reduceret til et minimum.

Undersøgelsen søger at afdække, hvilke faktorer der har størst betydning for det optimale idrætsmiljø. Der peges på især fire træningsforhold, som er kerneydelser i det optimale eliteidrætsmiljø: Rigelig træningstid i klub, kompetent centertræner, gode træningstidspunkter på center og kompetent klubtræner. Dertil kommer gode fysiske centerrammer, bedre træningspartnere og bedre Team Danmark-støtte. De mest optimale vilkår i dag har udøvere med daglig træning i centre, kvinderne og de deltidsansatte. De mindst optimale vilkår har de fuldtidsansatte og medaljevinderne.

De mest nødvendige forbedringsområder generelt er mere tid, bedre muligheder for at kombinere eliteidræt med arbejde eller uddannelse samt øget økonomisk støtte til især sociale udgifter. Dette er samtidig de højest prioriterede ønsker fra VM/OL-medaljevinderne.

FREMTIDEN - HVILKE ØNSKER TIL FORBEDRINGER?

I undersøgelsens åbne spørgsmål beklager adskillige idrætsudøvere sig over deres økonomi og manglende tid. I en anonym spørgeskemaundersøgelse er det til en vis grad forudsigeligt, at de adspurgte om muligt både vil have mere i løn og mere tid til familie, venner o.l. Men det er lige så klart, at det er forbundet med omkostninger at dyrke eliteidræt.

Imidlertid springer især 2 andre forbedringsønsker i øjnene: Opbakning og professionalisme. Opbakning er omgivelsernes indlevelse i og forståelse for eliteidrætsudøvernes vilkår og prioriteringer. Den efterlyses hos personer og organisationer, både i nærmiljøet og i samfundet generelt. En optimal opbakning i baggrundsmiljøet opleves som en afgørende faktor for præstationsforbedring.

Professionalisme betragtes som den ultimative forbedring, hvad angår kravene til økonomi, organisation og politisk ledelse. Professionalisme i en eller anden form, tilpasset dansk kultur og danske samfundsforhold med hensyntagen til udøvernes livssituation og uddannelsesbehov.

Resultaterne af undersøgelsen og medaljehøsten de senere år tyder altså på, at eliteidrætten under det seneste tiår har fået forbedrede vilkår, bl.a. takket være Team Danmark, men i takt med den fortsat skærpede internationale konkurrence må der imidlertid yderligere forbedringer til, i form af bl.a. justeringer af Team Danmarks støttekriterier og af vilkårene for at sætte den enkelte eliteidrætsudøver i centrum i en funktionel og organisatorisk ramme.

Hvis der skal ske en større økonomisk og tidsmæssig forbedring for de aktive, kan det også være ved hjælp af sponsorområdet. Den seneste sponsorundersøgelse peger på, at det fortsat kun er en lille del af de samlede investeringer i markedsføring, der bruges på sportsponsorering i Danmark i forhold til det øvrige Europa. På dette område kunne idrætsudøverne og sponsorerne i fællesskab med Team Danmark som koordinator skabe et grundlag for professionelle tilstande i flere idrætsgrene.

MANGE FLERE INFORMATIONER I UNDERSØGELSEN

I hovedtræk er det forsøgt at trække de væsentligste konklusioner i undersøgelsen frem. Der er dog mange flere spørgsmål og svar i undersøgelsen, som ikke er nævnt her. Peter J. Hansens rapport giver en omfangsrig og detaljeret beskrivelse af de danske eliteidrætsudøveres vilkår i dagens Danmark. Undersøgelsens resultat vil derfor i den kommende tid blive genstand for mange drøftelser såvel internt i Team Danmark som med vore mange interessenter.

Undersøgelsen:

ELITEIDRÆTSUDØVERNES VILKÅR

Undersøgelsen er iværksat og finansieret af Team Danmark. Den er en selvstændig spørgeskemaundersøgelse udført i perioden dec. 1994 - juni 1995, men er tillige en opfølgning på den tidligere spørgeskemaundersøgelse fra 1983, som er en del af eliteidrætsbetænkningen, som ligger til grund for loven om eliteidrættens fremme og oprettelsen af Team Danmark.

Rapporten er i 3 bind: En undersøgelsesrapport, der sammenfatter de vigtigste konklusioner og tendenser udledt af besvarelsene. Bilag 1, der omfatter tabeller og grafer for de fleste af spørgeskemaets spørgsmål. Bilag 2, der indeholder udøvernes svar på spørgeskemaets åbne spørgsmål.

UNDERSØGELSENS GRUPPERINGER

I undersøgelsen benyttes syv forskellige grupper til at analysere datamaterialet.

Grupperne (parametrene) er:

Grupperne (parametrene) er:

KØN	mænd, kvinder
ALDER	16-22 år, 23-27 år, 28-41 år
BESKÆFTIGELSE	fuldtid, deltid, studerende, professionelle, arbejdsløse
DAGLIG TRÆNING	daglig Team Danmark træning/ikke daglig træning
VM/OL MEDALJE	medaljevindere/ikke medaljevindere
VM/OL	
PENGE	"fattige"/"rige"
FORBEDRING	forbedringsivrig/ikke forbedringsivrig

Udøverne har besvaret spørgsmål om tidsforbrug til træning, trænings- og konkurrencevilkår, sponsorer og medier, sociale vilkår og det optimale træningsmiljø.

Bilag 2

TEAM DANMARKS ØKONOMISKE BEHOV

INDLEDNING

Den ønskede budgetanalyse af idrætten skal belyse Team Danmarks fremtidige økonomiske behov set i lyset af eliteidrætsudøvernes vilkår i den internationale konkurrence og med baggrund i loven om eliteidrættens fremme. Det er Team Danmarks formål at fremme dansk eliteidræts udvikling og skabe grundlag for eliteresultater på en social og samfundsmæssig forsvarlig måde. I henhold til loven skal Team Danmark varetage den overordnede planlægning vedrørende eliteidrætten og iværksætte, koordinere og effektivisere fælles foranstaltninger som planlægning, rådgivning, udvikling, service- og støttevirksomhed på en række i loven nærmere specificerede områder for eliteidrætten i Danmark.

Afsættet for loven om eliteidrættens fremme var især betænkningen om eliteidrætten i Danmark nr. 992 (1983), herunder rapporten om eliteidrætsudøvernes vilkår (1983) udarbejdet af Kulturministeriets eliteidrætsudvalg. På baggrund af Team Danmarks 10-årige virksomhed med de af repræsentantskabet vedtagne overordnede retningslinier for institutionens virksomhed og de af bestyrelsen deraf følgende vedtagne støttekriterier, besluttede repræsentantskabet i 1994 at lade gennemføre en fornyet undersøgelse af eliteidrætsudøvernes idrætslige og sociale vilkår samt en sammenlignende undersøgelse af internationale idrætsmodeller. Formålet var dels at evaluere Team Danmarks hidtidige indsats, dels at få informationer om den nuværende elites idrætslige og sociale vilkår. Begge undersøgelserne er

gennemført af Center for Idrætsforskning og er afrapporteret i juni 1995.

DEN INTERNATIONALE UDVIKLING

Eliteidrætten er de seneste 10 år kendetegnet ved yderligere internationalisering, professionalisering og teknologisering. I en global konkurrenceaktivitet mødes eliteidrætsudøverne af skærpede kvalitetskrav i alle faser af karrieren. Undersøgelsen dokumenterer, at der især er fire kerneydelser, der efterspørges, for at det hjemlige idrætsmiljø skal være optimalt. Rigelig og optimal træningstid, kompetente trænere i klubber og centre, gode fysiske rammer og kvalificerede træningspartnere. De mest nødvendige forbedringsområder er derudover generelt mere tid til rådighed, bedre muligheder for at kombinere eliteidræt med arbejde eller uddannelse samt øget støtte til især sociale udgifter.

Der findes ikke entydige kriterier for sammenligninger og vurderinger af forskellige landes idrætsmodeller. De er en kombination af volumen, struktur og kvalitet, hvor ikke mindst kvalitet er blevet et nøglebegreb i international eliteidræt. Det er elitekarrieren, der forbinder den enkelte eliteidrætsudøver og elitemodellen. I karrieren møder den enkelte aktive elitemodellens forskellige støtte- og servicetilbud og elitemodellens krav. Den danske model i Team Danmark-udgaven er derfor som alle øvrige modeller i disse år - ikke mindst med omvæltningerne i Europa - udsat for et intensivt evaluerings- og justeringsarbejde. De økonomiske muligheder og begrænsninger indtager her naturligt en central del.

STATUS

Loven om eliteidrættens fremme pålægger Team Danmark en række opgaver, som institutionen såvel alene som i samarbejde med andre skal søge at løse. At fremme dansk eliteidræt er en målrettet proces, hvis resultat dels kan aflæses på de internationale resultatlister i form af antal mesterskaber og medaljer, dels - og nok så væsentligt - kan aflæses i de vilkår, som vi i Danmark kan og vil byde unge mennesker med vilje og evne til at udvikle deres talent.

Med vedtagelse af loven om eliteidrættens fremme vedkendte samfundet sig et nationalt ansvar for og en forpligtelse til at værne om og forbedre disse vilkår. Den internationale udvikling af eliteidrætten har ikke gjort denne opgave mindre. Tværtimod er konkurrencen øget, og omkostningerne i enhver sammenhæng for at måle sig med de bedste er tilsvarende eksploderet. Eliteidrætten kender i realiteten ingen grænser for vækst. Den konstaterede vækst i den økonomiske støtte til specialforbundenes elitearbejde har således - hvor markant den end har været over 10-årsperioden - de seneste år alene været en status quo eller i nogle tilfælde direkte tilbagegang i forhold til den omkostningsudvikling, der i øvrigt har været i international eliteidræt.

Det er på den baggrund, at det desværre skal bemærkes, at statens bidrag til Team Danmark siden 1988 kun er fremskrevet med gennemsnitligt knapt 2% om året.

Team Danmarks støttekoncept er baseret på 2 hovedområder, dels den direkte støtte til idrætsselitens aktiviteter, dels støtte til ændring af eliteidrættens infrastruktur med henblik på at matche fremtidens krav. Under hensyntagen til allerede indgåede forpligtelser og Team Danmarks stagnerende økonomi har der de seneste år været ført en stram udgiftspolitik, hvilket bl.a. har medført, at kravene til specialforbundenes egenfinansiering nødvendigvis er blevet øget på flere områder. Det har haft den uheldige konsekvens, at aktivitetsomfanget generelt er bremset op, og at tidsplanen for nødvendig udvikling i eliteidrættens infrastruktur tilsvarende er blevet forrykket.

Team Danmark har de seneste år nøje måttet vurdere alle idrætsdiscipliner og deres støtteværdighed i et forsøg på kvalitativt og selektivt at udmåle støttebehovene i et nationalt og internationalt perspektiv.

For 1996 er konsulentafdelingens budget således under hensyntagen til institutionens nedjusterede indtægter blevet reduceret med 6,2 mio. kr. i forhold til de oprindelige budgetter. Hovedparten, ca. 4,0 mio. kr., er besparelser på den direkte støtte til specialforbundenes elitearbejde. I de rullende 4-års budgetter har det tilsvarende været nødvendigt at skære, således med 7,1 mio. kr. for 1997 og tilsvarende for 1998 for at opnå balance med de forventede indtægter.

Skulle den udvikling fortsætte, vil Team Danmark ikke være i stand til at leve op til lovens krav om at fremme dansk eliteidræt gennem internationale resultater, ligesom de sociale aspekter vil være vanskelige at opretholde.

Det må konstateres, at specialforbundene i dag anvender betydeligt flere økonomiske midler til eliteidræt, end det oprindeligt var forventet. Det bør samtidig tilføjes, at idrættens egenindtjening, bestående af tilskud fra DIF samt Team Danmarks egne indtægter, har mere end levet op til Folketingets forventninger om idrættens egenandel i forhold til statens bidrag.

I de efterfølgende økonomiske nøgletal er der, bortset fra 1995 og 1996, taget afsæt i det reelle behov, som fremover skønnes nødvendigt for en støtte til dansk eliteidræt, der vil kunne leve op til Team Danmarks lovmæssige forpligtelser, og som op til et vist niveau vil kunne matche, men ikke overgå vore nærmeste konkurrenter.

Økonomiske nøgletal (udgifter) 1995-2000 1.000 kr.

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Støtte til aktive	22.072	25.500	23.000	24.500	27.000	28.000
Træning/instrukt.	11.937	14.875	16.375	17.900	18.800	20.000
Centeraktiviteter	22.608	25.500	26.500	28.300	29.700	30.650
Uddannelse	976	1.550	1.850	1.975	2.100	2.250
Doping, idrætsmedicin og forskning	8.969	5.910	6.150	6.500	6.950	7.350
Konsulentbistand	9.914	11.110	11.400	12.000	12.600	13.250
Centeretablering og vedligeholdelse	9.071	8.000	9.500	10.500	12.000	12.500
Planafdeling	1.420	1.580	1.550	1.600	1.700	1.750
Arrangementsstøtte	2.321	2.500	2.500	2.500	2.600	2.600
Administration	6.574	7.300	7.500	7.500	7.600	7.600
I alt	95.862	103.825	106.325	113.275	121.050	125.950

De økonomiske nøgletal for 1995 er de reelle udgifter fra det af bestyrelsen godkendte regnskab for året 1995. Udgifterne de øvrige år er baseret på de af bestyrelsen godkendte budgetter for 1996-1999 samt en fremskrivning for såvidt angår år 2000.

1. STØTTE TIL AKTIVE

Indledningsvis skal det bemærkes, at der i 1995 er anvendt henlæggelser på 2,0 mio. kr., ligesom budgettet for 1996 indeholder anvendelsen af den resterende henlæggelse til OL på i alt 6,0 mio. kr. Sidstnævnte beløb dækker såvel forberedelser som eventuel resultatbonus for OL-medaljer.

Udgifterne til støtte til aktive i de efterfølgende år indeholder ingen henlæggelser fra tidligere år.

Som det er anført i de indledende bemærkninger om den internationale udvikling, øges ressourcebehovet til internationale træningslejre og konkurrencedeltagelse. Derudover dokumenterer

rapporten om eliteidrætsudøvernes vilkår (1995) et klart behov for mere tid til rådighed, hvilket vil indebære, at der skal afsættes økonomiske midler til lønkompensation for den enkelte aktive, idet det ellers vil være umuligt at indfri de tidsmæssige aspekter.

Der må herudover budgetteres med de nye skærper i skattelovgivningen, bl.a. ved afskaffelse af præmiekontoordningen, beskatning af personlig støtte til basisydelse og idrætsmateriel, beskatning af transportgodtgørelse m.v., som giver den konsekvens, at Team Danmark støtten til de aktive yderligere må øges. Blandt andet er basisydelsen som følge af nye skatteregler øget fra 7.000 kr. til 12.000 kr. pr. år for hver enkelt udøver.

Der vil herudover være øgede udgifter til for-olympiske træningslejre i forbindelse med de kommende Olympiske Lege i Japan i 1998 og i Australien i år 2000 set i forhold til et OL i Europa. Der er ligeledes øgede udgifter til OL i 1996 i Atlanta, men disse merudgifter er klaret ved de tidligere opsårede henlæggelser.

Det er på denne baggrund, stigningen fra 1996 til år 2000 på nominelt 2,5 mio. kr. i støtte til aktive skal vurderes.

2. TRÆNING/INSTRUKTION

Udgifterne til træning/instruktion indeholder støtte til landstrænerordninger, udviklingsprojekter, støtte til trænere og ledere, herunder uddannelsen af disse samt formidling af eliteidrætsfaglige rapporter.

På grund af Team Danmarks nedskæringer som anført i de indledende kommentarer, er specialforbundenes medfinansiering øget med ca. 10%, hvilket ikke kan forventes opretholdt i de kommende år, og det vil derfor være nødvendigt for Team Danmark igen at finansiere en noget større andel af forbundenes udgifter til elitearbejde.

En helt afgørende faktor i elitearbejdet er topuddannede og højt kvalificerede trænere. Lønniveauet fastsættes internationalt, og i det åbne EU-marked har Danmark svære odds. Dels er nettolønnen efter skat større i de omgivende lande, dels mangler der fortsat en oprustning af elitetræneruddannelserne i Danmark.

Derfor er det en af Team Danmarks målsætninger at udvikle flere danske landstrænere inden år 2000, bl.a. gennem struktureret kompetencegivende uddannelsesstilbud. Fra 1. september 1996 etableres endvidere et nyt Idrættens Trænerakademi i samarbejde med DIF og Odense Universitet, som vil øge udgifterne for Team Danmark, men som det forventes vil være stærkt medvirkende til, at elitetræneruddannelserne opnormeres.

Der er tilsvarende behov for udvikling på ledersiden, og det vil i den forbindelse være nødvendigt at afsætte øgede økonomiske midler til udvikling, omstilling og forsøg i forbundenes elitearbejde. Det udvikler samtidig den danske eliteidrætsmodel.

Alle disse nye, men nødvendige tiltag, vil øge udgifterne til træning/instruktion fra knapt 15,0 mio. kr. i 1996 til ca. 20,0 mio. kr. i år 2000.

3. CENTERAKTIVITETER

Team Danmarks centerstruktur er færdig etableret med udgangen af 1996. Elitecentre, træningscentre og den strukturerede talentudvikling er lagt i rammer. Men selve optimeringen af især elitecentrene er først påbegyndt i 1995/96. Det optimale eliteidrætsmiljø, hvor idrætselitens daglige træning

gennemføres, kræver topfaciliteter og udbyggede servicefunktioner. Fra 1998 forventes såvel omfang som intensitet øget i takt med integrering af den strukturerede talentudvikling i centerstrukturen, hvilket samtidig stiller nye krav til øget professionalisering af trænere og ledere.

Der er i afsnit 7 yderligere redegjort for de kommende års udgifter til vedligeholdelse og nyanskaffelse af materiel på eksisterende centre samt for det økonomiske behov for nyetablering af fysiske rammer.

Der er i de indledende bemærkninger klargjort for behovet for såvel kvantitativ som kvalitativ øget træning, men paradoksalt nok viser analyser af de seneste års regnskaber, at tilbagebetalingen fra specialforbundene af bevilget men ikke forbrugt støtte er stigende.

Den meget enkle forklaring er, at de aktive i dag ikke har mulighed for at afsætte mere tid til træning, når deres job respektive uddannelse samt deltagelse i konkurrencer er effektueret. Der er et klart behov for øget tid til træning, hvilket vil indebære frikøb for arbejde, mere fleksibilitet i uddannelsesstilbud mv.

Mere træning kan også finde sted i forbindelse med optimering af træningstilbuddene, og ved en øget oprettelse af bofunktioner og med intensiv daglig træning i elitecentrene.

Men såvel den første som den anden løsning kræver øgede økonomiske ressourcer og tilsvarende forbedrede servicefaciliteter, herunder mere rådgivning og vejledning.

De her nævnte forhold er en central del af den danske eliteidrætsmodel, og en afgørende forudsætning for en social og samfundsmæssig forsvarlig udvikling af dansk eliteidræt. Men det medfører, som det fremgår af budgetterne, øgede udgifter.

4. UDDANNELSE

Som det fremgår af afsnit 3, vil behovet for fleksible uddannelsesforløb vokse klart i takt med kravene til eliteidrætsudøverne. Det er evident, at Team Danmark må betale merudgifterne til særligt og individuelt tilrettelagte forløb samt til øget studievejledning og kompenserende undervisning.

Team Danmark har allerede fra starten vedkendt sig denne forpligtelse, og der må som en konsekvens af førnævnte påregnes en stigning på ca. 50% i udgifterne de kommende 5 år til særlige uddannelsesbehov.

5. DOPING, IDRÆTSMEDICIN OG FORSKNING

I 1995 bevilgedes 1,2 mio. kr. til nødvendigt supplerende udstyr til Rigshospitalets dopinganalyselaboratorium. Det må antages, at der i de kommende år yderligere skal investeres bl.a. under hensyntagen til en mulig indførelse af blodtestning, for at laboratoriet kan opretholde sin IOC-akkreditering. Der forventes taget ca. 1000 dopingprøver pr. år. Skandinavien og dermed Danmark indtager en førende rolle i det internationale samarbejde om dopingbekæmpelse, hvilket forpligter i de kommende års arbejde med såvel de østeuropæiske lande som udviklingslandene.

Den Internationale Olympiske Komite har varslet nye krav til dopinglaboratorierne verden over med hensyn til apparatur og metoder. De meldinger, Team Danmark har, går ud på, at der formentlig i første omgang skal investeres i nyt udstyr til ca. 5,0 mio. kr. for at kunne opretholde IOC-akkrediteringen på Rigshospitalet i København. Team Danmark anser det for at være en national forpligtelse at opretholde akkrediteringen, men der er foreløbig ikke taget hensyn til en investering af denne karakter i budgetterne for 1996-2000.

Med oprettelsen af offentlige idrætsambulatorier i amterne er behovet for særlig idrætsmedicinsk støtte til eliteidrætsudøverne blevet forstærket. Ambulatorierne vil som hovedopgave varetage diagnosticering, behandling og i begrænset omfang genoptræning i forbindelse med idrætsskader såvel for bredde som elite og for både organiserede og uorganiserede idrætsudøvere, der ikke kan færdigbehandles af egen praktiserende læge.

Selvom Team Danmark har ydet økonomisk støtte til etablering af idrætsmedicinske funktioner i amterne, kan der naturligvis ikke blive tale om, at eliteidrætsudøverne i det offentlige sundhedsvæsen får hverken fortrinsret eller særbehandling, hvorfor eliteidrætsudøvernes særlige behov, såvel for forebyggelse som forbehandling af idrætsskader, herunder især intensiv genoptræning, skal finansieres særskilt. Team Danmark forventes derfor at bidrage til såvel forebyggelse som behandling og genoptræning af eliteidrætsspecifikke skader, primært i det offentlige, men i nogle tilfælde også i det private sygehusvæsen.

Team Danmarks idrætsforskning er i foråret 1996 under evaluering på baggrund af 10 års arbejde dels med projektstøtte og støtte til udvikling af idrætsforskningsmiljøer, dels med formidling af idrætsforskningsresultater. I budgetterne er alene taget højde for en fortsættelse af den hidtidige politik og sædvanlige omkostningsudvikling, dog under hensyntagen til den kommende reduktion af forskerakademiets samfinansieringsandel, men ikke til udvidede opgaver, som i de nærmeste år forudsættes at kunne dækkes delvist af det nyetablerede Idrættens Forskningsråd.

6. KONSULENTBISTAND

Budgettet omfatter Team Danmarks centrale og decentrale konsulentvirksomhed samt etablerings- og driftsudgifter på Team Danmarks testcentre på Rigshospitalet i København og på Odense Universitet i Odense. Den centrale konsulentvirksomhed forventes i perioden fortsat i samme omfang som nu, hvorimod såvel den decentrale virksomhed som ad hoc-virksomheden ved elite- og træningscentre må udbygges i takt med de tidligere anførte aktivitetsstigninger. Det gælder såvel fysioterapi, lægebistand, idrætspsykologi, ernæring som uddannelses- og erhvervsvejledning.

Testcentrene indtager en stadig mere central rolle i specialidrætternes træningsplanlægning. De kommende år kræver nye investeringer i udstyr til såvel fysiologiske som udvidede biomekaniske målinger, herunder den nødvendige databehandling, for at kunne imødekomme idrætsudøvernes mere og mere specifikke behov for testning. Der må forudses behov for udbygning af testcentrenes virke enten ved supplerung af det mobile testcenter eller ved opbygning af et testbatteri ved en elitecenterkoncentration. Der er i budgettallene alene taget hensyn til de heraf afledte øgede driftsudgifter, idet hovedparten af etableringsdelen vedrører planafdelingens budgetter, som er beskrevet i afsnit 7.

De krav, der stilles til konsulentbistand m.v., og som også er beskrevet i afsnit 3, er af afgørende betydning for de aktives vilkår, og stigningen fra knapt 10,0 mio. kr. i 1995 til godt 13,0 mio. kr. i år 2000 må betragtes som et minimum for at opretholde de sociale forpligtelser, Team Danmark har over for de eliteaktive.

7. CENTERETABELRING OG VEDLIGEHOLDELSE

Team Danmarks centerstruktur var indledningsvis i perioden 1987-92 stærkt decentral efter ønsker fra specialforbundene, men såvel forarbejderne til centermodellen som de første erfaringer viste, at en mere funktionel og velfungerende centerstruktur krævede en stærk koncentration af elitemiljøerne.

Situationen i dag er, at der i Aalborg, Århus, Odense og København er etableret store koncentrationer

af elite- og træningscentre, mens kun ganske få træningscentre fortsat er beliggende i mindre byområder og på lokaliteter i det åbne land, primært betinget af den enkelte idræts karakteristika.

Koncentrationen af elitemiljøerne er nødvendiggjort af, at de forholdsvis få eliteidrætsudøvere i hver idrætsdisciplin trækker kraftigt på samme ressourcer i form af kvalificeret rådgivning, træningsjustering og anden servicering, ligesom elitemiljøerne i takt med de stadig skrappere internationale krav behøver udvidet idrætsfagligt og socialt samarbejde på tværs af idrætterne.

Trods den forbedrede ressourceallokering der ligger i en mere central centermodel, stiller de tværfaglige miljøer øgede krav til de fysiske rammer såvel lokale- og som udstyrmæssigt, men i takt med øget træningstid for den enkelte også større krav til udnyttelse af faciliteterne, sikring af opholdsmuligheder, bofunktioner samt et udbygget og højt kvalitetsniveau på de servicefunktioner, der er nødvendige for eliteidrætsudøvelse på internationalt niveau.

Det fremtidige økonomiske behov på centrene øges derfor i takt med optimeringen af især elitecentre. Dette arbejde er først for nylig påbegyndt og må forstærkes såvel i omfang som i intensitet i forbindelse med implementeringen af talentudviklingen i centermodellen.

Der vil derudover være et forstærket og øget behov for udbygning af bofunktionsmuligheder i Århus samt for forbedrede overnatningsmuligheder og bofunktioner generelt ved elitecentre. For at optimere serviceapparatet kræves yderligere etableringer og forbedringer ved elite- og træningscentre i Aalborg og Århus samt i et vist omfang i Københavns nordlige del.

Derudover vil den kommende forbedring af den offentlige trafik, med trafikalt centrum i Odense, formentlig medføre, at en del specialforbund vil ønske centeretableringer på denne lokalitet. Væsentlige udbygninger med bofunktioner, overnatningsmuligheder samt forbedret centerservice må derfor forudses i Odenseområdet.

I de kommende års budgetter har det endvidere desværre været nødvendigt at tage hensyn til de seneste års stramme økonomi i kommuner og selvejende institutioner, som har betydet øget brugerbetaling for Team Danmark. Team Danmark har modsat tidligere måttet acceptere at betale lokaleleje.

Planafdelingens budget, som er indført under de økonomiske nøgletal (udgifter) er sammenfattet i bilag A.

Skemaet på næste side omfatter de fremtidige forventede indtægter og udgifter (1995 dog reelle tal).

Team Danmarks finansielle behov er udtryk for de udgiftsbeløb, der ikke kan finansieres af de forventede indtægter i de kommende år. Der er i noterne angivet andre særlige vilkår.

Indtægter:

(1000 kr.)	1995	1996	1997	1998	1999	2000
DIF	18.240	18.600	19.000	19.300	19.500	19.700
Egne indtægter (netto)	13.352	14.203	12.460	14.790	16.040	18.000
Renteindtægter	4.130	4.000	3.500	3.000	2.500	2.500
I alt	35.722	36.803	34.960	37.090	38.040	40.200

Kulturministeriet	54.672	60.596	56.880	58.015	59.175	60.360
Samlede indtægter	90.394	97.399	91.840	95.105	97.215	100.560
Udgifter:	95.862	103.825	106.325	113.275	121.050	125.950
TDs finansielle behov	(5.468)	(6.426)	14.485	18.170	23.835	25.390

TDs finansielle behov i 1995 og 1996 på ca. 5,4 og 6,4 mio. kr. er dækket af de henlæggelser, der tidligere er afsat til OL-forberedelser i forbindelse med De Olympiske Lege i Atlanta 1996.

Til orientering har den samlede stigning i tilskuddet til Team Danmark fra Kulturministeriet i de seneste 5 år været ca. 8% svarende til en gennemsnitlig stigning på 1,6% om året.

Bilag A.

Planafdelingens budget omfatter 4 områder:

Vedligeholdelse og genanskaffelse af materiel

Nyanskaffelse af materiel til eksisterende centre

Nyetablering af fysiske rammer, fortrinsvis ved elitecentrene

Drift af afdelingen.

Vedligeholdelse og genanskaffelse af materiel (eksisterende centre):

1996	kr. 4,0 mio.
1997	kr. 4,5 mio.
1998	kr. 4,5 mio.
1999	kr. 5,0 mio.
2000	kr. 5,0 mio.

De afholdte udgifter til vedligehold og genanskaffelse af eksisterende og nye centres udstyr og rekvisitter vil være svagt stigende, efterhånden som genanskaffelsesproblematikken optræder med stigende styrke.

Talentudviklingen, der fra 1996 er slået igennem i fuldt omfang, medfører, at materielanskaffelser og vedligehold begrænses, men dog er af en samlet beløbsstørrelse på ca. kr. 750.000 pr. år.

Nyanskaffelser af materiel til eksisterende centre:

1996	kr. 2,0 mio.
1997	kr. 3,0 mio.
1998	kr. 3,0 mio.
1999	kr. 3,0 mio.
2000	kr. 3,5 mio.

Må forventes at være stigende, idet den teknologiske udvikling fortsat kræver nyanskaffelser af såvel idrætsrekvisitter som af måleudstyr og resultatformidling.

Nyetablering af fysiske rammer, fortrinsvis ved elitecentrene:

1996	kr. 2,0 mio.
1997	kr. 2,0 mio.

1998	kr. 3,0 mio.
1999	kr. 4,0 mio.
2000	kr. 4,0 mio.

Centerstrukturen er udbygget, men ved enkelte elitecentre er der fortsat behov for forbedring og udvidelsesmuligheder, træningslokaler samt opholds- og servicelokaler.

De planlagte, etablerede fysiske rammer ved elitecentrene, baner, anlæg, overnatningsmuligheder og lokaler til servicefunktioner samt bo-funktioner omfatter:

1996:	
Århus, etablering af bo-funktioner (medvirken)	kr. 200.000
København Nord, etablering af overnatningsfaciliteter (medvirken)	kr. 200.000
Centerfaciliteter, centeretablering for (nye) OL-idrætter	kr. 500.000
Servicefunktioner, udbygning og forbedring af lokaler ved elitecentrene	kr. 600.000
Aalborg og Kolding, forbedring af bowlingcentre (medvirken)	kr. 500.000
1997:	
København Nord, centeretablering i det centrale København (medvirken)	kr. 500.000
København Nord, etablering af træningslokaler, centerudbygning Bagsværd (medvirken)	kr. 1.000.000
Odense, udbygning af træningscenter Squash (medvirken)	kr. 500.000
1998:	
Vejle, etablering af træningshal til fodbold (medvirken)	kr. 500.000
København Syd, etablering af testcenter ved elitecentret i Brøndby	kr. 2.500.000
1999:	
Århus, idrætsinventar, træningslokaler m.v. (medvirken)	kr. 1.000.000
Odense, centeretablering og udbygning (medvirken)	kr. 1.500.000
København Syd, udbygning af trænings- og servicelokaler	kr. 500.000
Aalborg, forbedring af lokaler til ophold og centerservice (medvirken)	kr. 1.000.000
2000:	
Århus, idrætsinventar til storhal (medvirken)	kr. 1.000.000
København, idrætsinventar til multihal (medvirken)	kr. 1.500.000
Fælles, fornyelse af styrketræningsudstyr ved elitecentrene	kr. 1.500.000

Det samlede beløb for vedligehold, genanskaffelser og nyanskaffelser samt etablering forventes at andrage:

1996	kr. 8,0 mio.
1997	kr. 9,5 mio.
1998	kr. 10,5 mio.
1999	kr. 12,0 mio.
2000	kr. 12,5 mio.

DRIFT AF AFDELINGEN:

Planafdelingens budget på driftssiden kan forventes uændret, og der er budgetteret ud fra en generel fremskrivning af 1996-budgettet fra kr. 1.533.000 til år 2000 på kr. 1.745.000.

Bilag 3

LITTERATURLISTE

Eliteidrætten i Danmark, betænkning nr. 992/1283

Eliteidrætsudøvernes vilkår, rapport fra Eliteidrætsudvalget, Kulturministeriet 1983

Breddeidrætten i Danmark, betænkning nr. 1094

Frivilligt arbejde i idrætsforeninger, Bjarne Ibsen, Danmarks Højskole for Legemsøvelser, Systeme 1992

Rapport fra Idégruppen om Idræt, Kulturministeriet 1994

Kredsene og Folkeoplysningen, Bjarne Ibsen og Vivian Hansen, Samarbejdsudvalget mellem konsulenterne i oplysningsforbundene og idræts- og ungdomsorganisationerne 1994

Danske eliteidrætsudøveres idrætslige og sociale vilkår, Peter Johannes Hansen, Center for Idrætsforskning 1995

Kulturpengene 1995, Kulturministeriet 1995

Anvendelsen af tipsmidlerne til idrætten - Bind 2

September 1996

1. Resumé
2. Indledning
3. Undersøgelsens design og metode
4. Idrætsorganisationernes økonomi
5. Målsætninger og målfrielse hos DIF
6. Målsætninger og målfrielse hos DGI
7. Målsætninger og målfrielse hos Dansk Firma-idrætsforbund

1. Resumé

1.1 Baggrund

Undersøgelsens baggrund kan sammenfattes således:

Hovedformålet med analysen er at kortlægge anvendelsen af tipsmidlerne, som er blevet tildelt idrættens hovedorganisationer i årene 1988 til 1995. Endvidere er formålet at undersøge hvilke målsætninger, der ligger bag den prioritering af midlerne, som organisationerne har foretaget samt at belyse i hvilken udstrækning disse mål er blevet indfriet. Analysen falder i to hoveddele: En økonomianalyse samt en målfrielseevaluering.

Undersøgelsens objekt er de tre hovedorganisationer som nævnes i tips- og lottoloven samt organisationernes medlemskreds. Undersøgelsen omfatter Danmarks Idræts-Forbund (DIF), dets medlemsforbund og -foreninger. De regionale led under DIF og specialforbundene (amtsudvalg, lokalunioner, distriktsforbund) indgår i begrænset omfang i undersøgelsen. Endvidere indgår Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger (DGI), dets amtsforeninger samt lokalforeningerne i undersøgelsen. De Danske Skytteforeninger (DDS), der er associeret med DGI, inddrages også i denne sammenhæng omend i begrænset omfang. Endelig belyses Dansk Firmaidrætsforbunds (DFIF) samt dets bysammenslutningers anvendelse af tipsmidlerne. Disse organisationsled inden for hver idrætsorganisation benævnes niveau 1, 2 og 3, henholdsvis 1) hovedorganisationer, 2) specialforbund/amtsforeninger eller bysammenslutninger og 3) foreninger.

Analysens metode har været regnskabsanalyser af hovedorganisationers, specialforbunds, amtsforeningers og bysammenslutningers regnskaber. Endvidere dokumentstudier og kvalitative interviews med ca. 30 udvalgte organisationer, casestudier på foreningsniveau samt telefoninterviews med ca. 400 foreningsformænd.

Analysen er gennemført i perioden april til august 1996 på opdrag af Kulturministeriet.

1.2. økonomianalyse

Undersøgelsens økonomianalyse viste følgende resultater:

De tre hovedorganisationer er grundlæggende karakteriseret ved at være fuldstændigt finansieret af tipsmidlerne. Samtidig har der været en kraftig vækst i modtagne tipsmidler i den undersøgte periode, idet de tre hovedorganisationers regnskabsførte tipsindtægter er steget fra 214 mio. kr. i 1988 til 497 mio. kr. i 1995. Over denne 8-årige periode har idrætsorganisationerne samlet modtaget 2.578 mio. kr. i

tipstilskud, hvoraf DIF har modtaget 1.287 mio. kr, DGI 1.158 mio. kr. og DFIF 133 mio. kr. Af DIF's årlige tipstilskud er der i perioden ydet et forlods afsat beløb (i henhold til tipsloven) til Team Danmark.

Finansieringsstrukturen varierer derimod på niveau 2. DIF's specialforbund har således betydelige egenindtægter, hvilket særligt gælder for Dansk Boldspil Union (DBU). DGI's amtsforeninger er i højere grad finansieret af tilskud fra DGI hovedorganisationen. Firmaidrættens bysammenslutninger er mindst afhængige af tilskud fra hovedorganisationen. Disse forskelle afspejler sig i indtægterne og deres fordeling på niveau 2:

DIF's specialforbund (excl. DBU) havde således i 1995 indtægter i størrelsesordenen 245 mio. kr. Heraf var 57% tilskud fra hovedorganisationen og Team Danmark.

DGI's amtsforeninger (for så vidt angår de 24 amtsforeninger, der er medtaget i undersøgelsen - Sydslevsvigs danske ungdomsforeninger er holdt udenfor undersøgelsen) havde indtægter, som afhængigt af opgørelsesmetode ligger mellem 89 og 106 mio. kr. i 1995. Heraf var 92% tilskud fra hovedorganisationen.

Det er estimeret, at DFIF's 85 bysammenslutninger havde indtægter i størrelsesordenen 41 mio. kr. i 1994. Hovedorganisationens tilskud udgjorde 9% heraf. Det bemærkes i den forbindelse, at DFIF's struktur kun består af to niveauer: hovedorganisationsniveau og bysammenslutninger. Bysammenslutninger varetager derfor en del af de opgaver, som i de to andre organisationer løses på niveau 3.

DIF anvender ca. 70% af tipsmidlerne til direkte tilskud til især specialforbundene, mens DGI tilsvarende overførte 60% af sine indtægter til dels amtsforeningerne, dels De Danske Skytteforeninger. DFIF overførte derimod kun 26% af sine indtægter til amtskredse og bysammenslutninger i form af direkte tilskud. DFIF gennemfører til gengæld en række aktiviteter og serviceydelser til gavn for bysammenslutninger, hvortil udgifterne i 1995 udgjorde 35% af indtægterne. DGI's tilsvarende andel var 26%, og DIF's indirekte tilskud udgjorde 20% af de samlede indtægter.

For alle tre hovedorganisationer gælder det, at der kan konstateres en klar tendens til, at de direkte tilskud i stigende grad omlægges fra generelle tilskud uden bindinger til øremærkede tilskud, hvis formål på forhånd er blevet aftalt. Generelle tilskud udgør dog fortsat den største andel af tilskuddene. De indirekte tilskud til medlemsorganisationerne er for DIF's og DGI's vedkommende præget af, at "nye" aktiviteter i stigende grad prioriteres. Således har især udgifterne til projekter vist store stigninger, mens DFIF's bysammenslutninger især har anvendt flere midler til stævner.

DFIF's udgifter til egne driftsformål udgjorde i 1995 23% af organisationens indtægter. DGI anvendte 9% af sine indtægter til egne driftsformål, og DIF anvendte 8% af sine indtægter hertil.

Udgiftsstrukturen blandt niveau-2 organisationerne hænger i udstrakt grad sammen med deres opgaver og funktion. En meget stor del af specialforbundenes midler anvendes således til eliteidrætsaktiviteter, mens amtsforeningerne bruger hovedparten af deres midler til at servicere lokalforeningerne. Bysammenslutningernes udgifter er til gengæld koncentreret om at stille faciliteter til rådighed for de enkelte idrætsudøveres aktiviteter.

DIF's specialforbund anvendte i 1995 godt 66% af sine indtægter til indirekte tilskud til klubber og medlemmer, herunder eliteidrætsaktiviteter, mens DGI's amtsforeninger anvendte 48% i form af

aktiviteter og serviceydelser. DFIF's bysammenslutninger anvendte derimod 32% af sine indtægter til aktiviteter.

På baggrund af et estimat af omkostningerne forbundet med Team Danmark-støtteberettigede aktiviteter anslår konsulentfirmaet, at specialforbundene i 1995 anvendte mellem 92 og 100 mio. kr. på eliteidræt.

Direkte tilskud til medlemsforeningerne bliver kun i meget begrænset omfang ydet af DIF's specialforbund, mens de udgør en stigende andel af DGI amtsforeningernes udgifter. Således videreformidlede amtsforeningerne 19-22% (afhængig af op-gørelsesmetode) af deres indtægter direkte til lokalforeningerne i 1995 - en anvendelse, der dog skal ses i sammenhæng med DGI hovedorganisationens stigende anvendelse af puljemidler. Baggrunden for DIF's begrænsede direkte tilskud til foreningerne er forbundets struktur og opgavevaretagelse: hovedorganisationen er en paraplyorganisation for 57 selvstændige specialforbund og endnu flere selvstændige idrætsdiscipliner.

DIF og DGI har omtrent samme andel af indtægterne tilbage, når de løbende aktivitetsudgifter er afholdt, nemlig gennemsnitligt ca. 6% i perioden fra 1988 til 1995, mens DFIF havde godt 16% tilbage.

DFIF og DGI har begge etableret lånefonde, der yder rentefrie lån til idrætsbyggeri. I DFIF er pengeoverførsler hertil af væsentlig betydning, idet knapt 9% af de samlede indtægter i perioden 1988 til 1995 er anvendt som indskud i DFIF's lånefond. For DGI spiller lånefonden en relativt mindre rolle.

De tre hovedorganisationer har foretaget væsentlige investeringer i perioden, idet bl.a. administrationsbygninger er blevet opført i henholdsvis Brøndby, Vingsted og Nyborg. DIF har valgt overvejende at finansiere investeringerne ved optagelse af langfristede lån. DGI og DFIF har derimod betalt investeringerne med egne midler.

DIF har dermed forøget sin opsparing af midler, som er henlagt i en reguleringsfond, der anvendes til at sikre fortsat aktivitetsniveau i specialforbundene i årene fremover.

1.3. Målfrielsevaluering

Undersøgelsens målfrielsevaluering viste bl.a. følgende:

De tipsmidler, der tilfalder idrætsorganisationerne, er i hovedsagen til organisationernes frie rådighed. De - i forhold til idrætsorganisationerne - eksterne politiske målsætninger for en del af tipsmidlerne er samtidig relativt upræcist formuleret under overskriften "forsøg, udvikling og omstilling".

Forskellene mellem de tre hovedorganisationers idrætssyn og idégrundlag afspejler sig i organisationernes formulering af egne målsætninger for indsatsen. DIF er således klart positivt orienteret overfor at anlægge en strategisk referenceramme ved fastlæggelsen af målsætninger, mens DGI tværtimod reagerer idémæssigt imod en strategisk fastlæggelse af målsætninger ud fra et synspunkt om, at sådanne målsætninger er svært forenelige med grundlaget for den folkelige idræt, hvor aktiviteter, visioner og det generelle virke i lokalforeningerne skal vokse nedefra. DFIF er i høj grad ad hoc orienteret, hvorfor opstilling af målsætninger, som styrende for arbejdet, naturligt bliver opfattet som unødvendigt. Disse forskelle indebærer, at en målfrielsevaluering er metodisk enklere at gennemføre i relation til DIF, sammenlignet med de øvrige idrætsorganisationer.

Hvad angår fordelingen af tipsmidlerne (ressourceallokering) anvender DIF en allokeringmekanisme, der forener kvantitative, objektive vurderingskriterier med en kvalitativ, subjektiv vurdering. Denne allokeringmekanisme muliggør dels en betydelig omallokering af midler til specialforbundene, dels en tildeling af midler til det enkelte forbund, ud fra en - mellem hovedorganisation og specialforbund - dialogbaseret evaluering. DGI anvender derimod primært kvantitative vurderingskriterier, idet allokeringen af ressourcer - foruden ydelse af grundtilskud og tilskud til nye tiltag - baseres på en kvantitativ opgørelse af aktiviteterets omfang. Ligeledes anvender DFIF en kvantitativ kriteriemodel i forbindelse med fordelingen af ressourcer.

Baggrunden for DIF's allokeringmekanisme er, at DIF ønsker at påvirke forbundene til at vurdere deres fremtid og på den baggrund opstille mål både for eliteidrætten og for breddeidrætten. På den baggrund synes det som om, at de politiske, eksterne målsætninger, der fulgte med indførelsen af lottospillene, er anvendt i DIF som en velegnet løftestang til at få disse målsætninger realiseret.

Der er således næppe tvivl om, at jo mere præcise krav og målsætninger, der udmeldes fra politisk hold i forbindelse med tildeling af tilskud til idrætsorganisationerne, desto lettere vil det være for specielt DIF at anvende både allokeringmekanismen og det strategiske udgangspunkt i forbindelse med fastlæggelse af målsætninger for DIF på både niveau 1, 2 og 3.

For DGI vil dette være vanskeligere, idet ressourceallokeringen primært er baseret på kvantitative kriterier, som vanskeligt indfanger DGI's kvalitative og værdibaserede orientering.

Det er hovedindtrykket, at der - i det omfang, hvor der er opstillet målsætninger - er sammenhæng mellem målsætninger på forskellige niveauer inden for hovedorganisationernes områder. For mange niveau 2-organisationers vedkommende ændrer målsætningerne sig gradvist i disse år. Der synes at være klar sammenhæng mellem retningen af disse ændringer og de incitamentsystemer, hovedorganisationerne har bygget op i form af f.eks. rådgivning, anden bistand og tildeling af øremærkede midler.

Det er ikke muligt entydigt at vurdere idrætsorganisationernes særlige indsats overfor breddeidrætten med udgangspunkt i aktivitetstal (antallet af henholdsvis medlemsforeninger, aktivitetsmedlemmer, kursusdeltagere og konsulenter). Dette skyldes dels manglende data, dels at der ikke fra idrætsorganisationernes side er opstillet målsætninger om et bestemt årligt aktivitetsniveau.

I forhold til en selvevaluering af de målsætninger som organisationerne selv opstiller, er det organisationernes vurdering, at målsætningerne i vidt omfang bliver indfriet.

I forhold til de eksterne politiske ønsker kan det konstateres, at organisationerne i al væsentlighed har indfriet de stillede målsætninger om en særlig indsats på breddeidrættens område. En mere præcis målindfrielse med angivelse af resultatindikatorer fordrer, at der fra politisk hold opstilles nogle sådanne, således at organisationerne aktivt kan forholde sig til disse målsætninger. Det er imidlertid væsentligt at bemærke, at sådanne krav samtidig vil kunne komme i konflikt med princippet om de frivillige organisationers uafhængighed og selvbestemmelsesret.

1.4. Tværgående analyse

Ved en sammenstilling af økonomianalysen og målindfrielsesevalueringen bliver det muligt at fokusere på nogle centrale analyseresultater, som kan præcisere vurderingen af målsætninger og målindfrielsen ved specifikt at sammenligne idrætsorganisationerne indbyrdes.

Det skal indledningsvis fremhæves, at det ikke er målet med den tværgående analyse at sammenligne idrætsorganisationerne med henblik på at vurdere, "hvem der klarer sig bedst". Tværtimod er det pointen at signalere, at dette vanskeligt kan vurderes ud fra den foreliggende målfrielsesevaluering, der netop har taget udgangspunkt i organisationernes egen selvforståelse, værdigrundlag og vilje/evne til at formulere målsætninger. Dette udgangspunkt i målfrielsesevalueringen har betydet, at specielt på niveau 1 og 2 har det for alle tre idrætsorganisationer været vanskeligt at vurdere graden af målfrielse, idet der typisk ikke opereres med klare og præcise målsætninger.

IDRÆTSSYN

DIF ser i sit idrætssyn ingen modsætning mellem elite- og breddeidræt - og dækker begge indsatsområder. Økonomianalysen viser således, at ca. 100 millioner kroner anvendes til eliteidræt på specialforbunds niveau. DIF angav endvidere i sin redegørelse til kulturministeren for 1995, at ca. 56 mio. kr. anvendtes af hovedorganisationen og specialforbundene til den særlige indsats for breddeidrætten. DGI's udgangspunkt er den folkelige idræt, som dækker breddeidrætten, men som derudover lægger vægt på, at idrætten og foreningslivet bør fremme det folkelige engagement i lokalsamfundenes udvikling. Imidlertid ser DGI i sit idégrundlag ikke idrætten som mål i sig selv, men derimod et middel til at styrke det frivillige foreningsarbejde for at fremme en overordnet målsætning om folkelig oplysning. For DFIF er idrætssynet at fremme samvær, motion og idræt ved at fokusere på etablering af så gode rammer som muligt for at dyrke idræt.

MÅLSÆTNINGER

DIF er således positivt orienteret overfor at anlægge en strategisk referenceramme ved fastlæggelsen af målsætninger. I særdeleshed hovedorganisationen har gennem sin konsulenttjeneste og rådgivning, udarbejdelse af et politikatalog, omhandlende centrale strategiske emner og de anvendte grundprincipper for allokering af midler ønsket at fremme strategien og visionsformuleringen i de enkelte forbund med henblik på gradvis at udvikle en udviklingsproces i forbundene hen imod opstilling af gradvist mere præcise og ambitiøse målsætninger. Hovedorganisationens karakter af at være en paraplyorganisation samt specialforbundenes ønske om høj, relativ autonomi har betydet, at anlæggelsen af denne strategiske referenceramme sker gradvist og langt fra er fuldendt.

DGI reagerer tværtimod idémæssigt imod en strategisk fastlæggelse af målsætninger ud fra et synspunkt om, at sådanne målsætninger er svært forenelige med grundlaget for den folkelige idræt, hvor aktiviteter, visioner og det generelle virke i lokalforeningerne skal vokse frit og frodigt, båret af græsroddernes frivillige initiativer. Følgelig fokuseres i langt højere grad på kulturelle værdier, der omsættes i adækvate aktiviteter fremfor målsætninger.

For DFIF er det naturligt, at den overordnede målsætning for både hovedorganisation og bysammenslutninger er at stimulere interessen for samvær, idræt og motion gennem familien og arbejdspladsen. I praksis agerer mange af bysammenslutningerne som "halbyggere" og "haladministratorer" med henblik på at sikre, at medlemmerne får så gode tilbud om idrætsmæssig udfoldelse som muligt. I denne forbindelse er nye grupper organiseret under DFIF, eksempelvis arbejdsløse og studerende, der ikke tilhører DFIF's traditionelle målgruppe. Filosofien har her været, at da målet er at fremme samvær, idræt og motion, er det vigtigt at opfange de motionister og idrætsudøvere, der ikke inddrages i den organiserede idræt, enten på grund af manglende formelt tilhørsforhold eller på grund af manglende muligheder for at udfolde den specifikke idrætsdisciplin på det niveau, der passer til den pågældendes motionsbehov. På den baggrund bliver DFIF i høj grad ad hoc orienteret, hvorfor opstilling af målsætninger, som styrende for arbejdet, naturligt bliver opfattet som unødvendigt.

MÅLINDFRIELSE

Hvad angår målindfrielsen i forhold til den særlige indsats over for breddeidrætten kan denne baseres på en vurdering af omstillingsaktiviteter, indsatsen over for idrætssvage grupper, uddannelsesaktiviteter og udbygning af konsulenttjenesten.

DFIF har i en relativ mindre grad iværksat omstillingsprojekter, idet DFIF's hovedorganisation og bysammenslutningerne i høj grad er aktører, der skal servicere medlemmerne ved at stille så gode rammer som muligt til rådighed. Følgelig prioriteres målrettede projekter, der har et fast omstillingsperspektiv ikke højt, set i forhold til øvrige aktiviteter.

Derimod har DGI traditionelt lagt stor vægt på at eksperimentere og fremme nytænkning og nyudvikling blandt lokalforeningerne. Den markante stigning i øremærkede tilskud og den markante anvendelse af puljemidler er et udtryk for, at DGI ønsker at afsætte ressourcer til sådanne aktiviteter - og i særdeleshed at synliggøre eksistensen af disse ressourcer overfor lokalforeningerne gennem oprettelsen af puljerne.

Ligeledes har DIF iværksat en række omstillingsprojekter, omfattende eksempelvis initiativer inden for ungdomspolitikområdet, reorganisering af forbundets organisatoriske struktur, udarbejdelse af strategi- og handlingsplan etc.

Hvad angår den særlige indsats over for idrætssvage grupper, er der på hovedorganisationsniveau iværksat en succesfuld indsats blandt andet overfor flygtninge og indvandrere. Det skal i denne sammenhæng bemærkes, at stikprøven blandt specialforbundene og foreningerne i foreningsundersøgelsen ikke giver et dækkende billede af indsatsen over for de idrætssvage grupper på niveau 2, idet en række forbund uden for stikprøven har betydende aktiviteter i forhold til disse grupper (eksempelvis Dansk Handicap Idræts-Forbund, Dansk Amatør Bokse Union, Dansk Boldspil Union).

Uddannelsesaktiviteterne har både for DIF og DGI et omfattende omfang. For DGI's vedkommende er målsætningen om fremme af uddannelse synlig på alle tre niveauer. Hovedorganisationen prioriterer uddannelse højt gennem sin ressourceallokering, hvilket følges op af amtsforeningernes prioritering af uddannelse i deres budgetlægning. Endelig bruger lokalforeningerne i vid udstrækning DGI's kurser, og udtrykker i foreningsundersøgelsen stor tilfredshed med disse.

Også DIF prioriterer uddannelse højt, omend det for hovedorganisationen primært er uddannelse og kurser i tværgående temaer, der har interesse på tværs af forbundene, eksempelvis lederkurser, trænerkurser og strategi- og visionskurser(seminarer). Derimod varetager specialforbundene selv deres idrætsdisciplinrettede kurser samt udarbejder på eget initiativ undervisnings- og informationsmateriale. I foreningsundersøgelsen udtrykkes der ligeledes stor tilfredshed med DIF's/specialforbundenes kurser.

Selv om DFIF's kursusvirksomhed nyder stor anerkendelse blandt sammenslutningerne, vurderes det, at uddannelsesaktiviteterne har været relativt beskedne over perioden 1988-95 sammenholdt med DFIF's øvrige ressourceanvendelse. Der kan dog konstateres en væsentlig forøgelse i 1994 og 1995.

Det gælder for alle tre organisationer, at de i høj grad har oprustet på konsulentområdet, og i foreningsundersøgelsen udtrykkes der tilfredshed med konsulenttydelserne.

Det vurderes på baggrund af ovenstående, at organisationerne har indfriet de stillede målsætninger om en særlig indsats på breddeidrættens område. En mere præcis målindfrielse med angivelse af

resultatindikatorer fordrer, at der fra politisk hold opstilles nogle sådanne, således at organisationerne aktivt kan forholde sig til disse målsætninger.

2. Indledning

PLS Consult præsenterer i denne rapport en analyse af anvendelsen af de tipsmidler, som idrættens hovedorganisationer har modtaget i henhold til tips- og lottoloven i årene 1988 til 1995.

Analysen indgår som led i en undersøgelse af tipsmidlerne til idrætten, som gennemføres af en arbejdsgruppe med deltagelse af idrættens hovedorganisationer, Kulturministeriet, Undervisningsministeriet og Finansministeriet.

Grundlaget for tildelingen af tipsmidler til idrætten etableredes allerede i 1948, da aktieselskabet Dansk Tipstjeneste oprettedes ved lov med staten som hovedaktionær. Allerede på daværende tidspunkt blev idrættens hovedorganisationer ved navns nævnelse i loven tildelt andele af overskuddet fra tipstjenestens aktiviteter.

Den tidsmæssige afgrænsning af denne undersøgelse tager udgangspunkt i 1988, hvor Dansk Tipstjeneste ved en lovændring fik adgang til at indføre landsdækkende talspil, også kaldet "lotto". Ved samme lovændring blev idrættens andel af Dansk Tipstjenestes overskud fastsat til 68,5%, som dog ved den efterfølgende ændring af tips- og lottoloven i 1993 blev sænket til 63%.

Fra 1989 har Dansk Tipstjeneste udbudt lottospil i Danmark og i 1992 blev bl.a. bookmakerspil indført. Introduktionen af disse nye spilformer har blandt andet haft som konsekvens, at omsætning og overskud er steget markant særligt fra regnskabsåret 1991/92.

Tilskuddet til idrætsorganisationerne er dermed også steget markant. For at begrænse denne andel blev der i 1994 ved ændring af tips- og lottoloven indført et loft over størrelsen af tipsmidlerne øremærket til idrætten, således at den samlede tildeling ikke kunne overstige 63% af de i alt 800 mio. kr.

2.1. Undersøgelsens formål

I undersøgelsens kommissorium beskrives formålet med analysen og undersøgelsens tilrettelæggelse.

Hovedformålet med analysen er at kortlægge anvendelsen af tipsmidlerne, som er blevet tildelt idrættens hovedorganisationer i årene 1988 til 1995. Endvidere at undersøge hvilke målsætninger, der ligger bag den prioritering af midlerne, som organisationerne har foretaget samt at belyse i hvilken udstrækning disse mål er blevet indfriet.

Formålet med at analysere såvel anvendelsen som de prioriteringer, der ligger bag anvendelsen har ført til, at analysen opdeles i to hoveddele:

Første del, der belyser, hvad de forøgede midler, som følge af introduktionen af nye spilformer, er blevet anvendt til. Endvidere at tilvejebringe et samlet overblik over de enkelte hovedorganisationers økonomi og beskrive anvendelsen særligt til aktiviteter, der vedrører organisationernes formål.

Anden del, der undersøger hvilke målsætninger, der ligger bag den prioritering af midlerne, som organisationerne har foretaget, og belyser i hvilken udstrækning disse målsætninger er blevet indfriet.

Analysen hviler derfor på to ben: En økonomianalyse og en målfrielseevaluering. De metodiske aspekter ved disse analysevinkler beskrives mere udførligt i de næste afsnit.

Undersøgelsens objekt er de tre hovedorganisationer som nævnes i tips- og lottoloven samt organisationernes medlemskreds. Undersøgelsen omfatter:

Danmarks Idræts-Forbund (DIF), dets 57 medlemsforbund samt medlemsforeningerne.

Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger (DGI), dets 24 danske amtsforeninger samt lokalforeningerne. Endvidere inddrages De Danske Skytteforeninger (DDS), der er associeret til DGI, også i denne sammenhæng.

Dansk Firmaidrætsforbund (DFIF) samt dets 85 bysammenslutninger. Analysen er gennemført i perioden april til august 1996 på opdrag af Kulturministeriet.

I forbindelse med analysens gennemførelse er nedsat en arbejdsgruppe med deltagelse af følgende personer:

Poul Bache, Kulturministeriet
Claus Lützau Forup, Kulturministeriet
Jan Hiul, Kulturministeriet
Svend Møller, Dansk Firmaidrætsforbund
Jan Steffensen, Dansk Firmaidrætsforbund
Henning Brix, Danske Gymnastik- & Idrætsforeninger
Peter Mortensen, Danske Gymnastik- & Idrætsforeninger
Karl Chr. Koch, Danmarks Idræts-Forbund
Jan Darfelt, Danmarks Idræts-Forbund
Preben Kragelund, Team Danmark
Jacob Wandal, Undervisningsministeriet
Hjarn Borberg, Undervisningsministeriet
Torben Skovgaard Andersen, Finansministeriet

Arbejdsgruppen har bl.a. kommenteret undersøgelsesoplægget, spørgeguides og analytiske metoder. Det endelige ansvar for rapportens analyser og konklusioner påhviler PLS Consult A/S.

2.2. Undersøgelsens kommissorium

Af undersøgelsens kommissorium (beskrevet i oplæg til konsulentundersøgelse af anvendelsen af tipsmidlerne til idrætten af 11. marts 1996) fremgår det, at undersøgelsens økonomianalyse skal belyse anvendelsen af de samlede midler, som hovedorganisationerne har haft til rådighed.

Analysen af pengestrømmene i økonomianalysen skal tage udgangspunkt i, at tipsmidlerne, og dermed organisationernes indtægter, er forøget betydeligt i perioden. Analysen skal følgende:

belyse, hvad de forøgede indtægter er anvendt til og give et samlet overblik over den enkelte organisations økonomi.

Vægten i økonomianalysen skal lægges på de væsentligere udgiftsposter, og analysen af aktiviteter og resultater skal koncentreres om de udgifter og aktiviteter, der vedrører organisationernes formål.

Udgifter til hjælpefunktioner som administration og bygningsdrift skal belyses ud fra deres betydning for organisationens økonomi.

Målfrielsevalueringen skal belyse, hvilke målsætninger der ligger bag den prioritering af midlerne, som organisationerne har foretaget, og i hvilken udstrækning disse målsætninger er blevet opfyldt.

Opgørelsen af målfrielsen baseres på en eller flere af følgende kilder: 1) Regnskabsoplysninger fra hoved- eller underorganisationerne om midlernes anvendelse, 2) statistisk materiale fra organisationerne om omfanget af aktiviteter m.v., 3) oplysninger, som indhentes gennem interview eller spørgeskemaer til nøglepersoner i hoved- eller underorganisationerne.

Målfrielsevalueringen skal omfatte tre niveauer, henholdsvis 1) idrætsorganisationernes centrale organisationsniveau, 2) niveauet for specialforbund, amtsforeninger og bysammenslutninger samt 3) foreningsniveau. Foreningsniveauet analyseres alene i dybden for Danmarks Idræts-Forbund (DIF) og Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger (DGI), idet Dansk Firmaidrætsforbund (DFIF) ikke har et sammenligneligt foreningsniveau i forhold til de to øvrige idrætsorganisationer.

I Målfrielsevalueringen skal der fokuseres på følgende elementer/begreber:

Overordnede målsætninger, eksempelvis beskrevet i organisationernes formålparagraffer, strategirapporter etc.

Delmålsætninger, eksempelvis konkrete målsætninger, der beskriver, hvorledes en eller flere overordnede målsætninger er søgt realiseret i undersøgelsesperioden.

Aktiviteter, der er sat i værk af organisationerne med henblik på at indfri de opstillede målsætninger.

Anvendte ressourcer, dvs. fokus på organisationernes udgifter til de aktiviteter, der er sat i værk for at opfylde de opstillede målsætninger.

Identifikation af effekter (resultatindikatorer), dvs. vurdering af målfrielsen ved belysning af konkrete effekter.

Det skal bemærkes, at det ikke har været ambitionen med undersøgelsen at gennemføre en fuldt dækkende effektmåling, men derimod at vurdere opnåede resultater/effekter - og under hensyntagen til de nødvendige forbehold - at kortlægge kvantitativt og kvalitativt, hvad aktiviteterne har ført til.

Endelig skal undersøgelsen - både økonomianalysen og målfrielsevalueringen - særligt belyse organisationernes indsats vedrørende eliteidræt og breddeidræt.

Opgørelsen af de økonomiske bidrag til eliteidrætten omfatter i denne analyse:

1. Støtte til aktive eliteidrætsudøvere, der indgår i Team Danmarks elitegruppe og kandidatgruppe. Det gælder såvel for individuelle som for hold, herunder også klubhold som modtager støtte til deltagelse i internationale officielle turneringer. Endvidere gælder det udbetalt resultatbonus og i særlige tilfælde stipendier.

2. Støtte til træning/instruktion mv.

3. Centeraktiviteter.

I overensstemmelse med denne definition vil udgifter til eliteidræt kun optræde hos DIF og Team Danmark.

Undersøgelsen skal vise omfanget og arten af den særlige indsats for breddeidrætten, som det i forbindelse med indførelsen af Lotto blev forudsat, at organisationerne påtog sig.

2.3. Undersøgelsens baggrund

I dette afsnit beskrives kort under hvilke præmisser, tipsmidlerne tildeles idrættens hovedorganisationer.

Lovgrundlaget for tildelingen af tipsmidler til idrættens hovedorganisationer er "Lov om visse spil, lotterier og væddemål" senest med ændringer af 29. marts 1995.

Loven beskriver bl.a. hvilke regler, der gælder for tildelingen af bevilling til foranstaltninger af spil, lotterier og væddemål. Det hedder efter lovens §2, at en sådan bevilling kun må gives til ét selskab, der skal være organiseret som aktieselskab, og kun for 5 år ad gangen. Det hedder videre i §3, at aktiekapitalen i dette selskab tegnes for 80% af staten, mens Danmarks Idræts-Forbund og Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger hver tegner 10%. Udover ejerkredsen er Dansk Boldspil Union, Dansk Firmaidrætsforbund, Dansk Ungdoms Fællesråd og Friluftsrådet også repræsenteret med hver et medlem i bestyrelsen.

Selvom staten tegner aktiemajoriteten i dette selskab, der hvert 5. år skal have ny bevilling til at drive spil, lotterier og væddemål, er idrættens hovedorganisationer altså repræsenteret i såvel ejer- som bestyrelseskreds.

Loven regulerer også, hvorledes indskud og overskuddet af aktiviteterne skal anvendes. I forhold til indskuddet (eller omsætningen) hedder det bl.a. af relevans for idrætsorganisationerne, at indtil 1,4% af indskudssummen indtil 5 mia. kr. gives til Team Danmark og Danmarks Olympiske Komité.

I forhold til overskuddet på indtil 800 mio. kr., som fremkommer efter statsafgift, gevinster, driftsomkostninger og dividende udbetales 63% til idrætsformål efter lovens §7. Som nævnt i indledningen er bl.a. dette loft og denne andel løbende blevet reguleret i forbindelse med lovændringer. Af dette beløb, hedder det i loven, "tilfalder 45 pct. Danmarks Idræts-Forbund, 43 pct. tilfalder Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger og 5 pct. tilfalder Dansk Firmaidrætsforbund".

Endvidere tilfalder 6% af overskuddet en lokale- og anlægsfond, hvor idrættens hovedorganisationer også er repræsenteret som medejere.

Dette lovgrundlag er således karakteriseret ved at beskrive grundlaget for organiseret pengespil i Danmark og udpege modtagere af denne aktivitets overskud. Der stilles derimod ingen egentlige krav til anvendelsen af disse midler.

Om denne dispositionsret hedder det bl.a. i undersøgelsens kommissorium:

"De beløb, der tilfalder idrættens hovedorganisationer, har været til organisationernes frie rådighed, bortset fra følgende forpligtelser:

1. DIF skal give 3,5% (point) af idrætsandelen til Team Danmark som bidrag til eliteidrætsarbejdet og 2% (point) til DBU som betaling for Tipstjenestens anvendelse af fodboldkampe til tipning.
2. Ved ændringen af tipsloven i 1988 blev det forudsat, at hovedorganisationerne afsætter en del af de forøgede midler, som lottospillet giver, til udvikling, omstilling og forsøg inden for breddeidrætten.
3. Ved ændringen af tipsloven i 1993 blev det forudsat, at hovedorganisationerne indskød en engangsydelse i (lokale- og anlægs)fonden på 100-150 mio. kr."

De eneste egentlige indholdsmæssige krav, der foreligger til anvendelsen af tipsmidlerne er således, at der afsættes et ikke nærmere specificeret beløb til udvikling, omstilling og forsøg inden for breddeidrætten.

Baggrunden for dette krav var betænkningen fra det såkaldte Breddeidrætsudvalg i 1987, der bl.a. analyserede idrætspolitiske, -kulturelle og -organisatoriske problemstillinger i forbindelse med indsatsen for breddeidrætten. Udvalget fremlagde endvidere en række anbefalinger, der beskrev en række initiativer til styrkelse af breddeidrætten.

Den politisk brede tilslutning til udvalgets forslag om øgede midler til bl.a. udvikling, omstilling og forsøg inden for det lokale idrætsliv var et vigtigt element i vedtagelsen af den nye tips- og lottolov i 1988, der som tidligere nævnt gav Dansk Tipstjeneste adgang til at indføre lottospil.

Der blev imidlertid ikke klart defineret præcis hvad "udvikling, omstilling og forsøg" i forhold til idrættens hovedorganisationer omfattede og præcis hvor store beløb, der skulle afsættes hertil.

Imidlertid gav daværende kulturminister H. P. Clausen i sin redegørelse til Folketinget i maj 1987 en række eksempler på indsatsområder, som skulle opprioriteres i fremtiden til fordel for breddeidrætten. Sådanne indsatsområder omfattede bl.a. anvendelse af midler til:

Forsøg og udvikling inden for den enkelte forening og lokalområdet, f.eks. initiativer der integrerer forskellige idrætsaktiviteter, som bygger på princippet om selvorganisering og indgår i det lokale fritids- og kulturliv.

Utraditionelle forsøg, der kan bidrage til at etablere idrætstilbud for idrætssvage grupper.

Forøget uddannelsesindsats lokalt og regionalt samt delvis omkostningsdækning ved frivillige ledere og instruktørers deltagelse heri.

Ansættelse af fritidsvejledere eller konsulenter.

Der blev dog ikke stillet håndfaste krav om, hvorledes dette detaljeret skulle udmøntes, men det forudsattes ved lovens vedtagelse, at en del af de midler, som i fremtiden ville tilgå dels idrættens hovedorganisationer, dels Kulturministeriet skulle afsættes til sådanne formål.

Det blev endvidere forudsat, at idrættens hovedorganisationer årligt skulle afgive en redegørelse til kulturministeren om deres særlige indsats (redegørelsesbeløbet). Siden er fem redegørelser afgivet i denne sammenhæng.

De ekstra midler, som tilføres idrættens hovedorganisationer, er siden af Kulturministeriet blevet defineret som de beløb, der ligger ud over tilskudsbeløbet i 1988/89. Når 1988/89 er valgt som skæringsår, skyldes det, at 1988/89 var det sidste år, hvor lottospil ikke var inkluderet. Det differencebeløb, der således er i fokus i forbindelse med organisationernes årlige redegørelsesbeløb til kulturministeren, er det beløb, der ligger ud over en årlig 5%-stigning fra niveauet i 1988/89. Baggrunden for 5%-stigningen er, at tipsomsætningen antages at ville være steget med 5% om året, såfremt lotto ikke var indført.

Nedenfor i tabel 2.1 er hovedorganisationernes overskudsandel samt det regulerede differencebeløb (redegørelsesbeløbet) angivet.

Tabel 2.1: Hovedorganisationernes tilskud og redegørelsesbeløb, mio. kr.

	94/95	93/94	92/93*	91/92	90/91	89/90	88/89
Overskudsandel	469	480	605	376	275	239	212
Redegørelsesbeløb	185	209	347	131	41	16	0

*Eksklusive indskud i lokale- og anlægsfonden

Sammenfattende kan det således konstateres:

At tipstilskuddene til idrættens hovedorganisationer hidrører fra overskud fra et ak-tieselskab med bevilling til at drive pengespil mv. med statslig aktiemajoritet, men hvor tilskudsmodtagerne er en del af ejer- og bestyrelseskredsen.

At disse tilskud frem til 1988 blev ydet uden nogen egentlig form for binding.

At der fra bevillingsåret 1989/90 i forbindelse med tilladelse til indførelse af nye spilformer er forudsat - omend relativt vagt - så dog eksplicit, at en del af midlerne afsættes til breddeidræt under overskriften "forsøg, udvikling og omstilling".

At dette beløb, hvoraf en del skal anvendes til breddeidræt i bevillingsåret 1994/95, udgjorde ca. 185 mio. kr.

2.4. Rapportens disposition

Rapporten er disponeret i 7 kapitler i alt. Dertil kommer tre dokumentationsrapporter, hvor undersøgelsens datamateriale fremlægges og mere detaljerede metodeovervejelser beskrives.

I kapitel 1 præsenteres rapportens konklusioner og centrale analyseresultater i et resumé.

I kapitel 2 introduceres analysens formål, kommissorium, baggrund og rapportens opbygning.

I kapitel 3 præsenteres undersøgelsens metode i hovedtræk. Således beskrives, hvorledes undersøgelsen relaterer sig til de organisatoriske strukturer inden for de tre hovedorganisationers virkefelt. Endvidere gives en fremstilling af undersøgelsens design, herunder hvorledes undersøgelsens forskellige faser har været struktureret samt af den valgte metode i forbindelse med dels analysen af økonomien i idrætsorganisationerne, dels målindfrielsevalueringen.

I kapitel 4 præsenteres resultaterne af analysen af økonomien. Kapitlet er struktureret efter hver

hovedorganisation, således at økonomien i Danmarks Idræts-Forbund (DIF) analyseres ved først at beskrive hovedorganisationen, derefter specialforbundene, den særlige eliteidrætsindsats samt pengestrømme mellem forskellige niveauer i organisationen. På tilsvarende måde beskrives økonomien i Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger (DGI) for både hovedorganisationen og amtsforeningerne samt De Danske Skytteforeninger. Analysen gennemføres tilsvarende for Dansk Firmaidrætsforbund (DFIF) og dets bysammenslutninger. Kapitlet afsluttes med en tværgående analyse ud fra fire temaer.

Kapitel 5 indeholder en analyse af 1) DIF's målsætninger, 2) en analyse af sammenhængen mellem målsætninger og prioritering af ressourcerne i DIF samt 3) en egentlig målfrielsevaluering af, i hvilket omfang DIF indfrier målsætningerne. Alle tre problemstillinger analyseres på tre niveauer, henholdsvis hovedorganisationsniveau (niveau 1), forbundsniveau (niveau 2, omfattende 55 specialforbund og 2 associerede forbund) og foreningsniveau (niveau 3, omfattende ca. 11.000 foreninger/klubber).

Kapitel 6 indeholder en analyse af DGI, der i lighed med analysen af DIF indeholder følgende overordnede problemstillinger: 1) identifikation af DGI's målsætninger, 2) en analyse af sammenhængen mellem målsætninger og prioritering af ressourcerne samt 3) en egentlig evaluering af DGI's indfrielse af målsætningerne. I lighed med DIF gennemføres analysen på tre niveauer, henholdsvis hovedorganisationen (niveau 1), amtsforeningerne (niveau 2, omfattende 24 danske amtsforeninger) og lokalforeningerne (niveau 3, omfattende ca. 5.000 lokalforeninger).

I kapitel 7 gennemføres en analyse af DFIF, indeholdende henholdsvis 1) identifikation af målsætninger, 2) vurdering af sammenhæng mellem målsætninger og resourcevendelse/tilskudspolitik og 3) målfrielsevaluering. Analysen gennemføres på to niveauer, idet der ikke eksisterer et sammenligneligt niveau 3, set i forhold til DGI og DIF. De to niveauer udgøres af 1) hovedorganisationen (niveau 1) og 2) bysammenslutningerne (niveau 2, omfattende 85 bysammenslutninger).

Foruden nærværende undersøgelsesrapport er udarbejdet tre dokumentationsrapporter:

Dokumentationsrapport I: Regnskabstal for idrætsorganisationerne på niveau 1 og 2

Dokumentationsrapport II: Profilanalyser af interviewede specialforbund i DIF, amtsforeninger i DGI og bysammenslutninger i DFIF

Dokumentationsrapport III: Foreningsundersøgelse vedrørende anvendelsen af tipsmidlerne til idrætten

3. Undersøgelsens design og metode

3.1 Design

Undersøgelsen består som anført af to hovedanalyser, som omfatter:

økonomianalysen og
Målfrielsevalueringen.

Undersøgelsesdesign for økonomianalysen er anført i figur 3.1.

Figur 3.1: Undersøgellesdesign for økonomianalysen

På niveau 1 gennemføres en totalundersøgelse af indtægter og udgifter, fordelt på aktivitetskategorier.

Analysen på niveau 2 af specialforbund, amtsforeninger og bysammenslutninger er baseret på et tilfældigt udtræk blandt organisationerne, baseret på en på forhånd fastlagt fordeling mellem inddrætsorganisationerne på henholdsvis 12 specialforbund, 8 amtsforeninger og 9 bysammenslutninger.

På niveau 3 skal undersøgelsen omfatte en vurdering af foreningernes indtægtskilder og udgiftsposter. Endvidere indgår i kortlægningen en oversigtlig analyse af udgifterne, fordelt efter formål. Denne del af økonomianalysen baseres på en telefoninterviewundersøgelse blandt 122 lokalforeninger under DGI og 280 medlemsforeninger under DIF.

Økonomianalysen munder ud i en kortlægning og analyse af pengestrømme, en analyse af finansiering og finansieringsprincipper samt en analyse af tipsmidlernes anvendelse blandt de tre organisationer enkeltvis samt i et tværgående perspektiv.

Målindfrielsesevalueringens design er anført i figur 3.2.

Figur 3.2: Undersøgellesdesign for målindfrielsesevaluering

Målindfrielsesevalueringen er designet således, at der gennemføres en evaluering på alle tre niveauer med henblik på identifikation af målsætninger, analyse af sammenhængen mellem målsætninger og ressourceanvendelse samt vurdering af graden af målindfrielse, belyst ved gennemførte aktiviteter og/eller effekter.

Designet for målindfrielsesevalueringen er i princippet identisk med designet for økonomianalysen, hvorfor designet ikke detaljeret skal gennemgås.

3.2. Metode

Økonomianalysen er baseret på et omfattende datamateriale, der er tilvejebragt af de tre organisationer. Efter modtagelsen af materialet er der gennemført interviews og løbende dialog med organisationer både på hovedorganisationsniveau og med de 12 specialforbund, 8 amtsforeninger og 9 bysammenslutninger. Endvidere har organisationerne kommenteret både økonomi- og regnskabsdata samt leveret input til målindfrielsesevalueringen i et til undersøgelsens udarbejdet skriftligt materiale.

Specialforbund, amtsforeninger og bysammenslutninger har suppleret dette materiale, hvorfor der til grund for økonomianalysen er tilvejebragt et meget omfattende materiale.

De anvendte principper i økonomianalysen, herunder konsulentfirmaets mere detaljerede regnskabsmæssige overvejelser er beskrevet i Dokumentationsrapport I.

Økonomital fra niveau 1 og 2 foreligger således på et betydeligt detaljeringniveau, hvorimod foreningsundersøgelsens indsamling af økonomital for foreningerne alene kan anvendes til at vurdere økonomiske forhold på et overordnet, kvalitativt niveau. Dette skyldes, at det ikke er muligt via telefoninterviewundersøgelsen at tilvejebringe et detaljeret materiale.

Målindfrielsesevalueringen er i lighed med økonomianalysen baseret på et omfattende skriftligt

materiale, der beskriver idrætsorganisationernes arbejde, strategi og målsætninger for alle relevante niveauer i organisationerne. Det skriftlige materiale er fulgt op med interviews med repræsentanter for de specialforbund (undtaget to specialforbund), amtsforeninger og bysammenslutninger, der indgår i undersøgelsens design på niveau 2.

På baggrund af de gennemførte interviews er udarbejdet profiler af de interviewede specialforbund, amtsforeninger og bysammenslutninger. Disse profiler er blevet kommenteret af de interviewede organisationer.

Endvidere indgår foreningsundersøgelsen med central vægt i målbefrielseevalueringen. Foreningsundersøgelsens metode og hovedresultater for organisationerne samlet og for de involverede specialforbund er udførligt præsenteret i dokumentationsrapport III.

Lokalforeningerne under de otte udvalgte amtsforeninger har fået tilsendt et identisk spørgeskema, og rapporteringen sker følgelig samlet for DGI, idet geografiske forskelle ikke forventes at influere på undersøgelsesresultaterne.

Derimod omfatter foreningsundersøgelsens spørgeskemaer til medlemsforeningerne under de 12 specialforbund en specialektion med spørgsmål, der specielt indfanger særtræk ved forbundenes aktiviteter og samspil med DIF's centralorganisation og specialforbund. Følgelig er foreningsundersøgelsens resultater rapporteret særskilt for hvert af de 12 forbund.

I hovedtræk kan foreningsundersøgelsens metode beskrives ved, at formændene for de tilfældigt udtrukne foreninger har fået tilsendt en spørgeguide og et introduktionsbrev. I introduktionsbrevet fremhæves, at medvirken i undersøgelsen sker under anonymitet, og at besvarelsene vil blive behandlet fortroligt.

I nogle tilfælde har afdelingsformanden i foreningen under DIF vurderet, at det ikke var muligt at besvare spørgeskemaet særskilt for afdelingen. I disse tilfælde er skemaet i stedet besvaret med udgangspunkt i hovedforeningen, hvorfor medlemstallet er totalt for hovedafdelingen (dette gælder eksempelvis for flere håndboldafdelinger).

Stikprøvens størrelse er 570, hvoraf lokalforeninger under DGI udgør 171, og foreninger, der er medlem af et specialforbund under DIF, udgør 399.

Tabel 3.1: Svarprocenter fordelt på lokalforeningens medlemskab

Foreninger, der er medlem af....	Antal kontaktede	Gennemførte Interviews	Svarprocent
Amtsforeninger under DGI	171	122	71
Specialforbund under DIF i alt	399	280	70
Dansk Arbejder Idrætsforbund	56	36	64
Den Danske Billard Union	34	27	79
Dansk Faldskærms Union	15	15	100
Dansk Håndbold Union	76	53	70
Dansk Ishockey Union	15	12	80
Danmarks Motor Union	30	19	63
Dansk Orienterings-Forbund	30	26	87
Dansk Rugby Union	14	10	71

Dansk Sejlunion	39	21	54
Dansk Tennis Forbund	37	21	57
Dansk Vandski Forbund	14	9	64
Dansk Volleyball Forbund	39	31	79
Samtlige lokalforeninger	570	402	71

Det fremgår af ovenstående skema, at svarprocenten for DGI's lokalforeninger er 71%, hvilket er tilfredsstillende. Svarprocenterne for langt de fleste forbund under DIF er større end 60% og samlet betragtet er svarprocenten for lokalforeningerne under DIF på 70%, hvilket ligeledes er tilfredsstillende.

Endelig er foreningsundersøgelsen suppleret med caseorienterede foreningsbesøg, hvor dataindsamlinger på niveau 1 og 2 suppleres med grundige kvalitative interviews blandt udvalgte lokalforeninger med henblik på i dybden at belyse væsentlige problemstillinger.

Casestudier opfylder ikke formelt kravet om repræsentativitet i undersøgelsen, men er derimod velegnet til dybtgående at beskrive motiver, målsætninger, målindfrielse osv. blandt de undersøgte aktører.

Imidlertid er casestudierne medtaget med henblik på at identificere væsentlige tendenser, når udvælgelsen af de konkrete cases foretages systematisk og efter fastlagte kriterier.

4. Idrætsorganisationernes økonomi

Udgangspunktet for analysen af idrættens anvendelse af tipsmidlerne er, at tipsmidlerne udgør en meget betydelig del af hovedorganisationernes indtægter. Det hedder derfor i kommissoriet, at undersøgelsen af idrætsorganisationernes økonomi skal belyse anvendelsen af de samlede midler, hovedorganisationerne har haft til rådighed.

Tipsmidlerne - og dermed organisationernes indtægter - er forøget betydeligt i de senere år. I kommissoriet for undersøgelsen stilles derfor følgende krav til analysen:

Undersøgelsen skal vise, hvorledes de forøgede indtægter er anvendt.

Undersøgelsen skal give et samlet overblik over den enkelte organisations økonomi.

Indtægter og udgifter i de enkelte år skal balancere og nøgletal skal kunne genfindes i offentliggjorte regnskaber, hvilket nærmere er fortolket således, at der skal være afstemningsmæssig overensstemmelse med de officielle regnskaber.

Analysen skal lægge vægt på de væsentligste udgiftsposter, dvs. udgifter til aktiviteter, der vedrører organisationernes formål.

Udgifter til hjælpefunktioner såsom administration og bygningsdrift skal belyses ud fra deres betydning for organisationernes økonomi.

Endelig skal udgifter til henholdsvis bredde- og eliteidrætsaktiviteter belyses.

Det er endvidere væsentligt at bemærke, at analysen ikke vil behandle økonomien i foreninger og klubber. Fokus vil alene være på organisationernes niveau 1 og niveau 2.

Med dette udgangspunkt er kapitlet struktureret på følgende måde:

I første afsnit kortlægges økonomien i Danmarks Idræts-Forbund (DIF) og tilsluttede specialforbund. Først beskrives indtægterne og derefter anvendelsen i hovedorganisationsregi. Dernæst kortlægges økonomien tilsvarende i specialforbundene og deres udgifter til eliteidrætsaktiviteter estimeres. Der afsluttes med en beskrivelse af den samlede pengestrøm mellem de forskellige organisationsled.

En tilsvarende kortlægning finder sted i andet afsnit for Danske Gymnastik- og Idrætsforeningers (DGI) vedkommende, hvor indtægter, udgifter og pengestrømme beskrives for henholdsvis hovedorganisationen og amtsforeningerne.

I tredje afsnit kortlægges indtægter, udgifter og pengestrømme i Dansk Firmaidrætsforbund og bysammenslutningerne.

Kapitlet afsluttes med fjerde afsnit, hvor en tværgående analyse fokuserer på finansiering, udgiftsstrukturen, den langsigtede disponering samt den særlige indsats overfor breddeidrætten. Analysen gennemføres på tværs af organisationer og niveauer.

Metode og datagrundlag i forbindelse med denne del af analysen er beskrevet i detaljer i Dokumentationsrapport I.

4.1. Danmarks Idræts-Forbund

I Dokumentationsrapport I vises regnskabsopstillinger baseret på regnskabsmasken for perioderne 1987/88 til 1994/95 for Danmarks Idræts-Forbund. Endvidere vises opstillinger for regnskabsperioderne 1993 til 1995 for 52 af 57 specialforbund baseret på de særlige redegørelsesbeløbsmasker. Endelig vises regnskaber for samme periode for 12 udvalgte specialforbund.

I det følgende beskrives økonomien i Danmarks Idræts-Forbund og specialforbund. Dernæst fokuseres særligt på udgifter til eliteidrætsaktiviteter og afslutningsvis gives en fremstilling af pengestrømme mellem de forskellige organisationsled.

4.1.1. DIF (NIVEAU 1)

DIF modtager den relativt største andel af tipsmidlerne til idrætten. Efter omlægningen af fordelingen af tipsmidlerne i 1989 modtager DIF således 45% af midlerne øremærket til idrætten, hvoraf 3,5%-point ifølge tipsloven dog tilfalder Team Danmark og 2%-point Dansk Boldspil Union (DBU). DIF disponerer således selv over 39,5% af tipsmidlerne til idrætten.

Et samlet overblik over DIF's driftsregnskab vises i nedenstående tabel, hvor indtægter og udgifter fra 1987/88 til 1994/95 gengives. I denne periode er DIF's samlede indtægter steget fra ca. 107 mio. kr. til ca. 244 mio. kr. svarende til en vækst på 128%. Tipsmidlerne har gennemsnitligt udgjort 96% af de samlede indtægter i perioden. Aktivitetsudgifterne, dvs. udgifter der relaterer sig til aktiviteter afholdt i den pågældende regnskabsperiode, er tilsvarende steget fra ca. 101 mio. kr. til ca. 238 mio. kr. svarende til en vækst på 135%.

Dansk Tipstjenestes indførelse af lottospil i 1989 og bookingspil m.v. i 1992 medførte en betragtelig forøgelse af tipsmidlerne. Det gav sig særligt markant til kende i regnskabsåret 1993/94, hvor DIF's overskudsandel af tipsmidlerne steg med mere end 111 mio. kr. svarende til en stigning på 61% i

forhold til foregående regnskabsår. Ca. 47 mio. kr. blev overført som indskud i den nyoprettede Lokale- og anlægsfond. Modregnes dette tilskud i indtægterne, var stigningen 39%.

Yderligere bemærkes, at det ekstraordinært store tilskud i året 1993/94 gav sig udslag i en særlig stor opsparing af midler til senere anvendelse, nemlig 43 mio. kr.

Samlet har DIF haft indtægter på ca. 1.342 mio. kr. i denne 8-årige periode og samlede aktivitetsudgifter for ca. 1.262 mio. kr., hvilket har givet et beløb på ca. 80 mio. kr. til rådighed for mere langsigtede dispositioner. Det svarer til ca. 6% af de samlede indtægter.

I tabel 4.1 er udgifterne delt op i en række kategorier, hvor:

Direkte tilskud omfatter midler, der overføres til f.eks. specialforbund, amtsudvalg o.lign.

Indirekte tilskud vedrører udgifter til aktiviteter og serviceydelser.

Egne midler er udgifter til aktiviteter, som er DIF's egne og som ikke kan betragtes som tilskud til medlemsorganisationernes virke.

Administration er udgifter til f.eks. administrative personaleudgifter.

Ejendomsdrift omfatter udgifter til husleje, drift af egne bygninger m.v.

Rådighedsbeløbet er det beløb, der er til rådighed for mere langsigtede dispositioner.

For en nærmere forklaring af denne opdeling henvises til metodeafsnittet i Dokumentationsrapport I.

Tabel 4.1: DIF: Indtægter og aktivitetsudgifter - Oversigt

1000 kr.	1994/ 1995	1993/ 1994	1992/ 1993	1991/ 1992	1990/ 1991	1989/ 1990	1988/ 1989	1987/ 1988	I alt
Indtægter i alt	243.57	307.92	187.79	140.34	126.03	117.08	112.62	106.96	1.342.
	2	5	2	4	1	2	3	9	338
Heraf tipsmidler	234.33	295.63	183.62	134.76	118.22	109.93	108.44	101.74	1.286.
	3	9	1	2	6	0	3	8	702
Aktivitetsudgifter i alt	237.67	264.67	174.72	139.29	124.58	111.77	108.29	101.00	1.262.
	3	0	7	0	7	1	8	1	017
Heraf direkte tilskud	169.51	199.35	118.49	101.20	92.83	80.67	80.55	72.42	915.07
	8	9	8	0	2	8	7	8	0
Heraf indirekte tilskud	49.21	243.04	33.79	225.17	21.35	20.72	18.06	219.76	231.12
									9
Heraf egne midler	3.49	4.12	3.66	3.87	3.04	2.85	2.32	2.36	25.73
Heraf administrationsudgifter	9.45	11.78	7.28	7.51	5.78	5.68	5.52	4.78	57.80
Heraf ejendomsdrift	5.99	6.36	11.49	1.52	1.57	1.82	1.83	1.66	32.28
Til rådighed for langsigtede dispositioner	5.89	43.25	13.06	1.05	1.44	5.31	4.32	5.96	80.32

Nedenfor i figur 4.1 vises udviklingen i den relative andel, disse udgiftskategorier udgør af de samlede indtægter fra 1987/88 til 1994/95. Egne midler, administration og ejendomsdrift er dog slået sammen i kategorien egne midler, administration m.v.

I 1995 anvendte DIF 70% af sine samlede indtægter til direkte tilskud, 20% til indirekte tilskud, 8% til egne aktiviteter og administration m.v., og 2% var til rådighed for mere langsigtede dispositioner. Bortset fra de mere atypiske regnskabsår, hvor indtægter og udgifter steg særligt meget, har der ikke været væsentlige forskydninger i denne fordeling i den undersøgte periode.

De direkte tilskud fra DIF til specialforbund og andre organisationer steg gennemsnitligt i den betragtede periode med 13% om året, mens indtægtsgrundlaget tilsvarende steg med gennemsnitligt 12% om året.

Hovedparten af de ca. 170 mio. kr., DIF i regnskabsåret 1994/95 anvendte på direkte tilskud, blev givet som generelle tilskud til specialforbundene uden særlige bindinger. Imidlertid har væksten været særligt kraftig i de øremærkede tilskud, hvor tilskud gives til bestemte formål. Således steg øremærkede tilskud gennemsnitligt med 50% om året, mens væksten i generelle tilskud var mere beskeden med gennemsnitligt 9% om året i den betragtede periode. øremærkede tilskud omfatter bl.a. tilskud til specialforbundenes breddeidrætsarbejde, nedsættelse af kursuspriser og internationalt samarbejde.

Også tilskud til andre modtagere, som bl.a. omfatter midler fra en række puljer til forsøg og omstilling givet direkte til klubberne og til særlige projekter og kampagner er steget markant. De lovbestemte tilskud omfatter tilskuddene til Team Danmark og DBU.

Omend generelle tilskud til specialforbundene uden bindinger i 1994/95 udgjorde 72% af de samlede direkte tilskud har der været en forskydning, således at direkte tilskud som er øremærkede eller på anden måde pålagt visse bindinger i dag tilsammen udgør 28% i 1994/95 mod kun 9% i 1987/88.

De indirekte tilskud fra DIF til specialforbundene steg i den betragtede periode gennemsnitligt med 14%, mens indtægtsgrundlaget, som tidligere nævnt, tilsvarende steg med gennemsnitligt 12% om året.

I figur 4.3 ses det, at væksten i udgifter til bl.a. projekter, konsulentvirksomhed, information & PR har været særligt markant, mens udgifter til stævner (herunder OL-arbejdet) og bladvirksomhed er steget mindre end den generelle stigningstakt i de indirekte tilskud.

Den største udgiftspost i denne sammenhæng er samlekategorien diverse, som bl.a. omfatter subsidiering af specialforbundenes husleje, idrætslægeordningen, kollektiv forsikring, edb-omkostninger og drift af idrætsfaciliteter.

Udgiftskategorien projekter omfatter en række enkeltaktiviteter, der strækker sig fra "flygtningeprojekt i Sandholmlejren" til "arbejdsgruppe vedrørende ligestilling". Sådanne projekter er karakteriseret ved typisk kun at have påført udgifter i et eller to regnskabsår.

Også udgifter til DIF's konsulentvirksomhed er steget markant i perioden. Hovedparten af stigningen ligger i opbygningen af DIF's decentrale konsulentvirksomhed, der er målrettet mod klubber og kommunale idrætssamvirker.

Informationsafdelingen i DIF er både ansvarlig for medlemsbladet Idrætssliv og almindelig informations- og PR-virksomhed. At udgiftskategorien information og PR derfor stiger mere end

almindelig bladvirksomhed beror på, at DIF har vurderet, at man for årene 1992/93 og frem skønmæssigt har anvendt 60% af udgifterne til bladvirksomhed og 40% til informations- og PR, mens fordelingen tidligere var 80/20.

Uddannelsesarbejdet er den største enkeltpost i forbindelse med indirekte tilskud. Uddannelse udviser en stigningstakt, der svarer nogenlunde til den generelle stigningstakt i indirekte tilskud. Forklaringen på væksten er dels forøgede tilskud til nedsættelse af kursusprisen på DIF's egne kurser, dels flere medarbejdere i udviklingsafdelingen, der bl.a. står for kursusudvikling og vejledning af specialforbund.

Sammenfattende kan det konstateres, at der har været størst relativ vækst i udgifterne til "nye" aktiviteter såsom gennemførelse af projekter og decentral konsulentvirksomhed, mens udgifterne til mere "traditionelle" aktiviteter såsom bladvirksomhed og stævner er steget mindst.

Udgifterne til egne aktiviteter, der bl.a. omfatter afholdelse af bestyrelses- og udvalgsmøder er steget med ca. 6% i den undersøgte periode, udgifterne til administration med ca. 10% og udgifterne til ejendomsdrift med ca. 20%.

Nye faciliteter er taget i brug i Idrættens Hus i Brøndby, hvilket i forbindelse med en omprioritering markant har øget prioritetsrenterne fra regnskabsåret 1992/93 og fremefter. Det er den væsentligste forklaring til den store vækst i denne udgiftskategori.

Fra 1987/88 til 1994/95 har DIF samlet haft ca. 80 mio. kr. til rådighed for mere langsigtede dispositioner.

I driftsregnskabsmæssig forstand er disse midler dels anvendt til afskrivninger - i alt ca. 19 mio. kr., dels til henlæggelser og overskud - i alt ca. 61 mio. kr.

For at give et mere illustrativt billede af pengestrømmene har konsulentfirmaet valgt at beskrive anvendelsen af dette restbeløb ved at opgøre, hvorledes dette rådighedsbeløb er anvendt til investeringer, langsigtede udlån og opsparing af midler til fremtidig anvendelse. Den anvendte metode er beskrevet i Dokumentationsrapport I.

Nedenfor i tabel 4.2 er kapitalanvendelsen illustreret.

Der er investeret ca. 129 mio. kr. i perioden fra 1987/88 til 1994/95. Den overvejende del heraf er investeringer i Idrættens Hus i Brøndby. Investeringerne er for størstepartens vedkommende finansieret ved langfristet lånoptagelse. Nettoforøgelsen af langfristede lån (dvs. langfristet lånoptagelse med fradrag af periodens afdrag) udgør ca. 104 mio. kr. De resterende ca. 25 mio. kr. er finansieret med egne midler.

De langfristede lån er optaget som stående lån (10 års løbetid), dvs. at der løbende betales renter, men ingen afdrag. Ved lånets udløbstidspunkt indfries lånet på én gang eller forlænges.

DIF har således valgt ikke at bruge de løbende indtægter herunder tipsmidlerne til at finansiere bygningsinvesteringerne. De viser sig i pengestrømsregnskabet som renter på lånene samt den eventuelle opsparing, der måtte finde sted med henblik på succesivt at opsamle midler til lånenes senere indfrielse.

Opsparingen af midler til fremtidig anvendelse udgør ca. 46 mio. kr. Opsparingen er hovedsageligt sket i 1993/94, hvor en del af dette års ekstraordinært store tilskud fra tipsmidlerne blev lagt til side til fremtidig anvendelse gennem den såkaldte Reguleringspulje. DIF har således "lagt midler til side" af de ekstraordinært store tipsmidler i 1993/94 for at kunne opretholde en uændret udvikling i tilskudsbeløbet til specialforbundene i de kommende år uanset et reduceret tilskudsniveau. Endvidere er der fremkommet et overskud ved den prioritering, der skete i forbindelse med tilbygningen af Idrættens Hus i 1991/92. Dette beløb har også bidraget til opsparingen.

Tabel 4.2 DIF: Midler anvendt til langsigtede formål

	1994/ 1995	1993/ 1994	1992/ 1993	1991/ 1992	1990/ 1991	1989/ 1990	1988/ 1989	1987/ 1988	I alt
Til rådighed for langsigtede dispositioner[1]	5.899	43.255	13.065	1.054	1.444	5.311	4.325	5.968	80.321
- Investeringer (netto)	35.441	11.008	12.148	51.592	5.548	7.300	3.729	2.436	129.202
+ Langfristet lånoptagelse	45.000	-1.460	14.347	-78.288	-1.045	529	-1.492	-1.362	104.111
- Langsigtet kapitalbinding	226	-188	3.157	4.485	[3]315	1.313	114	90	9.512
+ Danmarks Olympiske Komité	0	0	-2.977	-1.380	775	1.536	283	642	1.121
- Diverse	671	298	36	125	-104	-344	-72	230	840
Opsparing af midler[2]	14.561	130.677	13.646	-24.520	-6.135	-3.965	-1.221	1.208	45.999

1) Svarer til resultat afskrivninger og henlæggelser

2) Svarer til ændring i nettoomsætningsaktiver, dvs. omsætningsaktiver med fradrag af kortfristet gæld

3) Lån til den Jydske Idrætsskole 4.500 (rente og afdragsfrist) ydet i 1991/92. Lånet er i 1994/95 eftergivet som tilskud til Den selvejende institution Kursusfonden Den Jydske Idrætsskole. Med hensyn til denne efterfølgende eftergivelse kunne man sige, at lånet dermed er blevet et yderligere tilskud.

De langsigtede kapitalbindinger vedrører lån til idrætsskoler, DIF fonde (hvor der i perioden ikke har været nævneværdig bevægelse) og en værdipapirbeholdning på ca. 4 mio. kr. I 1991/92 udlåntes 4,5 mio. kr. til Den Jydske Idrætsskole. Dette lån blev eftergivet i 1994/95 og afskrevet. Da lånet således efterfølgende er eftergivet, er det i realiteten et tilskud.

Danmarks Olympiske Komité (DOK) lå indtil 1992/93 uden for DIF's "regnskabskreds". De viste beløb i årene her op til repræsenterer nettooverførslen til DOK. I 1992/93 fusioneredes DOK ind i DIF. Det påvirker også dette års beløb under langfristede kapitalbindinger som derfor skal ses i sammenhæng med samme års næsten modsvarende beløb under DOK.

Sammenfattende har DIF's kapitalanvendelse altså været karakteriseret ved, at der er foretaget nettoinvesteringer for ca. 129 mio. kr., hvoraf langt hovedparten er finansieret ved langfristet lånoptagelse. Det aktivitetsoverskud, som samtidig er fremkommet særligt i 1994, er blevet "lagt til side" for at kunne opretholde et uændret aktivitetsniveau i årene fremover.

4.1.2. SPECIALFORBUND (NIVEAU 2)

I dette delafsnit redegøres for specialforbundenes økonomi. Også her anlægges en helhedsbetragtning på forbundenes økonomi, fordi anvendelsen af tipsmidlerne vis-a-vis de direkte tilskud fra DIF ikke kan adskilles fra anvendelsen af andre indtægter.

Nedenfor i tabel 4.3 vises en samlet regnskabsopstilling for 52 af 57 tilsluttede specialforbund i perioden 1993 til 1995. Regnskabsopstillingen er baseret på det såkaldte redegørelsesbeløbsregnskab, som specialforbundene udarbejder årligt i forbindelse med DIF's afgivelse af redegørelse til Folketingets Kulturudvalg i forbindelse med den særlige indsats for breddeidrætten. De 5 specialforbund, der mangler oplysninger fra, er alle relativt små forbund. Det er derfor konsulentfirmaets vurdering, at de manglende regnskabstal ikke forrykker det samlede billede af specialforbundenes økonomi.

De enkelte specialforbunds regnskabsperioder følger ikke nødvendigvis kalenderåret, men indtægter og udgifter er her opstillet med angivelse af kalenderår for at give et overskueligt billede af den samlede økonomi.

Udover den samlede opstilling for alle de 52 specialforbund er vist regnskabstallene for DBU og de 52 specialforbund, excl. DBU. Begrundelsen herfor er, at DBU både ved sin størrelse og struktur er atypisk, ved at tilskud er af relativ mindre betydning for denne organisation

I perioden fra 1993 er specialforbundenes samlede indtægter således steget fra ca. 310 mio. kr. til ca. 356 mio. kr. svarende til en stigning på 15%. Aktivitetsudgifterne er samtidig steget fra ca. 283 mio. kr. til ca. 342 mio. kr. svarende til en stigning på 21%. I den 3-årige periode har forbundene således haft indtægter for ca. 988 mio. kr., aktivitetsudgifter for ca. 938 mio. kr, hvilket giver et beløb på ca. 50 mio. kr. til rådighed for mere langsigtede dispositioner svarende til ca. 5% af de samlede indtægter. I driftsregnskaberne har specialforbundene samlet haft et resultat efter afskrivninger og hensættelser på ca. 39 mio. kr. svarende til en overskudsgrad på ca. 4%.

Tabel 4.3a: DIF's specialforbund, indtægter og udgifter 1993-1995* (1.000 kr.)

	1995	1994	1993
Indtægter	356.413	321.852	309.941
Heraf tilskud fra DIF	122.722	110.377	96.479
Heraf tilskud fra Team DK **	41.788	41.472	36.800
Heraf egenindtægter	105.845	89.148	102.204
Aktivitetsudgifter i alt	341.867	313.224	282.722
Heraf direkte tilskud	11.441	11.351	11.457
Heraf indirekte tilskud	235.383	206.947	190.306
Heraf egne midler	41.959	43.481	33.743
Heraf administrationsudgifter	53.084	51.445	47.216
Til rådighed for langsigtede dispositioner	14.546	8.628	27.219
Afskrivninger/hensættelser	6.027	2.751	2.480
Resultat	8.519	5.877	24.739

Tabel 4.3b: DBU's indtægter og udgifter 1993-1995 (1.000 kr.)

	1995	1994	1993
Indtægter i alt	110.754	96.122	107.810
Heraf DIF-tilskud	19.599	17.388	17.059
Heraf tilskud fra Team DK**	4.001	3.487	2.607
Heraf egenindtægter	48.754	36.798	55.035
Aktivitetsudgifter i alt	103.780	97.765	86.223

Heraf direkte tilskud	7.056	7.317	7.610
Heraf indirekte tilskud	68.685	56.235	57.473
Heraf egne midler	17.350	24.911	12.759
Heraf administrationsudgifter	10.689	9.302	8.381
Til rådighed for langsigtede dispositioner	6.974	-1.643	21.587
Afskrivning/hensættelser	3.927	468	
Resultat	3.047	-2.111	21.587

Tabel 4.3c: DIF's specialforbund excl. DBU, indtægter og udgifter 1993-1995* (1.000 kr.)

	1995	1994	1993
Indtægter	245.659	225.730	202.131
Heraf tilskud fra DIF	103.123	92.989	79.420
Heraf tilskud fra Team DK**	37.787	37.985	34.193
Heraf egenindtægter	57.091	52.350	47.169
Aktivitetsudgifter i alt	238.087	215.459	196.499
Heraf direkte tilskud	4.385	4.034	3.847
Heraf indirekte tilskud	166.698	150.712	132.833
Heraf egne midler	24.609	18.570	20.984
Heraf administrationsudgifter	42.395	42.143	38.835
Til rådighed for langsigtede dispositioner	7.572	10.271	5.632
Afskrivninger/hensættelser	2.100	2.283	2.480
Resultat	5.472	7.988	3.152

* Baseret på redegørelsesbeløbsregnskab fra 52 specialforbund ud af 57.

** Opgjort af specialforbundene. Afviger fra Team Danmarks opgørelse dels fordi specialforbundene i et vist omfang modregner tilskud direkte i den pågældende udgiftsart, dels fordi Team Danmark udgiftsfører et beløb regnskabsmæssigt, når det bevilges, mens specialforbundene først indtægtsfører det, når beløbet modtages.

Nedenfor i figur 4.5a-c er specialforbundenes indtægter opdelt i fire hovedkategorier:

Tilskud, der omfatter tilskud fra DIF, Team Danmark og Undervisningsministeriet.

Egenindtægter, der omfatter medlemskontingenter, turnerings- & startgebyrer, salgsindtægter og renteindtægter.

Sponsorindtægter.

Andre indtægter.

Finansieringsmønsteret har været relativt stabilt fra 1993 til 1995, dog har der for specialforbund set under ét været en mindre forskydning fra egenindtægter til tilskud.

Af samlede indtægter på ca. 356 mio. kr. i 1995 udgjorde tilskud således 46%, egenindtægter 30%, sponsorindtægter 12% og andre indtægter ligeledes 12% (tilsammen 54%). Omend tilskud udgør en væsentlig del af specialforbundenes finansiering er hovedparten af indtægterne for specialforbundene under ét altså midler, som forbundene selv har genereret i form af kontingenter, turnerings- og startgebyrer m.v.

Med det billede, der tegner sig, påvirkes af DBU's atypiske finansieringsstruktur. Da DBU er et stort specialforbund, forrykker det totalbilledet. Derfor er indtægtsfordelingen også illustreret for DBU alene og specialforbundene, excl. DBU.

I DBU udgør tilskud i 1995 kun 21% af de samlede indtægter, mens egenindtægter udgør 44% og sponsorindtægter 21%. DBU er således i mindre grad afhængig af tilskud, sammenlignet med summen af de øvrige specialforbund.

Det fremgår af figur 4.5c, at i 1995 er tilskudenes andel af indtægterne 58% og egenindtægtsandelen 23% for specialforbundene, excl. DBU.

I forbindelse med eliteidrætsudvalgets arbejde blev der gennemført en spørgeskemaundersøgelse blandt specialforbundene i 1981-82, hvor regnskabsoplysninger for det senest afsluttede regnskabsår 1979 blev indhentet.

Udvalget fandt, at tilskuddet fra DIF i 1979 udgjorde 54% af specialforbundenes samlede indtægter. Det tilsvarende tal for 1995 er 34%, dvs. et markant fald i den relative betydning af tilskuddene fra DIF selvom de fortsat udgør den største enkeltpost på indtægtssiden. Tilskud fra Team Danmark eksisterede i sagens natur ikke på daværende tidspunkt. Hvis man derfor anlægger en lidt bredere betragtning, hvor tilskud fra DIF og Team Danmark betragtes under ét, er det samlede bidrag fra tipsmidlerne til finansieringen af specialforbundene faldet fra 54% i 1979 til 46% i 1995.

Tilsvarende fandt udvalget, at medlemskontingenter på daværende tidspunkt udgjorde 10% af de samlede indtægter mod 7% i dag. Entré-, sponsor- og transmissionsindtægter udgjorde 20% i 1979. Hvis specialforbundenes sponsorindtægter og salgsindtægter sidestilles med denne kategori udgør denne form for finansiering 17% i 1995.

Endelig opgjorde udvalget, at andre indtægter som f.eks. gebyrer, tilskud fra fonde m.m. i 1979 udgjorde 16% af indtægterne. Disse udgør i 1995 30% (i sidstnævnte tal indgår renteindtægter med 3%-point, turnerings- og startgebyrer med 15%-point og diverse andre indtægter med 11%-point).

I lyset af denne mere langsigtede betragtning er specialforbundene altså mindre afhængige af tipsmidlerne end tidligere.

Tipstilskuddets betydning varierer mellem forbundene. Det viste både eliteidrætsbetænkningen fra 1984 og breddeidrætsbetænkningen fra 1987. Der kunne dog ikke påvises en éntydig sammenhæng mellem f.eks. specialforbundets størrelse målt i antal medlemmer eller klubber og DIF-tilskuddets andel af de samlede indtægter.

Samme variation genfindes i undersøgelsen af 12 udvalgte specialforbunds regnskab. Nedenfor er det samlede tipstilskuds betydning for en række specialforbund illustreret. Af de 12 undersøgte specialforbund er Dansk Tennis Forbund således mindst afhængig af tipstilskud, mens Dansk Vandski Forbund er mest afhængig.

Tabel 4.4: Tipstilskuddenes betydning*, pct. af samlede indtægter 1995

	DIF-tilskud	Team Danmark - tilskud	Samlet tipstilskud
Mindst afhængig:			

Dansk Tennis Forbund	34%	10%	44%
Dansk Ishockey Union	28%	19%	47%
Dansk Håndbold Forbund	28%	21%	49%
Mest afhængig:			
Dansk Vandski Forbund	62%	30%	92%
Dan Danske Billard Union	72%	15%	87%
Dansk Arbejder Idrætsforbund	70%	0%	70%
Alle specialforbund**	34%	12%	46%

*Tabellen viser kun 6 af 12 udvalgte specialforbund. Der kan derfor være andre af de øvrige 45 specialforbund som er mere eller mindre afhængige af tipstilkuddene end vist ovenfor.

**Baseret på redegørelsesbeløbsregnskabet.

Nedenfor i figur 4.6 er specialforbundenes udgiftsstruktur gengivet for perioden 1993 til 1995. I denne analyse differentieres ikke med og uden DBU, idet DBU's struktur på udgiftssiden er mindre atypisk end på indtægtssiden. Karakteristisk er det, at ca. 2/3 af indtægterne anvendes til såkaldte indirekte tilskud, som især omfatter elitearbejdet. De øgede krav fra eliteudøverne f.eks. som dækning af udgifter, øget international deltagelse m.v. er med til successivt yderligere at trække udgifterne under denne post i vejret. Kun 3% overføres som direkte tilskud - og her er der tale om bidrag til lokalunionernes arbejde. Godt 1/4 af indtægterne anvendes til egne aktiviteter, administration og ejendomsdrift.

I figur 4.7 illustreres endvideres, hvorledes viften af serviceydelser og aktiviteter, som specialforbundene yder til lokalunioner og klubber, er sammensat. Specialforbundenes stævneaktivitet er klart den største udgiftspost, men herunder hører også forbundenes eliteidrætsaktiviteter, såsom international stævneaktivitet, træning m.v. Specialforbundene gennemfører dog også en række mere projektorienterede aktiviteter, hvor der anvendes ca. 16% af de indirekte tilskud, svarende til ca. 9 mio. kr. i 1995. Endelig udgør specialforbundenes informationsarbejde og konsulentvirksomhed hver ca. 10% af de indirekte tilskud.

4.1.3. SPECIALFORBUNDENES ELITEIDRÆTSAKTIVITETER

I forbindelse med undersøgelsens gennemførelse er der ønsket en vurdering af omfanget af specialforbundenes eliteidrætsudgifter. Udgangspunktet for definitionen af begrebet "eliteidræt", og dermed en afgrænsning af udgifterne hertil, har været kriterierne for Team Danmarks direkte forbundsstøtte, som omtales i regnskaber og budgetter fra Team Danmark.

I denne sammenhæng betragtes eliteidræt som:

Støtte til de aktive eliteidrætsudøvere, der indgår i elitegruppen og kandidatgruppen, herunder såvel den enkelte idrætsudøver, som hold, herunder også klubhold, som modtager støtte til deltagelse i internationale officielle turneringer. Udbetalte resultatbonuser og i særlige tilfælde stipendier henregnes også som udgifter til eliteidræt.

Støtte til træning, instruktion m.v.

Centeraktiviteter.

Det er væsentligt at bemærke, at specialforbundene ofte vil anlægge en bredere synsvinkel på eliteidræt end den ovenfor beskrevne definition. Således vil man i nogle sammenhænge også anse f.eks. afholdelse af Danmarksmesterskabsturneringer som værende eliteidræt. Specialforbundene vil i sådanne tilfælde have større udgifter til eliteidræt end udgifterne til ovennævnte kategorier. Det er imidlertid

konsulentfirmaets vurdering, at den ovennævnte definition opsamler langt hovedparten af de eliteidrætsudgifter, som specialforbundene afholder.

Team Danmark bevilgede i kalenderåret 1995 et tilskud på ca. 55,3 mio. kr. til specialforbundenes eliteidrætsaktiviteter. Der er en betydelig grad af medfinansiering af disse udgifter fra forbundenes side. Omfanget af denne medfinansiering varierer dog markant.

Af de 12 udvalgte specialforbund, hvis regnskaber er blevet bearbejdet efter regnskabsmasken, har 6 forbund vurderet omfanget af deres eliteidrætsaktiviteter. For nogle forbunds vedkommende finansierer Team Danmark-tilskuddet næsten hele elitearbejdet, mens tilskuddet for andre kun omfatter ca. 35% af de samlede udgifter.

Team Danmark vurderer, at specialforbundenes egenfinansieringsandel gennemsnitligt ligger på mellem 40% og 45% af de samlede eliteidrætsudgifter. En vægtet fordeling af de 6 udvalgte specialforbund bekræfter dette billede.

Estimeres eliteidrætsaktiviteterne i specialforbundene herefter vil udgifterne hertil ligge på mellem 92 mio. kr. og 100 mio. kr. i 1995, hvilket svarer til mellem 26% og 28% af specialforbundenes samlede indtægter.

4.1.4 PENGESTRØM

Et overblik over pengestrømmene mellem de forskellige niveauer inden for Danmarks Idræts-Forbunds område kan konstrueres, som vist nedenfor i figur 4.8. Der bør dog indledningsvis tages en række forbehold af såvel regnskabsteknisk som af mere substantiel karakter:

Der kan for det første ikke etableres afstemmelige regnskabstal mellem forskellige niveauer. Således vil f.eks. den talmæssige størrelse af et tilskud, der ydes af DIF til specialforbundene, ikke kunne genfindes i fuldt omfang i modtagernes regnskaber. Dette skyldes bl.a. forskelle i periodisering, men også det forhold, at en række forbund nettoposterer tilskud helt eller delvis. Det har ikke inden for rammerne af denne undersøgelse været hensigten at ombryde sådanne regnskabstal for samtlige specialforbund.

For det andet er regnskabsmaterialet ikke komplet. Der mangler således opgørelser fra flere specialforbund i de oplysninger, som figuren er baseret på.

Det er imidlertid konsulentfirmaets vurdering, at nedenstående grafiske fremstilling af pengestrømme i 1995 giver et omend forsimplet så dog helt overordnet overblik over væsentlige sammenhænge i tipsmidlernes anvendelse på forskellige niveauer.

Figur 4.8: DIF's pengestrøm

Afstemningsdifferencen tilskrives bl.a.:

Opgørelsen af specialforbundenes økonomi omfatter kun 52 af de 57 specialforbund.

Nogle af specialforbundenes regnskabsår afviger fra DIF's regnskabsår.

Specialforbundene modposterer i et vist omfang modtagne tilskud direkte i den pågældende omkostning.

Team Danmark udgiftsfører et beløb, når det bevilges, mens specialforbundene først indtægtsfører beløbet, når det modtages (dette forhold giver anledning til ca. 13 mio. kr. af den samlede difference.

Figuren kan læses på følgende måde:

Danmarks Idræts-Forbund havde i 1995 indtægter for i alt 243 mio. kr., hvoraf 234 mio. kr. var organisationens overskudsandel af tipsmidlerne. DIF anvendte selv 20 mio. kr. til drift af organisationen, herunder til administration, udvalgsarbejde og ejendomsdrift. Specialforbundene var dog hovedmodtager af tilskud, som dels blev ydet i form af direkte tilskud på godt 134 mio. kr., dels i form af serviceydelser og aktiviteter til en værdi af 49 mio. kr. Udover tilskud og serviceydelser på linje med øvrige specialforbund fik Dansk Boldspil Union desuden 10 mio. kr. i ekstra tilskud i henhold til tipsloven. Team Danmark modtog ligeledes et tilskud - godt 18 mio. kr. - efter tipslovens bestemmelser. Endelig ydede DIF diverse driftstilskud og direkte bidrag til nyskabende projekter på niveau 3. DIF optog langfristede lån i 1994/95 med et samlet provenue på 45 mio. kr. Sammen med aktivitetsoverskuddet på ca. 5 mio. kr. var der ca. 50 mio. kr. til disposition for langsigtede formål. Heraf anvendtes 36 mio. kr. til investeringer og 14 mio. kr. til "opsparing".

På niveau 2 modtog specialforbundene i tillæg til tilskuddet fra DIF også støtte på 55 mio. kr. fra Team Danmark til eliteidrætsaktiviteter. Sponsorer bidrog med 43 mio. kr. og 52 mio. kr. kom fra andre bidragsydere, herunder renteindtægter. Specialforbundene sendte 11 mio. kr. videre til primært lokalunionerne på niveau 3 i form af direkte tilskud, mens der blev anvendt mere end 235 mio. kr. i form af indirekte tilskud såsom uddannelse, landsholdsarbejde, konsulentbistand m.v. Til gengæld betalte klubber og medlemmer mere end 96 mio. kr. tilbage i form af bl.a. kontingenter og startgebyrer ved stævner og turneringer. Yderligere 95 mio. kr. blev anvendt til specialforbundenes egen drift og administration, og der var 15 mio. kr. i aktivitetsoverskud til afskrivninger og konsolidering i 1995. Samlet havde specialforbundene (inkl. DBU) således indtægter for mindst 390 mio. kr., og ifølge regnskaberne fra 52 specialforbund kan der konstateres udgifter for 356 mio. kr., hvilket giver en manko på 34 mio. kr. Beløbet skyldes bl.a. dels periodeafgrænsninger, dels at Team Danmark bogfører sin støtte, når den bevilges, mens specialforbundene først tager den til indtægt, når den udbetales, og endelig at der mangler oplysninger om anvendelse, herunder at fem mindre specialforbund ikke er medtaget.

Samlet kan det således konstateres, at langt hovedparten af tipsmidlerne anvendes af specialforbundene til serviceydelser og aktiviteter. Specialforbundene subsidieres endvidere i betydeligt omfang af klubber og medlemmer i form af kontingenter og startgebyrer.

Tabel 4.5: DGI: Indtægter og aktivitetsudgifter - Oversigt

1000 kr.	1995	1994	1992/1993	1991/1992	1990/1991	1989/1990	1988/1989	1987/1988	I alt
Indtægter i alt	225.882	287.357	183.760	132.330	115.982	102.579	57.358	97.004	1.202.252
Heraf tipsmidler	221.682	279.935	173.485	126.666	110.988	97.980	54.221	93.308	1.158.265
Aktivitetsudgifter i alt	215.086	239.844	173.742	125.899	109.275	100.845	76.052	87.797	1.128.540
Heraf direkte tilskud	135.985	163.488	96.019	71.852	61.167	56.923	35.947	51.574	672.955
Heraf indirekte tilskud	58.099	57.613	57.129	32.285	31.968	28.711	26.269	24.254	316.328
Heraf egne midler	7.890	6.381	6.760	5.437	5.077	4.642	4.481	3.726	989.283
Heraf administrationsudgifter	11.197	10.651	12.694	14.922	9.519	9.262	8.100	7.307	83.652
Heraf ejendomsdrift	1.915	1.711	1.140	1.403	1.544	1.307	1.255	936	11.211

**Til rådighed for
langsigtede
dispositioner**

10.796 47.513 10.018 6.431 6.707 1.734 -18.694 9.207 73.712

4.2. Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger

Datagrundlaget for analysen af økonomien i Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger (DGI) og tilsluttede amtsforeninger er gengivet i Dokumentationsrapport I, hvor en række regnskabsopstillinger præsenteres. For hovedorganisationens vedkommende vises regnskabsmasken og visse statusposter for perioden 1988 til 1995. Frem til 1992 er regnskabet efterfølgende konsolideret ved en sammenregning af regnskaberne for DDSG&I og DDGU. Derefter beror oplysningerne på det fusionerede DGI's regnskaber. Opmærksomheden henledes på, at tilpasningen af de fusionerede organisationers regnskabsperioder til hinanden medfører, at regnskabet for 1991 består af DDSG&Is regnskab for perioden 1/10-91 til 30/9-92 samt DDGU's regnskab for perioden 1/1-92 til 30/9-92. Regnskabet for 1993 består derefter af en 15 måneders periode fra 1/10-92 til 31/12-93. Endvidere præsenteres regnskabsopstillinger for 24 DGI amtsforeninger (Sydslesvigs danske Ungdomsforeninger - SdU - er ikke med i undersøgelsen).

I det følgende beskrives økonomien i hovedorganisationen og amtsforeningerne. Dernæst gives en kort gennemgang af økonomien i De Danske Skytteforeninger (DDS), og der afsluttes med en opstilling af pengestrømme mellem de forskellige niveauer.

4.2.1. DGI (NIVEAU 1)

DGI modtager i 1996 43% af de tipsmidler, der går til idrætsformål, idet der i tipsloven fra 1989 var øremærket 21,5% til hver af de organisationer, der siden fusionerede til DGI. Før 1989 modtog organisationerne tilsammen 41%.

I tabel 4.5 gives et samlet overblik over DGI's driftsregnskab for regnskabsårene 1987/88 til 1995. I denne periode er de samlede indtægter steget fra ca. 97 mio. kr. til ca. 226 mio. kr. svarende til en vækst på 133%. Tipsmidlerne har gennemsnitligt udgjort 96% af de samlede indtægter. Aktivitetsudgifterne er tilsvarende steget fra ca. 88 mio. kr. i 1987/88 til ca. 215 mio. kr. i 1995, hvilket svarer til en stigning på 145%.

For DGI's vedkommende er der to atypiske år, hvor driftsregnskabet udviser markante afvigelser fra den generelle tendens. Ved udarbejdelsen af årsregnskabet for 1989 omlagde DDGU således regnskabsprincipperne, idet tipsmidler modtaget i november 1989 ikke som tidligere år er indtægtsført i resultatopgørelsen i det år, beløbet er modtaget, men i stedet er opført i balancen under hensættelser, som midler modtaget i 1989 til anvendelse i 1990. Det meget lave regnskabsførte tilskud fra tipsmidlerne i 1988/89 og det deraf følgende aktivitetsunderskud er således regnskabsteknisk i sin natur. Det store aktivitetsoverskud i 1994 skyldes derimod forøgede indtægter som følge af Dansk Tipstjeneste nye indtægter efter introduktionen af lottospil og bookingspil m.v. Således steg tilskuddet med ca. 106 mio. kr. svarende til en stigning på ca. 61% i forhold til foregående regnskabsår. Ca. 21 mio. kr. blev anvendt ekstra dette år til tilskud, aktiviteter m.v., mens ca. 45 mio. kr. blev overført som indskud i lokale- og anlægsfonden. Det betyder, at ca. 37 mio. kr. ekstra var til rådighed for mere langsigtede dispositioner i 1994. Ses bort fra indskuddet var den samlede vækst i aktivitetsudgifterne ca. 12% i forhold til det foregående regnskabsår.

Samlet har DGI haft indtægter for ca. 1.158 mio. kr. over de 8 regnskabsår, som undersøgelsen omfatter. I samme periode har der været aktivitetsudgifter for ca. 1.129 mio. kr., hvilket giver et beløb på ca. 74 mio. kr. til rådighed for mere langsigtede dispositioner, hvilket igen svarer til ca. 6% af de samlede indtægter.

Tilsvarende udgiftskategorier som ved beskrivelsen af DIF er anvendt i forbindelse med kortlægningen af udgifternes sammensætning i DGI. I 1995 blev der således anvendt ca. 60% af de samlede indtægter til direkte tilskud, ca. 26% til indirekte tilskud, ca. 9% til egne aktiviteter, administration m.v. og ca. 5% var til rådighed for mere langsigtede dispositioner. På grund af fusionen mellem DDSG&I og DDGU og deraf følgende strukturomlægninger samt de to atypiske regnskabsår er det vanskeligere at vurdere forskydningerne mellem disse helt overordnede udgiftskategorier.

De direkte tilskud fra DGI til amtsforeninger og andre organisationer steg gennemsnitligt i den undersøgte periode med 15% om året, mens indtægtsgrundlaget steg med 13% om året.

Ved dannelsen af DGI blev skytteaktiviteterne udskilt i en ny organisation - De Danske Skytteforeninger (DDS) - der blev associeret DGI. I forbindelse med fusionsforhandlingerne blev det aftalt, at den nye organisation årligt skulle modtage 17% af DGI's andel af tipsmidlerne. Denne aftale ligger iøvrigt i forlængelse af en tradition for at give skytterne en økonomisk særplacering inden for rammerne af DDSG&I. I forbindelse med tipslovens revidering i 1976 blev det således aftalt, at skyttegruppen forlods skulle have 5%-point af det daværende DDSG&I's tildelte 23%, fordi kommunerne angiveligt sjældent bistod med finansiering af anlæg af nye skydebaner.

Økonomisk har denne aftale resulteret i direkte tilskud uden bindinger til DDS på ca. 30 mio. i 1993 stigende til ca. 38 mio. kr i 1995. Fra 1993 til 1995 forblev amtsforeningernes andel af det generelle tilskud uforandret på ca. 64 mio. kr. Vurderet over hele perioden fra 1987/88 til i dag er det generelle tilskud til DGI's amtsforeninger dog steget med ca. 12%, hvis tilskuddet til DDSG&I's skyttegruppe fratrækkes før fusionen, og DDS-tilskuddet fratrækkes efterfølgende.

Mens de generelle tilskud samlet er steget mindre end den generelle stigningstakt i de direkte tilskud, er øremærkede tilskud til gengæld steget markant fra ca. 3 mio. kr. i 1987/88 til ca. 34 mio. kr. i 1995 svarende til en stigning på gennemsnitligt 44% om året. Den væsentligste årsag til væksten i denne budgetpost er etableringen af den fælles uddannelsespulje i 1994 på 20 mio. kr.

Sammenfattende kan det altså konstateres, at væksten i de direkte tilskud har været større end stigningen i indtægterne. Samtidig har der været en forskydning fra generelle tilskud uden bindinger til øremærkede tilskud. Der har således i de sidste 3 år været nulvækst i de generelle tilskud til amtsforeningerne, men markant forøgede øremærkede midler i form af puljer til uddannelser, lokalforeninger og nye arbejdsformer.

DGI's udgifter til indirekte tilskud steg som helhed med 13% i den betragtede periode, men med stor variation mellem de forskellige udgiftskategorier.

Hvor DGI stort set ingen udgifter havde til projekter i 1987/88 anvendtes næsten 7 mio. kr. i 1995 til nye aktiviteter og særlige målgrupper. Også aktiviteter i forbindelse med information & PR, såsom udarbejdelse af informationsmateriale, udstillinger, kampagner og større arrangementer har der været en kraftig vækst i.

Af de godt 58 mio. kr., DGI i 1995 anvendte i indirekte tilskud, gik henholdsvis 35% og 22% til uddannelses- og stævneaktivitet. Begge aktivitetsområder, som altså udgifts-mæssigt er bærende elementer i DGI's arbejde udviser en årlig stigningstakt, der stort set svarer til den generelle stigning i de indirekte tilskud.

I de senere år har udgifterne til DGI's centrale konsulentvirksomhed (pr. 1. januar 1995 kaldet udviklingsafdelingen) været faldende, og væksten i udgifterne har også været meget begrænset set i det længere perspektiv.

Sammenfattende har DGI bl.a. prioriteret projektarbejde med udvikling, forsøg og omstilling stadig højere, mens udgifter til de "tunge" aktiviteter såsom uddannelse og stævner har haft samme vækst i udgiftsniveauet som indtægterne, og konsulentomkostningerne i dag udgør en mindre andel end tidligere.

Udgifterne til egne aktiviteter, såsom ejendomsdrift, administration m.v. er kun steget med gennemsnitligt 8% om året, hvilket igen skal ses i forhold til stigningerne i indtægtsgrundlaget på gennemsnitligt 13% om året. De "rene" administrationsudgifter er således kun steget med 6% om året, mens ejendomsdriften og udgifterne til bl.a. møder og internationalt samarbejde er steget med 11% om året.

For hele den 8-årige periode har DGI haft ca. 74 mio. kr. til rådighed for langsigtede dispositioner svarende til 6% af de samlede indtægter.

Tabel 4.6: DGI: Midler anvendt til langsigtede formål

	1994	1992/1993	1991/1992	1990/1991	1989/1990	1988/1989	1987/1988	I alt
Til rådighed for langsigtede dispositioner(1)	47.513	10.018	6.431	6.707	1.734	-18.694	9.207	62.916
- Investering (netto)	16.453	38.463	2.069	3.121	3.185	1.595	3.368	68.254
+ Langfristet lånoptagelse	-690	-46	-555	-600	1.985	-513	-476	-895
- Overført lånefond	1.200	2.500	2.100	2.500	1.900	550	2.150	12.900
- Langsigtet kapitalbinding	4.000	0	-3.077	145	2.700	-31	-2.875	862
- Diverse	70	0	1.371	368	217	-400	0	1.626
Opsparing af midler(2)	25.100	-30.991	3.413	-27	-4.283	-20.921	6.088	-21.621

1) Svarer til resultat for afskrivninger og henlæggelser

2) Svarer til ændring i nettoomsætningsaktiver, dvs. omsætningsaktiver med fradrag af kortfristet gæld

DGI's regnskabsmaske for 1995 er imidlertid udarbejdet på grundlag af budgettet. Det er derfor ikke muligt at omarbejde dette års regnskabsoplysninger, så investeringer og andre langsigtede anvendelser af kapital fremgår. For at foretage den tekniske omarbejdning skal de til driftsregnskabet (her driftsbudgettet) tilhørende balanceposter foreligge. Da der ikke foreligger et statusbudget for 1995 er det ikke muligt at foretage opgørelsen.

Betragtes i stedet den 7-årige periode fra 1987/88 til 1994, har DGI haft 62,9 mio. kr. i "overskud" til langsigtet anvendelse. Der er anvendt 68,3 mio. kr. til investeringer, overvejende i bygninger. Rentefrie udlån til amtsforeninger m.v. til idrætsbyggeri er netto forøget med 12,9 mio. kr., og andet forbrug

andrer ca. 3,3 mio. kr. Merforbruget i forhold til, hvad der umiddelbart har været til rådighed for langsigtede dispositioner - 21,6 mio. kr. - er taget fra opsparede midler.

DGI's kapitalanvendelse har således været karakteriseret ved, at der er foretaget nettoinvesteringer for ca. 68 mio. kr. over en 7-årig periode. Hovedparten af disse investeringer er finansieret ved løbende overskud af driften og træk på reserverne. Der er endvidere anvendt ca. 13 mio. kr. til at give rentefrie lån til nybyggeri til amts- og lokalforeninger.

4.2.2. AMTSFORENINGER (NIVEAU 2)

Økonomien i DGI's 24 amtsforeninger beskrives i dette afsnit. Alle amtsforeningernes regnskaber fra årene 1993 til 1995 er blevet tilpasset regnskabsmasken og præsenteres nedenfor i tabel 4.7. Heller ikke her følger amtsforeningernes egne regnskabsperioder nødvendigvis kalenderåret, men indtægter og udgifter er opstillet med angivelse af kalenderåret af hensyn til overskueligheden.

Amtsforeningernes indtægter i 1995 var ca. 89 mio. kr. mod ca. 73 mio. kr. i 1993 - en stigning på ca. 22%, mens aktivitetsudgifterne i samme periode steg til ca. 84 mio. kr. fra ca. 68 mio. kr. - en stigning på 24%. I denne 3-årige periode har amtsforeningerne i alt haft indtægter for ca. 242 mio. kr., aktivitetsudgifter for ca. 229 mio. kr., hvilket betyder, at der har været ca. 12 mio. kr. til mere langsigtede dispositioner svarende til ca. 5% af de samlede indtægter. I driftsregnskaberne har amtsforeningerne haft et samlet resultat efter afskrivninger og hensættelser på ca. 2 mio. kr., hvilket giver en overskudsgrad på mindre end 1%.

Amtsforeningene er i høj grad afhængige af tilskuddet fra hovedorganisationen, som i den 3-årige periode gennemsnitligt har udgjort 90% af indtægterne. De resterende indtægter udgøres bl.a. af kontingenter og renter.

Med forbehold for unøjagtigheder i periodiseringen består 1995-tilskuddet fra hovedorganisationen af et driftstilskud på ca. 64 mio. kr. samt ca. 17 mio. kr. i diverse puljemidler fra hovedorganisationen.

Tabel 4.7: Amtsforeningernes pengestrøm 1993-1995* (1.000 kr.)

	1995	1994	1993
Indtægter	89.254	79.086	73.294
Heraf tilskud fra DGI	80.795	71.316	64.876
Aktivitetsudgifter i alt	84.091	77.427	67.848
Heraf direkte tilskud	19.969	15.529	8.543
Heraf indirekte tilskud	43.151	42.513	40.859
Heraf egne midler	6.492	6.210	5.596
Heraf administrationsudgifter	11.455	10.524	10.392
Heraf ejendomsdrift	3.024	2.651	2.458
Til rådighed for langsigtede dispositioner	5.163	1.659	5.446
Afskrivninger/hensættelser	3.358	3.089	4.140
Resultat	1.805	-1.430	1.306

*Baseret på regnskabsoplysninger fra 24 amtsforeninger

Hvordan indtægterne anvendes i amtsforeningerne er illustreret nedenfor i figur 4.13. Det fremgår, at de direkte tilskuds relative andel er steget fra ca. 12% i 1993 til ca. 22% i 1995, mens andelen af indirekte tilskud tilsvarende er faldet fra 56% til 48% af de samlede indtægter. Udgifterne til egne aktiviteter, administration m.v. har holdt sig relativt konstant på ca. 23-25%.

Den markante stigning i de direkte tilskud fra amtsforeningene til lokalforeningerne er først og fremmest et udtryk for hovedorganisationens stadig større anvendelse af øremærkede tilskud. En række af disse øremærkede midler, såsom den fælles uddannelsespulje, lokalforeningspuljen og PrøvSelv-puljen, administreres af amtsforeningerne, som samtidig selv medfinansierer de tilskud, der ydes til lokalforeninger og aktive i denne forbindelse.

Strukturen i de indirekte tilskud amtsforeningerne yder til lokalforeningerne er illustreret i figur 4.14. Amtsforeningernes stævneaktivitet er den største udgiftspost med en andel på 34% af de samlede indirekte tilskud. Også amtsforeningernes rådgivnings- og konsulenttjenester spiller udgiftsmæssigt en stor rolle med 26% såvel som uddannelsesindsatsen, der andrager 21% af de indirekte tilskud, amtsforeningerne ydede i 1995.

4.2.3 DE DANSKE SKYTTEFORENINGER

Regnskabsmateriale for de De Danske Skytteforeninger foreligger for årene 1988 til og med 1995. Organisationen, der blev dannet efter fusionen af DDGU og DDSG&I i 1992, har dog først haft et egentligt selvstændigt regnskab fra dette tidspunkt. I perioden op til fusionen er regnskabsmaterialet baseret på DDSG&Is skyttegruppe, der dog førte selvstændigt regnskab.

Tabel 4.8: DDS's pengestrøm 1993-1995* (1.000 kr.)

	1995	1994	1993
Indtægter	44.526	40.229	35.650
Heraf tilskud til DGI	37.686	39.975	29.500
Aktivitetsudgifter i alt	39.666	36.544	36.419
Heraf direkte tilskud	23.513	21.124	20.363
Heraf indirekte tilskud	11.056	11.558	11.143
heraf egne midler	2.167	2.156	2.658
Heraf administrationsudgifter	1.871	1.174	1.631
Heraf ejendomsdrift	1.059	532	624
Til rådighed for langsigtede dispositioner	4.860	3.685	-769
Afskrivninger/hensættelser	1.831	7.000	0
Resultat	3.029	-4.201	-769

Som tidligere nævnt modtager DDS 17% af DGI's andel af tipsmidlerne til idrætten. Tidligere var tildelingen af midler til skyttegruppen baseret på en intern fordelingsnøgle i DDSG&I. Konsekvensen af denne nye aftale samt den almindelige stigning i omsætningen i Dansk Tipstjeneste har været markant forøgede tilskud til DDS. Tilskuddet er således blevet fordoblet fra 1992 til 1995, hvor DDS modtager ca. 38 mio. kr. Tages derimod udgangspunkt i 1988 som basis for en procentuering har væksten været godt 95% over en 8-årig periode. Tipstilskuddet har stor betydning for DDS' økonomi, idet det gennemsnitligt udgør ca. 88% af de samlede indtægter i perioden fra 1988 til 1995.

Aktivitetsudgifterne udgjorde ca. 40 mio. kr. i 1995 mod ca. 17 mio. kr. i 1988 svarende til en stigning på ca. 129%.

I hele den 8-årige periode har DDS (tidl. skyttegruppen) haft indtægter for ca. 231 mio. kr., udgifter for ca. 217 mio. kr., hvilket har givet ca. 14 mio. kr. til rådighed for langsigtede dispositioner, svarende til ca. 6% af indtægterne.

Som i ovenstående afsnit er en række udgiftskategorier anvendt ved beskrivelsen af økonomien i DDS. I 1995 har direkte tilskud således udgjort 60% af de samlede indtægter, indirekte tilskud 25%, administration og egne aktiviteter ca. 11% og ligeledes 11% af de samlede indtægter dette år været til rådighed for mere langsigtede dispositioner.

Af de samlede direkte tilskud på godt 23 mio. kr. i 1995 var de ca. 7 mio. kr. generelle tilskud til DDS' amtsforeninger, mens de resterende ca. 16 mio. kr. var øremærkede tilskud, der skulle anvendes til på forhånd definerede formål.

De godt 25% af de samlede indtægter, som DDS' hovedorganisation anvender til indirekte tilskud, udgjorde i 1995 ca. 11 mio. kr. Heraf blev en meget stor del anvendt til samlekategorien diverse, som bl.a. omfatter en række rådgivningsfunktioner til foreningerne og våbenregistrering. Også DDS' blad- og informationsarbejde udgør et væsentligt aktivitetsområde med udgifter på i alt ca. 3 mio. kr. Uddannelsesindsatsen andrager ca. 14% af de samlede indirekte udgifter.

4.2.4. PENGESTRØM

Sammenlignet med Danmarks Idræts-Forbund er der færre organisatoriske enheder i Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger. Samtidig foreligger et mere komplet regnskabsmateriale, hvorfor det er muligt med lidt større sikkerhed at illustrere pengestrømmene mellem de forskellige niveauer inden for DGI's område.

Figur 4.17: DGI's pengestrøm

Afstemningsdifferencen tilskrives bl.a.:

Nogle amtsforeningers regnskanbsår afviger fra hovedorganisationens.

Amtsforeningerne modposterer i et vist omfang modtagne tilskud direkte i den pågældende omkostning.

I nogle tilfælde er anvendt budgettal i stedet for regnskabstal i 1995.

Figuren læses på følgende måde:

DGI hovedorganisationen havde i 1995 indtægter for 226 mio. kr., hvoraf 222 mio. kr. var DGI's andel af tipsmidlerne til idrætten. Hovedorganisationen anvendte selv godt 21 mio. kr. til egen drift, herunder ejendomsudgifter, administration, internationalt samarbejde og møder. DGI's amtsforeninger var dog hovedmodtager af midler, idet i alt 98 mio. kr. blev udgiftsført som direkte tilskud i form af såvel generelle tilskud som øremærkede tilskud, og 58 mio. kr. blev brugt på serviceydelser og aktiviteter til gavn for amtsforeninger og lokalforeninger. Desuden ydede DGI et tilskud på 38 mio. kr. til søsterorganisationen De Danske Skytteforeninger. I alt 11 mio. kr. var desuden dette år til rådighed for mere langsigtede dispositioner.

Udover det direkte tilskud modtaget fra hovedorganisationen havde DGI's amtsforeninger yderligere indtægter på i alt 8 mio. kr. i 1995. De 24 amtsforeninger anvendte i alt 21 mio. kr. på egen drift. Lokalforeningerne modtog 43 mio. kr. i indirekte støtte i form af bl.a. kurser, uddannelse, stævner og konsulentbistand, og ca. 20 mio. kr. var regnskabsført som værende anvendt til direkte støtte af lokalforeningerne. En stor del af disse midler var dog øremærkede midler, der var overført fra hovedorganisationen, men administreret af amtsforeningerne. Endelig var der 5 mio. kr. til rådighed for mere langsigtede dispositioner. Dette giver dog en manko på godt 17 mio. kr., som primært kan

forklares ved periodeafgrænsning, dvs. at der anvendes andre regnskabsår i amtsforeningerne end i hovedorganisationen.

DDS, der modtog 38 mio. kr. fra DGI i 1995, havde samme år andre indtægter på 7 mio. kr. Af de samlede indtægter på 45 mio. kr. blev 5 mio. kr. anvendt til egne aktiviteter og administration, 24 mio. kr. blev ydet i direkte tilskud til DDS' amtsforeninger og lokalforeninger. Lokalforeningerne fik desuden serviceydelser og aktivitetstilbud stillet til rådighed til en samlet værdi af ca. 11 mio. kr., hvorefter DDS havde 5 mio. kr. til rådighed til langsigtede dispositioner.

Det samlede billede er således, at langt hovedparten af DGI's, DDS' og amtsforeningernes aktiviteter er finansieret af tipsmidlerne. Størsteparten af indtægterne på de forskellige niveauer anvendes enten til direkte eller indirekte tilskud til gavn for andre.

4.3. Dansk Firmaidrætsforbund

Økonomien på to niveauer i Dansk Firmaidrætsforbund vil blive kortlagt i dette afsnit. For det første beskrives indtægter og udgifter for forbundets vedkommende i regnskabsårene 1988 til 1995. Dernæst danner regnskaber for 9 udvalgte bysammenslutninger grundlag for en analyse af bysammenslutningernes økonomi. Datagrundlaget er som ved de øvrige afsnit gengivet i Dokumentationsrapport I.

4.3.1. DFIF

DFIF modtager 5% af de samlede tipsmidler, som er afsat til idrætten. Før lovændringen i 1989 var andelen 4%.

I tabel 4.9 er indtægter og udgifter for perioden 1988 til 1995 gengivet i hovedoverskrifter. DFIF's indtægter er således steget fra ca. 10 mio. kr. i 1988 til ca. 28 mio. kr. i 1995 med det foreløbige indtægtsmæssige højdepunkt i 1994, hvor forbundet modtog ca. 35 mio. kr. Indtægterne er således vokset med 176%. I denne 8-årige periode har DFIF endvidere haft indtægter for præcis 150 mio. kr., hvoraf 122 mio. kr. har været finansieret af tipsmidlerne svarende til 89% af de samlede indtægter. Denne andel er samtidig steget fra 87% i 1988 til 92% i 1995.

Tabel 4.9: DFIF: Indtægter og aktivitetsudgifter - Oversigt

1000 kr.	1995	1994	1993	1992	1991	1990	1989	1988	I alt
Indtægter i alt	26,716	33,636	22,035	16,259	13,449	10,450	10,500	9,704	142,749
Heraf tipsmidler	25,777	32,551	20,172	14,729	12,391	9,559	9,430	8,848	133,457
Aktivitetsudgifter i alt	22,394	25,527	17,427	13,627	11,858	9,773	8,998	8,121	117,725
Heraf direkte tilskud	7,024	12,560	6,283	4,033	3,416	2,230	2,158	2,097	39,801
Heraf indirekte tilskud	9,273	7,332	6,196	4,898	4,608	3,860	3,482	3,254	42,903
heraf egne midler	2,438	2,620	2,178	2,258	1,706	1,472	1,141	650	14,463
Heraf administrationsudgifter	3,131	2,633	2,592	2,242	1,899	2,040	2,023	2,011	18,571
Heraf ejendomsdrift	528	382	178	196	229	171	194	109	1,987
Til rådighed for langsigtede dispositioner	4,322	8,109	4,608	2,632	1,591	677	1,502	1,583	25,024

På udgiftssiden er DFIF's aktivitetsudgifter steget fra ca. 9 mio. kr til ca. 24 mio. kr. i perioden svarende til samlede aktivitetsudgifter på i alt 125 mio. kr. Det betyder, at DFIF har haft et aktivitetsoverskud på

ca. 25 mio. kr. til rådighed for mere langsigtede dispositioner. Dette rådighedsbeløb udgør 17% af de samlede indtægter, hvilket fortrinsvis er anvendt som tilskud til byggeri.

Bortset fra det atypiske regnskabsår 1994 har udgiftsstrukturen i DFIF været relativ stabil. Således anvendte forbundet i 1995 ca. 26% af sine indtægter til direkte tilskud, ca. 35% til indirekte tilskud, ca. 23% til egne aktiviteter, administration m.v. og ca. 16% var til rådighed for langsigtede dispositioner. DFIF bruger dog en lidt større andel i dag på direkte tilskud fremfor egne aktiviteter m.v. sammenlignet med udgangspunktet i 1988.

Væksten i direkte tilskud har således gennemsnitligt været 19% om året i perioden 1988 til 1995, mens indtægtsgrundlaget i samme periode er steget med 16% om året. For DFIF's vedkommende kan der ligeledes observeres en større vækst i øremærkede tilskud end væksten i generelle tilskud. Hvor øremærkede tilskud i 1988 udgjorde ca. 19% af de direkte tilskud udgør de i 1995 ca. 49%.

De generelle tilskud består dels af tilskud til de 85 bysammenslutninger, dels af tilskud til amtskredsene. Bysammenslutningerne får samlet ca. dobbelt så stort tilskud som amtskredsene.

Øremærkede tilskud, hvoraf der i 1995 blev anvendt ca. 3,5 mio. kr., består af en vifte af tilskudspuljer, hvoraf de vigtigste er:

Tilskud til kontorhjælp i bysammenslutningerne.

Aktivitetsudvalgets tilskud til kampagner (såsom ældreprojekt, idræt i dagtimerne, familielejre m.v.).

Tilskud til internationalt arbejde.

Indirekte tilskud er vokset med 16% p.a. Den væsentligste aktivitetsstigning har fundet sted i forbindelse med forbundets afholdelse af stævner og tilknyttet arbejde, hvor de samlede udgifter er vokset fra ca. 340.000 kr. til ca. 2,2 mio. kr. svarende til en årlig vækst på 30%. Udgifterne hertil omfatter bl.a. aktiviteter under Aktivitets- og Idrætsudvalgene samt afholdelse af landsstævner.

Udgifter til ejendomsdrift er steget fra 1988 til 1995 med gennemsnitligt 25% om året - dog således at de i 1995 kun udgjorde godt 0,5 mio. kr. Omkostninger i forbindelse med egne aktiviteter, herunder bestyrelsesmøder, repræsentation og internationalt samarbejde var i 1995 ca. 2,4 mio. kr. Dette giver en årlig stigningstakt på 21%. Administration er den mest udgiftstunge post i denne kategori, men er til gengæld også den funktion, der udviser den laveste stigningstakt.

Efter afholdelse af de løbende aktivitetsudgifter er der for perioden 1988 til 1995 som helhed ca. 25 mio. kr. tilbage til langsigtede formål. Hertil kommer en reduktion af tidligere opsparet kapital på ca. 9 mio. kr. og et overskud ved salg af DFIF's tidligere kursusejendom på godt 3 mio. kr. Dermed har der samlet været ca. 37 mio. kr. til rådighed for langsigtede dispositioner.

Tabel 4.10: DFIF: Midler anvendt til langsigtede formål

	1995	1994	1993	1992	1991	1990	1989	1988	I alt
Til rådighed til langsigtede dispositioner [1]	4.322	8.109	4.608	2.632	1.591	677	1.502	1.583	25.024
- Investering (netto)	855	2.405	11.139	930	695	569	4.860	1.726	23.179
- Overført til egen "anlægsfond"	3.273	3.747	3.857	1.271	750	250	0	0	13.148
- Overført fra DFIF centrets egenkapital						3.108			3.108
- Diverse	345	-23	-53	-38	-196	86	159	119	399

Opsparing af midler [2] -151 1.980 -10.335 469 342 2.880 -3.517 -262 -8.594

- 1) Svarer til resultat for afskrivninger og henlæggelser
- 2) Svarer til ændring i nettoomsætningsaktiver, dvs. omsætningsaktiver med fradrag af kortfristet gæld

Heraf er der brugt ca. 23 mio. kr. til investeringer, hvilket overvejende drejer sig om forbundets kontorbygning i Nyborg.

Til DFIF's egen Anlægsfond er overført ca. 13 mio. kr. Anlægsfonden yder rentefrie lån med en løbetid på 15 år til finansiering af idrætsbyggeri. Regnskabsmæssigt behandler DFIF denne fond som en selvstændig regnskabskreds uden for forbundets eget regnskab. Juridisk er fonden dog en integreret del af forbundet. DFIF's samlede regnskab indeholder da også en koncernbalance, hvori indgår såvel forbundets eget regnskab som Anlægsfonden. Vi har dog valgt at følge DFIF's egen regnskabspraksis. Dermed vises Anlægsfonden som det beløb, der overføres til denne med henblik på videre udlån. Overførslen til anlægsfonden udtrykker periodens "kapitalindsud" i lånefonden bestemt til videre udlån.

4.3.2. BYSAMMENSLUTNINGERNE (NIVEAU 2)

De 85 bysammenslutninger tilknyttet DFIF modtager årligt ca. 6 mio. kr. i direkte tilskud fra forbundet, hvoraf ca. 40% er generelle driftstilskud. For at kortlægge økonomien i DFIF's niveau 2 har 9 udvalgte bysammenslutninger bearbejdet deres regnskaber med udgangspunkt i regnskabsmasken. For 3 af de 9 sammenslutninger foreligger dog ikke regnskabsoplysninger fra 1995. Derfor vil fokus være på regnskabsårene 1993 og 1994, hvilket dog samtidig medfører, at det dynamiske perspektiv i analysen bliver begrænset.

Nedenfor er de 9 udvalgte bysammenslutningers indtægter og udgifter i 1993 og 1994 gengivet. Desuden er et estimat for alle bysammenslutningers konsoliderede driftsregnskab udarbejdet. Forudsætninger for dette estimat er dog, at de 9 bysammenslutninger økonomisk er repræsentative for alle.

I 1994 antages det således, at bysammenslutningerne havde indtægter i størrelsesordenen 41 mio. kr., hvoraf ca. 4 mio. kr. kom fra forbundet. At estimatet ikke præcist rammer de 6 mio. kr., som DFIF ifølge sine regnskaber videregiver, skyldes udover usikkerhed i estimatet typisk periodeafgrænsninger og nettoposteringer. Sammenslutningerne havde endvidere i 1994 samlede aktivitetsudgifter for ca. 36 mio. kr., hvilket giver godt 4 mio. kr. til rådighed til mere langsigtede dispositioner svarende til ca. 10% af de samlede indtægter.

Tabel 4.11: Bysammenslutningernes indtægter og udgifter 1993-1994

	Estimat** for niveau 2 i alt 1994 (mio. kr.)	Stikprøve* 1994 (1.000 kr.)	Stikprøve* 1993 (1.000 kr.)
Indtægter	40,5	4.290	3.713
Heraf tilskud fra DFIF	3,8	398	324
Aktivitetsudgifter i alt	36,3	3.842	3.285
Heraf aktiviteter	12,8	1.354	1.365
Heraf egne midler	2,0	209	189
Heraf administration	7,5	794	731
Heraf ejendomsdrift	14,0	1.486	999

Til rådighed for langsigtede dispositioner	4,2	448	428
Afskrivninger/hensættelser	2,6	279	232
Resultat	1,6	169	196

*Baseret på regnskaber fra 9 udtrukne bysammenslutninger.

**Estimatet er baseret på en præmis om, at de 9 bysammenslutninger er repræsentative for alle 85 bysammenslutningers økonomi.

Kun en mindre del af bysammenslutningernes samlede finansiering afhænger dog af forbundet. Således udgjorde tilskuddet i 1994 ca. 9% af de samlede indtægter, mens kommunale tilskud udgjorde 5%. I al væsentlighed kommer bysammenslutningernes indtægter fra medlemskontingenter, hvor særligt aktivitetskontingentet eller deltagergebyret spiller en afgørende rolle.

Nedenfor i figur 4.23 er sammensætningen af bysammenslutningernes udgifter vist. Det er karakteristisk at en relativ stor del af udgifterne anvendes til ejendomsdrift, hvilket sandsynligvis hænger sammen med at flere bysammenslutninger ejer og driver egne faciliteter. Udgifterne til egentlige idrætslige aktiviteter m.v. udgjorde 32% i 1994 og 37% i 1993. Ca. 20% af indtægterne anvendes til administration.

De ca. 13 mio. kr., bysammenslutningerne anvendte på aktiviteter, er nedenfor i figur 4.24 opdelt i en række udgiftskategorier efter deres relative andel. Det ses, at ca. 46% anvendes til leje af lokaler og baner, mens stævneafholdelse m.v. andrager ca. 32% af de samlede udgifter til aktiviteter. Hovedparten af aktiviteterne er altså koncentreret om at stille lokaler og baner til rådighed og afholde stævner.

4.3.3. PENGESTRØM

Pengestrømmene mellem firmaidrættens organisationer i 1994/95 er illustreret nedenfor i figur 4.25.

Der er dog et par vigtige forbehold i forbindelse med denne beskrivelse. For det første foreligger der ikke data for bysammenslutningerne i 1995. På trods heraf er følgende opstilling for niveau 1s vedkommende baseret på 1995-tal, mens niveau 2 er baseret på 1994-tal. Tilskuddene fra niveau 1 til niveau 2 var dog nogenlunde konstante i de to år, så det påvirker ikke i sig selv forholdet mellem de to niveauer. For det andet er økonomien på niveau 2 udarbejdet på grundlag af et estimat, hvor grundantagelsen er, at de 9 udvalgte bysammenslutninger økonomisk er repræsentative for alle bysammenslutninger. Holdbarheden af denne antagelse er det ikke muligt nøjagtigt at vurdere på det foreliggende datagrundlag.

Figuren kan læses på følgende måde:

Dansk Firmaidrætsforbund modtog i 1995 et tilskud fra tipsmidlerne på ca. 26 mio. kr. ud af samlede indtægter på 28 mio. kr. Næsten 7 mio. kr. blev anvendt til organisationens egen drift, herunder administration, egne aktiviteter og ejendomsdrift. Bysammenslutningerne var vigtigste hovedmodtager af tilskud, idet der blev ydet direkte tilskud i størrelsesordenen 6 mio. kr. og indirekte tilskud på 10 mio. kr. Endelig fik amtskredsene et tilskud på 1 mio. kr.

Bysammenslutningerne modtog i 1994 ca. 2 mio. kr. i tilskud fra kommunerne og godt 1 mio. kr. fra andre bidragsydere. Væsentligste indtægtskilde var dog aktivitets- og grundkontingenter fra medlemmerne, som bidrog med ca. 33 mio. kr. Til gengæld afholdt bysammenslutningerne udgifter på aktiviteter svarende til 13 mio. kr. En meget stor del af indtægterne anvendtes til sammenslutningernes drift, i alt 24 mio. kr. Det er dog væsentligt at bemærke i denne sammenhæng, at 14 mio. kr. ud af 24

mio. kr. anvendtes til ejendomsdrift, herunder drift af egne idrætsfaciliteter. Dvs. at en meget stor del af sådanne driftsomkostninger også indirekte kom medlemmerne til gode.

Figur 4.25: DFIF's pengestrøm

Bysammenslutningerne anvender 14 mio. kr, ud af de anførte 24 mio. kr. til ejendomsdrift, herunder drift af egne idrætsfaciliteter.

Afstemingsdifferencen skal vurderes på baggrund af, at bysammenslutningernes udgifter m.v, (bortset fra tilskud fra forbundet) er estimeret på basis af renskaber for 12 bysammenslutninger ud af i alt 85 bysammenslutninger.

4.4. Tværgående analyse

I det følgende fokuseres først på tre tværgående temaer, som har været omdrejningspunkter i de forudgående analyser af økonomien i organisationerne inden for Danmarks Idræts-Forbunds, Danske Gymnastik- og Idrætsforeningers og Dansk Firmaidrætsforbunds områder. Det er hensigten at fremdrage forskelle og ligheder både mellem hovedorganisationerne og forskellige organisationsniveauer herindenfor. Den tværgående analyse suppleres endvidere med et fjerde tema, aktivitetstal, som præsenterer idrætsorganisationernes særlige indsats for breddeidrætten med udgangspunkt i kvantitative opgørelser.

Følgende fire temaer vil blive diskuteret:

Idrættens finansiering.

Udgiftsstrukturen.

Den langsigtede disponering.

Aktivitetstal.

4.4.1. IDRÆTTENS FINANSIERING

De tre hovedorganisationer er grundlæggende karakteriseret ved at være fuldstændigt finansieret af tipsmidlerne. I den 8-årige periode fra 1988 til 1995 udgjorde tipsmidlerne således 96% af de samlede indtægter for såvel DIF's som DGI's vedkommende, mens tipsmidlerne udgjorde 93% af DFIF's samlede indtægter.

Samtidig har der været en kraftig vækst i modtagne tipsmidler i den undersøgte periode, idet de tre hovedorganisationers regnskabsførte tipsindtægter er steget fra 214 mio. kr. i 1988 til 497 mio. kr. i 1995. Over denne 8-årige periode har idrætsorganisationerne samlet modtaget 2.578 mio. kr. i tipstilskud, hvoraf DIF har modtaget 1.287 mio. kr (inkl. beløb til Team Danmark), DGI 1.158 mio. kr. og DFIF 133 mio. kr. Det bør dog bemærkes, at disse tal ikke stemmer helt overens med de tildelte tilskud fra Dansk Tipstjeneste på grund af periodeafgrænsninger.

Hvor finansieringsstrukturen er helt sammenlignelig for hovedorganisationernes vedkommende, afviger den på niveau 2. DIF's specialforbund som helhed er således karakteriseret ved at have betydelige egenindtægter. I årene 1993 til 1995 udgjorde den samlede tilskudsfinansiering fra DIF, Team Danmark og Undervisningsministeriet således 46% af de samlede indtægter. Tallene påvirkes dog markant af DBU's relativ høje selvfinansieringsgrad. Bortset fra DBU forøges tipsmidlernes relative andel af de samlede indtægter for specialforbundene i øvrigt til 58%. DGI's amtsforeninger er til gengæld i langt højere grad finansieret af tilskud fra DGI hovedorganisationen, idet bidraget herfra udgør 92% af de

samlede indtægter i samme periode. Firmaidrættens bysammenslutninger er mindst afhængige af tilskud fra hovedorganisationen, idet forbundets tilskud kun udgør gennemsnitligt 9% for årene 1993 og 1994.

Ikke alene er tilskudenes relative betydning forskellig på niveau 2. Der er også markante forskelle i størrelsen af indtægterne mellem niveau-2 organisationerne. DIF's specialforbund (excl. DBU) havde således i 1995 indtægter i størrelsesordenen 245 mio. kr. DGI's 24 amtsforeninger havde indtægter på mellem 89 og 106 mio. kr. i 1995 afhængig af opgørelsesmetode, og det er estimeret, at DFIF's 85 bysammenslutninger havde indtægter i størrelsesordenen 41 mio. kr. i 1994.

Den forskellige struktur på indtægtssiden afspejler strukturforskelle mellem organisationerne. DIF's specialforbund har sponsorindtægter, som medvirker til finansieringen af de eliteaktiviter, som naturligvis ikke finansieres i DGI og DFIF. Endvidere står specialforbundene for turnerings- og stævneafvikling med deraf følgende væsentlige indtægter, bl.a. ved at foreninger eller medlemmer betaler for at deltage.

Ved DGI-stævner betaler deltagerne alene kostprisen, hvorfor stævnevirksohmheden ikke bidrager til egenindtægter i DGI, og DGI's amtsforeninger modtager kun i begrænset omfang kontingentindtægter. Derfor er niveau 2's samlede indtægtgrundlag mindre end DIF's specialforbunds, og tilskud har en relativt større vægt.

DFIF består kun af to niveauer. Bysammenslutninger varetager derfor den direkte medlemsvendte aktivitet på samme måde som foreningerne tilknyttet DIF's specialforbund og DGI's amtsforeninger. Medlemmernes egen betaling for deltagelse (grund- og aktivitetskontingent) har derfor en betydelig vægt i bysammenslutningernes samlede finansiering.

4.4.2. UDGIFTSSTRUKTUREN

På niveau 1 kan anvendelsen af indtægterne sammenfattes på følgende måde:

Hovedparten af DIF's indtægter anvendes til direkte tilskud til især specialforbundene. Således blev 70% af indtægterne i 1995 anvendt til direkte tilskud til specialforbund og lovbestemte tilskud til DBU samt Team Danmark. DGI overførte tilsvarende 60% af sine indtægter til dels amtsforeningerne, dels De Danske Skytteforeninger. DFIF overførte derimod kun 26% af sine indtægter til bysammenslutninger og amtskredse i form af direkte tilskud.

DFIF gennemfører til gengæld en række aktiviteter og serviceydelser til gavn for bysammenslutninger, hvortil udgifterne i 1995 udgjorde 35% af indtægterne. DGI's tilsvarende andel var 26%, og DIF's indirekte tilskud udgjorde 20% af de samlede indtægter.

Samlet har DIF i 1995 altså anvendt 90% af indtægterne i form af direkte eller indirekte tilskud til medlemsorganisationerne (samt Team Danmark), DGI har samme år anvendt 86%, og DFIF har anvendt 61% på sådanne aktiviteter.

For alle tre hovedorganisationer gælder det, at der kan konstateres en klar tendens til, at de direkte tilskud i stigende grad omlægges fra generelle tilskud uden bindinger til øremærkede tilskud, hvis formål på forhånd er blevet aftalt. Generelle tilskud udgør dog fortsat langt den største andel af DIF-tilskuddene, ca. 1/3 af DGI's tilskud til amtsforeninger og DDS, mens DFIF's tilskud er omtrent fifty/fifty-fordelt på henholdsvis generelle tilskud og øremærkede tilskud.

De direkte tilskud har for alle tre hovedorganisationers vedkommende vist en større gennemsnitlig årlig stigningstakt end væksten i indkomstgrundlaget, dvs. at forholdsvis flere midler i dag anvendes til direkte tilskud end i udgangsåret 1988.

De indirekte tilskud til medlemsorganisationerne er for DIF's og DGI's vedkommende præget af, at "nye" aktiviteter i stigende grad prioriteres. Således har især udgifterne til projekter vist store stigninger, mens DFIF især har anvendt flere midler til stævner.

I det følgende gives en række eksempler på udgifter til konkrete aktiviteter, som hovedorganisationerne gennemfører til gavn for deres medlemsvirksomheder:

DIF brugte ca. 9,8 mio. kr. til egen uddannelsesindsats i 1995. I dette tal indgår ikke den meget omfattende uddannelsesaktivitet som finder sted i regi af bl.a. DIF's specialforbund og lokalunionerne. DIF anvendte godt 8,4 mio. kr. på egen konsulentvirksomhed i 1995, hvilket skal sættes i perspektiv af, at DIF har en omfattende konsulentvirksomhed i specialforbundene. Endelig blev 2,5 mio. kr. brugt på egne projekter i 1995.

DGI prioriterer egen uddannelsesindsats meget højt og anvendte ca. 20,6 mio. kr. hertil i 1995. I dette tal indgår ikke den meget omfattende uddannelsesaktivitet som finder sted i regi af DGI's amtsforeninger. På egen konsulentvirksomhed anvendte DGI i 1995 4,2 mio. kr. centralt, hvilket skal sættes i perspektiv af, at DGI ligesom DIF har en omfattende konsulentvirksomhed på niveau 2 (amtsforeninger). Hvad angår egne projekter anvendte DGI 6,6 mio. kr. i 1995.

DFIF brugte ca. 1,4 mio. til egen uddannelsesindsats i 1995. 2,3 mio. kr. blev brugt på konsulentvirksomhed, og her må det bemærkes, at konsulentvirksomhed i DFIF-regi gennemføres udelukkende af forbundet.

Karakteristisk for disse eksempler på udgiftsposter er, at DFIF bruger relativt store beløb på især aktiviteter såsom uddannelse og konsulentvirksomhed i forhold til deres samlede indtægter. Forklaringen er især, at DFIF varetager en række servicefunktioner direkte for bysammenslutningerne, mens henholdsvis specialforbund og amtsforeninger varetager lignende aktiviteter i forhold til foreningerne.

Endelig har hovedorganisationen anvendt en del af deres midler til egne driftsformål, herunder egne aktiviteter såsom bestyrelses- og udvalgmøder, nationalt og internationalt samarbejde og trykkerivirksomhed, administration samt ejendomsdrift. I 1995 anvendte DFIF 23% af sine indtægter hertil, DGI anvendte 9% og DIF anvendte 8%. Fælles for alle hovedorganisationer er, at den gennemsnitlige årlige stigning i de "rene" administrationsudgifter har været væsentligt mindre end væksten i indtægtsgrundlaget.

På niveau 2 udviser specialforbund, amtsforeninger og bysammenslutninger et markant anderledes udgiftsmønster end hovedorganisationerne. Dette er naturligvis en afspejling af, at niveau 2-organisationerne har helt andre opgaver end hovedorganisationerne. DIF's specialforbund anvendte således i 1995 godt 66% af sine indtægter til indirekte tilskud til klubber og medlemmer, mens DGI's amtsforeninger anvendte 48% i form af aktiviteter og serviceydelse. DFIF's bysammenslutninger anvendte derimod 32% af sine indtægter til aktiviteter.

Godt halvdelen af specialforbundenes indirekte tilskud på mindst 235 mio. kr. i 1995 blev anvendt under kategorien stævner. Denne udgiftspost indeholder også omkostninger i forbindelse med

gennemførelse af de eliteidrætsaktiviteter, der finder sted i regi af specialforbundene. På baggrund af et estimat af omkostningerne forbundet med Team Danmark-støtteberettigede aktiviteter er det anslået, at der i 1995 blev anvendt mellem 92 og 100 mio. kr. på eliteidræt. Andre væsentlige indirekte tilskud omfattede projekter, konsulenter og medlemsblad samt informationsarbejde.

Også amtsforeningerne anvender en væsentlig del (34%) af deres indirekte tilskud til stævner. I denne sammenhæng er der dog ikke tale om eliteidrætsaktiviteter, men derimod om stævner for lokalforeningerne. Sammenlignet med specialforbundene anvender amtsforeningerne ca. dobbelt så stor en andel af deres midler på henholdsvis konsulenttjenester og uddannelse. Der bør dog tilføjes, at især for den sidste kategoris vedkommende varetages denne funktion i udstrakt grad af lokalunioner i især de store specialforbund.

Endelig anvendte firmaidrættens bysammenslutninger en stor del af deres indirekte tilskud på især leje af baner og lokaler samt stævner direkte til fordel for medlemmerne.

Direkte tilskud til medlemsorganisationerne bliver kun i meget begrænset omfang ydet af DIF's specialforbund, mens de udgør en stigende andel af DGI amtsforeningernes udgifter. Således videreformidlede amtsforeningerne 19-22% (afhængig af opgørelsesmetode) af deres indtægter direkte til lokalforeningerne i 1995. En sådan stigende anvendelse af direkte tilskud skal dog ses i snæver sammenhæng med DGI hovedorganisationens stadig mere udbredte brug af øremærkede tilskudspuljer, som i stort omfang videreformidles af amtsforeningerne.

Hvis man endelig betragter niveau 2-organisationernes anvendelse af midler til egen drift synes særligt bysammenslutningerne at bruge en meget stor andel hertil - i alt 59% af deres indtægter i 1994. Det hører dog med til billedet, at en meget stor del af disse midler anvendes til ejendomsdrift, som bl.a. omfatter drift af egne idrætsfaciliteter til gavn for medlemmerne. Specialforbundene anvender 27% af sine indtægter til egen drift, mens DGI's amtsforeninger bruger ca. 23% af indtægterne i 1995.

Sammenfattende må det konstateres, at udgiftsstrukturen blandt niveau-2 organisationerne i høj grad synes at hænge sammen med deres opgaver og funktion. En meget stor del af specialforbundenes midler anvendes således til eliteidrætsaktiviteter, mens amtsforeningerne bruger hovedparten af deres midler til at servicere lokalforeningerne. Bysammenslutningernes udgifter er til gengæld koncentreret om at stille faciliteter til rådighed for de enkelte idrætsudøveres aktiviteter.

4.4.3. LANGSIGTET DISPONERING

DIF og DGI har omtrent samme andel af indtægterne tilbage, når de løbende aktivitetsudgifter er afholdt, nemlig gennemsnitligt ca. 6%. DFIF har derimod godt 16% tilbage, efter de løbende aktivitetsudgifter er afholdt.

Disse beløb står sammen med eventuel langsigtet lånoptagelse til rådighed for anvendelse til formål, hvis dispositionshorisont strækker sig ud over det enkelte regnskabsår. Det kan være i form af investeringer eller forøgelse af midlerne placeret i lånefonde bestemt til videre udlån til idrætsbyggeri o.lign. Midler, som ikke umiddelbart anvendes hertil, står som "opsvarede midler" til rådighed for anvendelse på senere tidspunkt.

Organisationerne ligner hinanden ved at have foretaget væsentlige investeringer i perioden. Disse investeringer har overvejende tilsigtet at etablere de nødvendige større rammer til aktivitetsforøgelsen og vedrører primært bygninger og tilknyttede faciliteter. DIF har valgt overvejende at finansiere

investeringerne ved optagelse af langfristede lån. DGI og DFIF har derimod betalt investeringerne med egne midler.

Til gengæld har DIF forøget sin opsparing af midler med 46 mio. kr. De står til rådighed for fremtidig anvendelse. DGI har nedbragt sin opsparing med ca. 22 mio. kr. (excl. året 1995 for hvilke to regnskabstal ikke foreligger), DFIF har brugt ca. 8 mio. kr. af tidligere opsparede midler. Til gengæld har de to sidstnævnte organisationer betalt deres investeringer "kontant."

DFIF og DGI har begge etableret lånefonde, der yder rentefrie lån til idrætsbyggeri. I DFIF er pengeoverførsler hertil af væsentlig betydning, idet knapt 9% af de samlede indtægter i perioden er anvendt som indskud i DFIF's lånefond (I DFIF's regnskabsterminologi benævnt Anlægsfonden). For DGI spiller lånefonden en relativt mindre rolle. Det giver sig udtryk i, at mindre end 1% af indtægterne i perioden er overført hertil. DIF har fra perioden, der ligger forud for undersøgelsesperioden, tilsvarende lånefonde, men har ikke overført yderligere beløb hertil i perioden.

Som tidligere illustreret adskiller DFIF sig fra DIF og DGI ved at anvende en væsentlig mindre del af sine indtægter på direkte tilskud til bysammenslutninger m.v. Til gengæld bruger DFIF en større relativ andel som indirekte tilskud og kanaliserer - som det fremgår af ovenstående - relativt set flere penge til bysammenslutningerne som lån. Det er i den forbindelse værd at bemærke, at DFIF's struktur på væsentlige punkter adskiller sig fra de to andre organisationer ved, at der kun er to niveauer, hovedorganisationsniveauet og bysammenslutningerne.

DIF og DGI har hver deres måde at tage hensyn til fremtiden på. DIF har investeret for lånte penge i stedet for at bruge sin løbende indtægt hertil. Til gengæld har DIF lagt midler til side til fremtidig anvendelse, således at der er plads til en successiv stigning i de direkte tilskud til medlemsorganisationerne i de kommende år. På den måde er der "økonomiseret med" de ekstraordinært store tilskud, der blev udloddet i 1993/1994. De jævnes så at sige ud til aktivitetsanvendelse i årene frem til år 2000. DGI har derimod betalt sine investeringer kontant, men sparer så sammenlignet med DIF i de kommende år at betale renter på lån.

DFIF har ligesom DGI betalt investeringerne ud af de løbende indtægter og sparer på samme måde at betale renter og afdrag herpå i fremtiden. Dertil har DFIF reserveret en større del til udlån. De penge "kommer tilbage igen" og kan i den forbindelse omdirigeres, hvis dette måtte anses for ønskeligt. Det gælder i hvert fald juridisk og formelt.

4.4.4. AKTIVITETSTAL

I dette afsnit belyses idrætsorganisationernes indsats for breddeidrætten med udgangspunkt i kvantitative opgørelser af følgende kategorier:

antal medlemsforeninger
antal aktivitetsmedlemmer
turneringskampe
antal kursusdeltagere
antal konsulenter

Målet med den kvantitative opgørelse af idrætsorganisationernes indsats for breddeidrætten er at synliggøre, hvorvidt stigningen i tipsmidlerne afspejles i en stigning i antallet af aktiviteter for breddeidrætten. For nogle af kategorierne omfatter talmaterialet imidlertid kun et enkelt eller ganske få år, hvorfor det ikke her er muligt at vurdere udviklingen i aktiviteten over tid.

Danmarks Idræts-Forbund

I DIF er det den enkelte forening (afdeling), der melder sig ind i det relevante specialforbund, og kun foreningens kontingentbetalende medlemmer tæller med. Til gengæld tæller hver afdeling som en hel medlemsforening i DIF's samlede foreningstal - også i flerstrengede foreninger.

Nedenfor i figur 4.26 illustreres udviklingen i antallet af medlemsforeninger i DIF.

Det fremgår tydeligt af figur 4.26, at DIF's antal medlemsforeninger er steget i perioden 1988-1995. Det kan fremhæves, at der er sket en stigning i antallet af medlemsforeninger på 9% fra 1993 til 1995.

Hvad angår aktivitetsmedlemmer gælder, at en enkelt person kan optræde som flere aktivitetsmedlemmer, hvis vedkommende dyrker flere forskellige idrætsgrene og betaler kontingent til hver af disse idrætsgrene.

I figur 4.27 illustreres udviklingen i DIF's antal af aktivitetsmedlemmer.

Hvad angår medlemstaludviklingen fra 1988 til 1995 kan der ikke peges på en klar tendens. Det kan dog fremhæves, at der i årene 1994 og 1995 har været medlemstilvækst, og at der har været en medlemstilvækst på i alt 4% i perioden 1988-1995.

Opgørelserne over DIF's turneringskampe foreligger kun for 1995, hvorfor det ikke er muligt at vurdere udviklingen over tid.

Tabel 4.12: Antallet af kampe fordelt på boldspil* (1995)

	Badminton	Basketball	Bordtennis	Fodbold	Håndbold	Volleyball
Turneringskampe	18.677	11.500	7.215	190.000	92.000	19.300
kampe	242.801	11.500	72.150	190.000	92.000	19.300
kampe inkl. stævnekampe	267.281	12.460	96.150	201.200	93.600	21.700

* Der foreligger ikke talmateriale for antallet af tenniskampe

Opgørelserne over DIF's turneringskampe medregner alene kampe mellem to hold/klubber. Specielt vedrørende badminton, bordtennis og tennis kan der i en enkelt holdmatch godt afvikles et antal kampe. I ovenstående tabel er der i tallene for kampe medregnet det kampantal, som spilles inden for hver holdkamp. To bordtennisklubber, som spiller mod hinanden, tælles eksempelvis som én kamp, men der spilles i alt 10 kampe pr. holdkamp.

Derudover afvikler specialforbundene et antal kampe i forbindelse med stævner. Disse kampe afvikles i forbindelse med finalestævner, som overbygning på turneringerne eller som landsdelsmesterskaber - eksempelvis fyens mesterskaberne m.v.

Tallene for kampe inkl. stævnekampe er således det samlede antal kampe, der afvikles i de nævnte specialforbunds regi.

I det følgende vurderes udviklingen i antallet af deltagere på kurser i DIF-regi.

DIF's kurser i perioden 1988-1995 har været af meget forskellig karakter. Nogle er 3-4 timers kurser, andre kurser er af over 50 timers varighed og løber over en længere periode.

Specielt siden 1992 har der været et stigende antal af kursusdeltagere i DIF-regi.

Hvad angår udviklingen i antallet af fuldtidsansatte konsulenter i DIF er der sket over en firedobling fra 1988 til 1995. I specialforbundene var der i 1995 49 konsulenter mod 11 konsulenter i 1988. I hovedorganisationen var der i 1995 27 konsulenter mod 6 konsulenter i 1988.

Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger

For DGI gælder for de fleste kategorier, at der alene foreligger opgørelser for årene efter 1992, da DDGU og DDSG&I blev fusioneret til det nuværende DGI og De Danske Skytteforeninger (DDS) blev associeret til DGI. Derfor har det ikke været muligt at belyse udviklingen i hele perioden 1988-1995.

I DGI er et aktivitetsmedlem en person, der betaler kontingent til en én- eller flerstrengt forening, der er medlem af DGI. Hvis en flerstrengt forening består af afdelinger, der ikke er juridisk og politisk selvstændige, tæller alle foreningens medlemmer med i DGI - også selv om kun en enkelt afdeling gør brug af DGI's tilbud. Hvis afdelingerne i en flerstrengt forening derimod er juridisk og økonomisk selvstændige, kan de melde sig ind og ud af DGI efter eget ønske, og tæller kun med deres respektive medlemmer.

DGI optager også efterskoler, højskoler m.fl. som medlemmer.

I 1994 havde DGI 5.168 medlemsforeninger, mens der var 5.383 medlemsforeninger i 1995.

Da medlemsforeningsopgørelserne fra DGI foreligger kun for 1994 og 1995, kan det alene sluttes om udviklingen i DGI's medlemsforeninger, at antallet af medlemsforeninger er øget i 1995 i forhold til det foregående år.

Hvad angår aktivitetsmedlemmer gælder, at en enkelt person kan optræde som flere aktivitetsmedlemmer, hvis vedkommende dyrker flere forskellige idrætter.

Udviklingen i DGI's medlemstal illustreres med figur 4.29.

Der har således været medlemstilvækst i DGI i årene 1994 og 1995. Medlemstilgangen fra 1993 til 1995 udgør i alt 3%.

I DGI tælles alle spillede kampe med betalende hold/personer med som kampe. Der tælles vel og mærke i kampe og ikke i matches.

I tabel 4.13 nedenfor er opgjort antal spillede kampe inden for de 7 boldspil i 1995.

Tabel 4.13: Antallet af spillede kampe fordelt på boldspil (1995)

Badminton	Basketball	Bordtennis	Fodbold	Håndbold	Tennis	Volleyball
238.578	1.500	74.393	92.755	30.854	15.360	6.611

Hvad angår kursusdeltagelse i DGI-regi deltog i 1995 i alt 49.076 personer i DGI's kurser på amtsplan. De fleste deltagere var på kurser inden for gymnastik (11.016 deltagere) samt uddannelse og kultur (11.567 deltagere). På landsplan deltog i alt 12.531 personer på kurserne. Også på landsplan var det

største deltagerantal inden for gymnastikkurser (5.960 deltagere) og uddannelses- og kulturkurser (1.104 deltagere).

For DGI foreligger der kun tal for antallet af konsulenter for årene 1994 og 1995, og i disse to år er der stort set det samme antal amtskonsulenter, nemlig h.h.v. 48 og 46 konsulenter (optalt på en vilkårlig dag det pågældende år). I 1994 var der 6 landskonsulenter, mens der i 1995 var 5 landskonsulenter i DGI.

Danmarks Firmaidrætsforbund

For at kunne optages i DFIF som en bysammenslutning skal ansøgeren mindst kunne opfylde følgende betingelser:

Ansøgeren skal have en bestyrelse på mindst 5 medlemmer.

Ansøgeren skal bestå af personer fra mindst 10 firmaklubber, 50 enkeltmedlemmer eller 100 aktivitetsmedlemmer.

Og endelig skal ansøgeren have mindst 1 turnering, mesterskab, motionsaktivitet el. lign.

Nedenfor i figur 4.30 illustreres udviklingen i antallet af bysammenslutninger i DFIF.

Det fremgår ganske tydeligt af figuren, at DFIF's antal bysammenslutninger er steget i perioden 1988-1995. Der har været en stigning i antallet af bysammenslutninger på i alt 16% fra 1988 til 1995.

Hvad angår aktivitetsmedlemmer gælder, at en enkelt person kan optræde som flere aktivitetsmedlemmer, hvis vedkommende dyrker flere forskellige idrætter.

I figur 4.31 illustreres udviklingen i DFIF's antal af aktivitetsmedlemmer.

Hvad angår udviklingen fra 1988 til 1995 kan der ikke peges på en klar tendens. Som det fremgår af figur 4.31 var der en stigning i antallet af aktivitetsmedlemmer fra 1988 til 1992. I 1993 var der et fald i medlemsantallet, mens der igen var medlemstilvækst i 1994 og 1995. I perioden 1988-1995 var der en medlemstilvækst på i alt 20%.

I det følgende vurderes udviklingen i antallet af deltagere på kurser i DFIF-regi.

Der kan ikke peges på en generel udviklingstendens i kursusdeltagerantallet i perioden 1988-1995. Der har dog været en stor stigning i antallet af kursusdeltagere i årene 1991, 1994 og 1995. Der har været en markant stigning i kursusdeltagerantallet på i alt 132% fra 1988 til 1995.

DFIF havde i 1988 5 konsulenter, i 1994 var antallet steget til 9 konsulenter og i 1995 havde DFIF 10 konsulenter. Således har DFIF fordoblet konsulentantallet fra 1988 til 1995.

Aktivitetstal - sammenfattende

Det er ikke muligt at opstille en entydig konklusion omkring sammenhængen mellem stigningen i tipsmidlerne og den særlige indsats for breddeidrætten på grundlag af de kvantitative opgørelser. Dette skyldes dels manglende data, dels at der ikke fra idrætsorganisationerne er opstillet målsætninger om et bestemt årligt aktivitetsniveau.

De tre idrætsorganisationers opgørelser hviler endvidere på meget forskellige grundlag, hvorfor der må tages forbehold for sammenligninger på tværs.

Set i dette lys kan aktivitetsanalysen sammenfattes i følgende punkter:

Alle tre idrætsorganisationer har haft tilgang af medlemsforeninger. DIF's tilgang af medlemsforeninger fra 1988 til 1995 er på 16%. DFIF's tilgang af bysammenslutninger i samme periode er ligeledes på 16%. For DGI foreligger der kun tal for 1994 og 1995. I 1995 var der en tilgang på 215 foreninger.

DIF har haft en medlemstilvækst på i alt 20% i perioden 1988-1995, DGI har haft en medlemstilvækst på 3% fra 1993 til 1995, og DFIF har haft en medlemstilvækst på i alt 20 % i perioden 1988-1995.

Hvad angår udviklingen i antallet af kursusdeltagere, har der i DIF-regi været en stigning på 51% fra 1988 til 1995.

Specielt siden 1992 har DIF haft et stigende kursusdeltagerantal. DFIF har haft en stigning i antallet af kursusdeltagere på 132% fra 1988 til 1995.

5. Målsætninger og målfrielse hos DIF

Formålet med dette kapitel er at gennemføre en målfrielseevaluering af aktiviteter inden for organisationer tilknyttet Danmarks Idræts-Forbund, dvs. hovedorganisationen selv, specialforbund og medlemsforeninger.

Evalueringen baseres på de målsætninger, som dels er kortlagt gennem interview med specialforbund og DIF, dels er kortlagt i foreningsundersøgelsen. Herefter vil graden af målfrielse blive analyseret, ligeledes med udgangspunkt i interview, øvrigt materiale og foreningsundersøgelsen.

Evalueringen kompliceres af, at en række af DIF's målsætninger ikke kan indfries på ét niveau, men inkluderer flere niveauer. DIF's aktiviteter på niveau 1 er således dels at varetage nogle overordnede interesser/aktiviteter, der går på tværs af specialforbundene, dels at repræsentere og rådgive specialforbundene i generelle anliggender. Hovedparten af aktiviteterne i organisationen gennemføres imidlertid på niveau 2 og 3, hvorfor en vurdering af målfrielsen typisk vil fordrer en analyse på tværs af de tre niveauer.

Eksempelvis kan DIF kun indirekte (eksempelvis via uddannelse, rådgivning og økonomiske incitamenter) påvirke indfrielsen af de målsætninger, der vedrører de specifikke sportslige aktiviteter - herunder specialforbundenes konkrete anvendelse af de økonomiske ressourcer, der kanaliseres fra niveau 1 til niveau 2. Indfrielsen af mange målsætninger fordrer således, at specialforbundene (niveau 2) og lokalforeningerne (niveau 3) har arbejdet for at indfri de pågældende målsætninger.

Kapitlet afsluttes derfor med en sammenfatning, der beskriver "konsistensen" i målsætninger vertikalt i organisationshierarkiet samt dets betydning for målfrielsen.

Kapitlet er struktureret således, at der først gives en kort introduktion til DIF, derefter analyseres identifikation af målsætninger, sammenholdelse af målsætninger med ressourceanvendelse og målfrielse på niveau 1. Tilsvarende struktur anvendes ved beskrivelsen af niveau 2 og niveau 3.

5.1. Baggrund og organisation

Danmarks Idræts-Forbund fejrer sit 100 års-jubilæum i 1996. Efter at den "engelske sport" eller konkurrenceidrættens havde vundet udbredelse i byerne i takt med øget urbanisering, bragte de mange

nye klubber og eksisterende foreninger orden i egne rækker ved at etablere et nyt forbund.

Aktiviteterne var fra starten i centrum, og der skulle konkurreres på lige vilkår mod andre. Det internationale aspekt var fra starten væsentligt for det nye forbund.

I dag er disse principper fastholdt i DIF, og kernen i forbundet er opdelingen i specialidrætter, idet den væsentligste drivkraft for de frivillige ledere og aktive er engagementet og interessen for den enkelte idrætsgrens særegenhed. Kun nationale forbund for enkelte idrætsgrene optages som medlemmer af DIF, dog har DIF fire tværidrætslige forbund, herunder f.eks. Dansk Arbejder Idrætsforbund. I alt 57 specialforbund rummer omkring 100 forskellige idrætsdiscipliner.

Den internationale opgavevaretagelse hos såvel DIF som specialforbundene er en central aktivitet, herunder doping, idrætslægeordning, afholdelse af internationale mesterskaber m.v.

Specialforbundene er typisk organiseret i lokalunioner eller distriktskredse, der regionalt organiserer turneringer, stævner og uddannelses tilbud.

DIF har endvidere amtsudvalg, der varetager idrættens fælles interesser på amtskommunalt niveau. På det primærkommunale område fungerer idrætssamvirkerne som paraply for klubber og foreninger i lokalområdet. Endelig er der foreningerne, der er den grundlæggende organisatoriske enhed i organisationsfællesskabet. Knap 11.000 foreninger og knap 1,6 millioner aktive medlemmer er således tilsluttet medlemsforbund af DIF.

5.2. DIF (niveau 1)

5.2.1. IDENTIFIKATION AF MÅLSÆTNINGER

To typer af målsætninger kan identificeres hos DIF:

For det første en gruppe af målsætninger, der udspringer af DIF's idegrundlag. Denne type af målsætninger er typisk af overordnet karakter.

For det andet en gruppe af målsætninger, der indeholder nogle idrætsspecifikke målsætninger, og som typisk er karakteriseret ved at være instrumentelt orienterede. Disse instrumentelle målsætninger er typisk delmålsætninger, der dels tjener til at understøtte målsætninger blandt de to førstnævnte grupper, dels skal understøtte de idrætsspecifikke målsætninger blandt specialforbund og foreninger.

DIF's overordnede målsætninger kan naturligt henføres til DIF's idegrundlag, der består af tre hovedelementer: Idræt for alle, den frivillige basis og idrættens samfundsmæssige betydning. Hovedelementerne kan formuleres i følgende overordnede målsætninger:

Muligheden for at dyrke idræt gennem hele livet skal fremmes.

Der skal sikres en bred vifte af aktiviteter, som sikrer idrætsudfoldelse for de mange, uanset alder, køn, sociale og fysiske forudsætninger.

Muligheden for fordybelse i idrætten med henblik på at afprøve grænser såvel fysisk som psykisk skal understøttes.

Den frivillige basis i idrætsarbejdet skal fremmes med udgangspunkt i idrætsforeningerne og

specialforbundene med henblik på at sikre, at idrætslivet fortsat hviler på frivillighed, demokrati og en åben kultur, hvor alle inddrages og gives ansvar uanset alder, køn, sociale og kulturelle forskelle.

Med udgangspunkt i idrættens centrale samfundsmæssige betydning skal DIF indgå i et samarbejde med det offentlige og andre om løsning af samfundsmæssige opgaver, eksempelvis ved at fremme muligheden for at dyrke idræt blandt dårligt stillede grupper i befolkningen. Det er imidlertid afgørende for DIF, at idrættens autonomi bevares.

I et såkaldt Politikatalog har DIF formuleret sine politiske mål og handlingsplaner i 17 politiske hovedområder. Formålet med Politikataloget er, at det skal tjene som arbejds- og evalueringsværktøj dels for DIF's bestyrelse og administrative ledelse, dels for DIF's repræsentantskab med henblik på at sikre indfrielse og justering af målsætninger. Endvidere er det et centralt mål med Politikataloget, at dets strategiperspektiv og metode skal inspirere specialforbundene til at gennemføre lignende strategiske tiltag, hvor strategi, målsætninger og handlingsplaner formuleres i sammenhæng.

De 17 politiske hovedområder retter sig både mod idrætslivets målgrupper i befolkningen samt mere tværgående og temaorienteret. Af målgrupper er anført børn, unge, voksne, ældre, eliteidrætsudøvere og befolkningsgrupper med særlige behov. Som eksempel på tværgående og temaorienterede hovedområder kan anføres miljø og fysisk planlægning, internationale opgaver, sundhed, uddannelse og information og medier.

Hvert af de 17 politiske hovedområder præsenteres i et særskilt afsnit, hvor hovedområdet 1) relevans og indhold motiveres i en baggrundsbeskrivelse, hvorefter følger 2) formulering af DIF's overordnede politik, der følges op af en opstilling af 3) overordnede målsætninger, 4) operationelle målsætninger for DIF samt endelig 5) krav til samfundets bidrag til målfrielsen, oftest rettet mod det offentlige.

For hvert hovedområde er der således opstillet en række målsætninger, ofte 5-10 for hvert område.

Det vil derfor sprænge rammerne for dette afsnits beskrivelse af målsætninger at gengive dette trecifrede antal målsætninger i sin fulde ordlyd, hvorfor der alene i dette indledningsafsnit skal fremhæves de hovedområder, hvor DIF på niveau 1 principielt er i stand til at realisere målsætningerne. De pågældende hovedområder er 1) Miljø og fysisk planlægning, 2) Internationale opgaver, 3) Befolkningsgrupper med særlige behov, 4) Uddannelse, 5) Sundhed og 6) Information og medier.

Under miljø og fysisk planlægning er det målsætningen,

at fremme idrætsbyggeri, klubfaciliteter og væresteder, først og fremmest gennem DIF's deltagelse i lokale- og anlægsfonden,

at varetage idrætslivets interesser i debatter og politiske spørgsmål, eksempelvis i forhold til støj, natur etc., samt konkret fremme forskning og udredning, der kan kortlægge miljø- og planlægningsaspekter i forbindelse med idrætsudøvelsen og

at fremme bevidstheden om planlægningens betydning lokalt og regionalt.

Internationalt skal DIF arbejde for,

at traktatfæste idrætten inden for EU i lighed med det øvrige kulturelle område,

at fremme danske idrætslederes varetagelse af ledelseposter inden for idrættens organisationer og

at fremme afholdelsen af internationale idrætsbegivenheder i Danmark.

Muligheden for at dyrke idræt blandt befolkningsgrupper med særlige behov skal styrkes gennem,

at der etableres et landsdækkende samarbejde mellem idrætsforeninger og lokale asylcentre/flygtningelandsbyer, blandt andet ved at ansætte flygtningekonsulenter, der skal formidle dette samarbejde,

at samarbejdet mellem handicapidrættens egne organisationer og den øvrige idrætsbevægelse styrkes og

at idrætsforeningerne øger samarbejdet med distriktpspsykiatrien og relevante institutioner med henblik på at stimulere sindslidende til

at dyrke idræt.

Uddannelsesaktiviteterne i DIF skal styrkes blandt andet ved,

at antallet af kursister, der benytter sig af DIF's og specialforbundenes uddannelses tilbud er fordoblet inden år 2000,

at alle specialforbund hvert år anvender dele af DIF's uddannelsessystem,

at mindst halvdelen af specialforbundene i 1995 - i et samarbejde med DIF - har udviklet et koncept for uddannelse af forenings- og forbundsledere og

at der inden udgangen af 1994 er udgivet/produceret fælles uddannelsesmaterialer med 15 specialforbund.

Målsætningerne inden for sundhed er blandt andet,

at fremme etableringen af idrætsklinikker i offentligt regi,

at fremme den idrætsmedicinske efteruddannelse,

at indgå i idrætsrelevante holdningspåvirkende og sundhedsforebyggende kampagner og

at samarbejde med folkeskolerne med henblik på at forebygge idrætsskader blandt børn.

Under information og medier er det målsætningen,

at styrke dækningen af dansk idræt i tv, blandt andet med henblik på

at gøre denne dækning mere alsidig,

at styrke markeringen af idrætten i den løbende samfundsdebat og

at sikre en bedre intern informationsstruktur med henblik på at styrke samspillet mellem DIF og specialforbundene.

DIF's målsætninger, der er angivet ovenfor, repræsenterer de væsentligste målsætninger under de pågældende seks hovedområder. De er ikke udtømmende beskrevet, og endvidere er der et betydeligt antal målsætninger under de resterende hovedområder, omend målfrielse under disse hovedområder i højere grad er specialforbundenes og foreningernes ansvar.

På baggrund af målsætningerne under de 17 hovedområder kan nogle centrale, principielle iagttagelser gøres:

For det første er målsætningerne temmelig brede i deres formulering. For hovedområdet 'Børn' hedder det således blandt andet, at der skal skabes konkurrencetilbud på alle niveauer til børn, og at børn i højere grad skal gives indflydelse på deres egne aktiviteter. Selv om der er undtagelser blandt nogle af hovedområderne, er Politikataloget således præget af målsætninger af en så generel karakter, at det umiddelbart giver vanskeligheder med præcist at vurdere, hvorvidt de er opfyldt eller ej.

For det andet er de operationelle delmålsætninger hos DIF ligeledes bredt formulerede. I forhold til "Børn" hedder det, at der skal udgives materialer om nye stævne- og konkurrenceformer, at samarbejder mellem specialforbundene om tværidrætslige arrangementer skal støttes, eller at der i samarbejde med Dansk Skoleidræt og specialforbundene skal udvikles tilbud, som kan fremme samarbejdet mellem skoleidrætten og foreningsidrætten.

For det tredje er hovedparten af målsætningerne orienteret mod målgrupper, som DIF ikke har direkte berøring med, fordi specialforbund og medlemsforeninger varetager disse opgaver.

Anvendelsen af de brede målsætninger både overordnet samt i forhold til DIF's konkrete aktiviteter vurderes blandt andet at bero på, at udformningen af Politikataloget er det første forsøg hos DIF på at sammenkæde strategi, målsætninger og handlingsplaner. Det er naturligt, at denne proces tager tid, hvorfor det er forventeligt, at Politikatalogets målsætninger og handlingsplaner i fremtiden bliver stadig mere præcise, efterhånden som DIF opbygger erfaringer med anvendelsen af kataloget i forbindelse med DIF's løbende fornyelse og evaluering af de 17 hovedområder.

Hertil kommer, at DIF's relation til specialforbundene er karakteriseret ved, at DIF - som en traditionel paraplyorganisation - har begrænset styringsmulighed over for specialforbundene, hvorfor DIF i vid udstrækning skal søge dialog med specialforbundene, omend DIF i allokeringen af ressourcer og i forbindelse med rådgivnings- og uddannelsesaktiviteterne har søgt at fremme Politikatalogets målsætninger. Denne indirekte styrings- og påvirkningsmulighed uddybes senere.

De eksterne politiske krav, som er stillet til idrættens hovedorganisationer i forbindelse med ændringerne af tips- og lottoloven har spillet en væsentlig rolle i forbindelse med formuleringen af såvel de overordnede som de mere operationelle målsætninger. En række centrale elementer i Politikataloget synes således bl.a. at være inspireret af analyse og anbefalinger, som fremlagt i Breddeidrætsudvalgets betænkning fra 1987.

Selv om disse målsætninger er bredt formulerede, som indledningsvis beskrevet, har DIF endvidere søgt at anvende målsætningerne som sømærker i forbindelse med fastlæggelse af principper for fordeling af de økonomiske midler. Således skriver DIF's adm. direktør Karl Christian Koch i sine afsluttende bemærkninger til Folketingets Kulturudvalg i forbindelse med den årlige breddeidrætsredegørelse for 1995, at:

"Danmarks Idræts-Forbunds hidtidige erfaringer med Folketingets ønske om en særlig indsats for breddeområdet har været yderst positive, og det kan konstateres, at der gennem stimulare/støtte/styreprincippet er opnået en lang række målbare resultater til gavn for breddeidrætten inden for Danmarks Idræts-Forbund."

Interview med DIF's ledelse understreger også, at DIF har lagt stor vægt på at indfri disse eksterne politiske målsætninger, hvorfor målsætningerne også vil indgå med central vægt i dette kapitels målindfrielsesevaluering.

5.2.2. MÅLSÆTNINGER OG PRIORITERING AF RESSOURCER

I dette afsnit skal ovenstående målsætninger sammenstilles med DIF's økonomi og ressourceanvendelse, der er kortlagt i kapitel 4. Målet er således at vurdere, i hvilket omfang de skitserede målsætninger er synlige i forbindelse med DIF's prioritering og allokering af økonomiske ressourcer.

For DIF's vedkommende viste kapitel 4 blandt andet,

at de generelle tilskud til specialforbundene udgør hovedparten af de direkte tilskud til forbundene,

at der dog samtidig har været en markant procentvis stigning i de årlige øremærkede tilskud på gennemsnitligt 50% om året, omfattende tilskud til blandt andet specialforbundenes breddeidrætsarbejde, nedsættelse af kursuspriser og internationalt samarbejde,

at der blandt nogle af de indirekte tilskud har været en markant procentvis stigning, blandt andet i forbindelse med udgifter til projekter, konsulentvirksomhed og information/PR,

at uddannelsesaktiviteterne er den største enkeltpost blandt de indirekte tilskud og

at der kan konstateres den største vækst blandt indirekte tilskud til "nye" aktiviteter (eksempelvis projekter og decentral konsulentvirksomhed).

Væksten i de indirekte tilskud vidner om, at både de politiske målsætninger i forbindelse med tipslovens vedtagelse, DIF's overordnede målsætninger og Politikatalogets målsætninger sætter sig igennem under de indirekte tilskud og i form af stigningen blandt de øremærkede tilskud. Der kan således konstateres en umiddelbar sammenhæng mellem målsætninger og udviklingen i ressourcer, blandt andet i forhold til nogle af de udgiftsposter, der viser en særlig høj relativ stigningstakt, sammenlignet med den gennemsnitlige udvikling.

DIF har endvidere gennem øremærkede direkte tilskud søgt at indfri målsætningerne under hensyntagen til specialforbundenes egne dispositioner og målsætninger. De øremærkede tilskud indeholder et betydeligt element af en "gulerod", idet forbundene kan søge om projektmidler, ansættelse af breddekonsulenter etc. De øremærkede tilskud muliggør, at DIF kan påvirke specialforbundene på et frivilligt grundlag til egenhændigt at indfri de målsætninger, der er angivet ovenfor.

Det er dog væsentligt at bemærke, at øremærkede tilskud fortsat kun udgør en meget lille andel af de samlede tilskud. Størrelsesmæssigt er de generelle tilskud stadig den største udgiftspost i DIF's anvendelse af de årlige tipsmidler. På den baggrund er det derfor relevant at vurdere nærmere, hvorledes DIF fordeler tipsmidlerne i form af generelle tilskud til medlemsforbundene, dvs. både til

specialforbund, associerede forbund og tværgående specialforbund.

Fordelingen af tipsmidler i form af generelle tilskud sker med udgangspunkt i en fordelingsnøgle, der blev vedtaget i 1990, og som baseres på en opgørelse af medlems- og foreningsantallet, vurdering af breddearbejdet, uddannelsesaktiviteter, landsholdsarbejde, elitearbejdets økonomiske ressourcekrav og mesterskabsafviklinger. I 1993 introduceres endvidere et aktivitetsbegreb i fordelingsnøglen, der indebærer at forbundene får udbetalt et tilskud i forhold til antallet af godkendte aktiviteter. Dansk Boldspil Union har således én aktivitet (fodbold), mens Dansk Volleyball Forbund har to aktiviteter (volleyball og beach volley).

Fordelingsnøglen er opdelt i tre grupper:

administration (20% af de årlige tipsmidler),
breddearbejde (50% af midlerne) og
konkurrencearbejde (30% af midlerne).

Midler til administration baseres dels på et aktivitetstilskud, idet det enkelte specialforbund som anført kan have forskellige aktiviteter organiseret under sig, dels et foreningstilskud, der opgøres med udgangspunkt i det enkelte forbunds antal af medlemsforeninger.

Fordelingsnøglen giver følgende fordeling af budgettet for 1995/96:

Budgetposter 1995/96	Mio. kr.	Andel	Art
Grundtilskud (aktiviteter)	12.152	10%	Administration
Foreningstilskud	12.152	10%	
Breddetilskud	36.456	30%	Breddearbejde
Medlemstilskud	24.304	20%	
Konkurrencetilskud	36.456	30%	Konkurrencearbejde
I alt	121.520	100%	

Der skal ikke redegøres i detaljer for DIF's fordelingsnøgle. I stedet skal fremhæves de fundamentale tilskudsprincipper, der har betydning for en vurdering af sammenhængen mellem målsætninger og allokering af ressourcerne.

For det første er det tydeligt, at fordelingsnøglen kombinerer principper, der tildeler ressourcer til de små forbund på bekostning af de store, med principper, hvor ressourcerne tværtimod tilgår de store forbund. De små forbund har således fordel af den del af administrationstilskuddet, der beregnes med udgangspunkt i aktivitetsbegrebet (det såkaldte grundtilskud). Foreningstilskuddet beregnes derimod ud fra den årlige medlemsindberetning til DIF, hvilket betyder, at de store forbund får et større tilskud på grund af et større antal medlemmer. Ligeledes baseres 60% af de midler, der indgår i breddearbejdet på kriterier, der kan komme de små forbund til gode (struktur, aldersgruppe m.m. og uddannelsesaktiviteter). Sammenlagt virker fordelingsnøglen til fordel for de små forbund.

For det andet indgår der i fordelingsnøglen nogle basale kvantitative, objektive vurderingskriterier, der inden for på forhånd fastlagte rammer supplerer med en subjektiv vurdering. De objektive kriterier er baseret på en opgørelse af antallet af foreninger og antallet af medlemmer i det enkelte forbund, mens en subjektiv vurdering indgår i forbindelse med vurderingen af breddearbejdet, hvor eksempelvis uddannelsesaktiviteter vurderes af DIF gennem en censor-lignende ordning. DIF har således udpeget to centralt placerede personer (et bestyrelsesmedlem og DIF's adm. direktør) til at give point i forhold til fordelingsnøglen's kvantitative vurderingskriterier, hvorefter det subjektive element i

fordelingsnøglen fremkommer - og på den baggrund fremlægge den årlige fordeling af generelle tilskud til forbundene for DIF's bestyrelse.

Fordelen ved denne allokeringskonstruktion er,

at censorordningen er administrativt enkel og ubureaukratisk, idet allokeringen af økonomiske midler er "a-politiseret". Dette er muliggjort i kraft af, at specialforbundene har accepteret bestyrelsesmedlemmets og den adm. direktørs troværdighed og uvildighed,

at fordelingsnøglen åbner for en tildeling af ressourcer ud fra en vurdering af forbundenes faktiske behov,

at fordelingen af ressourcer sker i dialog med det enkelte forbund, idet det enkelte forbunds fordelingsnøgle tages op til dybtgående vurdering minimum hvert 5. år, samtidig med at der sker en årlig ajourføring af objektive data hvert år for alle forbund (eksempelvis via sidst ajourførte medlemstal),

at muligheden for dialog mellem DIF's censorer og forbund understreges af, at specialforbundene hvert år egenhændigt kan henvende sig til DIF, hvis forbundet vurderer, at de har gennemført aktiviteter, der berettiger til flere point og

at fordelingsnøglen er vanskelig at "spekulere i" for det enkelte forbund, idet fordelingsnøglen foruden de kvantitative vurderingskriterier rummer et element af en subjektiv vurdering, blandt andet af breddearbejdet i forbundet. Som rettesnor for denne subjektive vurdering indgår således en vurdering af udviklingen i det generelle niveau blandt samtlige specialforbunds breddearbejde, hvorfor karaktergivningen ikke alene gives efter en absolut skala, men tillige efter en relativ.

Ulempen ved fordelingsnøglen kan være,

at DIF's allokeringmekanisme i en vis udstrækning er personafhængig,

at markante omprioriteringer vanskeligere kan gennemføres på grund af fordelingsnøglens afhængighed af specialforbundenes tillid til og accept af censorvirksomheden,

at specialforbundene ikke er forpligtet til i praksis at disponere over det modtagne tilskud i overensstemmelse med fordelingsnøglens point, hvilket kan vanskeliggøre en målfrielse hos DIF på niveau 1,

at fordelingen af midler fremstår som en ugennemskuelig allokeringmekanisme for specialforbundene og den demokratisk valgte ledelse, hvorfor DIF får et image af en centralistisk organisation og

at DIF ændrer karakter fra at være en overvejende paraplyorganisation til i højere grad at være en aktiv mod- og medspiller i forhold til specialforbundenes dispositioner og målsætninger.

Det skal bemærkes, at sidstnævnte ulempe også kan udlægges som en fordel alt efter, hvorledes DIF's strategiske rolle vurderes, hvilket dels udtrykker et dilemma i forhold til en vurdering af fordelingsnøglen, dels understreger, at en værdifri og objektiv allokeringmekanisme næppe kan konstrueres.

Sammenhængen mellem målsætninger og prioritering af ressourcer kan sammenfattende vurderes ud fra dels udviklingen i de indirekte og direkte tilskud, dels ovenstående afvejning af fordele og ulemper ved fordelingsnøglen.

Det kan konkluderes, at der kan konstateres en positiv sammenhæng mellem udviklingen i indirekte tilskud og de opstillede målsætninger. De opstillede målsætninger og markante stigninger i eksempelvis øremærkede direkte tilskud hænger ligeledes godt sammen.

Hvad angår sammenhængen mellem målsætninger og de generelle direkte tilskud synes incitamentstyringen i mindre grad at være afgørende for realisering af de opstillede målsætninger. Fordelingsnøglen synes snarere at være en allokeringmekanisme, som sikrer en fordeling af midler, der af de mange interessenter ikke anses i urimelig grad at favorisere eller forfordle nogen. Imidlertid kan den nærmere sammenhæng mellem målsætninger og fordelingsnøglens allokering af midler først vurderes, når specialforbundenes målindfrielse kortlægges. Specialforbundene er således ikke bundet til at disponere over de modtagne tilskud i overensstemmelse med fordelingsnøglens points, hvorfor DIF's påvirkning via fordelingsnøglen først og fremmest er indirekte.

5.2.3. MÅLINDFRIELSE

Vurderingen af målindfrielsen kompliceres - som anført tidligere - endvidere af, at de opstillede målsætninger - både DIF's egne overordnede målsætninger, men også de eksterne politiske krav - er bredt formulerede og forholdsvis ukonkrete. En vurdering af målindfrielsen vil for indeværende følgelig afgrænse sig til DIF's selvevaluering af målindfrielsen for de målsætninger, der kan realiseres af DIF selv på niveau 1.

Der eksisterer ingen systematisk, samlet evaluering af DIF's målindfrielse i forhold til de opstillede målsætninger og handlingsplaner, som udtrykt i Politikataloget. De konkrete handlingsplaner er dog blevet gennemført stort set i fuldt omfang - vel at mærke hvad angår aktiviteter og målsætninger, som DIF selv er ansvarlige for at gennemføre.

I relation til den særlige indsats for breddeidrætten i forhold til de eksterne politiske krav kan DIF's egne aktiviteter beskrives under følgende overskrifter:

Udvikling, omstilling og forsøg inden for det lokale idrætsliv:

Etablering af såkaldt 'UFO-pulje', der siden 1992 har bevilget tilskud til godt 400 projekter i det lokale foreningsliv inden for satsningsområder såsom nye aktiviteter og stævneformer, idræt i nærmiljø, idræt og demokrati m.v.

Etablering af tilskudspulje til specialforbundenes breddeidrætsarbejde, fortrinsvis orienteret mod at tilvejebringe materiel til idrætsklubber med henblik på at nedbringe adgangsbarriererne for unges deltagelse i idrætsaktiviteter.

Idrætssvage grupper:

Etablering af egen flygtningekonsulenttjeneste, der målretter indsatsen mod dels at introducere flygtninge til idrætsforeningerne, dels forberede klubberne på at modtage denne gruppe.

Afholdelse af konference om sindslidende og idræt.

øget fokus på handicapområdet gennem Dansk Handicap Idræts-Forbund.

Indsats overfor arbejdsledige, kontanthjælpsmodtagere og ældredræt.

Uddannelsesvirksomhed:

DIF's egen uddannelsesvirksomhed omfatter 20.000 kursister om året, og specialforbundenes uddannelsesvirksomhed omfatter yderligere 20.000 kursister om året.

Midler er blevet afsat til at billiggøre kurser og andre uddannelsesaktiviteter, som gennemføres af specialforbund for trænere/instruktører samt ledere. Det er vurderingen, at ca. 14.000 af 20.000 deltagende kursister i specialforbundsregi således har fået nedsat kursusprisen. Siden 1988 har der været en stigning i antallet af DIF's kurser på knap 60%, og et forsigtigt skøn viser samme stigningstakt hos specialforbundene.

Endvidere bistår DIF's udviklingsafdeling specialforbundene med at udvikle nye kursusformer og uddannelser.

Rådgivning og konsulentvirksomhed:

Etablering af egen regional konsulenttjeneste.

Fra 1995 bliver øremærkede direkte tilskud givet til specialforbundenes ansættelse af breddeidrætskonsulenter - et tilbud der foreløbigt har resulteret i 42 deleller heltidsansatte konsulenter i 20 af 57 medlemsforbund.

Det er karakterstisk for indsatsen i forhold til de eksterne politiske krav, at hovedparten af indsatsen gennemføres af specialforbundene med tilskud fra DIF. Imidlertid har DIF på flere områder selv taget initiativer, der ligger ud over den traditionelle rolle som paraplyorganisation. Det bedste eksempel herpå er den direkte indsats i forhold til igangsætning af flygtninge og deres integrering i idrætsforeningerne.

Det kan således konstateres,

at en række af de eksterne politiske krav, som blev formuleret i forbindelse med Breddeidrætsudvalgets arbejde, i dag genfindes i såvel DIF's overordnede målsætninger som i Politikatalogets hovedområder,

at målsætningerne specielt sætter sig igennem via den markante udvikling blandt enkeltstående udgiftsposter såsom øremærkede tilskud til projekter, konsulentbistand, kursusgodtgørelse etc.

at fordelingsnøglen som allokeringmekanisme for hovedparten af de direkte tilskud ikke i sig selv sikrer en realisering af en række af de opstillede målsætninger. Det er dog væsentligt at bemærke, at en mere incitamentsorienteret allokeringmekanisme vil være i modstrid med DIF's traditionelle rolle som paraplyorganisation for en række i princippet selvstændige organisationer.

at DIF selv vurderer i stort omfang at have indfriet de opstillede mål, som vedrører DIF's egne aktiviteter (hvilket bekræftes af målindfrielsesevalueringens datagrundlag) og

at DIF har taget initiativer til aktiviteter, der synes at dække det indsatsfelt, som de eksterne politiske målsætninger dækker. Det er dog væsentligt at bemærke, at på flere områder har DIF for at kunne realisere disse målsætninger selv måttet tage initiativerne fremfor at overlade det til specialforbundene. Det synes ligeledes at stride mod DIF's traditionelle rolle som paraplyorganisation.

5.3. Specialforbund (niveau 2)

5.3.1. IDENTIFIKATION AF MÅLSÆTNINGER

Der er stor variation i målsætningernes indhold og præcision hos de 12 specialforbund, der indgår i evalueringens niveau 2-analyse. Dette skyldes dels forbundenes forskellige baggrund og organisation,

dels at forbundene er uafhængige organisationer, der naturligt vælger forskellige strategier i deres arbejde. Det er derfor indlysende, at en identifikation af målsætninger naturligt både må tage højde for forbundenes forskellighed, og at der endvidere er tale om forbund, der i vidt omfang baseres på frivillighed blandt medlemmer, trænere og ledere.

Det forekommer ikke hensigtsmæssigt at beskrive målsætninger detaljeret for hvert af de 12 specialforbund. For en uddybende beskrivelse henvises til de udarbejdede profiler i Dokumentationsrapport II.

Der synes ikke at være tradition for at formulere et egentligt idégrundlag for hverken det idrætslige eller organisatoriske arbejde i hovedparten af specialforbundene. Typisk angiver formålsparagraffen, at det er "unionens formål af fremme xx-idrættens udbredelse". Der har været undtagelser fra denne hovedregel. Dette gælder typisk forbund som har et idémæssigt udgangspunkt i form af f.eks. et politisk tilhørsforhold (eksempelvis Dansk Arbejder Idrætsforbund) eller naturinteresse (Dansk Orienterings-Forbund). Det er imidlertid hovedindtrykket, at der i en række forbund netop i disse år pågår en indsats, der sigter mod at formulere egentlige idégrundlag for arbejdet.

Netop fordi idégrundlaget eller det helt overordnede formål fremstår instrumentelt, lægges hovedvægten i formuleringen af målsætninger på funktionsbeskrivelser, eksempelvis afholdelse af landskampe, udformning af turneringsreglementer osv. Det instrumentelle element kommer tillige til udtryk ved, at der i de fleste formålsparagraffer lægges vægt på at koordinere, interessevaretage og repræsentere.

Forbundenes revurdering af deres idégrundlag og raison d'être kommer til udtryk ved, at der i forbindelse med planlægningsprocessen i stigende grad fokuseres på fremtidige mål, idégrundlag og aktiviteter, typisk med angivelse af en tidshorisont. I denne proces har DIF's Politikatalog tydeligvis være inspirator, ligesom DIF's konsulenter har ydet rådgivning og proceskonsulentbistand i forbindelse med forbundenes strategiarbejde og opstilling af handlingsorienterede målsætninger. Især mindre specialforbund har i denne sammenhæng benyttet sig af DIF's centrale konsulenttjeneste i forbindelse med formulering af plangrundlag.

Sideløbende med Politikataloget har en række forbund siden slutningen af 1980'erne arbejdet ud fra egentlige strategiske målsætninger, eksempelvis angivet i visionsrapporter eller 'perspektivplaner'. Visionerne har rettet sig både mod bredde- og eliteområdet, eksempelvis i form af, at en bestemt procentdel af befolkningen skal udøve den pågældende idræt. Nogle forbund har formuleret ambitiøse målsætninger om antallet af medlemmer og foreninger. For nogle af disse forbunds vedkommende har de ambitiøse målsætninger ikke kunnet opfyldes.

Skift i målsætningerne og/eller nedjustering af målsætningerne på grund af vanskeligheder med at indfri dem kommer til udtryk ved, at forbund anvender såkaldte rullende målsætninger i deres planlægningsproces, dvs. der foretages en mindre revision af målsætninger hvert år, uden at målsætningerne underkastes en større strategisk (re)vurdering. Denne rullende målsætningsformulering etableres i dialog mellem forbundets ledelse, udvalg, eventuelle sektorer i forbundet og forbundets politisk valgte ledelse (typisk forretningsudvalg).

Det kan alt i alt konkluderes, at nogle forbund strategisk har arbejdet med at forlade de ambitiøse, men "åbne" målsætninger og i stedet fokusere på principielt realiserbare målsætninger, set på det korte eller mellemlange sigt. Hermed muliggøres tillige en klarere sammenkobling mellem strategiplaner og allokering af ressourcer.

Der eksisterer også forbund, der ikke arbejder inden for en strategisk planlægningsramme. Dette betyder ikke nødvendigvis, at der ikke opereres med målsætninger, men i så fald angiver målsætningerne i hovedsagen alene retningen i en given aktivitet, dvs. at der skal "igangsættes", "styrkes" eller "debatteres".

For nogle forbund gælder, at formuleringen af målsætninger naturligt påvirker de organisationsudviklingstiltag, der er gennemført. Målsætningernes karakter og gyldighedsområde influeres således af eventuelle ændringer i klub- og medlemsstrukturer samt ved indførelse af nye aktiviteter i forbundene.

Sammenfattende kan det konstateres, at mange specialforbunds overordnede målsætninger er under forandring. Der sker således et skifte fra, at forbundene ser deres rolle som varetager af en række instrumentelle funktioner til også at være bærere af idrætskultur og idrætsholdning, f.eks. at fysisk aktivitet ikke er målsætningen alene, idet idrætten endvidere skal skabe glæde og fantasi og give idrætsudøverne mulighed for engagement og ansvar.

Specialforbundenes konkrete delmål falder typisk inden for for følgende hovedområder:

Eliteområdet

Siden eliteidrætslovens vedtagelse og etableringen af den selvejende institution Team Danmark er eliteidrætsindsatsen i stort set alle forbund blevet systematiseret, og der arbejdes nu typisk efter samme koncept i specialforbundene.

Det må vurderes, at Team Danmark har spillet en stor rolle i formuleringen af de eliteidrætslige målsætninger i specialforbundene. Som nævnt i kapitel 4 er det vurderingen, at Team Danmark finansierer 55-60% af udgifterne til eliteidræt. I forbindelse med denne finansiering anvender Team Danmark kontraktstyring som redskab til at sikre, at målsætninger opstilles, at tilstrækkelige ressourcer allokeres til aktivitetens gennemførelse, samt at indsatsen evalueres.

Forbundenes målsætninger for eliteindsatsen er naturligt præget af formuleringer med konkrete præstationskrav (kvalifikation til verdensmesterskaber og OL, placering på verdensranglister og/eller placering i idrætsgrenens 1. division etc.).

Endvidere indgår målsætninger om infrastrukturen for elitearbejdet i forbundene. De pågældende målsætninger kan omhandle etablering og drift af træningscentre, talentudvikling ved etablering af uddannelses- og træningstilbud samt en målrettet motivering og rådgivning vedrørende eliteidrætsudøveres træningsindsats.

Breddeindsatsen

I de fleste forbund er breddeindsatsen som minimum synliggjort og i en række forbund opprioriteret i målsætningerne. Opprioriteringen sker på forskellig vis, blandt andet ved at formulere en ungdomspolitik, hvis overordnede mål er at udbrede idrætsgrenen blandt børn og unge samt fastholde de aktives interesse i ungdomsårene. Endvidere er der formuleret målsætninger om antallet af medlemmer, i en række tilfælde fordelt på målgrupper (børn, ældre og kvinder/piger). Endelig er der taget initiativ til at etablere en økonomisk incitamentstruktur for foreningerne med henblik på, at foreningerne kan fremme breddeindsatsen.

Uddannelse

Flere forbund synes i stigende omfang at prioritere uddannelse af instruktører, ledere og aktive højere. En stor del af denne indsats foregår dog i regi af lokalunionerne, og det er således kun den eliterettede del af uddannelserne, der foregår i landsforbundenes regi. I enkelte forbund er der dog formuleret en sammenhængende og synlig uddannelsespolitik. Uddannelsespolitikens overordnede målsætning kan eksempelvis være formuleret således, at forbundets uddannelser for både spillere, ledere, trænere og instruktører skal være på et fagligt højt niveau samt være fornyende og inspirerende. Af delmålsætninger på uddannelsesområdet fremhæves blandt andet af et forbund, at der er behov for træner- og lederuddannelse, samt at flere piger/kvinder skal rekrutteres og fastholdes i træner-/lederrollen.

Kommunikation

Bedre kommunikation med medlemmerne og nye informationskanaler står højt blandt målsætningerne i mange forbund. Således har der i den betragtede periode været en række målsætninger om typisk etablering af eget medlemsblad.

Reorganisering

Samtidig med at der arbejdes med at formulere nye målsætninger for forbundene, arbejdes der også med at forny den organisatoriske struktur. Eksempler på at sådanne reorganiseringsplaner indarbejdes i målsætninger findes i flere forbunds plangrundlag.

Sammenfattende kan det konstateres, at forbundenes målsætninger typisk er bredt formulerede. Der synes at være en udvikling hos hovedparten af forbundene hen imod en mere systematisk planlægningsproces, indeholdende tiltag til at forlade en isoleret fokus på instrumentelle målsætninger til fordel for fokus på idegrundlag, visioner, holdninger og klarere idræts- og præstationsorienterede målsætninger.

For en del forbunds vedkommende kan der endvidere iagttages et temmeligt nært samspil mellem DIF og forbundene i henseende til at formulere strategier og handlingsplaner, der munder ud i klare og strategisk underbyggede målsætninger (eksempelvis om at styrke breddeidrætten via konsulentansættelser).

5.3.2. MÅLSÆTNINGER OG PRIORITERING AF RESSOURCER

Det fremgår af kortlægningen af målsætninger blandt specialforbundene, at forbundenes målsætninger i beskedent omfang knyttes til forbundenes ressourceanvendelse. I et enkelt forbund har man, endda meget ambitiøst, forsøgt sig hermed - uden held.

Det er derfor ikke muligt i detaljer at vurdere, hvorledes de stillede målsætninger kan aflæses i forbundenes anvendelse og allokering af ressourcer. Derfor skal der i dette afsnit alene gøres nogle generelle iagttagelser:

I kapitel 4's gennemgang af specialforbundenes økonomi fremgår det, at hovedparten af forbundenes indtægter anvendes til indirekte tilskud til foreningerne og aktive. For hovedparten af forbundenes vedkommende kan det endvidere konstateres, at den centrale aktivitet under de indirekte tilskud er eliteidrætsindsatsen.

Imidlertid er det på tre områder muligt at sammenstille målsætninger med udviklingen i de indirekte tilskud:

vedrørende udviklingen i indirekte tilskud til uddannelse i 1993-95,

i forbindelse med udviklingen i forbundets konsulentbistand overfor foreningerne og i forbindelse med udviklingen i udgifter til projekter (1993-95).

Baggrunden for at analysere disse tre udgiftsposter i sammenhæng er, at forbundenes generelle udvikling i planlægningsarbejde, fornyelse og formulering af strategiske målsætninger kunne forventes at give sig udslag i, at disse udgiftsposter vil udvise en særligt markant stigning.

Tabel 5.1: Vækst i specialforbundenes indirekte tilskud (indekstal 100 = 1993)¹

Forbund	Tilskudsart	Uddannelse			Konsulentvirksomhed			Projekter			Indirekte tilskud		...kr. 1995
		1993	1994	1995	1993	1994	1995	1993	1994	1995	1993	1994	
Dansk Arbejder Idræt		100	105	98	100	163	150	100	110	409	100	118	132
Billard		100	215	115	100	95	100	100	119	72	100	108	90
Faldskærm		100	88	107	-	-	-	100	24	35	100	77	79
Håndbold		100	94	132	100	109	232	-	-	-	100	89	110
Ishockey		100	176	157	100	42	15	100	116	120	100	104	131
Motor		100	202	156	100	93	224	100	114	127	100	114	113
Orientering		100	120	112	100	137	192	100	2075	3725	100	125	141
Rugby		100	129	112	-	-	-	100	23	164	100	98	155
Sejlerne		100	576	558	100	86	93	100	259	1118	100	125	175
Tennis		100	64	71	100	113	138	100	95	101	100	105	121
Vandski		100	340	270	-	-	-	100	115	142	100	125	162

Note 1: Der er ikke beregnet indekstal for alle forbund og alle tilskudsarter, da der ikke foreligger tal for samtlige år

Det fremgår af tabel 5.1, at der i hovedparten af forbundene har været en stigning i indirekte tilskud inden for uddannelse, projektaktiviteter og konsulentvirksomhed, omend billedet er afvigende for et mindretal blandt forbundene inden for de tre områder.

Når dertil kommer, at der ikke er en klar tendens til, at de tre udgiftsposter er steget markant sammenlignet med stigningen for de samlede indirekte tilskud, må det konkluderes, at det ikke er muligt at dokumentere en målindfrielse ved at analysere ressourceanvendelsen blandt de enkelte specialforbund på de tre udvalgte udgiftsposter. Omvendt kan der ej heller konkluderes, at der er dokumenteret en manglende målindfrielse, idet der ikke er blotlagt nogen klar tendens.

5.3.3. MÅLINDFRIELSE

Graden af målindfrielse blandt specialforbundene skal baseres på en besvarelse af to hovedspørgsmål:

I hvilken udstrækning er specialforbundenes egne målsætninger opfyldt?

I hvilken udstrækning er foreningerne tilfredse med DIF's og specialforbundenes aktiviteter og serviceydelser?

Hvad angår forbundenes egen målindfrielse, er der forskelligartede erfaringer. Nogle forbund har søgt at anvende strategisk planlægning i forbindelse med fastsættelse af strategier, visioner og handlingsplaner, hvilket er lykkedes nogenlunde. Oftest er disse forbund karakteriseret ved en rullende fastsættelse af målsætninger, hvor ambitionsniveau og målsætningernes realisme og operationaliserbarhed bliver stadig bedre. Andre forbund har forsøgt sig med strategisk planlægning og

fastsættelse af målsætninger med tilknytning til anvendelse af ressourcer, uden at disse bestræbelser altid fremstår som vellykkede.

Flere forbund kan konstatere, at deres præstationsorienterede målsætninger på konkurrenceområdet eller målsætninger for antal medlemmer og foreninger ikke er opfyldt. Sådanne målsætninger kan hænge sammen med eksterne, samfundsmæssige trends, men også at forbundene har opstillet målsætninger med et for højt ambitionsniveau. Det har ikke været muligt at vurdere, hvilken betydning manglende organisatorisk, ledelsesmæssigt og/eller uddannelsesmæssig kompetence har haft for realiseringen af målsætningerne.

Set under et er dansk eliteidræts internationale niveau dog steget betragteligt. Fra perioden 1983 til 1986, hvor 21 specialforbund vandt 171 medaljer ved internationale mesterskaber til perioden 1991 til 1994, hvor 35 specialforbund vandt 303 mesterskaber. Samlet vindes der altså flere medaljer i dag end tidligere, og bredden i eliteidrættens er blevet større.

De internationale resultater er opnået i en periode, hvor Team Danmark-støtten og forøgede tilskud fra DIF til specialforbundene er slået igennem. Det er dog væsentligt at bemærke, at Team Danmarks indflydelse på specialforbundene ikke kun begrænser sig til tilskudsfinansiering. Team Danmark er med i den konkrete målformulering, definerer hele konceptet for indsatsen og sikrer iværksættelsen af indsatsen ved kontraktligt at binde forbundene.

På breddesiden kan lignende tendenser spores i styringsmekanismerne. Således har et centralt tiltag, der har haft til formål at fremme forbundenes arbejde med breddeidræt, været ansættelse af breddeidrætskonsulenter i samfinansiering med DIF. Disse konsulenter har således været tiltænkt en central strategisk rolle som drivkraft for processen. I forbindelse med samfinansieringen af breddekonsulenterne indgås ligeledes en kontrakt mellem DIF og specialforbundene, hvori indgår en beskrivelse af breddekonsulenternes funktionsvaretagelse (typisk 50% af arbejdstiden til opsøgende arbejde for foreningerne, 30% til kampagner og ca. 20% til decentrale opgaver blandt regioner og distrikter). Oftest sættes også kvantitative mål for f.eks. antallet af foreningsbesøg i en given periode.

Den generelle breddeeffekt af disse tiltag er meget vanskeligere at opgøre end eliteindsatsen. Måles det alene i medlemmer og antal tilsluttede foreninger har specialforbundene under ét fået flere medlemsforeninger, mens medlemstallene for en lang række forbund har været stagnerende i flere år.

Endelig kan målindfrielsen for specialforbundene vurderes ud fra foreningernes tilfredshed med de aktiviteter og serviceydelser, som DIF og specialforbundene tilbyder foreningerne. Foreningernes tilfredshed med aktiviteter og serviceydelser er således et mål for, hvorvidt specialforbundene opnår målindfrielse. I foreningsundersøgelsen indgår tre centrale spørgsmål, der tilsammen belyser foreningernes forbrug, vurdering af og tilfredshed med forbundenes og DIF's ydelser:

Hvorvidt er specialforbundets og DIF's aktiviteter og serviceydelser anvendt inden for de seneste år?
Hvilken betydning vurderes aktiviteterne og serviceydelserne at have?
Hvor tilfredse er foreningerne med de pågældende aktiviteter og serviceydelser?

En række aktiviteter og serviceydelser er blevet nævnt i spørgsmålene til foreningerne, hvoraf hovedparten har været fælles fra forbund til forbund. Imidlertid er en række forbundsspecifikke aktiviteter og serviceydelser også blevet evalueret af foreningerne. I Dokumentationsrapport III præsenteres tabeller over aktiviteter/serviceydelser opdelt

efter forbund. Af overskuelighedshensyn er kun de "indirekte tilskud", som alle specialforbund yder deres medlemsforeninger medtaget i figurerne nedefor.

I forhold til de aktiviteter og serviceydelser, som alle specialforbund tilbyder foreningerne, fremgår det, at mere end 70% af alle foreninger inden for det seneste år har deltaget i turneringer/konkurrencer afholdt inden for specialforbundets regi, og at en tilsvarende andel ligeledes har benyttet sig af kurser for trænere, instruktører/ledere.

Endvidere at 2/3 af foreningerne benytter sig af medlemsblade, informationsmateriale m.m. 57% angiver, at medlemmerne har deltaget i stævner eller opvisninger.

at inden for det seneste år har 22% benyttet sig af tilbud om rådgivning, og 23% har benyttet sig af konsulentbistand.

I forhold til vurderingen af betydningen af de fælles aktiviteter og serviceydelser, som tilbydes, fremgår det,

at foreningerne tillægger stævner/opvisninger samt kurser for uddannelse af trænere, instruktører og ledere den relativt største betydning, mens rådgivnings- og konsulenttydelser samt konferencer, seminarer o.lign. tillægges den relativt laveste betydning.

Endelig siger foreningsformændene om tilfredsheden med aktiviteterne og serviceydelserne:

at man generelt er tilfredse med aktiviteterne/serviceydelserne, og mere end 2/3 er således meget tilfredse eller fuldt ud tilfredse med kurser og uddannelser, konsulenttydelser samt turneringer og konkurrencer.

at foreningerne er relativt mindst tilfredse med rådgivning om mere tekniske emner samt konferencer/seminarer - som dog samtidig er de områder, der ikke betyder så meget for foreningerne.

I forhold til de forbundsspecifikke ydelser varierer brugen af disse ydelser overordentligt meget. Som eksempler på mere karakteristiske aktiviteter og serviceydelser, som forbundene tilbyder kan følgende fremhæves:

Faldskærmsklubberne angiver, at den mest benyttede ydelse, som Dansk Faldskærms Union gennemfører, er certifikatudstedelse. Endvidere at brugen af landscentret er relativ omfattende, men at tilfredsheden med brugen dog varierer noget.

At mere end halvdelen af ishockeyklubberne benytter sig af Dansk Ishockey Unions sommerskoler, som dog kun halvdelen er meget tilfredse med.

At klubberne under Dansk Motor Union lægger stor vægt på unionens udgivelser af reglementer og håndbøger, som der også generelt er stor tilfredshed med.

At en meget stor andel af orienteringsklubberne benytter sig af forbundets kortproduktion, kortløbsreglementer samt arrangements- og løbshåndbog, som stort set alle klubber finder af stor eller meget stor betydning og samtidig møder med stor tilfredshed.

At 70% af sejlklubberne benytter sig af Dansk Sejlunions forsikringsordning.

Generelt må foreningernes besvarelser tolkes derhen, at specialforbundene og DIF gennemfører relevante aktiviteter og serviceydelser, som både anvendes af foreningerne og som også tillægges stor betydning af foreningerne. Den ringeste anvendelse og relativt mindste tilfredshed er registreret i forhold til teknisk rådgivning og konference/seminardeltagelse, hvilket blandt andet hænger sammen med den ringe anvendelse af ydelserne. At en stor andel af foreningerne i vid udstrækning deltager i turneringer og konkurrencer må anses for naturligt, mens deltagelsen i uddannelse forekommer at være meget omfattende.

I forhold til det informations- og PR-arbejde, som specialforbundet/DIF udfører, markerer 42%, at de ikke har kendskab til aktiviteterne. Det er sandsynligt, at dette ukendskab medfører en mindre målindfrielse for DIF/specialforbund end opnåeligt, hvis kendskabet til forbundenes og DIF's målsætninger var mere udbredt.

Ukendskabet indikerer således et uudnyttet potentiale for påvirkning og udvikling, hvilket yderligere understreges af, at de 58%, som har kendskab til informations- og PR-arbejdet blandt forbund og DIF, vurderer betydningen af dette relativt positivt: 15% anfører, at arbejdet har meget stor betydning, mens 36% svarer 'stor betydning'. Modsat svarer 3% 'ingen betydning', mens 16% anfører 'begrænset betydning'.

Hvad angår foreningernes tilfredshed med informations- og PR-arbejdet er den relativt høj, idet 42% anfører tilfredshed, mens 15% anfører utilfredshed og 39% erklærer sig 'nogenlunde tilfreds'.

Det er dog ingen tvivl om, at forbundene kan styrke deres målindfrielse, hvis forbundene markedsfører både ydelser og budskaber mere slagkraftigt. Det er således et markant resultat, at 68% af foreningerne ikke finder, at de har kendskab til det idrætspolitiske arbejde, som specialforbundet og DIF udfører.

De potentielle muligheder for, at forbund og DIF kan øge sin påvirkning af foreningernes arbejde - og dermed alt andet lige styrke målindfrielsen - understreges af det forhold, at de 32% af foreningerne, som har kendskab til det idrættslige arbejde, anfører,

at forbundets/DIF's idrætspolitiske arbejde har betydning (53%), mens 20% svarer enten begrænset betydning (18%) eller ingen betydning (2%) og

at 37% er tilfredse, 46% nogenlunde tilfredse, mens 11% ikke er tilfredse med forbundets/DIF's idrætspolitiske arbejde.

5.4. Foreninger (niveau 3)

5.4.1. IDENTIFIKATION AF MÅLSÆTNINGER

Identifikation af foreningernes målsætninger sker på grundlag af foreningsundersøgelsen (jvf. Dokumentationsrapport III). Der lægges vægt på følgende indikatorer for foreningernes målsætninger:

foreningernes formål
foreningernes højest prioriterede opgaver

I forbindelse med foreningsundersøgelsen blev formændene spurgt om, hvilket overordnet formål klubben/foreningen har. De blev bedt om at prioritere 3 ud af 7 på forhånd givne målsætninger.

Nedenfor i figur 5.4 præsenteres formålenes score, dvs. andelen af foreninger, der har angivet det pågældende formål som enten 1., 2. eller 3. prioritet, er anført.

Det fremgår af figur 5.4, at særligt "at skabe et socialt fællesskab for medlemmerne" fremstår som et væsentligt formål for foreningerne, men også ønsket om "at skabe en sund fritidsbeskæftigelse for de unge" og "at fremme interessen for idrætsaktiviteten" bliver prioriteret højt.

Det er et centralt resultat, at kun 11% anfører målsætningen om "at opnå gode sportslige resultater" som 1. prioritet. Dette svar understreger, at hovedparten af foreningerne opfatter deres aktiviteter som værende rettet mod varetagelse af bredere mål end blot udøvelsen af idrætsaktiviteten, omend 37% af foreningerne har anført gode sportslige resultater som enten 1., 2. eller 3. prioritet.

Fordelingen af udsagn i figur 5.4 afviger mellem foreningerne, når de opgøres separat for de 12 forbund. Af afvigelser skal således fremhæves,

at blandt foreninger i nogle forbund vurderes målsætningen "at fremme interessen for idrætsaktiviteten" relativt højere, specielt blandt de små forbund, hvor idrætsgrenen ikke er så udbredt eller "anerkendt",

at nogle forbund klart placerer målsætningen "at opnå gode sportslige resultater" højere end gennemsnittet, nemlig de forbund, der har klare målsætninger for eliteidræt, eller de små forbund, der har behov for at profilere sig gennem i medierne og hos befolkningen og

at andre forbund klart lægger vægt på dels "at skabe et socialt fællesskab", dels "at skabe en sund fritidsbeskæftigelse for de unge", specielt de forbund, hvis aktivitet er udendørsorienteret og præget af en tæt kontakt med naturen.

Foreningernes formål kan uddybes ved at fokusere på foreningernes højest prioriterede opgaver inden for det seneste år.

Følgende opgavetyper kan identificeres:

Præstationsorienterede opgaver (eksempelvis oprykning og deltagelse i mesterskaber) fremhæves af 14% af foreningerne.

Breddeidrætsorienterede opgaver (eksempelvis medlemstilgang samt flere aktiviteter for ældre og børn) anføres af hele 57% af foreningerne.

Lokalsamfunds- og socialt orienterede opgaver (eksempelvis byfest og socialt fællesskab i byen) nævnes af kun 6% af foreningerne.

Økonomiske, materielle og interne opgaver (nyt klubhus, bevare foreningen, nye baneanlæg, skabe økonomisk balance og uddannelse af trænere) anføres af 46% af foreningerne.

Med ovenstående opgavefordeling in mente kan det konstateres, at breddearbejdet og økonomiske/infrastrukturorienterede opgaver klart er i overvægt. Derimod tegner de lokalsamfunds- og socialt orienterede opgaver og de præstationsorienterede opgaver sig kun for h.h.v. 6% og 14%.

De højest prioriterede opgaver falder således naturligt inden for de hyppigst fremhævede målsætninger om at skabe et socialt fællesskab for medlemmerne samt at skabe sund fritidsbeskæftigelse for de unge. Derimod forekommer det som et relativt lavt antal, at kun 14% af foreningerne fremhæver præstationsorienterede opgaver, sammenholdt med at 37% af foreningerne har dette som et overordnet formål. En forklaring herpå kan dog være, at formanden har svaret på vegne af foreningen i foreningsundersøgelsen, idet formændenes og bestyrelsernes fokus i højere grad er på at etablere et infrastruktur og et godt socialt miljø. De sportslige ambitioner overlades til bl.a. instruktørerne.

Lokalsamfunds- og socialt orienterede opgaver er derimod lavt prioriteret, hvilket peger i retningen af, at der ikke på foreningsniveau arbejdes med at udbrede idrætten gennem et bredere samspil med øvrige aktører i lokalsamfundene.

5.4.2. MÅLINDFRIELSE

Følgende analyse af foreningernes målindfrielse sætter fokus på:

foreningernes selvevaluering i forhold til det overordnede formål,
foreningernes aktiviteter overensstemmelse med det overordnede formål, samt
foreningernes aktiviteter overensstemmelse med de højest prioriterede opgaver

Foreningerne har i forbindelse med foreningsundersøgelsen foretaget en selvevaluering, idet de har besvaret spørgsmålet "I hvilket omfang har klubben/foreningen løst opgaverne?". 16% af foreningerne angiver at have løst opgaverne fuldstændigt, 36% at have løst opgaverne i vidt omfang, 29% at have løst opgaverne i et vist omfang, 9% at have løst opgaverne i et begrænset omfang, og 2% slet ikke at have løst opgaverne.

Det dominerede træk i selvevalueringen er således, at hovedparten af foreningerne mener at have løst opgaverne i et vist omfang eller derover. Kun 11% af foreningerne angiver at have løst opgaverne i et begrænset omfang eller slet ikke. I foreningernes selvevaluering af egen evne til at indfri målsætningerne, baseret på en vurdering af, hvorvidt de stillede opgaver er løst, fremgår det tydeligt, at et flertal finder, at opgaverne er løst, og at målsætningerne dermed er opfyldte.

Af forhold der har virket til gavn for løsning af opgaverne nævnes bl.a.: tilgang af medlemmer, frivilliges indsats, økonomisk støtte samt samarbejde med kommune og andre foreninger, mens forhold, der har virket hindrende for løsning af opgaverne, typisk er: for få medlemmer og manglende interesse, de frivillige har for lidt tid, dårlige økonomiske forhold samt manglende vilje fra kommunens side.

Når selvevalueringen sammenholdes med foreningens overordnede formål, tegner der sig ikke et klart billede. Der er tilsyneladende ingen sammenhæng mellem de overordnede formål, og i hvilket omfang foreningerne løser de højest prioriterede opgaver. Der er dog en svag tendens til, at mere konkrete formål, som "at få flest mulige til at dyrke idræt" og "at opnå gode sportslige resultater" fører til opgaveløsning i mindre omfang end de øvrige formål.

Idet målsætningerne sammenholdes med faktisk afholdte aktiviteter ud over almindelige idrætslige aktiviteter, kan følgende konstateres:

64% af de adspurgte foreningsformænd angiver, at foreningen har afholdt særlige idrætslige aktiviteter inden for det seneste år. Af de foreninger, der har afholdt særlige idrætslige aktiviteter har:

18% udgivet en særlig idrætsavis/nyhedsbrev,
19% afholdt særlige uddannelsesaktiviteter,
29% afholdt kurser og arrangementer,
36% aktivitetskampagner,
46% afholdt åbent hus arrangementer og
50% afholdt andre særlige idrætslige aktiviteter.

80% af foreningerne angiver, at de har afholdt ikke-idrætslige aktiviteter inden for det seneste år. Af disse har:

33% forestået udflugter,
45% udgivet klubblad,
51% afholdt klubaftener,
78% afholdt klubfest/juleafslutning.

En relativt stor del af foreningerne (61%) har gennemført aktiviteter for børn.

Vurderes indsatsen i forhold til de såkaldte idrætssvage befolkningsgrupper, angiver 20% foreningerne, at de inden for det seneste år har gennemført aktiviteter for ældre. Færre foreninger (fra 5% til 8%) har gennemført aktiviteter for handicappede, arbejdsløse, indvandrere/flygtninge og socialt truede grupper.

Når det gælder fremtidsplanerne for aktiviteter for idrætssvage befolkningsgrupper, tegner der sig det samme billede. En relativt lille andel af foreningerne gennemfører aktiviteter for f.eks. indvandrere/flygtninge (8%) eller handicappede (7%). Der er dog forskelle fra forbund til forbund på disse målgruppers betydning. F.eks. prioriterer op mod 1/4 af orienteringsklubberne handicaparbejdet højt, hvilket er en særegen stor andel af foreningerne i forhold til de øvrige forbund.

Hvad angår gennemførte og planlagte aktiviteter for idrætssvage befolkningsgrupper, må det imidlertid bemærkes, at DIF's indsats på handicapområdet naturligvis først og fremmest varetages af Dansk Handicap Idræts-Forbund. Derudover gælder, at indsatsen for idrætssvage grupper typisk knytter sig til idrætsdiscipliner som fodbold, basketball, gymnastik og boksning. De specialforbund, der organiserer disse idrætsdiscipliner, er ikke omfattet af foreningsundersøgelsen.

Foreningernes overordnede målsætninger viser, at foreningernes målfrielse først og fremmest skal vurderes med udgangspunkt i, hvorledes foreningerne løser de breddeidrætsorienterede opgaver. Præstationsorienterede opgaver tæller dog også, men ikke i samme udstrækning. Øvrige opgaver tæller i endnu mindre udstrækning.

63% af foreningerne svarer, at der er aktiviteter, de gerne ville tilbyde, men ikke har de fornødne ressourcer til. Disse aktiviteter er overvejende infrastrukturelle forhold, som at få klublokale og træningsfaciliteter. Derudover nævnes bl.a. aktiviteter som idræt i dagtimerne og idræt for børn og unge.

Der er ingen entydige sammenhænge mellem foreningernes overordnede formål og de gennemførte aktiviteter inden for de fire aktivitetskategorier: særlige idrætslige aktiviteter, ikke idrætslige aktiviteter og idrætssvage befolkningsgrupper.

Der kan dog peges på følgende tendenser:

En stor del af de foreninger (omkring 70%), der har formålene "at få flest mulige til at dyrke idræt" og "at fremme interessen for idrætsaktiviteten", har gennemført særlige idrætslige aktiviteter. Hovedparten af de foreninger, der har formålet "at skabe sund fritidsbeskæftigelse for de unge", har gennemført ikke-idrætslige aktiviteter. Færre af de foreninger, der har formålene "at skabe et lokalt samlingspunkt" og "at fremme sundhed og trivsel", har gennemført aktiviteter for idrætssvage grupper.

5.5. Målsætninger og målfrielse - en sammenfatning

Denne gennemgang af DIF's målsætninger og målfrielse illustrerer, at der ikke er et enkelt svar på, hvorvidt DIF dels centralt, dels på forbundsniveau og dels på foreningsniveau indfrier de opstillede målsætninger.

Det skyldes for det første, at målsætningerne ofte er bredt formulerede, uanset om de optræder i DIF's Politikatalog, eller de er anført i specialforbundenes idegrundlag og/eller visionsrapporter. På foreningsniveau er målsætningerne ligeledes brede og instrumentelle, hvis der overhovedet er formuleret målsætninger. Hos både DIF centralt og hos en del af specialforbundene er det dog tydeligt, at der igennem 1980'erne og specielt i 1990'erne er sket en betydelig oprustning i forhold til at gennemføre visions- og strategidebatter og med henblik på at formulere målsætninger, der ikke alene er instrumentelle, men som også klart har et idé- og idrætspolitisk indhold.

For det andet er det væsentligt at holde fast i, at både hos DIF centralt og blandt specialforbundene er der begrænsede muligheder for at påvirke græsrodderne. Specielt DIF må som paraplyorganisation anvende økonomiske incitamenter samt basere sine rådgivnings-, konsulent- og kursusydelse på, at efterspørgslen efter de pågældende ydelser i sidste ende er frivillig.

Set i dette lys kan det generelt konstateres, at det er lykkedes for DIF dels gradvist at formulere stadig mere præcise målsætninger for idrætsorganisationens virke dels at påvirke aktørerne i DIF til at formulere visioner, målsætninger og handlingsplaner. Der er tale om en proces, der ikke er fuldendt, men som vil virke også i de kommende år. Endvidere er det lykkedes for DIF gennem en bevidst allokering af ressourcerne - både i forhold til de direkte tilskud og de indirekte tilskud - at påvirke adfærden hos specialforbundene i en retning, der er i overensstemmelse med DIF's målsætninger. Den markante stigning i øremærkede direkte tilskud er et godt udtryk herfor.

Det er vurderingen, at når nogle forbund ikke anvender DIF's referenceramme skyldes det, at de enten ikke har formuleret målsætninger, eller at de alene formulerer målsætningerne i en instrumentel sammenhæng (målsætninger om et bestemt antal medlemmer eller et bestemt præstationsniveau). Det er endvidere indtrykket fra gennemgangen af forbundsprofiler, at de forbund, der har anvendt DIF's strategiske referenceramme, gennemgående har oplevet et hensigtsmæssigt og givende strategiarbejde, som både har resulteret i en nyformulering, hvad angår visioner og handlingsplaner, og som specielt i de kommende år vil resultere i ændret anvendelse af de økonomiske midler.

I forhold til specialforbundenes opfyldelse af eksterne, politiske målsætninger er det tydeligt, at forbundene først påbegynder refleksion over disse eksterne målsætninger, når de lader sig inspirere af DIF's Politikatalog og censorvirksomhed i forbindelse med fordelingsnøglens pointgivning og evaluering.

Følgelig kan det konkluderes, at der på baggrund af ovenstående overensstemmelse kan konstateres en konsistens i målhierarkiet mellem det politiske niveau og DIF's overordnede målsætninger.

Generelt synes specialforbundene at arbejde stadig mere bevidst med målsætninger, handlingsplaner og en aktiv stillingtagen til de politiske, eksterne krav, omend processen langt fra er udviklet og stadig i væsentligt omfang er afhængig af målrettede impulser fra DIF.

Specialforbundenes/DIF's aktiviteter og serviceydelser vurderes - overordnet set - positivt blandt foreningerne, omend der synes at være et markant behov for, at både DIF og specialforbundene bliver mere synlige over for foreningerne, end tilfældet er i dag. Dette gælder både i forhold til det generelle informations- og PR-arbejde og i forhold til forbundenes og DIF's idrætspolitiske arbejde. Det er påpeget i de foregående afsnit, at et større kendskab til DIF's og specialforbundenes arbejde hos lokalforeningerne må forventes at resultere i en større grad af målindfrielse for så vidt angår de aktiviteter, hvis målindfrielse afhænger af, at foreningerne arbejder aktivt for at opfylde DIF's og specialforbundenes målsætninger. Omfanget af foreningernes medvirken til at opfylde målsætningerne vil naturligvis i stor udstrækning afhænge af, at målsætningerne er kendte og synlige for foreningernes ledelse og medlemmer.

Udvikling, omstilling og forsøg

Det vurderes følgelig, at de eksterne, politiske målsætninger vedrørende breddearbejdet, herunder udviklingsrettede aktiviteter, omstilling og forsøg i specialforbundene med varieret styrke er gennemført i 1990'erne, omend det i en række forbund kan konstateres, at DIF har fungeret som en progressiv igangsætter i overensstemmelse med de eksterne målsætninger.

Endvidere har en række forbund ved egen drift iværksat og udviklet deres strategiarbejde, hvilket blandt andet har medført ansættelse af breddekonsulenter i forbundene med henblik på at stimulere til et øget breddearbejde.

Idrætssvage grupper

Foreningernes relativt tydelige markering af vigtigheden af, at flest mulige i befolkningen skal stimuleres til at dyrke idræt, og at interessen for idrætsaktiviteten skal fremmes, er i god overensstemmelse med en række af de 12 forbunds fokusering på breddearbejdet. Foreningernes samtidige fokus, dog i relativ mindre udstrækning, på gode sportslige resultater er ligeledes i overensstemmelse med forbundenes præstationsorienterede målsætninger. På den baggrund synes der at være god overensstemmelse mellem specialforbundenes målsætninger og foreningernes målsætninger.

At en relativt lav andel af foreninger i foreningsundersøgelsen anfører en særlig målgruppeorienteret indsats over for særlige idrætssvage grupper og de ældre, er et udtryk for, at indsatsen for de idrætssvage grupper er koncentreret om bestemte idrætsdiscipliner og således varetages af enkelte forbund m.v. Således kan nævnes Dansk Handicap Idræts-Forbund og DBU samt at DIF har oprettet en flygningstjeneste på tværs af idrætterne.

Uddannelsesvirksomhed

Der er afsat betydelige midler til at billiggøre kurser og andre uddannelsesaktiviteter, som gennemføres af specialforbundene. Der har været en stigning i antallet af kursister i DIF-regi i undersøgelsesperioden på over 50%. Endvidere vurderes uddannelsesaktiviteterne positivt i foreningsundersøgelsen, hvilket alt i alt indikerer, at der er overvejende sandsynlighed for, at der eksisterer målindfrielse på alle tre niveauer.

Rådgivning og konsulentvirksomhed

DIF har taget initiativ til at medfinansiere en ansættelse af breddekonsulenter i et betydeligt omfang i specialforbundene. Endvidere er DIF's egen konsulentafdeling styrket betydeligt, således at hovedorganisationen er i stand til at tilbyde specialforbundene en betydelig rådgivning i tværgående emner, der har relevans for alle forbund.

Konsulentbistanden vurderes endvidere overvejende positivt i foreningsundersøgelsen blandt de medlemmer, der har kendskab til konsulenttydelserne. På den baggrund kan det konstateres, at en målindfrielse på alle tre niveauer er sandsynliggjort.

6. Målsætninger og målindfrielse hos DGI

I dette kapitel gennemføres en målindfrielsesevaluering af aktiviteter inden for organisationer og foreninger tilknyttet Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger (DGI), dog undtaget De Danske Skytteforeninger (DDS), der er associeret til DGI. Således evalueres DGI's hovedorganisation, amtsforeningerne og lokalforeningerne.

Evalueringsens udgangspunkt er den række målsætninger, der er kortlagt gennem interview med hovedorganisationen og otte udvalgte amtsforeninger, samt de mål, der er kortlagt i foreningsundersøgelsen. Graden af målindfrielse vil blive analyseret ud fra ovennævnte interviews, foreningsundersøgelsen og øvrigt materiale.

Som det var tilfældet for DIF, gælder det også for evalueringen af DGI, at den kompliceres af, at målindfrielsen omfatter flere niveauer i DGI. Hovedparten af de idrætslige aktiviteter i DGI varetages af amtsforeningen og lokalforeningerne, hvorfor en målindfrielsesevaluering nødvendigvis må gå på tværs af de tre niveauer.

I det første afsnit beskrives DGI's baggrund og organisation, herefter følger en gennemgang af målsætninger og målindfrielse på h.h.v. hovedorganisationsniveau (afsnit 2), amtsforeningsniveau (afsnit 3) og lokalforeningsniveau (afsnit 4). I kapitlets sammenfatning vurderes DGI's målsætninger og målindfrielse på tværs af de tre niveauer.

6.1. Baggrund og organisation

DGI har sit historiske udspring i den nordiske gymnastik- og højskoletradition, der startede som bevægelse i 1860'erne, og skytteforeningerne, der blev dannet i tiden efter tabet af Sønderjylland i 1864, hvor nationalfølelsen og den nordiske ånd havde stærkt tag i mange.

I 1992 blev DDGU og DDSG&I fusioneret til det nuværende DGI, og De Danske Skytteforeninger (DDS) blev associeret til DGI.

DGI's lokalforeninger har fra starten været stærkest forankret i landområderne, hvor de havde tilknytning til andelsbevægelserne. I dag er lokalforeningen stadig stærkt forankret uden for storbyerne.

Værdierne fra højskole- og andelsbevægelsen er centrale i DGI. DGI giver blandt andet stipendier til højskoleophold, ligesom de centrale højskoleværdier sproget, sangen og historien spiller en stor rolle i mange af DGI's aktiviteter.

I dag ejer DGI klub- og idrætsfaciliteter spredt ud over landet.

DGI som organisation har tre niveauer, hvor hovedorganisationen er det øverste og samlende niveau. Det andet niveau er 25 amtsforeninger, der geografisk dækker hele landet (i undersøgelsen indgår dog kun 24 amtsforeninger, idet Sydslesvigs danske Ungdomsforeninger ikke er medregnet). Det tredje niveau er de enkelte lokalforeninger, der er tilknyttet en amtsforening.

På hovedorganisationsniveau er der nedsat en række udvalg, der skal varetage hovedorganisationens opgaver. Udvalgene opdeles i følgende kategorier:

Aktivitetsudvalg, der samler en bestemt aktivitet på landsplan, f.eks. basketball, fodbold, håndbold m.v.

Tværidrætslige udvalg, som f.eks. børne- og ældreidræt

Faste udvalg, f.eks. bladudvalg og informationsudvalg

Ad hoc-udvalg, der skal afsøge interesse og muligheder for udbredelse af en ny aktivitet, f.eks. agility, ultimate, friluftsliv m.v.

6.2. Hovedorganisationen (niveau 1)

6.2.1. IDENTIFIKATION AF MÅLSÆTNINGER

DGI's overordnede målsætning er formuleret således, at "DGI's målsætning er ved idræt og andet kulturelt virke at styrke det frivillige foreningsarbejde for at fremme den folkelige oplysning".

Endemålet er således den folkelige oplysning, mens det frivillige foreningsliv er et delmål, der skal bidrage til opnåelsen af endemålet. Midlerne til at nå den folkelige oplysning er idræt og andet kulturelt virke.

Med det frivillige foreningsliv ønsker man gennem en stærk forankring i lokalsamfundet at engagere og ansvarliggøre mennesker i forhold til lokale politiske og kulturelle muligheder.

Det er således et væsentlig delmål for DGI, at det frivillige foreningsliv har en stærk lokal forankring, hvilket også afspejler sig i DGI's decentrale opbygning og økonomiske prioriteringer, hvor en væsentlig del af organisationens aktiviteter og midler ligger og anvendes i amtsforeningerne (jævnfør kapitel 4.).

En anden central dimension ved det frivillige foreningsliv er, at det netop skal bygge på arbejdskraft og engagement fra mennesker, der frivilligt gør en indsats for det lokale fællesskab.

Eftersom det at drive frivilligt foreningsliv er en væsentlig målsætning i sig selv, har hovedorganisationen ikke opstillet en række operationaliserbare målsætninger for sit arbejde. En af de vigtigste, eksplicit formulerede målsætninger er, at hovedorganisationen skal "skabe rammer for amtsforeningerne, der har den direkte forbindelse til lokalforeningerne."

Det er således også karakteristisk, at der på hovedorganisationsniveau kun er formuleret (delvist) instrumentelle målsætninger for amtsforeningerne. Om disse hedder det:

amtsforeningerne skal være økonomisk og organisatorisk stærke enheder,

amtsforeningernes kompetence og selvstændighed skal øges mest muligt,

amtsforeningerne skal have eget kontor,

amtsforeningerne skal udvikle og forsøge,

amtsforeningerne skal kunne gennemføre kursusvirksomhed og have det fornødne grundlag for at gennemføre turneringer og stævnevirksomhed inden for de fleste aktiviteter,

en amtsforening bør have mellem 40.000 og 100.000 medlemmer,

amtsforeningens grænser følger kommunegrænserne.

Ud fra idégrundlaget kan ligeledes udledes en fælles målsætning om, at udviklingen i DGI skal bygge på en balance mellem tradition og fornyelse, hvor der lægges stor vægt på fællesskabet omkring fælles traditioner og værdier, mens der samtidig gøres plads til, at nye aktiviteter løbende introduceres og afløser gamle.

Ud over denne samlende målsætning er der formuleret målsætninger og handlingsplaner på landsudvalgsniveau. Der er stor variation i, dels hvor omfattende og detaljerede handlingsplanerne er, dels på hvilket niveau målformuleringen foregår, ligesom handlingsplanerne naturligvis er præget af, om der er tale om et aktivitetsudvalg, et

tværidrætsligt udvalg eller et ad hoc-udvalg. Som eksempler på variationen i udvalgenes målsætninger og på formuleringen af målsætningerne på udvalgsplan præsenteres i det følgende udpluk dels fra det tværidrætslige handicapudvalg og dels fra agilityudvalget, der er et ad hoc-udvalg.

Handicapudvalget indleder med udvalgets overordnede målsætning: at medvirke til, "at den overordnede målsætning (for DGI) kan komme til at gælde for alle mennesker, uanset forudsætninger, således at også personer med handicap af forskellig art er sikret mulighed for at være integreret i idrætslige og andre foreningsmæssige aktiviteter i fællesskabe med andre". Hernæst præsenteres en delmålsætning om, "at handicappede personers integration i idræt og foreningsliv bliver en synlig og bevidst del af DGI's virke på alle planer". For at nå disse målsætninger er der identificeret fem indsatsområder, som lyder:

samarbejde med såvel enkeltpersoner som udvalg på lands-, amts-, og lokalplan,

koordination omkring nuværende og kommende initiativer/aktiviteter,

rådgivning ved specielle tiltag og initiativer, herunder f.eks. byggeri og etablering af anlæg,

uddannelse; initiativ til og koordination af kurser og anden videnformidling,

praksis; overføre teori til praksis. Igangsætning og afprøvning af aktiviteter.

Agilityudvalget præsenterer ikke i sin handlingsplan en overordnet målsætning for udvalget, eller hvordan udvalget arbejder i forhold til hovedorganisationen. Der præsenteres heller ikke delmål på det overordnede plan, men få delmål på det instrumentelle plan. Eksempelvis "Vi skal fortsat tage initiativer til at få nye foreninger optaget i DGI, samt få etableret amtsudvalg i flere amter. Vi ønsker dog ikke at gå på kompromis med de vejledende optagelseskriterier for agilityforeninger, som udvalget har udarbejdet." En stor del af handlingsplanen har snarere karakter af en aktivitetsoversigt, end af

strategisk planlægning og målopstilling. Eksempelvis "vi skal have udarbejdet kursusfolder for kursustilbuddene i 1996. Folderen skal udsendes i november/december 1995."

Ovenstående eksempler viser, hvor stor bredde, der er i landsudvalgenes målformulering og arbejde med handlingsplaner, og hvor stor forskel, der er på de måder, hvorpå der arbejdes i de forskellige landsudvalg i forhold til hovedorganisationens samlede målsætning.

Målsætninger udtrykt i aktiviteter

Som det fremgår af ovenstående har hovedorganisationen ikke formuleret særlig mange klare og operationaliserbare mål for sit arbejde. Organisationens mål er snarere at finde i idégrundlaget styrke det frivillige foreningsarbejde og fremme den folkelige oplysning, og det er dette idégrundlag, aktiviteterne hviler på.

Hovedorganisationens aktiviteter skal blandt andet bidrage til at skabe rammer for amtsforeningerne og binde lokalforeningerne sammen og tilstræbe, at der arbejdes ud fra de samme værdier på alle tre niveauer. Et centralt element i DGI's målsætninger er netop, at de idrætslige og kulturelle aktiviteter i høj grad er kulturbærende, og at aktiviteterne er et middel til at nå endemålet, den folkelige oplysning.

I det følgende gennemgås to af hovedorganisationens hovedaktiviteter med henblik på at identificere de målsætninger, der ligger bag de enkelte aktiviteter.

Kurser og andre uddannelses tilbud

Eksempelvis amtsinstruktørkurser, fag- og inspirationskurser om aktuelle kultur- og fritidspolitiske emner og problemstillinger. Endvidere kan nævnes uddannelseskonferencer, historiske og idémæssige konferencer samt kultur- og udviklingsarrangementer. Særlige uddannelsesinitiativer, f.eks. efteruddannelse af folkeskolelærere, naturvejlederordningen, kurser om forebyggelse af idrætsskader, m.v. er også udbudt.

Om kurserne og uddannelsesarbejdet hedder det: "Der lægges i uddannelsesarbejdet stor vægt på, at DGI's formålsformulering og værdigrundlag afspejles i kursusvirksomheden og herigennem får en konkret udformning i praksis". Om kultur- og udviklingsarrangementer hedder det: vi søger "gennem disse arrangementer at signalere et bredt udsnit af DGI's kulturelle kerneværdier som f.eks. kultur, nytænkning, samarbejde på tværs, mellem menneskelig forståelse, vilje til at eksperimentere og grænseafprøvning til andre kultur- og fritidsområder".

Stævner, turneringer og lejre

DGI afholder hvert fjerde år et landstævne, hvor alle idrætsaktiviteter i DGI og DDS er repræsenteret. Herudover afholdes andre store stævner som landsmesterskaber for de forskellige aktiviteter, jubilæumstævne, nordiske gymnastikstævner, festivaller og udenlandske stævner. I 1995 afholdtes eksempelvis et

stort gymnastikstævne i Alicante. Om stævnerne hedder det eksempelvis: "Særlig ved børne- og ungdomsstævner tilbydes alternative oplevelser, så som orienteringsstafetter, cykelringridning, besøg af brandvæsen, alternative boldspil osv."

Herudover har DGI aktiviteter på en række andre områder:

Landskonsulentfunktion, hvor konsulenter bistår landsudvalgene og amtsforeningerne med råd og vejledning.

Bladvirksomhed, information og PR, bl.a. udgiver DGI bladene Dansk Ungdom & Idræt og Instruktørmagasinet

Krumspring og udarbejder Informations- og PR-materiale til både intern og ekstern brug.

Projekter, der bl.a. sigter mod at inddrage særligt idrætssvage grupper som ældre, handicappede m.v. årsmøde med deltagelse af delegerede fra hele organisationen og inviterede gæster.

Internationalt arbejde, bl.a. arbejdes der på gennem idrætslige og kulturelle arrangementer "at fremme den mellemfolkelige forståelse og at udbrede kendskabet til den danske foreningsmodel".

I og med at idrætten ikke er et mål i sig selv, har DGI som det fremgår af ovenstående også en lang række ikke-idrætslige aktiviteter, som f.eks. friluftsliv og teater. De ikke-idrætslige aktiviteter eksempelvis socialt samvær, sang og lege er ligeledes ofte et væsentligt element i DGI's idrætslige aktiviteter.

Sammenfattende kan det konstateres,

at hovedorganisationen har en klart formuleret, men vanskelig operationaliserbar overordnet målsætning,

at hovedorganisationen har formuleret klare og fortrinsvis operationaliserbare målsætninger for amtsforeningernes virke,

at hovedorganisationens målsætninger og værdier tillige kommer til udtryk gennem foreningens aktiviteter.

6.2.2. MÅLSÆTNINGER OG PRIORITERING AF RESSOURCER

I dette afsnit sammenstilles ovenstående målsætninger med DGI's økonomi og ressourceanvendelse, der er kortlagt i kapitel 4. Målet er således at vurdere, i hvilket omfang de skitserede målsætninger er synlige i forbindelse med DGI's prioritering og allokering af økonomiske ressourcer.

For DGI's vedkommende viste kapitel 4 blandt andet,

at væksten i de direkte tilskud har været større end væksten i indtægter.

at der har været en forskydning fra generelle tilskud uden bindinger til øremærkede og bundne tilskud, primært til puljer, eksempelvis aktivitetsforøgelses-, amtsforenings- og lokalforeningspuljen, m.v. De øremærkede tilskud er i undersøgelsesperioden 1987-95 steget med 44% om året.

at der blandt nogle af de aktiviteter og serviceydelser, som hovedorganisationen tilbyder, har været en markant procentvis stigning i projekter, information og PR samt stævner. Udgifter til projekter tegner sig for den største årlige procentvise stigning på 85%, hvilket dog hænger sammen med de meget beskedne udgifter til denne post før 1987.

at uddannelse er den største enkeltpost blandt de indirekte tilskud.

DGI har ikke eksplicit indarbejdet de eksternt politisk formulerede målsætninger i sine egne målsætninger, men væksten i de direkte tilskud og særligt i den andel, der er øremærket til særlige aktiviteter, vidner om, at hovedorganisationen trods sin relativt løse målformulering alligevel arbejder målrettet i sin prioritering og allokering af ressourcer. Eksempelvis har hovedorganisationen ved i højere grad at lægge vægten på tilskud til projektarbejde med forsøg og udvikling søgt at målindfri den eksternt politisk formulerede målsætning om at styrke forsøg og omstilling i idrætten.

Størrelsesmæssigt er de direkte tilskud stadig den største udgiftspost i DGI's anvendelse af de årlige midler. Det er derfor også relevant at se nærmere på, hvordan DGI fordeler de direkte tilskud til amtsforeninger og de associerede skytteforeninger.

De Danske Skytteforeninger modtager årligt 17% af DGI's andel af tipsmidlerne. De resterende midler fordeles mellem hovedorganisationen og amtsforeningerne. Siden 1992 er dette sket efter den såkaldte kriteriepointmodel. Der skal ikke i detaljer redegøres for kriteriepointmodellen. I stedet skal fremhæves de grundlæggende tilskudsprincipper, der har betydning for en vurdering af sammenhængen mellem målsætninger og allokering af ressourcerne.

Modellen bygger overvejende på kvantitative kriterier. Tilskuddene gives som to hoveddele: et grundtilskud og et aktivitetstilskud.

Grundtilskuddene tildeles ud fra fire kriterier: 1) et fast tilskud pr. amtsforening, 2) et tilskud relateret til antallet af lokalforeninger under amtsforeningen, 3) et tilskud relateret til antallet af primærkommuner, amtsforeningen spreder sig over og 4) et tilskud relateret til amtsforeningens konsulenttjeneste.

Aktivitetstilskuddene tildeles ud fra kvantitative kriterier på følgende 6 hovedområder: 1) antallet, arten og længden af kurser, 2) opfølgning, vejledning og foreningsbesøg, 3) antallet, arten og omfanget af lejre/instruktion, 4) antallet, arten og omfanget af turneringer, stævner og amtshold, 5) antallet, arten og omfanget af kulturelle og internationale aktiviteter samt 6) antallet, arten og omfanget af ikke godkendte aktiviteter.

Fordele ved kriteriepointmodellen kan være;

at kriteriepointmodellen har én dominerende fordel: midlerne følger aktiviteterne, hvorfor det er muligt at påvirke foreningernes aktivitetssudbud. At midlerne er knyttet til aktiviteterne opleves af hovedparten af de interviewede amtsforeninger som et sundt princip.

at modellen vurderes at være et godt styringsredskab for hovedorganisationen, der ved at fastlægge pointstrukturen forholdsvis detaljeret kan styre amtsforeningerne i den retning, de ønsker.

I og med at modellen er opbygget på objektive kriterier, er det en let gennemskuelig fordelingsmodel, der ikke umiddelbart skulle give anledning til mange tvistigheder om størrelsen af tilskuddet til den enkelte amtsforening.

at den gennemgribende registrering af alle aktiviteter i amtsforeningerne giver den enkelte amtsforening et godt administrativt redskab i egen planlægning, idet regi-streringen giver overblik over foreningens faktiske "produktion". Dette argument fremføres af enkelte amtsforeninger, der ikke mener, at de ellers ville få gennemført en så omfattende aktivitetsregistrering.

Ulemper ved kriteriepointmodellen kan være;

at modellen er stærkt fokuseret på kvantiteten frem for kvaliteten i aktiviteterne.

at modellen har en indbygget konservatisme, idet den primært belønner traditionelle og kendte aktiviteter.

at modellen kræver et tungt administrativt arbejde fra de frivillige foreningers side.

at det er muligt at spekulere i modellen, fordi den er forholdsvis gennemsigtig. Flere af de interviewede amtsforeninger kender til amtsforeninger, der har spekuleret i modellen og bevidst øget særligt pointgivende aktiviteter og foretaget omdefineringer af pointgivende aktiviteter f.eks. længden og formålet med et foreningsbesøg, længden af en sportskamp osv. Der kan ligeledes være en tendens til, at amtsforeningen hellere vil lade aktiviteter foregå i amtsforeningsregi frem for i lokalforeningsregi, idet der så gives aktivitetspoint til amtsforeningen.

at modellen ikke giver amtsforeningerne et kontinuert økonomisk grundlag at arbejde på, idet de i princippet kun kender deres økonomi et år frem i tiden.

at modellen ikke tager højde for "skjult arbejde" i amtsforeningerne. Især DGI-Nordøstjylland står for dette argument. Foreningen er en typisk storbyforening, der har mange henvendelser til amtskontoret fra enkeltpersoner, der bare vil høre lidt om foreningen eller mere generelt om idrætstilbud i Aalborg. Dette er en aktivitet, som foreningen i og for sig er glad for, og en service de gerne yder, men kriteriepointmodellens grundtilskud tager ikke højde for, at der er forskelle i amtsforeningernes lokalområde og dermed "kundegrundlag".

Den øgede satsning på allokering via øremærkede puljemidler har den effekt, at bestemte aktiviteter fremmes, idet der kan hentes øremærkede tilskud til disse. Nogle amtsforeninger og lokalforeninger anfører dog også, at puljerne er med til at fremme professionaliseringen af de frivillige foreninger, idet der følger et relativt omfattende papirarbejde med puljeadministrationen i form af ansøgninger og efterfølgende evalueringsrapporter og regnskabsaflæggelse. Dette kan være svært at overkomme for frivillige i foreninger, der blot har foreningsarbejde som hobby. I en enkelt amtsforening har enkelte frivillige stoppet deres hverv som frivillige ledere pga. den øgede administrative arbejdsbelastning. Det er ligeledes en belastning for amtsforeningerne ikke at kende deres fremtidige økonomi, idet en forholdsvis stor andel af budgetterne er afhængige af bevillinger fra puljer.

Ved at benytte dels kriteriepointmodellen, dels specifikke puljer til at prioritere og allokere ressourcer efter tilstræbes, at organisationens målsætning om en udvikling balanceret mellem tradition og fornyelse kan finde sted: de traditionelle aktiviteter understøttes gennem kriteriepointmodellens aktivitetspoint, mens fornyelsen primært støttes gennem midler fra puljer.

I DGI's allokeringsmodel er indbygget en styrende tendens i retning af, at amtsforeningerne i deres budgetter prioriterer de aktiviteter, der kan udløse midler enten i form af kriteriepoint eller i form af ansøgninger til øremærkede puljer. ønsker amtsforeningerne at sikre næste års økonomi, sker dette bedst gennem et højt aktivitetsniveau inden for de pointgivende områder i indeværende år samt en satsning på de aktiviteter, der er omfattet af puljemidlernes formålsbeskrivelser.

I denne sammenhæng skal det i øvrigt bemærkes, at fra og med 1997 sættes kriteriepointmodellen i bero, og DGI overgår til at fordele sine ressourcer som bloktilskud, udregnet på baggrund af amtsforeningernes hidtidige tilskud i de seneste 3 år.

Sammenfattende vurderes DGI's prioritering og allokering af ressourcer at afspejle organisationens overordnede målsætninger.

6.2.3. MÅLINDFRIELSE PÅ HOVEDORGANISATIONSNIVEAU

Det er ikke muligt at vurdere omfanget af målindfrielse på niveau 1 uden at medtage betragtninger om målsætninger og graden af målindfrielse på niveau 2 og 3. Vurderingen af målindfrielse kompliceres - som anført tidligere - endvidere af, at de opstillede målsætninger er bredt formulerede og forholdsvis ukonkrete.

En vurdering af målindfrielsen vil for indeværende følgelig afgrænse sig til en vurdering af målindfrielsen for de målsætninger, der kan realiseres af DGI selv på hovedorganisationsniveau. DGI forholder sig ikke direkte til de eksterne politisk formulerede målsætninger i formuleringen af sine egne målsætninger, men tager dem til sig med udtalelsen "I den folkelige idræt arbejdes der ikke med eliteidræt, og den folkelige idræts aktiviteter dækkes ikke af betegnelsen breddeidræt. I forhold til sprogbrugen i kommissoriet (for nærværende undersøgelse) dækkes vore idrætslige aktiviteter af betegnelsen breddeidræt". I DGI's redegørelse til Folketingets Kulturudvalg 1995 lyder det endvidere: "Som påpeget i de foregående redegørelser, er det vores opfattelse i DGI, at en meget betydelig del af den almene indsats, DGI - hovedorganisation såvel som de 25 amtsforeninger - gør inden for den folkelige idræt, sker inden for de selv samme områder, der indeholdes i breddeidrætsbetænkningen."

Således er de eksterne politisk formulerede målsætninger ikke direkte at genfinde i DGI's målsætninger.

Hvad angår den indbyggede målsætning i hovedorganisationens idégrundlag om at drive frivillig foreningsaktivitet kan det sluttes, at den er overensstemmende med det faktum, at DGI's foreningsliv grundlæggende hviler på det frivillige arbejde, der udføres i amtsforeningerne og lokalforeningerne fordelt over landet.

Der er i de senere år sket en professionalisering af hovedorganisationen, amtsforeningerne og lokalforeningerne. Dette har på den ene side understøttet og lettet det frivillige arbejde (eksempelvis gennem indførelse af EDB), men på den anden side stiller professionaliseringen også større krav til de frivillige. Selv om langt den overvejende del af arbejdskraften i foreningerne (især på amtsforenings- og lokalforeningsniveau) stadig er frivillig, kan der spores en tendens til, at en stigende del af arbejdskraften er lønnet. Det har ligeledes til tider været vanskeligt at rekruttere det nødvendige antal frivillige ledere til foreningerne.

I forhold til målsætningerne for amtsforeningerne kan det konstateres,

at amtsforeningerne fungerer og i mange situationer tegner DGI. Alle amtsforeninger har eget kontor og egen konsulenttjeneste.

at amtsforeningerne har stor selvstændig kompetence. Der er dog tendens til, at deres selvstændighed begrænses ved, at hovedorganisationen i højere grad går over til at bevilge gennem øremærkede puljer.

at udvikling, omstilling og forsøg i høj grad også sker på amtsforeningsniveau. Eksempelvis store legedag, nyudvikling af fodbold og friluftsliv, ultimate og andre nye idrætsgrene. Teater er kommet med som ny aktivitet.

at amtsforeningerne arrangerer en lang række kurser, turneringer og stævner. Der har som en direkte følge af stigningen i tipsmidlerne været en aktivitetsforøgelse i amtsforeningerne.

I forhold til de eksternt politisk formulerede målsætninger kan det konstateres,

at hovedorganisationen i undersøgelsesperioden har forøget mængden af øremærkede direkte tilskud til blandt andet udvikling, omstilling og forsøg. Eksempelvis Aktivitetsforøgelsespuljen, Lokalforeningspuljen og PrøvSelv-Puljen.

at hovedorganisationen arbejder for idrætssvage grupper, som ældre, handicappede, m.v., men at arbejdet i vid udstrækning går ud på at integrere dem i foreningens ordinære aktiviteter frem for at lave særlige aktiviteter for grupperne.

at hovedorganisationen prioriterer uddannelsesaktiviteter højt i sin ressourceprioritering.

at landskonsulenttjenesten giver rådgivning til landsudvalgene og

at amtsforeningernes konsulenttjeneste giver rådgivning og støtte til lokalforeningerne.

Det kan sammenfattende om målfrielsen på hovedorganisationsniveau konstateres,

at hovedparten af DGI's målsætninger ikke er operationaliserbare. Målsætningerne kommer snarere til udtryk i det værdigrundlag, organisationen arbejder ud fra, hvorfor det i sagens natur er vanskeligt at afgøre i hvilken grad, der er tale om målfrielse.

at DGI's idégrundlag omkring folkelig idræt i høj grad er i overensstemmelse med linien i de eksternt givne politiske målsætninger.

at målsætningerne særligt sætter sig igennem i den markante udvikling i enkeltstående udgiftsposter under de øremærkede tilskud.

at DGI selv vurderer, at organisationens målsætninger er i vid udstrækning indfriet, hvilket ikke modsiges af målfrielseevalueringens datamateriale.

at kriteriepointmodellen bidrager til en øget grad af overensstemmelse mellem målsætningerne bag tilskuddene og deres faktiske anvendelse på amtsforenings-niveau. Det må dog bemærkes, at det frivillige arbejde og folkeoplysning i princippet er et par svært målelige størrelser, som vanskeligt kan forenes med en overvejende kvantitativt baseret ressourceallokeringsmekanisme.

6.3. Amtsföreningerne (niveau 2)

6.3.1. IDENTIFIKATION AF MÅLSÆTNINGER

Der er stor variation i målsætningernes indhold og præcision hos de 8 amtsforeninger, der indgår i evalueringens niveau 2-analyse. Dette skyldes dels amtsforeningernes forskellige baggrund og organisation, dels at foreningerne i vid udstrækning er selvstændige og uafhængige enheder, der naturligt vælger forskellige strategier i deres foreningsarbejde. Det er følgende indlysende, at en identifikation af målsætninger naturligt ikke kun må tage højde for amtsforeningernes forskellighed, men også for at der er tale om foreninger, der i vidt omfang baseres på frivillighed blandt medlemmer, trænere og ledere.

Det forekommer ikke hensigtsmæssigt at beskrive målsætningerne for hver af de 8 amtsforeninger detaljeret. For en uddybende beskrivelse henvises til de udarbejdede profiler af de interviewede amtsforeninger i Dokumentationsrapport II. I stedet skal amtsforeningernes målsætninger kortlægges med udgangspunkt i centrale temaer.

Formulering af målsætninger

Amtsforeningernes overordnede målsætninger er typisk enslydende med hovedorganisationens: Ved idræt og andet kulturelt virke at styrke det frivillige foreningsarbejde for at fremme den folkelige oplysning.

På samme måde som hovedorganisationen har en overordnet målsætning om at skabe rammer for amtsforeningerne, har amtsforeningerne ofte en målsætning om at skabe rammer for lokalforeningerne.

Hos en del af amtsforeningerne fremstår de overordnede målsætninger som instrumentelle, idet foreningerne i formuleringen af målsætningerne lægger hovedvægt på funktionsbeskrivelser (eksempelvis afholdelse af stævner, oprettelse af udvalg, skabelse af en bedre og mere effektiv administration i amtsforeningen etc.). Det instrumentelle element kommer tillige til udtryk ved, at der i de overordnede målsætninger lægges vægt på at koordinere, interessevaretage og repræsentere.

Samtidig er nogle af amtsforeningerne gennem de senere år begyndt at arbejde med strategisk planlægning. Hos disse amtsforeninger fungerer handlingsplanerne i vid udtrækning som et internt styringsredskab, der er med til at sikre en bedre overensstemmelse mellem amtsforeningens målsætninger og ressourceanvendelse, ligesom de fungerer som et prioriteringsredskab.

Målsætninger om breddeindsats

Idet DGI's grundlag er den folkelige idræt og den lokale forankring, er aktiviteterne i høj grad møntet på breddeidrætten.

Flere amtsforeninger har målsætninger om at ville øge aktiviteterne og give bredere tilbud inden for de enkelte aktiviteter. Det kan f.eks. være i form af ønsket om at etablere levedygtige udvalg inden for alle hovedorganisationens aktivitetsområder eller afholde flere stævner og turneringer.

Ligeledes har flere amtsforeninger en målsætning om at nå ud i egne af amtsforeningens geografiske område, hvor foreningen i dag ikke er så vel repræsenteret, eller hvor lokalforeningerne kunne få mere ud af at bruge amtsforeningen, end de allerede gør.

Målsætninger om den særlige indsats for idrætssvage grupper

Nogle amtsforeninger har formuleret målsætninger om at igangsætte nye aktiviteter rettet mod grupper, til hvem der i dag ikke er noget godt og målrettet idrætsligt eller kulturelt tilbud.

Amtsforeningerne har målsætninger om at øge indsatsen på ældreområdet, mens kun enkelte amtsforeninger har målsætninger, der retter sig mod arbejdsløse henholdsvis flygtninge og indvandrere.

Den overordnede målsætning synes at være, at DGI's aktiviteter skal være så bredde, at der er plads til alle, uanset om de tilhører særligt idrætssvage grupper. Der skal være et tilbud til dem blandt DGI's aktiviteter, hvorfor der heller ikke er nogen af amtsforeningerne, der har målsætninger om at lave særtilbud til de særlige grupper. De skal integreres i de ordinære aktiviteter, jævnfør handlingsplanen for landsudvalget på handicapområdet.

Målsætninger om uddannelse

Mange amtsforeninger gør en stor indsats for at uddanne deres frivillige ledere, hvilket vurderes at være et aktiv for såvel forening som for de frivillige. Gode muligheder for uddannelse vurderes at være noget af det, der kan tiltrække og fastholde frivillige ledere til foreningen.

En del amtsforeninger satser på at uddanne og inspirere unge foreningsledere, der skal være med til at bære foreningens arbejde videre.

Sammenfattende vurdering

Amtsforeningernes målsætninger er typisk meget bredt formulerede. Der kan i enkelte amtsforeninger konstateres en udvikling i retning af en mere systematisk planlægningsproces, men hovedparten af de interviewede amtsforeningers målformulering sker stadig i vid udstrækning på aktivitetsniveau, og planlægningen sker med hovedvægten på traditioner og er ofte en tilpasning af sidste års planer.

6.3.2. Målsætninger og prioritering af ressourcer

Amtsforeningerne forholder sig i formuleringen af deres målsætninger ofte direkte til hovedorganisationens overordnede målsætninger, hvilket synes at være en konsekvens af hovedorganisationens måde at prioritere og allokere DGI's ressourcer på.

Det fremgår af kapitel 4, at amtsforeningerne især har udgifter i form af indirekte tilskud til lokalforeningerne. Disse tegner sig for 48% af de samlede udgifter i 1995. Samtidig har der dog været en kraftig procentvis stigning i de direkte tilskud, hvilket primært skyldes, at amtsforeningerne administrerer en del af de øremærkede puljer, hvis endelige modtagere er lokalforeninger, f.eks. lokalforeningspuljen og den tilknyttede PrøvSelv-Pulje.

Størstedelen af de indirekte tilskud går til stævner, amtskonsulenter og uddannelse. Disse tre poster tegner sig tilsammen for 81% af de indirekte tilskud.

Foruden direkte tilskud til lokalforeningerne yder amtsforeningerne en lang række indirekte tilskud i form af stævner og turneringer, tilskud til kurser og stævner samt rådgivning især i forbindelse med regnskabsmæssige, skattemæssige og forsikringsmæssige spørgsmål.

Herudover yder amtskonsulenterne støtte til etablering af nye aktiviteter i lokalforeningerne, og der i mange situationer personligt bindeled mellem lokalforeningen og amtsforeningen.

Sammenholdes amtsforeningernes udgiftsstruktur med amtsforeningernes egne målsætninger kan det konstateres,

at der er overensstemmelse mellem ønskerne om at ville øge aktivitetsniveauet og udgifterne til stævner og amtskonsulenter. Det er ofte amtskonsulenterne, der kan være fødselshjælper for nye lokale aktiviteter.

at der er overensstemmelse mellem den vægt, mange amtsforeninger lægger på uddannelse, og den budgetmæssige andel, der går til uddannelse i amtsforeningerne.

at der i amtsforeningerne er målsætninger om at anspore til igangsættelse af nye initiativer i lokalforeningerne, hvilket peger på, at der vil være afløb for de øremærkede puljer f.eks. til omstilling og forsøg.

6.3.3. MÅLINDFRIELSE PÅ AMTSFORENINGSNIVEAU (NIVEAU 2)

Amtsforeningernes målindfrielse kan vurderes ud fra lokalforeningernes tilfredshed med de aktiviteter og serviceydelser, som hovedorganisationen og amtsforeningerne tilbyder foreningerne.

Lokalforeningernes tilfredshed med aktiviteter og serviceydelser er således et mål for, hvorvidt amtsforeningerne opnår målopfyldelse. I foreningsundersøgelsen indgår tre centrale spørgsmål, der tilsammen belyser foreningernes forbrug af, vurdering af samt tilfredshed med amtsforeningernes ydelser:

hvorvidt er amtsforeningernes aktiviteter og serviceydelser anvendt inden for de seneste år?
hvilken betydning vurderes aktiviteterne og serviceydelserne at have, og
hvor tilfredse er lokalforeningerne med de pågældende aktiviteter og serviceydelser?

Hvad angår amtsforeningernes egen målindfrielse, er der forskelligartede erfaringer. Nogle amtsforeninger har søgt at anvende strategisk planlægning i forbindelse med fastsættelse af strategier, visioner og handlingsplaner, hvilket er lykkedes nogenlunde.

Det er overordnet amtsforeningernes egen opfattelse, at de opfylder deres målsætninger. Det er dog de færreste af amtsforeningerne, der foretager en systematisk opfølgning på målindfrielsen og dermed kan give en systematisk vurdering af de enkelte delmål.

I forhold til de aktiviteter og serviceydelser, som amtsforeningerne tilbyder lokalforeningerne, fremgår det af figur 6.1,

at 77% af de adspurgte lokalforeninger inden for det seneste år har benyttet sig af kurser for uddannelse af trænere og instruktører og ledere, og at 56% h.h.v. 58% af lokalforeningerne har deltaget i stævner/opvisninger og turneringer/konkurrencer.

at h.h.v. 28% og 29% af lokalforeningerne har benyttet sig af aktivitetsskoler, som f.eks. fodboldskole, badmintonskole m.v., og rådgivning fra amtsforeningen i form af rådgivning om f.eks. forsikring, jura m.v.

I forhold til vurderingen af betydningen af de aktiviteter og serviceydelser, som amtsforeningerne tilbyder, fremgår det af figur 6.2,

at lokalforeningerne tillægger kurser for uddannelse af trænere og instruktører den relativt største betydning, mens konferencer, seminarer og årsmøder tillægges den relativt laveste betydning.

Endelig viser foreningsundersøgelsen vedrørende lokalforeningernes tilfredshed med amtsforeningernes aktiviteter og serviceydelser,

at lokalforeningerne generelt er tilfredse med aktiviteter og serviceydelser. Særligt er de tilfredse med kurser for uddannelse af trænere og instruktører. Der er også stor tilfredshed med aktivitetsskoler blandt de relativt få lokalforeninger, der har udtalt sig om aktiviteten. På samme måde er der stor tilfredshed med konsulenttydelser og rådgivning blandt de få lokalforeninger, der har udtalt sig om aktiviteten.

at lokalforeningerne er mindst tilfredse med turneringer/konkurrencer, konferencer/
seminarer/årsmøder og stævner/opvisninger.

Med hensyn til lokalforeningernes tilfredshed med og prioritering af amtsforeningernes og hovedorganisationens informationsmateriale i form af blade, stævneindbydelser og kursusfoldere viser figur 6.4 tydeligt, at der er den højeste prioritering af og tilfredshed med kursusfoldere.

Kursusfoldere tillægges meget stor eller stor betydning af 55% af lokalforeningerne, og 62% er fuldt tilfredse eller meget tilfredse med kursusfolderne.

Forholdsvis få lokalforeninger tillægger bladene Krumspring og Amtsbladet samt stævneindbydelser meget stor eller stor betydning. Der er til gengæld relativ stor tilfredshed med bladene. Størst er tilfredsheden med bladet Krumspring, som 58% af lokalforeningerne er fuldt ud tilfredse eller meget tilfredse med.

Generelt må foreningernes besvarelser tolkes således, at amtsforeningerne gennemfører relevante aktiviteter og serviceydelser, der anvendes af og prioriteres højt af et bredt udsnit af lokalforeningerne. Det er dog bemærkelsesværdigt få lokalforeninger, der angiver, at de har benyttet rådgivning og konsulentytelser, når det sammenholdes med amtsforeningernes forholdsvis store udgifter til disse aktiviteter og den betydning, amtsforeningerne selv tillægger bl. a. konsulentordningen.

Ligeledes er der forholdsvis få lokalforeninger, der tillægger informationsmateriale ud over kursusfoldere stor betydning, mens der samtidig er relativ stor tilfredshed med materialet.

Turneringer og konkurrencer prioriteres relativt højt af nogle amtsforeninger. Alligevel udtrykker relativt få lokalforeninger stor tilfredshed på området.

Det fremgår således af foreningsundersøgelsen, at der er områder, hvor lokalforeningerne ikke i dag fuldt ud bruger amtsforeningernes aktiviteter og serviceydelser, og hvor amtsforeningerne formentlig kunne forbedre deres målindfrielse, hvis lokalforeningerne i større grad benyttede disse aktiviteter og ydelser. Dette gælder især inden for konsulentytelser og rådgivning.

DGI og DGI's amtsforeninger kan helt klart styrke deres målindfrielse, hvis ydelser og budskaber bliver markedsført mere slagkraftigt. Kun godt en trediedel (36%) af lokalforeningerne svarer, at de har kendskab til det idrætspolitiske arbejde, som DGI og DGI Amtsföreningen udfører.

Potentialet for at styrke målindfrielsen gennem markedsføring af ydelserne og budskaberne understreges af det forhold, at blandt de 36% af foreningerne, der har kendskab til det idrætspolitiske arbejde, anfører 68%, at DGI's/DGI Amtsföreningens idrætspolitiske arbejde har meget stor, stor eller en vis betydning, mens 30% svarer enten begrænset betydning (26%) eller ingen betydning (4%), og 46% er fuldt ud eller meget tilfredse, 30% nogenlunde tilfredse, mens 14% er mindre eller ikke tilfredse med DGI's/DGI amtsforeningens idrætspolitiske arbejde

6.4. Lokalforeningerne (niveau 3)

I dette afsnit beskrives målsætninger og målindfrielse på lokalforeningsniveau.

6.4.1. IDENTIFIKATION AF MÅLSÆTNINGER

Identifikation af lokalforeningernes målsætninger sker på grundlag af foreningsundersøgelsen. Der lægges vægt på følgende indikatorer for foreningernes målsætninger:

lokalforeningernes formål

lokalforeningernes højest prioriterede opgaver

I foreningsundersøgelsen er lokalforeningerne blevet bedt om at angive lokalforeningens overordnede formål i prioriteret rækkefølge (max. 3). Prioriteringen i nedenstående figur præsenterer formålernes score. Hvert enkelt formåls score angiver andelen af lokalforeninger, der har angivet det pågældende formål som enten 1., 2. eller 3. prioritet.

De hyppigst angivne formål er:

at skabe et socialt fællesskab for medlemmerne
at skabe sund fritidsbeskæftigelse for de unge
at få flest mulige til at dyrke idræt
at skabe et lokalt samlingspunkt

De hyppigst angivne formål vedrører således alle aspekter, der passer under fællesbetegnelsen "folkelig idræt".

Hvad angår lokalforeningernes prioritering af formålene er der ingen markant 1. prioritering, men de to målsætninger "at få flest mulige til at dyrke idræt" og "at skabe et socialt fællesskab for medlemmerne" angives af h.h.v. 27% og 20% af lokalforeningerne. Kun 3% af lokalforeningerne angiver "at opnå gode sportslige resultater" som foreningens højest prioriterede formål.

Når det drejer sig om de opgaver, som lokalforeningerne har prioriteret højest inden for det seneste år, kan fem forskellige opgavetyper identificeres:

Præstationsorienterede opgaver (eksempelvis oprykning og at støtte eliteidrætsudøvere) fremhæves af 8% af foreningerne

Breddeidrætsorienterede opgaver (eksempelvis medlemstilgang, etablere mange og forskelligartede aktiviteter) fremhæves af 55% af foreningerne

Sundheds-/velfærdsorienterede opgaver, som kun fremhæves af en enkelt lokalforening

Lokalsamfunds- og socialt orienterede opgaver (eksempelvis gøre sig gældende i lokalsamfundet og holde byfest) fremhæves af 12% af foreningerne

Økonomiske/materielle/interne opgaver (eksempelvis idrætsfaciliteter, byggeprojekter og få foreningens økonomi til at løbe rundt) fremhæves af 37% af foreningerne.

Ud fra opgaveprioriteringen kan det konstateres, at breddeidrætsorienterede opgaver er klart i overvægt efterfulgt af økonomiske/materielle/interne opgaver. Præstationsorienterede samt lokalsamfunds- og socialt orienterede opgaver prioriteres af færre af lokalforeningerne (h.h.v. 8% og 12% af lokalforeningerne). Kun en enkelt forening prioriterer en sundheds-/velfærdsorienteret opgave højest.

6.4.2. MÅLINDFRIELSE

Følgende analyse af lokalforeningernes målindfrielse sætter fokus på:

lokalforeningernes selvevaluering i forhold til det overordnede formål,
lokalforeningernes aktiviteter overensstemmelse med de angivne overordnede formål, samt
lokalforeningernes aktiviteter overensstemmelse med de højest prioriterede opgaver

Lokalforeningerne har i forbindelse med foreningsundersøgelsen foretaget en selvevaluering, idet de har besvaret spørgsmålet, "I hvilket omfang har lokalforeningen løst opgaverne?". 10% af lokalforeningerne angiver at have løst opgaverne fuldstændigt, 46% at have løst opgaverne i vidt omfang, 26% at have løst opgaverne i et vist omfang, 8% at have løst opgaverne i et begrænset omfang, og 4% anfører slet ikke at have løst opgaverne.

Det dominerende træk i selvevalueringen er således, at hovedparten af lokalforeningerne mener at have løst opgaverne i et vist omfang eller mere.

58% af lokalforeningerne angiver, at der er forhold, som i særlig grad har bevirket, at foreningen har kunnet løse de opgaver, der var prioriteret højt. Blandt de forhold, der nævnes, er: frivilliges indsats, økonomisk støtte, samarbejde med kommunen, DGI's konsulenter og den lokale opbakning.

45% af lokalforeningerne angiver, at der er forhold, som i særlig grad har hindret, at foreningen har kunnet løse de opgaver, der var prioriteret højt. Blandt de forhold, der nævnes, er: dårlig økonomi, dårlige fysiske rammer (manglende træningsfaciliteter), manglende forståelse fra kommunens side og dårlig geografisk placering.

Når selvevalueringen sammenholdes med lokalforeningens overordnede formål, tegner der sig ikke et klart billede. Der er tilsyneladende ingen sammenhæng mellem de overordnede formål, og det omfang, i hvilket foreningerne mener at have løst de højest prioriterede opgaver. Det er dog tydeligt, at foreninger, der angiver det overordnede formål "at opnå gode sportslige resultater", er mest selvkritiske, når de skal vurdere i hvilket omfang, opgaverne er løst.

Når målbildfrielse vurderes ud fra lokalforeningernes faktisk afholdte aktiviteter ud over almindelige idrætslige aktiviteter ses, at lokalforeningerne især har gennemført ikke-idrætslige aktiviteter inden for det seneste år.

Blandt de 88% af lokalforeningerne, der har gennemført ikke-idrætslige aktiviteter inden for det seneste år, er der især afholdt klubfest/juleafslutning (76%), forestået udflugter (42%), udgivet klubblad (42%), holdt byfest/bal (41%), forestået bingo/lotto (31%) eller andre ikke-idrætslige aktiviteter (32%).

60% af lokalforeningerne angiver, at de har afholdt særlige idrætslige aktiviteter inden for det seneste år.

38% af lokalforeningerne har forsøgt at etablere nye former for idrætsaktiviteter. Disse er typisk aktiviteter for børn, weekendaktiviteter, idræt på tværs samt "modeidrætsgrene" som streetbasket, beachvolley og water action.

85% af lokalforeningerne har inden for det seneste år gennemført aktiviteter for børn, og 82% har planer om i den nærmeste fremtid at gennemføre aktiviteter for børn.

Hvad angår de såkaldte idrætssvage befolkningsgrupper, er foreningernes aktiviteter først og fremmest rettet mod ældre (51%), mens der gøres en mindre indsats for øvrige idrætssvage grupper som handicappede, arbejdsløse og indvandrere/flygtninge (alle under 20%). Når det gælder fremtidsplanerne for aktiviteter for idrætssvage befolkningsgrupper, tegner der sig det samme billede som for aktiviteterne inden for det seneste år.

55% af lokalforeningerne svarer, at der er aktiviteter, de gerne ville tilbyde, men ikke har de fornødne ressourcer til. De aktiviteter, der ikke er ressourcer til, er typisk infrastrukturelle opgaver (nyt klubhus, træningsfaciliteter etc.). Enkelte nævner også sommeraktiviteter, udflugter, byfester og handicapidræt.

Der er ingen entydige sammenhænge mellem lokalforeningernes overordnede formål og de gennemførte aktiviteter inden for de tre aktivitetskategorier: særlige idrætslige aktiviteter, ikke-idrætslige aktiviteter og idrætssvage befolkningsgrupper.

Der kan dog peges på følgende tendenser:

En stor del af de foreninger (75% og 87%), der har formålene "at fremme interessen for idrætsaktiviteten" og "at opnå gode sportslige resultater", har gennemført særlige idrætslige aktiviteter.

Flere af de foreninger, der har formålene "at fremme sundhed og trivsel", "at opnå gode sportslige resultater" og "at få flest mulige til at dyrke idræt" har gennemført nye former for idrætsaktiviteter.

6.5 Målsætninger og målindfrielse - en sammenfatning

I lighed med vurderingen af DIF's målsætninger og målindfrielse skal indledningsvis anføres, at der ikke er et enkelt svar på, i hvilket omfang DGI dels centralt, dels på amtsforeningsniveau og dels på lokalforeningsniveau indfrier de opstillede målsætninger.

For det første skyldes dette, at målsætningerne ofte er bredt formulerede.

For det andet skyldes det, at DGI's idrætssyn, arbejdsgrundlag og planlægningssyn er kultur- og aktivitetsbåret, og derved er det ikke umiddelbart nærliggende at operere med præcise målsætninger.

DGI's overordnede målsætning "... ved idræt og andet kulturelt virke at styrke det frivillige foreningsarbejde for at fremme den folkelige oplysning" kan genfindes på amtsforenings- og lokalforeningsniveau, hvilket tyder på, at målsætningerne søges fastholdt fra Landforenings- over amtsforenings- til lokalforeningsniveau.

Amtsforeningernes overordnede målsætninger er typisk enslydende med hovedorganisationens. Målsætningen eksisterer også typisk i høj grad som idégrundlaget i amtsforeningernes arbejde. Den udtrykkes dog ikke altid eksplicit i planlægningen af aktiviteter og projekter, men fremhæves at indgå som den grundlæggende idé. Der er imidlertid på dette foreningsniveau også formuleret mere instrumentelle målsætninger, som lægger vægt på at koordinere, interessebevare og repræsentere.

DGI's overordnede målsætning er kun delvist at finde på lokalforeningsniveau. Her opereres der knap så entydigt ud fra målsætningen som på amtsforeningsniveau. De formål, lokalforeningerne angiver, vedrører alle aspekter, som kan indeholdes i DGI's overordnede målsætning om folkelig oplysning og folkelig idræt, men lokalforeningerne er i deres virke i høj grad styret af aktiviteten.

Hvad angår den indbyggede målsætning i hovedorganisationens idégrundlag om at drive frivillig foreningsaktivitet kan det som tidligere nævnt sluttes, at den er overensstemmende med det faktum, at DGI's foreningsliv grundlæggende hviler på det frivillige arbejde, der udføres i amtsforeningerne og lokalforeningerne fordelt over landet.

Den eksterne politiske målsætning om styrkelse af breddeidrætten er søgt indfriet i fire hovedområder:

Udvikling, omstilling og forsøg

Denne målsætning kan genfindes på alle tre niveauer i DGI, udtrykt på følgende måde:

Hovedorganisationen har forøget mængden af ressourcer, der allokeres gennem puljer, herunder puljer, der ansører til forsøg og udvikling.

Amtsforeningerne optager og igangsætter nye aktiviteter, gennemfører blandt andet Store Legedag.

Lokalforeningerne etablerer nye aktiviteter, som f.eks. ultimate, water action, streetbasket, beachvolley, m.v.

Idrætssvage grupper

Målsætningen kan genfindes på alle tre niveauer i DGI, men med særlig vægt på at integrere idrætssvage grupper i organisationens ordinære aktiviteter i modsætning til at lave særtilbud til grupperne.

Hovedorganisationen har nedsat tværidrætslige udvalg, der skal fremme integrationen af idrætssvage grupper, f.eks. ældreidræts- og handicapidrætsudvalg.

Amtsforeningerne har ligeledes nedsat udvalg, ligesom flere af amtsforeningerne har målsætninger om at øge aktiviteterne for disse særlige grupper.

Lokalforeningerne etablerer aktiviteter, der kan omfatte idrætssvage grupper, dog især ældre.

Uddannelse af frivillige

Målsætningen kan genfindes på alle tre niveauer.

Hovedorganisationen prioriterer uddannelse højt i sin ressourceallokering og gennemfører en række kurser.

Amtsforeningerne prioriterer ligeledes uddannelse højt i deres budgetlægning og gennemfører en række kurser.

Lokalforeningerne bruger i vid udstrækning DGI's kurser, og udtrykker stor tilfredshed med kurserne.

Konsulenttjeneste

Målsætningen kan kun delvist genfindes på de tre niveauer.

Hovedorganisationen har etableret en landskonsulenttjeneste, der dels skal bistå landsudvalgene, dels amtsforeningerne.

Amtsforeningerne har etableret en amtskonsulenttjeneste, der skal bistå lokalforeningerne.

33% af lokalforeningerne bruger konsulenttjenesterne. De lokalforeninger, der udtaler sig om konsulenttjenesten, udtrykker stor tilfredshed.

Sammenfattende kan der ikke konkluderes nævneværdige målforskydninger mellem DGI's tre niveauer, og der kan konstateres en sandsynliggørelse af målindfrielsen på alle tre niveauer.

7. Målsætninger og målindfrielse hos Dansk Firma-idrætsforbund

I dette kapitel gennemføres en målindfrielsesevaluering af aktiviteter inden for organisationer og foreninger tilknyttet Dansk Firmaidrætsforbund (DFIF). Således evalueres DFIF's hovedorganisation og bysammenslutningerne.

Evalueringens udgangspunkt er den række af målsætninger, der er kortlagt gennem interview med hovedorganisationen og ni udvalgte bysammenslutninger. Graden af målfrielse vil blive analyseret ud fra ovennævnte interviews og øvrigt materiale.

Som det var tilfældet for DIF og DGI, gælder det også for evalueringen af DFIF, at den kompliceres af, at målfrielsen omfatter flere niveauer i DFIF. Her opereres der dog kun med to niveauer, hovedorganisationen og bysammenslutningerne. Hovedparten af de idrætslige aktiviteter i DFIF varetages af bysammenslutningerne, hvorfor en målfrielsesevaluering nødvendigvis må gå på tværs af niveauerne.

I det første afsnit beskrives DFIF's baggrund og organisation, herefter følger en gennemgang af målsætninger og målfrielse på h.h.v. hovedorganisationsniveau (afsnit 2) og bysammenslutningsniveau (afsnit 3). I kapitlets sammenfatning vurderes DFIF's målsætninger og målfrielse som helhed .

7.1. Baggrund og organisation

Medarbejdere har gennem et helt århundrede dannet firmaidrætsklubber på arbejdspladsen. I slutningen af 1800-tallet startede firmaidrættens oprettelse af ro-klubber, omkring 1900 blev der dannet firmaidrætsklubber i banker/forsikringselskaber og større industrivirksomheder, og i 30'erne spredte firmaidrættens sig til provinsen.

Den 20. januar 1946 blev Dansk Firmaidrætsforbund (DFIF) stiftet. Initiativet kom fra to firmaidræts sammenslutninger i København, som ønskede et samlende organ til at repræsentere firmaidrættens over for myndighederne. Målet var først og fremmest at få adgang til idrætsfaciliteter m.m.

DFIF er især vokset siden den 3. juni 1976, da forbundet blev omfattet af Tipsloven.

Forbundets øverste myndighed er et repræsentantskab, hvor forbundsstyrelsen, de valgte afdelings- og udvalgsformænd samt to repræsentanter for hver bysammenslutning har stemmeret. Repræsentantskabet har blandt andet til opgave at vælge DFIF's bestyrelse og tage stilling til næste års budget. Endvidere er der nedsat fire udvalg, h.h.v. et uddannelsesudvalg, et idrætsudvalg, et aktivitetsudvalg og et lovudvalg.

Uddannelsesudvalget har til formål at fremme DFIF's kursus- og uddannelsesaktiviteter. Idrætsudvalget har til opgave at fremme de konkurrencebetingede idræts-grene, mens aktivitetsudvalget beskæftiger sig med kampagner og andre større idrætsprojekter såsom Idræt om Dagen, ældreidræt og Virksomhedstrim.

Bysammenslutningerne er organiseret i amtskredse. Amtskredsene er ikke egentlige organisatoriske enheder. Deres primære opgave er at arrangere idrætslige aktiviteter samt sikre erfaringsudveksling mellem bysammenslutningerne i amtet.

DFIF's organisation er således relativ enkel, hvilket betyder, at målfrielsesevalueringen i dette kapitel alene gennemføres for DFIF's hovedorganisation (niveau 1) og for bysammenslutningerne (niveau 2). Det laveste registrerbare organisatoriske niveau i DFIF er bysammenslutningen, der ikke har noget egentligt klubliv og ingen egentlig klubstruktur. Bysammenslutningerne holder hver især kontakt til medlemmerne på arbejdspladserne gennem en kontaktperson eller direkte til det enkelte medlem, hvis

medlemmet ikke er medlem af en bysammenslutning qua sin arbejdsplads, men derimod er arbejdsløs og ønsker at dyrke idræt i fritiden. Bysammenslutningerne danner således ofte kun rammen om stævnedeltagelse. Som konsekvens heraf er der ingen landsdækkende registrering af firmaidrætsklubberne på de enkelte arbejdspladser, idet den enkelte arbejdsplads ikke kan melde sig ind i en bysammenslutning. Det kan alene den enkelte medarbejder på arbejdspladsen.

7.2. Hovedorganisationen (niveau 1)

I det følgende skal målsætningerne dels identificeres, dels søges de sammenholdt med den økonomiske prioritering. Endelig søges omfanget af målindfrielsen vurderet.

7.2.1 IDENTIFIKATION AF MÅLSÆTNINGER

DFIF's overordnede målsætning er fastsat i forbundets formålsparagraf, hvor det fremhæves, at DFIF har til formål "at stimulere interessen for samvær, idræt og motion gennem familien og på arbejdspladsen".

DFIF lægger endvidere vægt på, at aktiviteterne i DFIF fortrinsvis tilgodeser de, der ikke deltager i andre forbunds aktiviteter.

Endelig fremhæves det, at familieidræt og -motion specielt skal fremmes i den enkelte sammenslutning/klub.

DFIF har deltaget i Dansk Arbejder Idrætsforbunds, LO's og DIF's initiativ, "Idræt om Dagen", der retter sig imod en bred målgruppe af befolkningen, der har det til fælles, at de har mulighed for at dyrke idræt i dagtimerne. Målgruppen består således blandt andet af arbejdsløse, pensionister, studerende etc. Deltagelsen i projektet "Idræt om Dagen" understreger, at DFIF opfatter sin hovedmålsætning om at fremme et idrætsmæssigt, socialt og kulturelt sammenhold på arbejdspladsen og i familien bredt. Såvel grupper uden for en arbejdsplads (eksempelvis ledige og studerende) samt medarbejdere på en arbejdsplads kan melde sig ind i en forening/klub i bysammenslutningen og dermed tage del i sammenslutningens udbud af idrætsmæssige aktiviteter.

7.2.2. HOVEDORGANISATIONENS PRIORITERING AF MIDLER - TILSKUDSPOLITIK

Økonomianalysen i kapitel 4 viste, at stigningen i øremærkede tilskud fra hovedorganisationen til bysammenslutningerne har været større end stigningen i generelle tilskud. De øremærkede tilskud udgør i 1995 således 45% af de samlede direkte tilskud.

Mens de generelle tilskud ydes dels til bysammenslutningerne, dels til amtskredsene, ydes de øremærkede tilskud gennem tilskudspuljer, eksempelvis til aktivitetsudvalgets projekter.

De generelle tilskud til bysammenslutningerne ydes efter antallet af aktivitetsmedlemmer og aktiviteter. De øremærkede tilskud ydes til opstart af nye aktiviteter, motionskampagner, tekniske hjælpemidler og kontorhjælp samt bladudgivelse. Derudover modtager nye bysammenslutninger et ekstra tilskud de første tre år.

Endelig har DFIF valgt at anvende forøgede økonomiske midler til en række nye tiltag, der udvikler DFIF's idrætsmæssige profil. Af centrale eksempler kan anføres Idræt om Dagen, ældreidræt, Familieidræt og Virksomhedstrim samt petanque, kroket, boccia, kurvebold og unihoc.

7.2.3. MÅLINDFRIELSE HOS HOVEDORGANISATIONEN

Hovedorganisationens mål om at stimulere interessen for samvær, idræt og motion gennem familien og arbejdspladsen er en meget bred målsætning, der som anført kan henføres direkte til DFIF's formålsparagraf. Når målfrielsevalueringen anvender denne brede målsætning skyldes det, at DFIF generelt ikke - og dermed heller ikke for hovedorganisationens vedkommende - opererer med formulering af målsætninger inden for en traditionel strategisk referenceramme.

Der er ingen tvivl om, at hovedorganisationen dels gennem konsulentbistand, rådgivning, finansiering af kurser etc., dels gennem direkte tilskud til bysammenslutninger og amtskredse har stimuleret til gennemførelse af idrætsaktiviteter. Interview med de ni bysammenslutninger har dokumenteret, at sammenslutningerne er tilfredse med konsulentydelse og kvaliteten af kurserne.

Hvad angår hovedorganisationens målgruppeafgrænsning, hvor det hedder, at aktiviteterne fortrinsvis tilgodeser de, der ikke deltager i andre forbunds aktiviteter, er der ikke initiativer, der indikerer, at hovedorganisationen selv har taget initiativ til eller har foranlediget, at bysammenslutningerne har taget initiativ til at håndhæve denne målsætning. Dette vil i så fald også stride mod DFIF's decentrale og aktivitetsorienterede struktur. Denne målsætning er således ikke søgt håndhævet i streng forstand, men skal snarere tages som udtryk for en markering af, at DFIF's bysammenslutninger ikke skal udvikle sig til en DGI-lignende lokalforening.

På baggrund af ovenstående vurdering kan det alt i alt konstateres, at hovedorganisationen har arbejdet i overensstemmelse med målsætningerne, og at disse dermed er indfriet.

Hvad angår indfrielse af de eksterne, politiske målsætninger har hovedorganisationen ikke formuleret målsætninger eksplicit i forhold hertil. Dette hænger formodentlig igen sammen med, at hovedorganisationen arbejder aktivitetsorienteret. Imidlertid kan det konstateres, at der i undersøgelsesperioden er iværksat udviklings tiltag, der opfylder de bredt formulerede eksterne, politiske målsætninger om at fremme forsøg og omstilling, blandt andet ved at lade initiativerne indgå på tværs i de lokale kultur- og fritidsaktiviteter.

På den baggrund kan det konstateres, at hovedorganisationen gennem sine aktiviteter har indfriet den overordnede målsætning. Det er dog ikke muligt at vurdere "graden" af målfrielse, idet hovedorganisationen ikke har opstillet operationelle målsætninger, og følgelig er det naturligvis ikke muligt at gennemføre en præcis målfrielseevaluering.

7.3. Bysammenslutningerne (niveau 2)

I lighed med evalueringen af hovedorganisationen vil bysammenslutningerne blive vurderet dels ud fra en identifikation af målsætninger, dels ud fra en vurdering af sammenhængen mellem målsætninger og ressourceanvendelse, og dels på basis af en egentlig vurdering af bysammenslutningernes indfrielse af målsætningerne.

7.3.1. IDENTIFIKATION AF MÅLSÆTNINGER HOS BYSAMMENSLUTNINGER

Bysammenslutningerne er hovedhjørnestenen i DFIF's arbejde. De er som anført sammenslutninger af de enkelte arbejdspladsers medlemmer samt enkeltmedlemmer uden for arbejdspladserne.

Bysammenslutningerne varetager medlemmernes interesser i forbindelse med forhandlinger med kommunale råd og andre organisationer.

Interview med de 9 tilfældigt udvalgte bysammenslutninger viser, at bysammenslutningerne i lighed med hovedorganisationen opererer med en overordnet målsætning om at stimulere samvær, idræt og motion for medarbejdere på arbejdspladserne og gennem inddragelse af familien ved supplerende at tage initiativ til at fremme familieidræt og -motion.

Bysammenslutningerne arbejder tydeligvis ikke inden for en strategisk planlægningsramme. Deres virke koncentrerer sig omkring aktiviteterne, og i det omfang bysammenslutningerne målfastlægger, sker dette på ad hoc basis og i forbindelse med tilrettelæggelse af aktiviteter.

Tilrettelæggelsen af aktiviteterne sker typisk i sammenslutningernes aktivitetsudvalg, der retter sig mod de enkelte idrætsdiscipliner.

For nogle af bysammenslutningerne kan der dog identificeres aktiviteter, der samtidig relativt klart udtrykker delmålsætninger i forhold til at indfri hovedmålsætningen om at fremme idræt og motion. En central aktivitet er således at drive sammenslutningernes idrætshaller og eventuelt de aktiviteter, der er forbundet med hallen, eksempelvis cafeteria.

En del bysammenslutninger har arbejdet for at udbrede udbuddet af idrætsaktiviteterne mest muligt. Eksempelvis har en af de store bysammenslutninger i alt 17 aktiviteter omfattende de traditionelle discipliner (fodbold, håndbold, bordtennis etc.), men også nogle af de mere utraditionelle (eksempelvis aerobic, dart og unihoc). Baggrunden for ønsket om en betydelig bredde i de idrætsmæssige discipliner er et ønske (en målsætning) om at understøtte ethvert initiativ på græsrodsniveau, der fremmer samvær, idræt og motion. I det omfang bysammenslutningerne råder over meget aktive medlemmer, er der således i realiteten ingen målsætninger, der sætter grænser for hvor mange idrætsaktiviteter, der skal iværksættes, med undtagelse af det forhold, at der ikke kan indgå eliteidræt i aktiviteterne. I praksis vil eliteidræt aldrig blive dyrket i regi af DFIF, idet faciliteter, organisation og filosofi ikke understøtter eliteidrættens behov.

Bysammenslutningerne har således fokuseret på at inddrage brede målgrupper i deres aktiviteter. Eksempelvis er ældreidræt etableret i en række af bysammenslutningerne.

En række bysammenslutninger har endvidere haft som målsætning at varetage medlemmernes interesser bredere i forhold til lokalsamfundets og regionens idræts- og kulturliv. Dette er først og fremmest praktiseret ved, at bysammenslutningerne på medlemmernes vegne har forhandlet med relevante aktører i lokalområdet (eksempelvis kommunerne). Et andet eksempel er, at bysammenslutningen har medvirket til at planlægge og afholde en byfest, hvorved sammenslutningen markerer sig som en lokalpolitisk kultur- og identitetsbærer i overensstemmelse med den del af bysammenslutningernes målsætning, der går på at styrke samværet i det lokale liv.

Bysammenslutningerne har fremført, at de i de senere år i stigende omfang har benyttet sig af tilbuddet om at forbedre deres kompetence gennem hovedorganisationens kursustilbud. Ud fra opfattelsen af, at aktiviteterne samtidig udgør bysammenslutningernes målsætninger, kan det konstateres, at afholdelse af kurser har været en central målsætning i forhold til at forbedre lederne og de aktives kvalifikationer. Kurserne er etableret dels gennem egne initiativer i aktivitetsudvalgene, dels ved at anvende hovedorganisationens kursusmuligheder.

Nogle af bysammenslutningerne har således haft særlige kursusønsker, der ikke kunne imødekommes af det faste kursusudbud, men i disse tilfælde har nogle af bysammenslutningerne benyttet sig af fleksibiliteten i DFIF's kursusudbud ved at gennemføre et målrettet kursusforløb.

Det kan følgelig sammenfattende konkluderes, at en identifikation af målsætninger for bysammenslutningernes vedkommende vil fokusere på de konkrete aktiviteter, som disse har gennemført. Bysammenslutningerne stiller faciliteter til rådighed for medlemmerne i form af haller, baner og den øvrige nødvendige infrastruktur til at dyrke idræt. Endvidere tilrettelægger og planlægger bysammenslutningerne stævner, mesterskaber og turneringer og udgør dermed en enkel serviceorganisation over for de medlemmer, der har lyst til at dyrke idræt.

Bysammenslutningerne stimulerer således til socialt samvær gennem aktiviteter.

7.3.2. SAMMENHÆNGEN MELLEM BYSAMMENSLUTNINGERNES MÅLSÆTNINGER OG PRIORITERING AF MIDLER

Tidligere var bysammenslutningerne lukkede foreninger, dvs. at kun virksomhedsmedarbejdere og deres familie kunne være medlemmer. I dag er bysammenslutningerne åbne foreninger, hvor enhver kan blive optaget som medlem - kun undtaget eliteidrætsudøvere.

Af økonomianalysen af bysammenslutningernes aktivitetsudgifter fremgår det (figur 4.24 i kapitel 4), at hovedparten af bysammenslutningernes udgifter anvendes til leje af lokaler/baner (46%) samt til udgifter i forbindelse med præmier, stævner og dommere (32%). Hertil kommer udgifter i forbindelse med bladdrift, uddannelsesaktiviteter og projekter (11%), mens øvrige udgifter udgør de resterende udgifter (11%).

Denne fordeling af udgifter understreger, at bysammenslutningerne er aktivitetsorienterede, og at man anvender ressourcerne til at sikre så gode faciliteter som muligt. På den baggrund kan det konstateres, at der er en sammenhæng mellem målsætningerne og den faktiske anvendelse af ressourcer. Bysammenslutningerne har ageret som det forventede, ønskede og besluttede serviceorgan for medlemmerne i den forstand, at de både agerer som "halbestyrer" og som "arrangør" af og "manager" i forhold til hallernes serviceydelse.

økonomianalysen har endvidere vist, at hovedparten af bysammenslutningerne i de senere år har satset ressourcer på nye aktiviteter. Typisk de såkaldte "grå" idrætter som krocket, boccia, kurvebold og unihoc. ældre har været en særlig målgruppe for aktiviteter (bl.a. boccia) i flere af bysammenslutningerne.

På den baggrund kan det konstateres, at bysammenslutningerne har taget initiativ til at gennemføre aktiviteter om forsøg og udvikling. Disse initiativer er, som anført ovenfor i forbindelse med identifikationen af målsætninger, sket ad hoc og på basis af idrætsudvalgenes konkrete initiativer - og er dermed baseret på aktive medlemmers lyst og initiativ.

Der kan således iagttages en sammenhæng mellem målsætninger, beskrevet ved ønskede aktiviteter, og ressourceanvendelsen.

7.3.3. MÅLINDFRIELSE HOS BYSAMMENSLUTNINGERNE

Målindfrielsen hos bysammenslutningerne vil blive vurderet i forhold til både egne målsætninger og de eksterne, politiske målsætninger.

Indfrielse af egne målsætninger

Bysammenslutningernes målindfrielse skal i det følgende vurderes i forhold til de mål, der er formuleret både af DFIF og bysammenslutningerne selv.

Det fremgår af de foregående afsnit, at en præcis vurdering af målindfrielsen ikke er mulig, idet bysammenslutningerne ikke opererer med præcise målsætninger.

Vurderingen af målindfrielsen baseres derfor på en kvalitativ vurdering dels med udgangspunkt i de udarbejdede profiler af 9 bysammenslutninger, dels på økonomianalysens resultater, dels på skriftligt materiale, som DFIF har stillet til rådighed.

Vurderingen af omfanget af målindfrielse for bysammenslutningerne tjener endvidere som en opsamling på kortlægningen af bysammenslutningerne, hvorfor der i vurderingen af målindfrielsen samtidig vil indgå en sammenfatning af iagttagelserne om bysammenslutningerne, der er skitseret ovenfor.

Det er anført, at det ikke er en forudsætning for bysammenslutningernes aktiviteter, at disse skal knytte sig til arbejdspladsen. Satsningen på at involvere ledige i DFIF's aktiviteter er således et udtryk for, at ordet "firma" i forbundets navn ikke virker afgrænsende på DFIF's aktivitetsområde. Det er et faktum, at foreningerne i dag er åbne foreninger uden særlig tilknytning til arbejdspladsen, omend der eksisterer centrale firmarettede aktiviteter, eksempelvis Virksomhedstrim. Endvidere er en række af bysammenslutningerne stadig domineret af store virksomheder.

Den eneste markante afgrænsning af målgrupperne er, at der ingen eliteidrætsaktiviteter er i forbundet.

Bysammenslutningernes formålparagraf og DFIF hovedorganisationens formål er typisk enslydende. Arbejdet i bysammenslutningerne er imidlertid fortrinsvis møntet på aktiviteterne (arrangementer, turneringer etc.), som alt i alt drejer sig om at stimulere interessen for motion, samvær og idræt. Der gennemføres ingen træning til stævnerne og turneringerne. Fællesskabet og samværet koncentrerer sig først og fremmest om deltagelsen i selve stævnerne og turneringerne m.v. Det er derfor naturligt, at bysammenslutningernes målsætninger i høj grad bliver instrumentelle i den forstand, at de knyttes an til aktiviteter.

En bysammenslutning kan således have som målsætning at tilbyde arbejdspladserne og enkeltmedlemmerne flere idrætsdiscipliner. I det omfang, de 9 analyserede bysammenslutninger opererer med aktiviteter, der kan "oversættes" til målsætninger, er det alene instrumentelle og aktivitetsorienterede målsætninger, som kan identificeres. På det foreliggende grundlag kan det følgelig konstateres, at bysammenslutningerne har indfriet deres målsætninger.

Det kan samtidig med udgangspunkt i profilanalyserne konstateres, at bysammenslutningerne udfylder deres rolle forskelligt.

Nogle bysammenslutninger har således lagt vægt på at indfri målsætningerne gennem en balance og arbejdsdeling mellem bestyrelsen og de aktive medlemmer. En bestyrelse kan eksempelvis nedsætte en række udvalg (bladudvalg, kampagneudvalg og idrætssamarbejdsudvalg), samtidig med at ansvaret for aktiviteterne er decentraliseret og foregår i aktivitetsudvalgene, der forestår planlægning, tilrettelæggelse og gennemførelse af idrætsdisciplinerne. Bestyrelsen har således en igangsættende og koordinerende rolle. Endvidere har bestyrelsen ofte en vigtig rolle - som opstår via et medejerskab af haller og halfaciliteter - i form af at varetage sammenslutningens interesser i halspørgsmål og -sammenhænge. Bysammenslutninger, der henhører under denne karakteristik, må forventes i relativ høj grad at have indfriet deres målsætninger.

Andre bysammenslutninger er mere ad hoc orienterede eller specifikt orienterede i forhold til at varetage sammenslutningens interesser og aktiviteter i forbindelse med drift af haller og centre. De gennemførte interview med de ni bysammenslutninger viser, at disses evne til at servicere medlemmerne og udvikle nye initiativer i høj grad er baseret på det enkelte medlems initiativ. Som det blev nævnt i et interview, er udviklingen i det enkelte geografiske område afhængig af, at der er en eller flere ildsjæl(e), der vil "bygge op om foreningen og holde sammen på den". For disse sammenslutninger vil graden af målfrielse afhænge af antallet af aktive medlemmer på det decentrale niveau.

Under de ad hoc orienterede og specifikt orienterede bysammenslutninger koncentrerer bysammenslutningens ledelse sig om rammerne, men ønsker ikke nødvendigvis at stille sig i spidsen for aktiviteterne. For disse bysammenslutninger er det følgelig ikke naturligt for ledelsen at opstille målsætninger, der er retningsgivende for arbejdet.

Nogle af de interviewede bysammenslutninger, der orienterer sig ad hoc og specifikt i forhold til enkeltstående aktiviteter, men derudover overlader initiativet til medlemmerne, har oplevet både medlemstilbagegang og økonomiske vanskeligheder. Det er indlysende, at disse bysammenslutninger har langt sværere ved at sikre en høj grad af målfrielse sammenlignet med de bysammenslutninger, der har fundet en naturlig balance og arbejdsdeling mellem bestyrelse og de aktive medlemmer.

Indfrielse af de eksterne politiske målsætninger

Det direkte tilskud, som udgør omkring 25% af DFIF's samlede udgifter, har til hensigt at fremme specifikke lokale behov, idet bysammenslutningerne selv administrerer anvendelsen af midlerne (tilskuddet udgør dog kun 9% af bysammenslutningernes samlede midler). Endvidere har de øremærkede direkte tilskud til formål at stimulere udbredelse af idrætten blandt ældre eller blandt ledige.

Bysammenslutningerne har således indgået i og fremmet lokale kultur- og fritidsaktiviteter ved at opfange nogle "uorganiserede og løse" idrætsaktiviteter, der specielt eksisterer blandt de såkaldte "grå idrætter" petanque, krocket, kurvebold og unihoc.

Endvidere har bysammenslutningerne udmøntet de eksterne politiske målsætninger om i højere grad at inddrage de idrætssvage grupper i idrætsdisciplinerne. Den allerede fremhævede aktivitet "Idræt om Dagen" er et eksempel herpå.

Af aktiviteter, der er rettet mod andre idrætssvage grupper, skal fremhæves aktiviteter for de ældre, blandt andet landstræf for ældre og seniorolympiade.

Uddannelsesaktiviteterne er søgt fremmet ved at tilbyde foreningerne en række meget bredt favnede kursusudbud. Eksempelvis arrangeres lederkurserne efter devisen "uddannelse efter behov", dvs. hvis et tilstrækkeligt antal medlemmer anmoder om et lederkursus, etablerer DFIF et sådant. Endvidere afholdes kurser både på landsplan og i amtskredsene.

Omstilling, udvikling og forsøg blandt sammenslutningerne er søgt fremmet ved at anvende DFIF's konsulenter i et øget omfang. Interview med bysammenslutningerne understreger, at adgangen og kvaliteten i konsulentbistanden er steget i de senere år.

Den øgede fokus på gennemførelse af kurser har medført en kraftig stigning i antallet af deltagere på DFIF's kurser fra 1988 til 1995, hvilket viser, at bysammenslutningerne har indfriet den eksterne, politiske målsætning om at udbrede kursus- og uddannelsesaktiviteterne med henblik på at fremme breddeidrætten.

Fremme af nyudvikling og omstilling er gennemført af bysammenslutningerne dels gennem forskellige kampagner, dels gennem erfaringsudveksling og vidensopbygning via deltagelse i internationale samarbejdsprojekter.

7.4. Målsætninger og målfrielse - en sammenfatning

Det er tydeligt, at såvel i forhold til hovedorganisationen som i forhold til bysammenslutningerne er arbejds- og beslutningsgangen i DFIF ikke styret af præcise målsætninger, der er udviklet inden for en strategisk planlægningsramme. Derimod er DFIF gearret til at fremme aktiviteter i bysammenslutningerne i en enkel organisationsstruktur, hvor individuel handlekraft både er en forudsætning og en dynamo i forhold til bysammenslutningernes udvikling.

På baggrund af økonomianalysens kortlægning af ressourceanvendelsen på niveau 1 og 2, samt med udgangspunkt i de 9 profiler for bysammenslutningerne kan det konstateres, at de gennemførte aktiviteter på niveau 1 og 2 er udført i overensstemmelse med DFIF's formål om at stimulere interessen for samvær, idræt og motion.

Der kan følgelig konstateres en målfrielse for både hovedorganisationen og bysammenslutningernes vedkommende, omend graden af målfrielse i forhold til de konkrete mål ikke er mulig at fastlægge.